

Ett starkt och engagerat Finland

Regeringsprogrammet för statsminister
Petteri Orpos regering 20.6.2023

Innehåll

Ett starkt och engagerat Finland – Regeringens vision	6
Principerna för verksamheten	8
1 Hållbara offentliga finanser	10
1.1 Ekonomisk politik.....	11
1.2 Finanspolitik.....	13
1.3 Skattepolitik	14
1.4 Ägarpolitik.....	16
1.5 Pensioner.....	17
1.6 Investeringsprogram.....	19
2 Ett fungerande och hållbart välfärdssamhälle	21
2.1 Brådskanande åtgärder för att förbättra tillgången till social- och hälsovårdstjänster.....	23
2.2 Tillräcklig personal och tillgång till arbetskraft.....	25
2.3 Mer verkningsfulla tjänster	28
2.4 Reform av social- och hälsovårdstjänsterna	30
2.5 Digitala tjänster och informationsledning	41
2.6 Ordning av social- och hälsovårdstjänster.....	44
2.7 Hållbar och sporrande finansiering samt styrningen av välfärdsområdena.....	48
3 Kommuner, städer och statens regionförvaltning	56
3.1 Livskraften finns i kommunerna och städerna	56
3.2 Statens regionförvaltning	61
3.3 Förvaltningspolitiken i allmänhet.....	62
4 Välfärd skapas genom arbete	64
4.1 Arbetsmarknadsreformer som stöder ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft	65
4.2 Utveckling av arbetslivet och välbefinnande i arbetet.....	68
4.3 Social trygghet som uppmuntrar till arbete.....	73
4.4 Internationell rekrytering	80
5 Ett kunnigt Finland	83
5.1 Grunderna för lärandet i fokus	86
5.2 Andra stadiet ger kunskaper och färdigheter som bär vidare.....	91
5.3 Hög kompetens och utbildning lägger grunden för framtiden	93
5.4 Kultur, motion och idrott samt unga	98

6	Nyckeln till tillväxt	102
6.1	Ägarskap och företagande värdesätts högre	103
6.2	Rättvisare konkurrens i Finland	110
6.3	Finlands FoUI-finansiering ökas	117
6.4	Tillväxt från dataekonomi och digitalisering	119
6.5	Fungerande bostadsmarknader och smidig trafik	123
6.6	Finland lever av landsbygden och skogarna	135
7	Ett Finland med ren energi	142
7.1	Förmånlig, ren och leveranssäker el för finländarna och arbetsplatserna	144
7.2	Den ökande mängden elektricitet används för invånarna och industrin i Finland	152
7.3	En smidig tillståndsprocess som en konkurrensfördel för Finland	154
7.4	Finland ökar sitt koldioxidhandavtryck och går mot koldioxidneutralitet med effektiva och hållbara metoder	156
7.5	Finland värnar om sin värdefulla natur	163
7.6	Värnande om Finlands rena miljö genom cirkulär ekonomi	165
8	Den nya erans utrikes- och säkerhetspolitik	168
8.1	En internationell och aktiv Natomedlem	171
8.2	Ett trovärdigt försvar som grund för Finlands säkerhet	172
8.3	Ekonomiska relationer som en del av en strategisk utrikespolitik	175
8.4	En helhetsbetonad utvecklingspolitik	177
8.5	Cybersäkerhet, informationssäkerhet och motverkan av hybridhot	179
9	Europeiska unionen: mot strategisk konkurrenskraft	180
9.1	Medlemsstaterna ansvarar för hållbarheten i sina offentliga finanser	181
9.2	En starkare inre marknad och ekonomisk tillväxt	182
9.3	Europeiska unionen som en starkare geopolitisk aktör	184
9.4	Finlands röst hörs i Europeiska unionen	186
10	En trygg och kriställig rättsstat	187
10.1	Den nationella säkerheten och samhällets kriställighet stärks	188
10.2	Den finländska rättsstaten och demokratin stärks	199
10.3	Invandrings- och integrationspolitiken	208
11	Programmet Mer motion i Finland	220

Statsrådets ledning och kommunikation	224
Val- och partilagstiftningen samt demokratisk praxis	227
Bilagor	229
Bilaga A. Rambestämmelser	229
Bilaga B. Tabeller över ekonomiska beslut	233
Bilaga C. Bilaga till skattepolitiken	252
Bilaga D. Strukturpolitiska åtgärder	257
Bilaga E. Stävande av social- och hälsovårdskostnaderna, tabell	260

Ett starkt och engagerat Finland – Regeringens vision

Regeringens mål är ett starkt och engagerat Finland som tar sig genom världens stormar.

I ett starkt och engagerat Finland har människorna möjlighet att öka sin kompetens, att sysselsätta sig, att klara sig på sin lön eller pension och att leva i trygghet. I ett samhälle där de grundläggande frågorna är i ordning har människorna rätt och frihet att försöka skapa ett gott liv efter sitt eget tycke. Människorna känner sig delaktiga och har förtroende för varandra. Man tar hand om dem som har det sämst ställt. Statsmaktens uppgift är att skapa förutsättningarna för friheten och möjligheterna.

Ett starkt och engagerat Finland kan trygga tjänster för människor i alla åldrar, från småbarnspedagogik till utbildning, social- och hälsovårdstjänster samt omsorg, oberoende av personens inkomstnivå och boningsort. Man säkerställer att också de kommande generationerna ska få tjänster och möjligheter. I familjer, i gemenskaper och i samhället bär människorna ansvar för sig själva och för varandra. Man stöder barnfamiljerna och föräldraskapet och tar hand om de äldre.

Alla barn och unga har förutsättningar att bygga sig ett gott liv och följa sina drömmar. Satsningar på småbarnspedagogiken och grundskolan skapar utbildningsvägar för alla. Stärkandet av en fysiskt aktiv livsstil för personer i alla åldrar ökar finländarnas välbefinnande. De historiskt stora offentliga satsningarna på forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten leder Finland till världstoppen. Inom tekniken är Finland en föregångare som till fullo utnyttjar de möjligheter som digitaliseringen och artificiell intelligens erbjuder, och alla görs delaktiga i denna utveckling.

Grunden för välfärd är en hållbar ekonomi. Regeringens viktigaste finanspolitiska mål är att åstadkomma en hållbar tillväxt. Regeringen minskar klyftan mellan inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna och vänder Finlands skuldsättning i nedåtgående riktning. I ett starkt och engagerat Finland är företagande och arbete lönsamt och fruktbart. I Finland investerar man, och det investeras i Finland. I Finland får man vara företagsam, framgångsrik och försöka på nytt om man misslyckas. Regeringen garanterar att medborgarna har köpkraft och att de vardagliga utgifterna är skäliga.

Ett ekonomiskt starkt Finland är kriståligt. Ett starkt och engagerat Finland är ett öppet och internationellt land, som tillsammans med andra stater och folk är verksamt i europeiska och västliga värde- och säkerhetsgemenskaper. Vi verkar aktivt och initiativtagande inom Nato, Europeiska unionen och FN samt i andra internationella sammanhang. Särskilt det nordiska samarbetet är betydelsefullt och djupgående. Vår starka försvarsförmåga bidrar till stabiliteten i hela Norden.

Energiomställningen och ren teknik ger Finland möjligheter att skapa arbete, export, ekonomisk tillväxt och välfärd. Finlands handavtryck på klimatpolitiken är större än vår storlek. Den rena finländska naturen är viktig för oss. Vi stärker den biologiska mångfalden och bekämpar förlusten av biologisk mångfald. Vi ser till att det finns tillgång till ren och förnybar energi.

Ett starkt och engagerat Finland är ett stabilt och pålitligt land, en stark demokrati och en självständig rättsstat där alla har ett värde som en jämlik medlem av samhället. Tvåspråkigheten är en positiv styrka för vårt land.

Ett starkt och engagerat Finland sörjer för medborgarnas säkerhet i hemmen, på gatorna och vid gränserna. Vi bekämpar marginalisering, säkerställer tillräckliga resurser för polisen och förbättrar rättskedjans funktion. Vi tryggar försörjningsberedskapen och den rena inhemska matproduktionen.

När vi tar hand om hela Finland, klarar sig Finland och finländarna. I ett starkt och engagerat Finland kan finländarna lita på att allt kommer att gå bra. Då fungerar det finländska välfärdssamhället. Var och en får leva på sitt eget sätt, med respekt för andra.

Ett starkt och engagerat Finland har sin grund i konkreta och ärliga lösningar. Hoppet inför framtiden skapas genom handlingar. Genom samarbete klarar Finland av alla utmaningar.

Principerna för verksamheten

Regeringen bygger upp ett fungerande, tryggt och rättvist samhälle där medborgarnas möjligheter till framgång och välfärd tryggas över generationer.

Finland är en stark demokrati där medborgarnas allmänna förtroende för de offentliga institutionerna är högt. Förtroendet för den offentliga förvaltningen baserar sig på förvaltningens förmåga att betjäna medborgarna på ett öppet, effektivt och ansvarsfullt sätt. Vi arbetar stadigt och långsiktigt för att upprätthålla medborgarnas förtroende. Delaktighet och möjligheter att påverka är grunden för det demokratiska samhället. En öppen, lösningsorienterad diskussion och ansvarsfull utövning av offentlig makt bygger den finländska framtiden.

Hållbar välfärd baserar sig på bildning och kompetens, på uppskattning av företagande och arbete samt på principerna om jämlikhet och jämställdhet. Alla har rätt att känna sig trygga och må bra i Finland.

Regeringen fungerar som en aktiv aktör inom det regelbaserade internationella systemet och bygger aktivt upp internationella relationer.

Den finländska offentliga förvaltningen placerar sig i täten i internationella jämförelser. Regeringen främjar en fungerande och öppen förvaltning där man satsar på kontinuitet och konsekventa verksamhetsätt. I relationen mellan medborgarna och myndigheterna värnar man om principerna för god förvaltning.

Regeringen strävar efter ett proaktivt verksamhetsätt som identifierar förändringskrafter av olika slag. Beredningen av politikåtgärder baserar sig på ett förvaltningsövergripande arbetssätt. På detta sätt säkerställs ett effektivt utnyttjande av resurser och en flexibel användning av kompetenser. Forskarsamhällets sakkunskap utnyttjas i stor utsträckning.

Regeringen blickar också framåt från dagens utmaningar. Det är viktigt att vi i Finland hittar en vision för vilket slags land vi vill bygga för de kommande generationerna. Regeringen inleder framtidsarbetet Ett gemensamt, blomstrande Finland med målet att hitta en vision för ett hurdant land vi på ett ansvarsfullt sätt vill bygga upp för de kommande generationerna.

Regeringen säkerställer genom sina åtgärder den demokratiska rättsstatens framtid. En aktuell och fungerande lagstiftning tryggar stabiliteten i samhället och skyddar individernas grundläggande fri- och rättigheter. Regeringen främjar en högklassig och kunskapsbaserad konsekvensbedömning av lagberedningen samt en avvägning av regleringsmetoderna.

1 Hållbara offentliga finanser

Lägesbild

Regeringens ekonomiska politik utgår från finansministeriets lägesbild över Finlands ekonomi.

Finansministeriets bedömning är att den ekonomiska tillväxten i år är dämpad, men att den över de närmaste åren kommer att ta fart och gå förbi den långsiktiga tillväxttakten. I början av regeringsperioden försvagas det ekonomiska läget av de stigande priserna och räntorna, vilket minskar den privata efterfrågan och ökar kostnaderna inom de offentliga finanserna. Från och med nästa år kommer hushållens köpkraft att öka och stora investeringar att göras med anknytning till hållbar tillväxt, vilket kommer att påskynda den ekonomiska tillväxten.

Till de strukturella problemen i Finlands ekonomi hör en svag produktivitetstillväxt och blygsamma investeringar i produktion. Produktivitetstillväxten hämmas av att det bedrivs relativt lite forskning och produktutveckling och av att de ungas utbildningsnivå är lägre än i andra utvecklade industriländer. Även om sysselsättningsgraden har ökat betydligt under de senaste åren är arbetslöshetsgraden fortfarande hög och det råder brist på kompetent arbetskraft.

Över de senaste cirka femton åren har skuldkvoten inom de offentliga finanserna ökat avsevärt. Försörjningskvoten har dessutom försämrats vilket har lett till att den offentliga sektorns utgifter har ökat snabbare än inkomsterna. Detta har i sin tur lett till ett stort strukturellt underskott i de offentliga finanserna. De utgifter som befolkningens stigande ålder medför kommer att fortsätta öka över de kommande åren och årtiondena. Det ökande skuldbeloppet tillsammans med den höga räntenivån medför dessutom en betydande ökning av statens utgifter för skuldhantering. Inom de närmaste åren kommer den offentliga ekonomin därtill att belastas av flera omfattande upphandlingar som hänförs till säkerhet. Om inte betydande åtgärder vidtas kommer de offentliga finanserna alltså att ha stora underskott och skuldkvoten kommer att fortsätta öka, vilket försämrar den offentliga ekonomins förutsättningar att trygga välfärdssamhällets funktionsförmåga under och efter eventuella kriser.

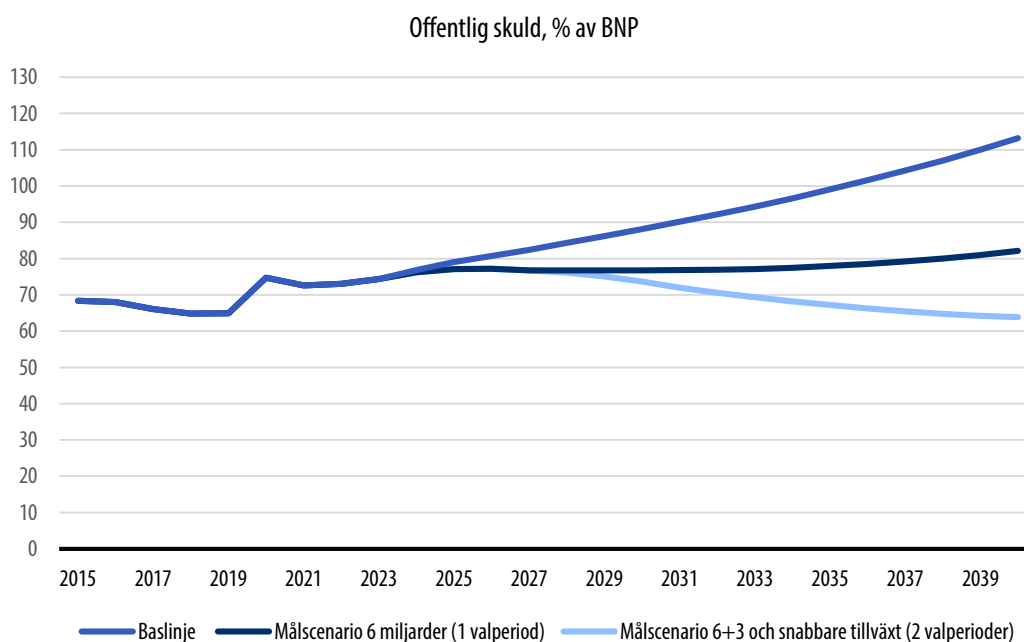
1.1 Ekonomisk politik

Regeringen har som mål att höja finländarnas levnadsstandard, styra in Finlands ekonomi på en hållbar tillväxtbana och vända den skuldsättningsutveckling som hotar välfärden. Regeringen ska förbättra finländarnas möjligheter att bygga sig en framtid genom utbildning, arbete och företagande. En ekonomisk utveckling som är stabil skapar trygghet och främjar familjebildning. Regeringen har som mål att öka hushållens köpkraft och eftersträvar att i sina beslut ta hänsyn till konsekvenserna för hushållens dagliga utgifter. Regeringen har som mål ett Finland där finansieringen av välfärdssamhällets viktigaste tjänster är tryggad också för kommande generationer. För att uppnå dessa mål genomför regeringen ambitiösa tillväxtinriktade reformer och vidtar sådana åtgärder som är nödvändiga för att balansera upp de offentliga finanserna.

Prioriteringarna i regeringens ekonomiska politik är ekonomisk stabilitet, sysselsättning, ekonomisk tillväxt och att välfärdstjänsterna tryggas. Regeringen förbinder sig till att balansera upp de offentliga finanserna för att säkerställa medborgarnas välfärd och en hållbar ekonomisk utveckling. Regeringens sysselsättnings- och tillväxtåtgärder i kombination med direkta anpassningsåtgärder skapar förutsättningar för en balansering av de offentliga finanserna år 2031.

Den permanenta strukturella obalansen mellan utgifter och inkomster inom de offentliga finanserna är ett akut problem. De offentliga finanserna dras med ett kraftigt underskott och skuldkvoten har påtagligt fjärrat sig ifrån de övriga nordiska länderna. För att skuldkvoten ska kunna stabiliseras måste de offentliga finanserna stärkas med ett belopp som motsvarar i genomsnitt minst 0,5 procent av bruttonationalprodukten per år.

Att sätta stopp för utvecklingen med avseende på skuldsättningen förutsätter att de offentliga finanserna stärks med sammanlagt nio miljarder euro över två valperioder. Regeringens mål är att stärka de offentliga finanserna med sex miljarder euro inom denna valperiod. Målet på längre sikt är att balansera upp de offentliga finanserna och vända skuldkvoten i en sjunkande riktning till samma nivå som i resten av Norden.

Det främsta sättet att konsolidera de offentliga finanserna är att påskynda tillväxten inom ekonomi och sysselsättning. En trovärdig ekonomisk politik innebär också direkta sparåtgärder. Avsikten är att besparingarna ska genomföras på ett sätt som beaktar situationen för de mest utsatta. Med hänsyn till det internationellt sett höga skattetrycket i Finland och målet att trygga förutsättningarna för ekonomisk tillväxt kommer balanseringen inte att genomföras genom att det totala skatteuttaget skärps.

I syfte att öka finländarnas köpkraft och välfärd har regeringen som central föresats att stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Den ekonomiska tillväxten ska påskyndas med hjälp av bättre förutsättningar för rättvis konkurrens, betydande satsningar på FoUI-verksamhet, åtgärder som höjer kompetensnivån och åtgärder som förbättrar arbetsmarknaden. Regeringen har dessutom som mål att stärka Finlands konkurrenskraft och skapa bättre förutsättningar för företagande.

Under perioden genomför regeringen omfattande satsningar av engångsnatur till stöd för tillväxt. De samlade investeringarna av engångsnatur, vilkas belopp uppgår till fyra miljarder euro, ska regeringen finansiera genom att sälja statlig egendom, minska överkapitaliseringen i onoterade statsägda bolag och göra intäktsföringar från statens bostadsfond utan att fondens verksamhet i nuvarande omfattning äventyras.

Regeringen driver också en skattepolitik ämnad att stärka köpkraften, den ekonomiska tillväxten, sysselsättningen och företagandet. Regeringen ska trygga stabila villkor för företagande och investering med hjälp av en förutsägbar och stabil lagstiftning samt beskattning. Det totala skatteuttaget ska inte skäras genom beslut av regeringen.

Välfärd skapas genom arbete. Sysselsättning skapas genom lönsam företagsverksamhet. Genom sysselsättnings- och tillväxtåtgärderna eftersträvas 100 000 nya sysselsatta. Sysselsättningsbesluten syftar dessutom till att stärka den offentliga ekonomin med cirka två miljarder euro. Regeringens mål på längre sikt är att höja sysselsättningsgraden till 80 procent.

1.2 Finanspolitik

Utgångspunkten för regeringens ekonomi- och finanspolitik är att välfärdssamhället tryggas, också för kommande generationer. Vi ska se till att notan för Finlands skuldsättning inte belastar våra kommande generationer på ett oskäligt sätt.

Målet för regeringens finanspolitik är att stärka de offentliga finanserna och vända skuldsättningstrenden i Finland. För att säkerställa detta ska skuldkvoten i de offentliga finanserna stabiliseras och därefter vändas i en riktning som ur ett valperiodsövergripande perspektiv är permanent nedåtgående. Det långsiktiga målet är en ekonomisk tillväxt och en skuldsättning i förhållande till bruttonationalprodukten som ligger på nordisk nivå. Detta förutsätter flera valperioder av målmedvetna åtgärder som stärker de offentliga finanserna och underbygger den ekonomiska tillväxten. Det är en fråga om generationsöverskridande rättvisa.

Regeringens mål är att saldot i de offentliga finanserna ska förbättras så att underskottet inom denna valperiod, dvs. senast 2027, är högst -1 procent av bruttonationalprodukten. Detta mål ligger i linje med målet om hållbar skuldsättning.

I syfte att nå målet för de offentliga finanserna åtar sig regeringen att under valperioden genomföra permanenta åtgärder som tillsammans stärker de offentliga finanserna med ett nettobelopp på 6 miljarder euro beräknat för år 2027. För att undvika suboptimering mellan de olika undersektorerna (staten, kommunerna, välfärdsområdena, socialskyddsfonderna) ska de offentliga finanserna ses som en helhet.

Vid budgetförhandlingarna och ramförhandlingarna ska regeringen aktivt följa hur åtgärderna framskrider och sätta in ersättande åtgärder om det ser ut så att målet på sex miljarder euro inte uppnås.

Ramsystemet för statsfinanserna är ett centralt verktyg för styrning av regeringens finanspolitik och utgör grunden för en trovärdig ekonomisk politik. Regeringen förbinder sig vid det ramförfarande som gäller utgifterna i statsfinanserna. Regeln för utgiftsramen beskrivs i bilaga A.

Reglerna grundade på politiska åtaganden har under de senaste åren inte räckt till för att trygga hållbarheten och trovärdigheten i finanspolitiken. Regeringen ska se över och stärka de finanspolitiska reglerna. De finanspolitiska regler som är bindande för EU:s medlemsstater är också på väg att revideras. De nationella åtgärderna för att stärka finanspolitiken ska samordnas med reformen av EU:s finanspolitiska ramverk och införlivas i den nationella lagstiftningen.

Regeringen förbinder sig till att på grund av de permanenta beslut om anslagsfördelningen som fastställts i regeringsprogrammet är de utgifter som omfattas av ramen 1,5 miljarder euro mindre 2027 än i den ram för statsfinanserna som fastställdes den 23 mars 2023 (enligt prisnivån 2024).

Regeringsprogrammets skrivningar och andra åtgärder genomförs inom de gränser som ramen för valperioden tillåter. Dessutom åtar sig regeringen att se över åtgärderna i regeringsprogrammet om åtgärdernas konsekvensbedömningar avsevärt ändras jämfört med bedömningarna gjorda i samband med regeringsprogrammet, eller om de äventyrar det åtgärdspaket eller det saldomål som fastställts för de offentliga finanserna. Regeringen åtar sig att vid behov prioritera genomförandet av projekten.

Utgifterna inom de offentliga finanserna ska anpassas med ett nettobelopp som år 2027 uppgår till cirka 4 miljarder euro. Anpassningarna ska ske genom beslut av regeringen. För att uppnå detta förbinder sig regeringen till åtgärder, förtecknade i bilaga B, som medför permanenta besparingar eller ökar statens avgiftsintäkter. Regeringens skattepolitiska linje beskrivs i bilaga C. Som ett led i anpassningsåtgärderna har regeringen dragit upp riktlinjer för strukturpolitiska åtgärder genom vilka man eftersträvar att stärka de offentliga finanserna med cirka 2 miljarder euro på 2027 års nivå. Åtgärderna beskrivs i bilaga D.

Regeringen ser också allvarligt på de risker som borgens- och garantiansvar medför i de offentliga finanserna. Processen bestående av bedömning och beviljande av statlig borgen och garanti ska utvecklas så att den på ett bredare sätt kan beakta riskerna, och en borgensavgift ska i regel tas ut när borgen beviljas. Borgensavgifter ska införas i heltäckande omfattning också inom bostadsfinansieringen.

1.3 Skattepolitik

Genom sin skattepolitik strävar regeringen efter att förbättra hushållens köpkraft, förbättra incitamenten för arbete och stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Regeringens skattepolitik uppmuntrar till arbete och företagande samt stöder inhemskt ägande. Regeringen skärper inte beslutsbaserat den totala skattegraden.

Hushållens köpkraft stärks genom att beskattningen av arbete och olika transportsätt lindras. De höga kostnaderna för olika transportsätt försvagar incitamenten för att ta emot arbete. För att förbättra incitamenten för att ta emot arbete ska tyngdpunkten för lindringen av förvärvsinkomstskatten ligga på låg- och medelinkomsttagare. Detta ska ske genom en höjning av arbetsinkomstavdraget och införandet av ett barnspecifikt förhöjt arbetsinkomstavdrag. Dessutom förbättras incitamenten för personer över 65 år att arbeta avsevärt. Beskattningen av förvärvsinkomster justeras årligen på basis av förtjänstnivå- eller konsumentprisindex enligt det index som stiger snabbare.

Regeringen bereder inte införandet av landskapsskatt.

Regeringen har som mål att stödja den ekonomiska tillväxten och stärka det inhemska ägandet. Kapitalinkomstskatten eller beskattningen av småplaceringar skärps inte i fråga om något tillgångslag. Betalningstiderna för arvsskatten förlängs till 10 år. Det utreds om arvsskatten kan ersättas med beskattning av överlåtelsevinster på egendom som erhållits i arv. Inhemskt ägande stöds genom att insättningstaket för aktiesparkonton höjs.

Regeringens skattepolitik undanröjer hinder för utstationering av utländska arbetstagare i Finland.

Regeringen förbättrar de skatteincitament som är avsedda för att locka internationella experter genom att förlänga tiden i arbete enligt lagen om källskatt för löntagare från utlandet, den så kallade nyckelpersonlagen.

Regeringen håller samfundsskattesatsen på en konkurrenskraftig nivå och reagerar vid behov på förändringar i beskattningen i jämförelseländerna. Lindringen av utdelningsskatten för icke-börsnoterade företag och företagaravdraget förblir oförändrade.

Regeringen beaktar och kompenserar den inverkan som beslutet om distributionskyldigheten har på pumppriserna. Staten får inkomster av påföljdsavgifter i en situation där distributionskyldigheten inte fullgörs fullt ut. Eventuella inkomster av påföljdsavgifter styrs till ansvarsfördelningssektorns kostnadseffektiva klimatåtgärder så att det finns täckning för de eftersträlvade utsläppsminskningarna.

Regeringen genomför en reform av fastighetsbeskattningen för att korrigera skillnaderna mellan fastigheternas beskattningsvärden och gängse värden. Reformen genomförs med långa övergångsperioder. Ändringarna i fastighetsskatten är skäliga för fastighetsägarna.

Regeringen gör skatteuppbörden smidigare och beskattningen mer förutsägbar. Digitaliseringen av skatteuppbörden fortsätter.

Regeringen följer internationella skatteprojekt och påverkar aktivt den internationella skatteutvecklingen. Beskattningsbehörigheten ska även i fortsättningen i huvudsak kvarstå på nationell nivå. När skatteintäkter fördelas internationellt bör det centrala även i fortsättningen vara var det finns värdeskapande affärsverksamhet som baserar sig på innovativitet och forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Regeringen fortsätter sitt arbete för att bekämpa kringgående av skatt och grå ekonomi. I arbetet mot kringgående av skatt främjar regeringen dock inte sådana projekt som medför en oproportionerlig administrativ börda och som sträcker sig längre än vad som är nödvändigt med tanke på uppnåendet av målet att motverka kringgående av skatt. Regeringen identifierar också de utmaningar som internationell personbeskattning och multilokalt arbete medför för beskattningen av arbete.

Staten förbinder sig att kompensera kommunerna för de nya uppgifter och skyldigheter som åläggs dem samt för eventuella utvidgningar av uppgifterna genom att finansiera uppgifterna och skyldigheterna fullt ut eller genom att avveckla andra skyldigheter. Kommunerna kompenseras för de effekter som regeringens ändringar i beskattningsgrunderna har på skatteintäkterna.

1.4 Ägarpolitik

Utgångspunkten för statens ägarpolitik är att statens bolagsinnehav förvaltas ansvarsfullt, professionellt, på ett ändamålsenligt sätt med tanke på ägarintresset och så att ägarvärdet ökar på lång sikt.

Ett nytt principbeslut som styr statens ägarpolitik bereds under 2023. Samtidigt uppdateras karaktären av det intresse som hänför sig till respektive bolag och tidsenligheten i fråga om de nuvarande statsbolagens innehavsgränser. I samband med principbeslutet om ägarpolitiken skapas en bred syn på styrningen av statens ägarpolitik och ett långsiktigt mål för förvaltningen av statens egendom.

Staten förutsätter att ersättningssystem ska vara skäliga och främja god förvaltningssed. Som ett led i uppdateringen av principbeslutet ser man över principerna för statliga företrädares deltagande i bolagens styrelser samt praxis för ägarstyrningen.

Regeringen fortsätter att samla ägarstyrningen av statsägda bolag till statsrådets kansli i fråga Cinea Ab. Samtidigt bedöms ägarandelarna när det gäller statens bolagsinnehav.

Statens inhemska kapitalinvesterings- och företagsfinansieringsverksamhet effektiviseras genom att Business Finland Venture Capital Ab, Oppiva Invest Oy och Klimatfonden Ab införlivas i Finlands Industriinvestering Ab. Det utreds om Finfofund kan integreras i helheten i syfte att stärka dess genomslag. Samtidigt överförs de aktier i Neste Abp som Klimatfonden innehar till statsrådets kansli. Kapitalsituationen och kapitalbehovet i den bildade koncernen Finlands Industriinvestering Ab bedöms som en del av helhetsbedömningen av bolagen med statliga specialuppgifter och lagstiftningen om dessa bolag uppdateras så att den motsvarar den nya strukturen.

I början av regeringsperioden görs en helhetsbedömning av bolagen med statliga specialuppgifter. I bedömningen utvärderas det nuvarande samhällsliga behovet av den specialuppgift som respektive bolag sköter.

Staten respekterar kraven på rättvis konkurrens och säkerställer att den inte genom sin verksamhet åsidosätter privat ägande. Som ägare i kommersiella statsbolag strävar staten efter att påverka utarbetandet av en företagsstrategi som baserar sig på ansvarstagande och som siktar längre in i framtiden.

I ägarstrategin för respektive bolag ska de huvudsakliga riskerna i anslutning till verksamheten bedömas och riskhanteringsens roll som stöd för beslutsfattandet säkerställas. I ägarstrategierna för olika bolag och fastställandet av det samhällsliga intresset beaktar staten den geopolitiska dimensionen och försörjningsberedskapsaspekterna för Finlands del. I fråga om statsbolagen rapporteras väsentliga uppgifter om det ekonomiska läget och de centrala riskerna för bolagen kvartalsvis till finanspolitiska ministerutskottet.

Staten förutsätter att statsbolagen har en så konsekvent och förutsägbar utdelningspolitik som möjligt. Statsbolagens kapitalanvändning måste vara effektiv. I början av regeringsperioden bedöms kapitalsituationen i fråga om statens icke-börsnoterade bolag och eventuell överkapitalisering avvecklas.

Staten främjar möjligheterna för småplaceringar att delta i statliga bolags eventuella aktieemissioner och stärker på så sätt det inhemska ägandet.

1.5 Pensioner

Till följd av befolkningsutvecklingen har pensionssystemets andel av de offentliga finanserna ökat betydligt och denna utveckling kommer att fortsätta under de kommande åren. Hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna påverkar på lång sikt den hållbara

finansieringen av pensioner och fungerande tjänster. Därför bör pensionssystemet utvecklas som en del av de offentliga finanserna. Arbetspensionssystemet stöds av produktivitetstillväxt och ekonomisk tillväxt, hög sysselsättning och ökad nativitet.

Förvaltningen av och investeringsverksamheten inom pensionssystemet ska ordnas på ett transparent och effektivt sätt. Genom en strukturell ändring av arbetspensionsbolagens investeringsverksamhet kan det enligt en utredning (Valkonen & Lassila, VNTEAS 2021:36) vara möjligt att öka avkastningen.

Centrala mål för arbetspensionspolitiken är att pensionerna håller en tillräcklig nivå och har en tillräcklig täckning, att situationen är rättvis mellan generationerna och att finansieringen är hållbar även på lång sikt. Samtidigt kan den ekonomiska politikens trovärdighet bibehållas och förtroendet för arbetspensionssystemet tryggas.

Hörnstenar för pensionssystemet är bland annat att det grundar sig på förmåner och försäkringar, att det är lagstadgat, att det är inkomstrelaterat och att det omfattas av egendomsskyddet. På grund av försämringen av försörjningskvoten och den osäkerhet som är förknippad med den ekonomiska utvecklingen, investeringsavkastningen på pensionsmedlen och den kommande avgiftsutvecklingen bereds på trepartsbasis behövliga ändringar av arbetspensionslagstiftningen så att den finansiella hållbarheten ska kunna säkerställas och en tillräcklig förmånsnivå tryggas.

Vid beredningen ska det, utifrån den bedömning som finansministeriet och Pensionskyddscentralen gör i samarbete, hittas metoder för att på lång sikt stabilisera nivån på pensionsförsäkringsavgifterna och för att på lång sikt avsevärt stärka de offentliga finanserna som helhet med hjälp av ett regelbaserat konsolideringssystem.

Den utvärdering av arbetslivslängdens utveckling som avses i 218 a § i lagen om ändring av lagen om pension för arbetstagare görs första gången 2026.

Regeringen bereder ärenden som gäller arbetspensionspolitiken på trepartsbasis tillsammans med de centrala arbetsmarknadsorganisationerna. Regeringen ber organisationerna förhandla med regeringen och föreslå behövliga åtgärder för att ovannämnda mål ska uppnås. Regeringen förbinder sig att fatta de beslut som behövs för att uppnå målet, om organisationerna inte tillsammans med regeringen når samförstånd om ändringarna senast i januari 2025.

En utvärdering av behoven att utveckla FöPL-systemet inleds. Som ett led i utvärderingen utreds möjligheterna att koncentrera FöPL-avgifterna till LPA.

1.6 Investeringsprogram

Regeringen genomför under valperioden ett investeringsprogram för viss tid på fyra miljarder euro genom vilket det skapas förutsättningar för hållbar tillväxt för hela Finland under årtionden framöver. Investeringsprogrammet består av betydande satsningar på trafikledsprojekt som är viktiga med tanke på arbetskraftens rörlighet, den exportdrivna industrin och näringslivet samt på minskningen av det eftersatta underhållet och främjandet av banprojekt överallt i Finland.

Investeringsprogrammet finansieras med inkomster från försäljning av statens egendom, vilket innebär att investeringsutgifterna inte ökar statens upplåningsbehov under regeringsperioden. För investeringsprogrammet har regeringen fastställt en separat ramreservering på högst fyra miljarder euro.

Som en del av investeringsprogrammet satsar regeringen sammanlagt 520 miljoner euro på ett program för det eftersatta underhållet som minskar ökningen av det eftersatta underhållet. Regeringen gör betydande satsningar på trafikledsprojekt som syftar till att stärka den ekonomiska konkurrenskraften och människors smidiga rörlighet. Regeringen bereder sig också på att finansiera statens andel av avtalen om markanvändning, boende och trafik.

Regeringen gör omfattande satsningar på utvecklingen av bannätet på olika håll i Finland. Regeringen utvecklar stambanan i sin nuvarande sträckning på uppdrag av Trafikledsverket genom att satsa på utvecklingen av stambanan såväl i söder som i norr. Som en del av investeringsprogrammet görs det satsningar på att göra Savolaxbanan snabbare och grundligt förbättra den och på att utveckla Karelenbanan. Kustbanans livskraft säkerställs genom ett projekt för grundlig förbättring av kustbanan.

Regeringen för projektet Flygbanan vidare genom att reservera anslag för planeringen av projektet och bereda ett beslut om genomförande av Flygbanan. För att främja projektet bildas det ett bolag där utöver staten även kommunerna kan vara ägare. Bolaget kapitaliseras som en del av investeringsprogrammet. Till övriga delar avbryts beredningen av Finlandsbanan. De återstående medlen återbetalas till ägarna. Projektbolaget för Östbanan fortsätter sin verksamhet.

Utöver investeringsprogrammet genomför staten också projektet Entimmetåget till Åbo, som omfattar byggandet av direktbanan Esbo–Salo och förbättringen av förbindelsesträckan Salo–Kuppis. Byggandet inleds på förbindelsesträckorna Esbo–Lojo och Salo–Kuppis. För byggnadsskedet bereder sig staten som en del av investeringsprogrammet på att kapitalisera ett bolag som samlar in finansiering och i vilket utöver staten även kommunerna kan vara delägare.

Det görs, som en del av investeringsprogrammet, en engångssatsning på 400 miljoner euro för att öka social- och hälsovårdstjänsternas verkningsfullhet och avveckla vårdköerna. Som en del av investeringsprogrammet inleds materielanskaffningar som syftar till att stärka Försvarmaktens prestationsförmåga samt reserveras engångsanslag för projekt som syftar till att stärka klimatarbetet och förbättra naturtillståndet. Dessutom bereder sig regeringen på näringspolitiska behov under ramperioden.

2 Ett fungerande och hållbart välfärdssamhälle

Lägesbild

Den finländska välfärdsmodellen är enligt många mått en framgångshistoria. Enligt en färsk rapport från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) är Finland ett av världens ledande länder inom hållbar välfärd.

Den finländska hälso- och sjukvårdens kvalitet och resultat har i internationella jämförelser varit bland de bästa i världen. Också utbildningen och kompetensen hos finländska yrkesutbildade personer inom social-, hälsovårds- och räddningsbranschen är på en hög nivå. I Finland har befolkningens förväntade livslängd ökat under de senaste två decennierna, vilket för sin del berättar om välbefinnande.

I en färsk OECD-rapport om välfärdsläget i Finland konstateras det dock att ett försämrat kunnande och nedsatt hälsotillstånd samt ojämlikhet påverkar människors arbetsförmåga och förmåga att delta i samhället. Förutom den psykiska ohälsan ökar också den fysiska passiviteten och de fetmarelaterade sjukdomarna, vilka är de vanligaste orsakerna bakom invalidpensioneringarna.

Den åldrande befolkningen, det ökade servicebehovet, den ökade ojämlikheten samt den omfattande och riksomfattande bristen på arbetskraft inom social- och hälsovårdstjänsterna sätter prov på servicesystemets förmåga att tillhandahålla tillräckliga tjänster för dem som behöver dem. Vårdköerna inom primärvården och den specialiserade sjukvården är för närvarande långa och tillgången till exempelvis omsorgstjänster har försvårats.

Social- och hälsovårdsförvaltningen har reformerats under den föregående regeringsperioden. Den nya strukturen skapar goda möjligheter att utveckla servicesystemet. Det bör dock beaktas att välfärdsområdena har mycket olika utgångslägen inför reformen. Välfärdsområdena skiljer sig bland annat i fråga om befolkningsstrukturen, skillnaderna i välfärd och hälsa samt i fråga om det tidigare sättet att ordna social- och hälsovården, och dessa faktorer påverkar utvecklingsbehoven i fortsättningen.

Enbart reformen av förvaltningen är inte nog för att lösa de utmaningar som social- och hälsovårdstjänsterna står inför. Social- och hälsovårdstjänsterna måste reformeras, och servicesystemets effektivitet och kostnadseffektivitet förbättras. Tyngdpunkten i tjänsterna

måste kunna flyttas från tyngre tjänster till basservicen och konkreta åtgärder måste vidtas för att trygga människors hälsa, välbefinnande samt arbets- och funktionsförmåga på ett ekonomiskt hållbart sätt.

Regeringens mål

Regeringen genomför reformer inom social- och hälsovårdstjänsterna genom vilka välfärdsområdena effektivare kan förbereda sig på framtida utmaningar. Servicestrukturen reformeras så att den fungerar stegvis. Målet är att flytta tyngdpunkten från korrigerande tjänster till stöd och hjälp i ett tidigare skede samt till förebyggande åtgärder. Tillgången till vård och tjänster i rätt tid säkerställs och serviceköerna förkortas. Tjänsternas verkningfullhet förbättras. Vid utvecklandet av tjänsterna tar man på bred front tag i faktorer som försämrar välbefinnandet, från psykiska problem hos unga till missförhållanden inom äldreomsorgen.

Regeringen främjar skapandet av ett barnvänligt samhälle. Särskilt avseende fästs vid välbefinnandet i familjerna och tidigt stöd. Tjänsterna för kunder som behöver mycket tjänster kräver särskilda åtgärder. Regeringen söker så snabba lösningar som möjligt särskilt på den krisartade situationen inom hemvården. Tillgången till räddningstjänster säkerställs i hela Finland.

Människornas möjligheter att påverka samt valfriheten i fråga om tjänsterna ökas och en mångsidig tjänsteproduktion möjliggörs. Information, teknik och digitala tjänster utnyttjas på ett omfattande sätt för att öka tillgången till tjänster och tjänsternas verkningfullhet.

Tillgången till tjänster utvecklas med beaktande av olika användargrupperns behov och genom att säkerställa att befolkningens grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses på lika villkor. Regeringen fäster avseende vid tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet samt vid lättläst språk i tjänsterna. I takt med att digitala tjänster och anordningar ökar säkerställer regeringen tillgången till tjänster och ett tillräckligt stöd också för dem som har svårare att använda digitala lösningar.

Regeringen säkerställer tillgången till jämlika social- och hälsovårdstjänster på båda nationalspråken på alla nivåer. De språkliga behoven beaktas i utvecklingen av fungerande servicestigar och till exempel i arbetet med att utveckla digitala lösningar fästs avseende vid den svenskspråkiga befolkningens tillgång till service.

Regeringen vidtar åtgärder för att förbättra tillgången på utbildad personal inom vård och omsorg på båda nationalspråken för att främja kompetensen, välbefinnandet i arbetet och god ledning samt för att möjliggöra ett smidigt samarbete mellan yrkesutbildade

personer över förvaltningsgränserna. Regeringen strävar efter att genom olika åtgärder lätta på onödig byråkrati för att minska belastningen på personalen och för att rikta användningen av arbetstiden till kundarbetet.

En hållbar och sporrande finansiering av social-, hälsovårds- och räddningstjänsterna säkerställs och välfärdsområdenas framgång i deras uppgifter stöds genom en reform av den statliga styrningen. Välfärdsområdenas förvaltningsmodell utvecklas enligt principerna om lokal delaktighet och resultatansvar, men modellen jämförs inte med den kommunala självstyrelsen.

Regeringen följer och utvärderar noga hur förvaltningsstrukturen för social- och hälsovårdstjänsterna fungerar, finansieringsmodellens hållbarhet och sporrande effekt samt servicesystemets funktion, inklusive integrationen av tjänsterna och tillgången till tjänster. Regeringen låter göra en utvärdering av förvaltningsreformen.

2.1 Brådskande åtgärder för att förbättra tillgången till social- och hälsovårdstjänster

Regeringen driver ett flertal reformer framåt för att stärka social- och hälsovårdstjänsterna. Regeringen vidtar brådskande åtgärder för att förbättra tillgången till social- och hälsovårdstjänster. Regeringen fäster särskilt avseende vid tillgången till tjänster inom primärvården, äldre personers möjligheter att klara sig hemma och tillgången till hjälp och tjänster inom mentalvården samt stärker situationen för dem som har det allra sämst ställt.

Mottagningsverksamhet inom primärvården

Regeringen strävar efter att genom sina åtgärder minska välfärdsområdenas börda och förkorta vårdköerna inom primärvården. I den andra tilläggsbudgeten för 2023 anvisas sådan finansiering för 2023 som behövs för att öka den nuvarande FPA-ersättningen inom mottagningsverksamheten inom primärvården.

Tillgången till primärvård förbättras genom att det under regeringsperioden anvisas finansiering av engångsnatur för förkortningen av vårdköerna inom primärvården med hjälp av den nya modell för FPA-ersättningen som regeringen utvecklat. Finansieringen allokeras till målåren på ett ändamålsenligt sätt, men med så stor framförhållning och så verkningsfullt som möjligt. Målet är att förkorta akuta vårdköer utan att störa välfärdsområdenas

egen verksamhet. Regeringen reserverar sammanlagt 335 miljoner euro för ändamålet, men hur finansieringen exakt anvisas och periodiseras över åren preciseras vid den fortsatta beredningen.

Man fortsätter med FPA-ersättningen i dess nuvarande form till dess att den nya FPA-ersättningsmodellen som regeringen utvecklat genomförs med den finansiering som nämns ovan.

Genomförandet av vårdgarantin säkerställs inom mottagningsverksamheten inom primärvården och mun- och tandvården. Tillsynen över vårdgarantin och tidsfristerna för tillgången till tjänster förenhetligas. Valfärdsområdena styrs till att vid behov använda köpta tjänster eller servicesedlar. En period av intensifierad uppföljning av tillgången till primärvård inleds som en del av styrningen av valfärdsområdena.

Tillgång till mentalvårdshjälp och mentalvårdstjänster med låg tröskel

Tillgången till mentalvårdstjänster förbättras skyndsamt. Mentalvårdstjänsterna på basnivå utvecklas till exempel med hjälp av erfarenheterna från verksamhetsmodellen Första linjens terapier och genom att ta i bruk en stegvis vårdmodell.

Barns och ungas lika tillgång till korttidspsykoterapi eller annan effektiv psykosocial behandling på basnivå tryggas genom lagstiftning (en terapigaranti för barn och unga enligt regeringens modell).

Tillgången till psykoterapitjänster stärks genom att psykoterapeututbildningen ändras till en utbildning i två steg och genom att utbildningen på första stadiet föreskrivs vara avgiftsfri.

Tillgången till tjänster med låg tröskel och mentalvårdshjälp ökas i samarbete med bland annat organisationer och församlingar, till exempel i form av drop in-tjänster och chattjänster.

Man stöder tillgången på mentalvårdstjänster tillsammans med valfärdsområdena genom att effektivisera användningen av servicehelheten Psykporten i områdena (egenvårdsprogram och nätterapi).

Äldre personers förmåga att klara sig hemma

Organisationsunderstöd anvisas aktörer inom tredje sektorn och bland annat församlingar för att upprätthålla funktionsförmågan hos äldre personer som bor hemma och hos deras närstående vårdare samt för att effektivisera både det uppsökande och upphittande arbetet.

Anslaget för hälsofrämjande i kommunerna ökas under social- och hälsovårdsministeriets budgetmoment och man påverkar allokeringen av anslaget till stöd för äldre personers funktionsförmåga, möjligheter att klara sig hemma och för deras närstående vårdare.

Genom interaktionsstyrning uppmuntras välfärdsområdena att öka och förnya dagverksamheten och dagcentralsverksamheten i grupp för äldre personer.

Den sociala rättvisan stärks

Regeringen anvisar permanent finansiering för följande åtgärder för att stärka den sociala rättvisan.

- Stöd för mathjälp som ges via organisationer, föreningar och församlingar görs permanent
- Avveckling av långtidsbostadslösheten före 2027
- Särskilt fastställda åtgärder som stöder en minskning av antalet drogrelaterade dödsfall bland unga
- Program för att eliminera hepatit C före 2027
- Ersättningen för celiaki återinförs, med särskild tonvikt på minderåriga samt vuxna på lägre inkomstnivåer
- Avsättning för andra åtgärder för att hjälpa dem som är mest utsatta:
  - Främjande av lagstiftningen om självbestämmanderätt, enligt skrivningen nedan i programmet
  - Åtgärder för att förebygga självmord (programmet för förebyggande av självmord)
  - Åtgärder som riktas till att hjälpa unga som uppvisar allvarliga symtom som tar sig uttryck i form av rusmedelsbruk, brott och våld

2.2 Tillräcklig personal och tillgång till arbetskraft

Regeringen vill åtgärda bristen på social- och hälsovårdspersonal, eftersom den hotar tillgången till tjänster i välfärdssamhället. Detta kräver åtgärder på både kort och lång sikt. De mest verkningfulla åtgärderna hör samman med förbättringar av social- och

hälsovårdens servicesystem, så att tjänsterna graderas och det behov av personal som tjänsterna innebär tillgodoses på ett ändamålsenligt sätt. Samtidigt ska det förebyggande arbetet, de digitala tjänsterna, servicehandledningen och möjligheterna till egenvård stärkas. Valfärdsområdena uppmuntras att göra social- och hälsovården mer attraktiv som bransch genom ledarskap som involverar de anställda och beaktar deras behov samt genom bättre arbetsfördelning och mer flexibilitet.

För att säkerställa tillräcklig personal och tillgången till arbetskraft inom social- och hälsovården och räddningsbranschen inleds ett program för ett bra arbete. Det ska innehålla de åtgärder som föreslås i den strategiska färdplanen för 2022–2027. För genomförandet av programmet reserveras ett anslag av engångsnatur på nio miljoner euro för regeringsperioden. På nationell nivå säkerställs ett tillräckligt kunskapsunderlag och tillräckliga prognoser om personalbehovet och utbildningsvolymerna för de kommande åren.

Arbetsfördelningen, samarbetet och samordningen mellan valfärdsområdena i frågor som gäller tillgången till specialkompetens stärks, i tillämpliga delar också på samarbetsområdesnivå och nationell nivå. En strävan är att stödja områdena i utvecklingen av en vikariepool. Det ska göras en bedömning av möjligheterna att stävja dyr användning av kortvarig hyrd arbetskraft och rikta den till de situationer där den lämpar sig bäst och att i stället öka kostnadseffektiv användning av egen personal och köpta tjänster.

Större utbildningsvolym och utveckling av utbildningsstrukturerna

Antalet nybörjarplatser på båda nationalspråken ska ökas med hänsyn till utbildningens kvalitet, särskilt inom de branscher och regioner där bristen på arbetskraft är som störst. Det säkerställs att så många som möjligt av dem som inleder studier även utexamineras.

De sökandes lämplighet för branschen ska säkerställas. Det ska utredas om det finns behov av att föreskriva om obligatoriska inträdes- och lämplighetsprov för dem som söker till en utbildning inom vård och omsorg. Beredningen av lagstiftningen fortsätter utifrån de utvecklingsbehov som konstateras i SORA-projektets slutrapport.

Innehållet i och genomförandet av utbildning inom social- och hälsovårdsbranschen ska utvecklas så att de möjliggör utveckling av uppgiftsstrukturen och arbetsfördelningen och tillgodoser arbetslivets kompetensbehov. Möjligheterna till lärande på arbetsplatsen ska ökas, såsom individuellt arbetsdominerat lärande och individuella arbetsdominerade specialiserande utbildningar. Möjligheterna att främja kompetensbaserat lärande i yrkeshögskoleutbildningar inom social- och hälsovårdsbranschen ska utredas. Överlappande högskoleutbildning ska minskas och utbildningarna för hälsovårdare, förstavårdare och barnmorskor göras smidigare med hjälp av en modulär utbildningsstruktur.

Tillgången till psykoterapeuter förbättras genom att man utvecklar utbildningen för yrkespersoner inom området psykisk hälsa, så att den gör det möjligt att förskjuta tyngdpunkten i vården till lågröskeltjänster på basnivå som ges i ett tidigt skede. Tillgången till psykoterapitjänster stärks genom att psykoterapeututbildningen reformeras till en utbildning i två steg, varav det första steget föreskrivs vara avgiftsfritt. Utbildningen i tidigt stöd för psykisk hälsa utvecklas också till en integrerad del av utbildningen för andra yrkesgrupper.

Möjligheterna till specialiseringsutbildning och kompetensutveckling ska förbättras. En förordning om fortbildning utfärdas och genomförandet av fortbildningen stöds.

Stöd för att göra branschen mer attraktiv

Regeringen vidtar åtgärder som hjälper till att göra och hålla branschen attraktiv. Olika karriärvägar utvecklas, kompetensutveckling möjliggörs och möjligheterna till företagande förbättras.

Regeringen satsar på snabba åtgärder för att personer som redan är utbildade inom vårdbranschen, men som arbetar inom andra branscher eller står utanför arbetslivet i Finland eller utomlands, ska kunna rekryteras till lediga jobb. Dessutom utreder regeringen åtgärder för att uppmuntra studerande inom branschen och pensionärer till deltids- eller heltidsarbete inom social- och hälsovården. Frivilligt arbete ska också ses som ett värdefullt tillägg.

Genom programmet för ett bra arbete stöds ett gott ledarskap och tydliga verksamhetsmodeller som arbetstagarna har möjlighet att påverka, såsom arbetstidsförläggningen. Regeringen vill säkerställa gott ledarskap genom att uppdatera de riksomfattande målen så att personalens välbefinnande i arbetet beaktas. Välfärdsområdena uppmuntras att vidta åtgärder för att främja välbefinnandet i arbetet och minska sjukfrånvaron samt att förebygga förtida avbrott i arbetslivet genom att möjliggöra flexibilitet i arbetet. Den etiska belastning som vårdpersonal upplever ska utredas.

Förtydligande av personalens arbetsfördelning

Personalens möjlighet att fokusera på arbete som motsvarar deras egen kompetens ska stärkas. Arbetsfördelningen förtydligas och behörighetsvillkoren ses över. En totalreform av lagstiftningen om yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården ska genomföras på ett sådant sätt att rätten att utöva yrke kopplas till endast sådana förutsättningar

som är nödvändiga och proportionerliga med tanke på klient- och patientsäkerheten. Kraven när det gäller indirekt arbete ska förtydligas och förenhetligas mellan olika aktörer, dock så att kraven inte skärps i och med ändringarna.

Det ska vara möjligt att ha en flexibel arbetsfördelning mellan olika yrkesutbildade inom social- och hälsovården och att de social- och hälsovårdsutbildade stöds i sin yrkesutövning av personer med annan utbildning. Användningen av stödtjänster och omsorgsassistenter utökas också.

Minskning av arbetsuppgifterna

Den yrkesutbildade personalens möjligheter att använda arbetstiden till kundarbete ska främjas. Volymen av skriftligt dokumentationsarbete, såsom lagstadgade utlåtanden och olika intyg, som krävs av den yrkesutbildade personalen, ska minskas. Arbetsfördelningen mellan i synnerhet de personalgrupper som arbetar direkt med kunderna och de administrativa tjänsterna och stödtjänsterna ska utvecklas. Digitaliseringens och teknikens möjligheter att minska personalens arbetsbelastning beaktas också.

Internationell rekrytering

Som en del av lösningen på personalbristen inom social- och hälsovårdssektorn identifieras internationell kompetens, och välfärdsområdena stöds när det gäller rekrytering och säkerställande av språkkunskaperna. Det ska göras snabbare och smidigare för yrkesutbildade personer som utbildats utanför EU/EES att få rätt att utöva yrke.

Möjligheterna att genomföra en enhetlig nationell språkutbildning utreds.

2.3 Mer verkningsfulla tjänster

Förebyggande arbete och främjande av hälsa och välfärd

Genom förebyggande arbete kan man främja människors hälsa, välbefinnande och funktionsförmåga samt på lång sikt dämpa ökningen av kostnaderna för social- och hälsovårdstjänsterna. Kostnaderna för folksjukdomarna är avsevärda i både mänskligt och ekonomiskt hänseende.

Cancerfall, cerebrovaskulära sjukdomar, hjärt- och hjärninfarkter och andra folksjukdomar kan förebyggas genom att riskfaktorerna minskas. Att minska den sjukdomsborða som folksjukdomarna orsakar är nödvändigt för att människorna ska få ett ökat välbefinnande och fler friska levnadsår men även för att servicesystemet ska bli mer hållbart.

Folksjukdomarna kan minskas avsevärt genom inverkan på riskfaktorer såsom rökning, alkoholkonsumtion, kost, fysisk inaktivitet och övervikt samt ensamhet, som är en riskfaktor för den psykiska hälsan. Det genomförs ett nationellt, förvaltningsövergripande hälso- och välfärdsprogram tillsammans med organisationer inom tredje sektorn. Programmet ska göra det hälsofrämjande arbetet mer verkningsfullt genom ibrukttagande av metoder som har bedömts vara verkningsfulla. Inom programmet utvecklas också nya lösningar som baserar sig på totalekonomisk nytta och kostnadsnyttoeffekt. För genomförandet av programmet reserveras ett anslag av engångsnatur på nio miljoner euro för regeringsperioden.

Arbetsfördelningen när det gäller kommunernas och välfärdsområdenas ansvar att främja hälsa och välfärd ska förtydligas. Kommunernas och välfärdsområdenas arbete och samarbete för att främja hälsa och välfärd styrs särskilt i fråga om den kunskapsbaserade ledningen och tjänster i kontaktytorna mellan deras ansvarsområden.

Införande av ett nationellt vaccinationskort i Kanta-systemet främjas.

Användning av verkningsfulla metoder och bästa praxis i servicesystemet

Regeringen reformerar och stärker den nationella utvärderingen av metoder som tillämpas inom hälso- och sjukvården genom att samla kunskapen och resurserna till en helhet. I kunskapsklustret utvecklas och stärks utvärderingen av metoder som tillämpas inom hälso- och sjukvård och främjande av hälsa och välfärd. Samtidigt samordnas kunskapen om kvalitet och verkningsfullhet. I välfärdsområdena etableras en nätverksbaserad och samordnad verksamhet som stöder kollegial utvärdering av kvaliteten på välfärdsområdenas tjänster och deras verkningsfullhet samt kollegial utveckling och uppföljning av verksamheten.

Metoder som är verkningsfulla och enhetligt utvärderade och som har konstaterat god kostnadsnyttoeffekt tas i bruk inom social- och hälsovården.

För att effektivisera ibrukttagandet av verkningsfulla metoder och bästa praxis inom social- och hälsovården satsar man på att stärka den nationella utvärderingskompetensen och beslutsfattandet, producera information om kvalitet och verkningsfullhet, utveckla rekommendationer och förankra dem i servicesystemet. (Finansieringen har beaktats i helheten

för att dämpa kostnadsökningen.) Det ska föreskrivas om principerna för vilka tjänster och metoder som ska ingå i den offentliga social- och hälsovårdens tjänsteutbud i syfte att främja verkningfulla och jämlika tjänster. Möjligheten att föreskriva om en nationell aktör som har behörighet att på ett bindande sätt fastställa vilka metoder och tjänster som ska eller inte ska ingå i tjänsteutbudet kommer att utredas.

Den systematiska produktionen, analysen och utnyttjandet av jämförbara data om kvalitet, verkningfullhet och kostnadsnyttoeffekt effektiviseras. Vid fastställandet av tjänsteutbudet, i kvalitetsregistren och i vård- och åtgärdsrekommendationerna betonas de åtgärder som är viktigast med tanke på befolkningens hälsa och välfärd samt tjänsternas kostnadsnyttoeffekt.

Den statliga styrningen stärks baserat på verkningfullheten. Forskning om verkningfullhet och kostnadsnyttoeffekt i servicesystemet, social- och hälsovården och främjandet av hälsa och välfärd stöds.

2.4 Reform av social- och hälsovårdstjänsterna

Välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen ansvarar för att ordna och reformera social- och hälsovårdstjänsterna. Staten skapar förutsättningar, styr och handleder dessa aktörer i fråga om att uppnå målen samt genomför de lagändringar som behövs.

Tillgången till tjänster

Tillgången till vård och tjänster måste bli snabbare och människors vårdbehov måste bemötas på ett övergripande sätt. Det är viktigt att förbättra tjänsternas tillgänglighet, kostnadseffektivitet, kvalitet, kontinuitet och integration. Tjänsterna ska tryggas jämnt på båda nationalspråken.

Välfärdsområdena instrueras att beakta tjänsteutbudet och tjänsternas tillgänglighet när servicestrukturen utvecklas. Nya verksamhetsmodeller främjas, till exempel digitala tjänster, fjärrmottagningar, tjänster i hemmet och rörliga tjänster, i synnerhet i glesbygdsområden. Införandet av digital servicehandledning i välfärdsområdena främjas. Genom servicehandledningen försöker man lösa klienternas och patienternas problem digitalt, per telefon eller genom att styra dem till sin egen social- och hälsocentral eller någon annan service.

Det ska bli möjligt att i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen byta vårdenhet för icke-brådskande vård med tre månaders mellanrum, och valet ska kunna göras digitalt.

Företagshälsovårdens och Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster utvecklas vidare till att bli en del av klientens social- och hälsovårdstjänster och servicehelhet. Samarbetet mellan företagshälsovården, Studenternas hälsovårdsstiftelse och den offentliga social- och hälsovården stärks.

Välfärdsområdena ska uppmuntras att öka samarbetet med privata serviceproducenter kring mottagningsverksamheten inom den öppna hälso- och sjukvården genom att utnyttja finländska och nordiska modeller.

Konsultationstjänster och -modeller där specialistläkare inom olika områden stöder primärvården och håller mottagning på social- och hälsocentralerna ska utvecklas. Modeller med husläkare, egen sjukskötare och ett eget vårdteam ska också utnyttjas för att förbättra tillgången till vård och vårdkontinuiteten. Regeringen ska också utreda möjligheten att utnyttja en modell med enskilda näringsidkare.

Tillgången till vård för sällsynta sjukdomar och vårdens kvalitet förbättras genom att säkerställa kompetensen vid universitetssjukhusen och över välfärdsområdenas och samarbetsområdenas gränser.

Systemet med servicesedlar och betalningsförbindelser utvecklas så att de är ett reellt alternativ för kunder och serviceproducenter inom social- och hälsovården, med beaktande av effektiviteten och de totala kostnaderna. Kunder med servicesedel ska erbjudas en möjlighet att för egna pengar köpa tilläggstjänster.

Om en kund inte får en offentlig tjänst inom vårdgarantitiden ska kunden ha rätt till en servicesedel eller betalningsförbindelse till en annan serviceproducent. Tillsynen över hur vårdgarantin uppfylls ska förbättras.

Välfärdsområdena förpliktigas att med tätare intervaller och på ett kundorienterat sätt offentliggöra uppgifter om hur de lagstadgade tidsfristerna uppfyllts. Den kundorienterade tillgången till information om väntetiden till socialvårdstjänster ska förbättras.

Tillgången till primärvård förbättras genom att det under regeringsperioden anvisas finansiering av engångsnatur för avvecklingen av vårdköerna med hjälp av en ny modell för FPA-ersättning som regeringen tar fram.

I den andra tilläggsbudgeten för 2023 anvisas den finansiering för 2023 som behövs för att öka den nuvarande FPA-ersättningen i primärvårdens mottagningsverksamhet. FPA-ersättningen i dess nuvarande form förlängs till dess att regeringens nya FPA-ersättningsmodell genomförs.

Det säkerställs att lagstiftningen gör det möjligt att få FPA-ersättning också i situationer där den privata vårdens tjänster ordnas i den offentliga social- och hälsovårdens lokaler.

Möjligheterna att utnyttja samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn när det gäller stödtjänster, lokaler och utrustning utreds. Kanta-tjänsterna utvecklas för att förbättra informationsgången.

Bestämmelserna i lagen om Folkpensionsanstalten ändras utifrån parlamentariskt arbete i fråga om FPA:s förvaltning, och därtill så, att FPA:s tjänster kan tillhandahållas andra aktörer i samhället för att förbättra säkerheten och försörjningsberedskapen.

Implementeringen av patientdirektivet fortsätter och det görs en utredning om att förenhetliga den nationella ersättningsnivån för gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

Arbetet med lagstiftningen om klienters och patienters självbestämmanderätt fortsätter i syfte att stödja och stärka självbestämmanderätten och säkerställa att de grundläggande rättigheterna tillgodoses. Kundens säkerhet och individuella behov ska dock kunna beaktas i alla situationer. Lagstiftningen utvecklas i juridisk viktighets- och angelägenhetsordning.

Prehospital akutsjukvård och jour

Det ska utvecklas mobila tjänster under jourtid inom hemvården och heldygnsomsorgen.

Den prehospitala akutsjukvården utvecklas vidare som en integrerad del av social- och hälsovårdens jourtjänster och samarbetet mellan myndigheter. Den prehospitala akutsjukvårdens effektivitet och kunskapsunderlag utökas, bland annat genom att den nationella journalen över prehospital akutsjukvård utvecklas vidare.

Finansieringsansvaret för ambulanstransporter överförs i sin helhet till välfärdsområdena i enlighet med förslaget av den parlamentariska arbetsgruppen för flerkansalfinansiering.

Förstavårdarnas säkerhet i arbetet förbättras genom ändringar i lagstiftningen.

Läkarhelikopterverksamhetens medicinska tjänster och vårdtjänster integreras i välfärdsområdenas system för prehospital akutsjukvård och jour. Det görs separata utredningar om organiseringsansvaret inom läkarhelikopterverksamheten, upphandlingen av helikoptrar och olika kostnader i anslutning till detta, med beaktande av lönsamheten och kostnadseffektiviteten.

Möjligheten att ta i bruk videosamtal till nödnumret utreds.

Mentalvårds- och missbrukartjänster

Förebyggande och god vård av psykisk ohälsa och missbruksproblem är viktigt för såväl folkhälsan som samhällsekonomin. Att psykisk ohälsa blivit allt vanligare i synnerhet bland unga kräver målmedvetna åtgärder.

Genomförandet av den nya lagstiftningen om mentalvårds- och missbrukartjänster, som trädde i kraft den 1 januari 2023, tryggas tillsammans med välfärdsområdena. Arbetet för att genomföra åtgärderna i strategin för mental hälsa 2020–2030 fortsätter som en del av regeringens åtgärder för den mentala hälsan. Genomförandet av programmet för suicidprevention fortsätter. Tillgången till social- och hälsovårdstjänster för psykisk ohälsa och missbrukarproblem förbättras och tjänsterna ska få större genomslag. Det ska ägnas mer uppmärksamhet åt förebyggande mentalvårds- och missbrukararbete i verksamheten rikad till barn- och ungdomar.

Mentalvårdstjänsterna på basnivå utvecklas till exempel med hjälp av erfarenheterna från verksamhetsmodellen Första linjens terapier och genom att det införs en stegvis vårdmodell. Barns och ungas lika tillgång till korttidspsykoterapi eller annan effektiv psykosocial vård på basnivå tryggas genom lagstiftning (en så kallad terapigaranti för barn och unga enligt regeringens modell). Tillgången till lågröskelverksamhet, bland annat drop in-tjänster och chattar, och mentalvårdshjälp främjas i hela landet.

Tillgången till mentalvårdstjänster ska stödjas tillsammans med välfärdsområdena genom att effektivisera användningen av servicehelheten Psykporten (egenvårdsprogram och nätterapi) i alla välfärdsområden.

Olika alternativa modeller för missbrukarvård som motsvarar klienternas behov ska uppmärksammas och säkerställas. Vården för gravida med missbruksproblem ska utvecklas. Användningen av en effektiv icke-medicinsk modell med inriktning på tillfrisknande och nykterhet utökas. Det ska fastställas nationella kvalitetsstandarder för utbildning och vård som gäller missbruk, och missbrukarvårdens genomslag ska följas upp.

Regeringen fäster särskild uppmärksamhet vid förebyggandet av unga människors narkotikabruk och minskandet av antalet narkotikarelaterade dödsfall. Vilka åtgärder som behövs utvärderas separat under regeringsperioden.

Regeringen bör ingripa i överskuldssättning och skadeverkningar till följd av penningsspel i ett tidigt skede. Regeringen tryggar tillgången till vård för spelberoende, inklusive distanstjänster.

Verksamheten vid statens sinnessjukhus, fängelsernas hälso- och sjukvård och statens skolhem utvecklas inom ramarna för de befintliga strukturerna för ordnandet och styrningen av verksamheten.

Rehabilitering

Genom välfungerande rehabilitering minskar man komplikationer, behovet av sjukhusvård och intagning eller återintagning på sjukhus. Rehabilitering stöder också förmågan att delta i arbetsliv eller studier.

Reformen av rehabiliteringen fortsätter utifrån rehabiliteringskommitténs förslag och handlingsplanen för rehabiliteringsreformen 2023–2027, så att flerkanalfinansieringen upprätthålls. Bestämmelserna om medicinsk rehabilitering preciseras för att minimera överlappande åtgärder och effektivera fördelningen av medel.

Kompetensen i fråga om rehabiliterande vårdarbete utvecklas och det utarbetas indikatorer för att bedöma rehabiliteringens effekter. Större vikt ska fästas vid den rehabiliterande vårdens roll i att upprätthålla funktionsförmågan. Möjligheten att använda servicesedel som en del av rehabilitering i hemmet utvidgas och möjligheten att i större utsträckning utnyttja hushållsavdraget för enskilda personers rehabilitering utreds.

Eventuella överlappningar i den yrkesinriktade rehabiliteringen på grund av förlängningen av läroplikten ska avskaffas.

Barn, unga och familjer

Regeringen bedriver en politik som gynnar barnfamiljer på alla nivåer och fäster vikt vid bedömningen av konsekvenser för barn och familjer i beslutsfattandet. Regeringen är medveten om de många olika typer av barnfamiljer som finns. Genomförandet av åtgärderna som fastställts i barnstrategin fortsätter som en del av regeringens barn- och familjepolitik.

I Finland berörs var femte person i fertil ålder av barnlöshet. Adoptionsprocessen ska göras smidigare. Möjligheten, som finns i lagen, att adoptera ett omhändertaget barn lyfts fram, med beaktande av barnets bästa.

Regeringen strävar efter att minska antalet oönskade graviditeter, aborter och könssjukdomar genom bättre preventivrådgivning. Personer som fått missfall eller gjort abort ska erbjudas hjälp och stöd i hela vårdkedjan. Personer som fått missfall ska styras till mödrarådgivningen för efterkontroll.

Regeringen följer resultaten av familjeledighetsreformen och utvecklar systemet vidare så att det beaktar barnets bästa, stärker jämställdheten i föräldraskapet och i arbetslivet, ökar familjernas valfrihet och anpassningsmöjligheter samt möjlighet att delta i småbarnspedagogiken. Det ska vara möjligt för föräldrarna att fördela ansvaret för uppfostran och vård jämnare, och familjers olika behov ska beaktas. Det ska vara möjligt att kombinera arbete och familjeliv. Regeringen främjar en jämnare fördelning av föräldraskapets kostnader mellan båda föräldrarnas arbetsgivare.

Lågtröskeltjänster för familjer ska utvecklas, så att tjänsterna också stöder parförhållande och föräldraskap. För detta ändamål kan man utnyttja till exempel modellen med familjecenter och samarbete med civilsamhällets organisationer och församlingar.

Regeringen uppdaterar bestämmelserna om rådgivningsverksamheten, skolhälsovården och andra tjänster för denna åldersgrupp och ökar tjänsternas genomslag. Rådgivningsbyråerna och skolhälsovården utvecklas så att de stöder familjer och föräldraskap och bättre beaktar barnets bästa och familjernas individuella situation.

Utdragna vårdnadstvister och föräldraalienation ska förebyggas och barnets bästa tryggas genom att medling främjas i vårdnadskonflikter.

Inom elevvården säkerställs tillgången till tjänster, tjänsternas kontinuitet och informationsutbytet mellan olika aktörer och myndigheter genom påkallade lagändringar. Samarbete mellan flera myndigheter främjas, till exempel den multiprofessionella Ankarverksamheten tillsammans med polisen.

Regeringen fäster särskild vikt vid tjänsterna för barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och stöd till deras familjer samt snabb diagnostisering och tillgång till stöd.

Regeringen omarbetar barnskyddslagstiftningen. Genom reformen ser regeringen till att barnets bästa, välbefinnande och trygghet tillgodoses genom att villkoren för begränsningsåtgärder förtydligas. Barnskyddsmyndigheterna och enheterna för vård utanför

hemmet måste ha verkliga och tillräckliga befogenheter för att göra sitt arbete. Regeringen främjar tidigt stöd, multiprofessionellt familjearbete och en servicestruktur där barnskyddets öppna tjänster betonas.

Det ska utredas hur vård- och rehabiliteringskedjan fungerar för grovt våldsamma ungdomar. Myndigheterna ska åläggas att samarbeta aktivt och ges tillräckliga befogenheter och metoder för att barn som är placerade utanför hemmet eller omhändertagna och försvinner snabbt ska finnas och återbördas.

Service för personer med funktionsnedsättning

Självbestämmanderätten, de mänskliga rättigheterna och likabehandlingen när det gäller personer med funktionsnedsättning ska respekteras i beslutsfattandet under personernas hela liv, och vid planeringen av tjänster ska det säkerställas att vardagen fungerar för dessa personer. Man fäster vikt vid att delaktighet garanteras och att personer med funktionsnedsättning hörs.

Utbudet av boendeservice görs mångsidigare så att det bättre svarar mot de individuella behoven hos personer med funktionsnedsättning. Möjligheterna att använda teknik som lämpar sig för funktionshinderservicen utreds med hjälp av erfarenheterna från projekt som gäller tjänster för äldre.

Personalstrukturen inom funktionshinderservicen bedöms tillsammans med andra åtgärder för att få social- och hälsovårdspersonalen att räckta till bättre och förbättra tillgången till personal.

Färdtjänst för personer med funktionsnedsättning ska ordnas på ett användarvänligt sätt och med beaktande av särskilda behov. Möjligheten att främja användningen av bekant taxi när det gäller taxitransporttjänster som subventioneras av samhället utreds.

De särskilda behoven hos personer med funktionsnedsättning och servicens kontinuitet tillgodoses inom ramen för bestämmelserna i upphandlingslagen. Vid upphandlingar beaktas möjligheterna till skräddarsydda direktupphandlingar. Det blir enklare att få tillgång till personliga särskilda hjälpmedel. Införandet av en personlig budget främjas.

Ikraftträdandet av den nya lagen om funktionshinderservice skjuts upp så att lagen träder i kraft den 1 oktober 2024. Regeringen inleder brådskande lagberedning i syfte att trygga rättigheterna och tillgången till service för personer med funktionsnedsättning. Beredningen av en ny lag om funktionshinderservice prioriteras i lagberedningsprocessen. Vid beredningen av en ny lag om funktionshinderservice beaktas de tillägg som gjorts under

riksdagsbehandlingen av lagen om funktionshinderservice (675/2023). Kostnadseffekterna av lagberedningen jämfört med nuläget får enligt finansministeriets bedömning öka de årliga utgifterna med 100 miljoner euro.

Hösten 2023 inleds ett tidsbundet program där man satsar på rehabilitering och rehabiliteringstjänster avseende neuropsykologiska störningar hos barn och unga genom Folkpensionsanstaltens rehabilitering enligt prövning. För programmet används 20 miljoner euro per år tills den nya lagen om funktionshinderservice har trätt i kraft.

Individuella och behovsanpassade tjänster för äldre

Under de närmaste årtiondena kommer behovet av tjänster för äldre att öka märkbart jämfört med nuläget. Fastän majoriteten av de äldre klarar sig självständigt, ökar behovet av hjälp särskilt under de sista åren i livet.

Servicehandledningen utvecklas så att särskild vikt fästs vid de äldre som behöver mycket tjänster. Smidig tillgång till tjänster ökar tryggheten såväl för de äldre och som för deras anhöriga. Det säkerställs att tillgången till tjänster tillgodoses på lika villkor. Samarbete mellan välfärdsområdena och kommunerna behövs bland annat för att möjliggöra tillgängligt boende, hobbyer och rörlighet samt för att förebygga olyckor. Genom samarbete mellan kommuner och organisationer stöds utvecklandet av de äldres digitala färdigheter. Det säkerställs att det finns tjänster också för dem som inte kan använda e-tjänster.

Den nuvarande äldreomsorgslagen gör det möjligt att ordna och tillhandahålla rådgivningstjänster. Utnyttjandet av möjligheten främjas i välfärdsområdena med beaktande av kostnadsnyttoeffekten. En verksamhetsmodell där det för varje klient inom hemvården utses en husläkare eller en egen vårdare främjas.

Tillräckliga hemvårdstjänster i rätt tid, serviceboende och gemenskapsboende samt tjänster inom heldygnsomsorg ska säkerställas enligt de individuella behoven. Familjevården för äldre utökas. Det säkerställs att lagstiftningen om gemenskapsboende är förenlig med den övriga lagstiftningen. Definitionen av gemenskapsboende förtydligas och det säkerställs att lagstiftningen om gemenskapsboende är förenlig med den övriga lagstiftningen och att räddningsmyndigheternas och tillsynsmyndigheternas tolkningspraxis är enhetlig i fråga om lagstiftningen om gemenskapsboende.

Den nuvarande personaldimensioneringen på 0,65 bibehålls under regeringsperioden. Ikraftträdandet av personaldimensioneringen på 0,7 inom heldygnsomsorgen skjuts upp så att dimensioneringen börjar gälla den 1 januari 2028 för att det ska kunna säkerställas att det finns tillräckligt med personal inom social- och hälsovårdstjänsterna.

Det säkerställs att man drar nytta av alla i lagen godkända arbetstagargrupper för att en personaldimensionering som motsvarar kundernas behov av vård och omsorg ska uppnås. Det görs möjligt att på ett humant sätt utnyttja teknik som underlättar omsorgsarbete och ökar patientsäkerheten, såsom smarta golv eller smarta armband, vid beräkningen av personaldimensioneringen.

Kvalitetsrekommendationerna för att trygga ett bra åldrande och förbättra servicen uppdateras. I kvalitetsrekommendationerna läggs större vikt vid säkerställandet av vårdens och omsorgens verkningfullhet.

Närståendevård

Närståendevårdarna är en viktig resurs i samhället. Likabehandlingen av närståendevårdarna och närståendevårdarnas välbefinnande stärks. Förenhetligandet av kriterierna för närståendevård fortsätter. Åtgärder genom vilka välfärdsområdena och kommunerna kan förbättra möjligheterna att bli närståendevårdare främjas. Det utreds hurdana situationer som leder till att någon missgynnas i fråga om stödet för närståendevård, och behoven av styrning och utbildning som riktar sig till välfärdsområdena bedöms.

Närståendevårdarens möjlighet att ta ledigt säkerställs med hjälp av servicesedlar, hemvårdstjänster, intervallvård och familjevård. Det ska bli möjligt att överföra ledigheter som inte tagits ut till följande kalenderår.

Möjligheterna för förvärsarbetande närståendevårdare att kombinera närståendevård och förvärsarbete förbättras. Deltidsarbete och distansarbete möjliggörs vid förändringar i familjesituationen. Möjlighet till tillfällig vårdledighet även för närståendevårdare främjas. När det gäller tillfällig vårdledighet som stöds utreds den svenska modellen och kostnaderna för den.

Annan utveckling av tjänsterna

Rätten till effektiv smärtlindring och förtroendet för att smärtlindring finns att tillgå säkerställs effektivt och jämlikt i hela landet.

Kompetensen inom smärtlindring förbättras hos social- och hälsovårdspersonalen, och den förebyggande vården, kontinuiteten i vården och den multiprofessionella verksamheten och nivåstruktureringen säkerställs vid smärtlindring.

Värdigheten i livets slutskede utan lidande och med beaktande av individuella behov säkerställs. Behövliga specialarrangemang för god vård i livets slutskede och palliativ vård genomförs oberoende av om vården ges hemma, i servicehus eller på sjukhus, med beaktande av språkliga och kulturella behov och funktionsnedsättningar av olika grad.

I författningarna förtydligas rätten till vård i livets slutskede, vilket tryggar en god vård i livets slutskede oberoende av var personen bor eller vårdas. Kompetensen inom och tillgången till den palliativa vården och vården i livets slutskede samt beaktandet av de anhöriga inom den palliativa vården och vården i livets slutskede säkerställs.

Möjligheten att utöka genomförandet av dialysbehandling i hemmet utan att kundens kostnader ökar utreds.

Behovet av lagstiftning om alternativa behandlingar och om estetiska behandlingar på icke-medicinska grunder utreds tillsammans med arbets- och näringsministeriet i syfte att säkerställa patientsäkerheten.

Regeringen permanentar finansieringen av mathjälpen för att hjälpa dem som har det allra sämst ställt och trygga en långsiktig utveckling av hjälpen via inhemska församlingar och organisationer.

Säker och effektiv läkemedelsförsörjning

Reformen av läkemedelsärenden fortsätter utifrån färdplanen och en rationell läkemedelsbehandling säkerställs i syfte att förbättra befolkningens hälsa och funktionsförmåga, läkemedelsbehandlingarnas effekt, säkerhet och kvalitet samt ekonomi, jämlikhet och tillgänglighet. Läkemedelsärendena integreras djupare i tillväxtstrategin inom hälso- och sjukvården.

Styrningen av läkemedelsbehandlingen och läkemedelsförsörjningen utvecklas på ett enhetligt sätt som en del av social- och hälsovårdstjänsterna.

Läkemedelsbehandlingarnas kostnadsnyttoeffekt och den förskrivning och användning av läkemedel som baserar sig på evidensbaserad kunskap förbättras bland annat genom utvecklande av läkemedelsdatabasen och datalagret för läkemedelsinformation. I fråga om öppenvården och institutionsvården förenhetligas och revideras bedömningsprocesserna och bedömningskriterierna i anslutning till ibruktage av läkemedel för att de ska vara enhetliga oberoende av doseringsformen för läkemedlet.

Genomförandet och utvecklandet av Kanta-medicineringslistan fortsätter. Bättre kompatibilitet och integrering med patientdatasystemen samt med elektroniska recept och receptcentret beaktas. Läkemedelsbehandlingarnas säkerhet, effekt och ändamålsenlighet för äldre och för personer med flera sjukdomar förbättras genom styrning av läkemedelsbehandling och helhetsbedömningar av medicinering. Särskild vikt fästs vid den sammantagna läkemedelsbehandlingen för äldre och dem som använder mycket läkemedel. Dosdispenseringen av läkemedel vidareutvecklas för att förbättra läkemedelssäkerheten och öka den effektiva användningen av personalresurser.

Att dela upp årssjälvrisker för läkemedelskostnader möjliggörs genom en reform som med tanke på den offentliga ekonomin är kostnadsneutral. Utifrån erfarenheterna av reformen kommer det ytterligare att göras en bedömning av behovet av utredning av avgiftstaken.

Läkemedelssvinnet och läkemedelsavfallet minskas. Lagen om obligatorisk lagring av läkemedel revideras och andra behövliga åtgärder vidtas för att trygga tillgången och försörjningsberedskapen i fråga om läkemedel.

Beredskap och förberedelse

Beredskapen och förberedelserna inom social- och hälsovården att svara på internationella, nationella och regionala risker under normala förhållanden och undantagsförhållanden utvecklas genom att de fem samarbetsområdenas roll stärks. Lagstiftningen preciseras så att arrangemangen för ledning, styrning och andra arrangemang inom välfärdsområdena och de fem samarbetsområdena och på riksnivå bildar en nationell helhet. Verksamheten vid beredscapscentren för social- och hälsovården etableras och det säkerställs att försörjningsberedskapen beaktas vid beredscapsplanering och upphandlingar.

Cybersäkerheten för informationssystemen för social- och hälsovårdstjänster stärks.

Inom social- och hälsovården utarbetas lagstiftning och verksamhetsmodeller för att möjliggöra mottagande och lämnande av internationellt bistånd. Det säkerställs att funktionerna inom social- och hälsovården är förenliga med de förpliktelser som medlemskapet i Nato medför.

Tillgången till de viktigaste läkemedlen, medicintekniska produkterna och infusionsvätskorna i Finland säkerställs, och i fråga om detta utvecklas det nordiska och europeiska samarbetet. Främjandet av den inhemska vaccinproduktionen utreds. Lagstiftningen om obligatorisk lagring av läkemedel revideras. Man fortsätter ha en aktiv roll i utvecklingen av EU-finansierade lager. Tillgången på det medicinska material och de medicinsktekniska

produkter som behövs för att skydda och värna om befolkningens välfärd och hälsa tryggas under normala förhållanden och undantagsförhållanden i samarbete med servicesystemet och Försörjningsberedskapscentralen.

Social- och hälsovårdslagstiftningen utvecklas så att myndigheterna också vid störningar under normala förhållanden har tillräckliga metoder för att vid behov på ett bindande sätt styra och leda situationen samt anpassa verksamheten för att trygga tillräckliga tjänster och försörjningen. Arbetsfördelningen mellan kommunerna och välfärdsområdena förtydligas.

Den privata sektorns betydelse för tjänsteproduktionen inom social- och hälsovården i hela dess omfattning är betydande. Enhetliga arrangemang för förberedelser säkerställs.

2.5 Digitala tjänster och informationsledning

Nationella mål

Långsiktiga strategiska mål utarbetas för att styra arbetet med att utveckla informationshanteringen inom social- och hälsovården, digitaliseringen och FUIK-verksamheten, för att användningen av teknik inom social- och hälsovårdssektorn ska ge önskad nytta. Infrastrukturen för informationshanteringen inom social- och hälsovården byggs i första hand upp på samarbetsområdesnivå och nationell nivå. Målet är att minska antalet befintliga informationssystem. Informationssystemens interoperabilitet och ett smidigt informationsflöde utvecklas.

Välfärdsområdenas möjligheter till informationsledning säkerställs i enlighet med uppdaterade nationella mål. I arbetet med att utveckla systemen beaktas också informationsledningens behov. Det säkerställs att det görs framsteg inom informationsledningen, och beslut om vem som ska ansvara för ledningen av helheten fattas på ministerienivå.

Det görs en bedömning av hur den finansiering som kanaliseras till finansieringen av universitetssjukhuset fördelas på forskning och undervisning. Möjligheten att rikta finansieringen direkt till fullgörandet av universitetssjukhusens uppgifter utreds.

Möjliggörande lagstiftning

Lagstiftningen om informationshanteringen inom social- och hälsovården samt rådgivningen, styrningen och övervakningen i anslutning till den reformeras. Lagstiftningen om behandling av personuppgifter utvecklas för att de uppgifter som samlats in om

social- och hälsovårdstjänsterna ska kunna användas smidigt mellan olika aktörer såväl i välfärdsområdena, området för särlösningen för Nyland och samarbetsområdena som på riksnivå. För att servicekedjorna och servicehelheterna ska fungera bättre ska informationsgången göras smidigare i synnerhet mellan socialvården och hälso- och sjukvården och för kommunernas och myndigheternas behov. Informationen används för att förutse och i ett tidigt skede bemöta kundernas servicebehov.

Det säkerställs att den nationella lagstiftningen eller tolkningen av den inte är strängare än EU:s krav i synnerhet i fråga om dataskydd och automatiserat beslutsfattande.

Användningen av artificiell intelligens inom social- och hälsovården möjliggörs till exempel i arbetstidsförläggningen, det förebyggande arbetet, egenvården och självbehandlingen samt service- och vårdverksamheten. Detta görs så att de grundläggande fri- och rättigheterna tryggs. De uppgifter inom social- och hälsovården som med största sannolikhet kan automatiseras samt de möjligheter och risker som är förenade med detta utreds.

Människors rätt och möjligheter att hantera och använda sina uppgifter samt förutsättningarna för egenvård stärks. En nationell lösning för samtyckeshantering utvecklas, skötseln av ärenden för någon annans räkning och skötseln av en avliden anhörigs ärenden underlättas. Det utreds om det i lag ska föreskrivas om utlämnande av behövliga uppgifter, varvid rätten att bestämma över sina egna uppgifter skulle grunda sig på förbuds rätt. Man deltar aktivt i arbetet inom ramen för det europeiska hälsodataområdet (EHDS), undanröjer hinder för forskning och förenhetlig lagstiftning.

Kostnadseffekterna av den nya kunduppgiftslagen och av andra ändringar i lagstiftningen om informationshanteringen inom social- och hälsovårdstjänsterna bedöms och ikraftträdandet av lagstiftningen skjuts upp till behövliga delar eller lagstiftningen verkställs stegvis för att man ska kunna försäkra sig om att den kostnadsbörda som orsakas välfärdsområdena är skälig.

Forskning och FoUI

Utmaningarna med lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården ska lösas så att den forskning som bedrivs i Finland och möjligheterna att använda uppgifter kan främjas. Findatas roll utvärderas. Man bedömer om kompetensen inom forskning och innovation kan vidarebefordras till lagberedning som gäller forskningslagstiftningen genom att det inrättas ett råd för lagstiftning om forskning. Möjligheterna att säkerställa att bildmaterial bevaras en längre tid än för närvarande med tanke på primär och sekundär användning utreds.

Arbetet vid det nationella centrumet för verkningsfull social- och hälsovård stärks. Förutsättningarna för forskningen inom social-och hälsovården och forskningen inom vårdarbetet på högskolenivå samt uppdateringen av God medicinsk praxis-rekommendationerna, inklusive de svenskspråkiga versionerna, säkerställs. Den nationella användningen av kvalitetsuppgifter befasts och utvidgas.

Regeringen gör det möjligt för välfärdsområdena att delta i Business Finlands FoUI-finansiering i egenskap av partner till företag och högskolor. FoUI-strukturerna inom och finansieringen av sociala vetenskaper säkerställs också.

Arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet och social- och hälsovårdsministeriet inleder tillsammans ett forsknings-, utvecklings- och innovationsprogram för att påskynda tillväxten och förnyelsen inom sektorn för hälsa och välbefinnande (i vilket även ingår främjande av användningen och exporten av medicinsk teknik) som en fortsättning på tillväxtstrategin för forskning, utveckling och innovation inom hälsobranschen. Programmet ska svara på de snabba förändringarna i omvärlden genom att reformera de strukturer och förfaranden genom vilka data, infrastruktur, forskningsresultat, digitalisering och teknik inom sektorn utnyttjas i FoUI-verksamheten och där välfärdsområdena, högskolorna, finansörerna samt företagen inom sektorn utgör samarbetspartner.

Genom försorg av Institutet för hälsa och välfärd och med finansiering från Finska kulturfonden genomförs ett nytt slag av födelsekohortprojekt, Finland 100, där det skapas ett riksomfattande, tvärvetenskapligt datalager som omfattar ett livsspann.

Digitala tjänster och digital teknik

Ett gott partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn främjas till exempel i syfte att utveckla kompetensen och innovationsverksamheten i anslutning till digitaliseringen inom social- och hälsovården.

Ett program för digital social- och hälsovård utarbetas och ledningen av programmet säkerställs. Framskridandet av digitaliseringen stöds också genom möjliggörande lagstiftning. Andelen e-tjänster ökas och digitala tjänster är det som i första hand ska användas i fråga om de kunder för vilka det är möjligt. Tillgången till tjänster enligt modellerna för digitala social- och hälsocentraler utvidgas och verkningsfullheten hos den nationella lösningen utvärderas. Man förebygger digitalt utanförskap och beaktar olika användargrupper behov och att digitala lösningar är lätta att använda. Uträttandet av ärenden ansikte mot ansikte eller per telefon säkerställs vid behov.

2.6 Ordnande av social- och hälsovårdstjänster

Med beaktande av välfärdsområdenas önskemål om arbetsro fortsätter man utvecklandet av den valda grundläggande lösningen så att välfärdsområdenas möjligheter att ordna tjänster på ett ändamålsenligt sätt förbättras. Regeringen slår inte samman områden på så sätt att man förbigår utvärderingsförfarandet.

Ansvar för ordnandet av social- och hälsovårdstjänster hör till den offentliga sektorn. Regeringen stöder välfärdsområdena i att bära organiseringsansvaret, ökar kundens tillgång till tjänster i rätt tid och oberoende av bostadsort, ökar kundernas valfrihet i tillämpliga delar, gör produktionen av social- och hälsovårdstjänster mångsidigare samt stärker ingåendet av avtal mellan välfärdsområdena på samarbetsområdesnivå och riksomfattande nivå. Styrningen av välfärdsområdena bedöms och utvecklas stegvis med kostnadseffektivitet som mål. Ett kunskapsunderlag som beskriver välfärd och hälsa är en central förutsättning för att välfärdsområdena ska kunna jämföras.

Den nationella styrningen stärks tillsammans med välfärdsområdena med respekt för det lokala resultatansvaret och invånarnas möjligheter att delta. Regeringen förbinder sig att stödja ministerierna i deras styrningsuppgifter och att vid behov till fullo utnyttja de medel att styra välfärdsområdena som ingår i lagstiftningen och att ta i bruk nya metoder.

För genomförandet av de åtgärder som syftar till att stärka styrningen av områdena och bromsa kostnadsökningen och som fastställts i regeringsprogrammet reserveras för regeringsperioden ett anslag av engångsnatur på tio miljoner euro.

Inom social- och hälsovården är det dags för en reform av servicen

Lagstiftningen om tjänster inom social- och hälsovården och styrningen i anslutning till den revideras så att den motsvarar de nya social- och hälsovårdsstrukturerna och de riksomfattande målen för social- och hälsovården. Hinder undanröjs för att främja integrationen av tjänsterna, informationsledningen, digitaliseringen och personalens tillräcklighet. Man luckrar upp sådan detaljerad reglering om innehållet i tjänsterna som blivit onödiga i och med att välfärdsområdena inlett sin verksamhet och i och med den nationella styrningen enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård. Styrningen på samarbetsområdesnivå och sådan nationell styrning som främjar kostnadseffektiviteten samt jämförelsen mellan välfärdsområdena stärks.

Lagstiftningen om social- och hälsovårdstjänster ses över och områdena styrs att förnya sina tjänster enligt en ändamålsenlig stegvis gradering av tjänsterna. Servicesystemets funktion förbättras och utgiftsökningen dämpas genom att man stärker de förebyggande

åtgärderna, digitala tjänsterna, servicekedjorna, servicehandledningen och möjligheterna till egenvård. Tillgången till vård och tjänster samt servicesystemets kostnadseffektivitet förbättras med betoning på tjänsterna på basnivå. Man stärker tjänster av mellanform som ligger mellan tjänster på basnivå och tjänster på specialnivå. Trycket på att använda dyra tjänster på specialnivå på den högsta nivån i servicesystemet kan minskas när de övriga nivåerna i den stegvisa modellen fungerar optimalt och tjänsterna riktas rätt och i rätt tid. Detta förutsätter en tydligare struktur där förebyggande tjänster samt tjänster som främjar hälsa och välfärd, tjänster på basnivå och tjänster på specialnivå skapar en tydlig stegvis helhet. Överförandet av tyngdpunkten till basnivån stöds genom lagstiftning. Hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen och barnskyddslagstiftningen revideras. Samverkan mellan tjänstelagstiftningen och lagen om ordnande av social- och hälsovård säkerställs.

Samarbetet mellan bland annat välfärdsområdena, kommunerna, organisationer, församlingar och privata tjänsteproducenter säkerställs. Främjandet av välfärd och hälsa stöds genom förvaltningsövergripande samarbete och välfärdsperspektivet i fråga om alla befolkningsgrupper och kunskapsunderlaget för det stärks i styrningen av välfärdsområdena och kommunerna.

Nationellt betonas verkningsfulla metoder, genom en minskning av antalet behandlingar och undersökningar med låg nytta med utgångspunkt i det nationella arbetet för utvärdering av metoderna inom social- och hälsovården samt för utvärdering av läkemedel.

Stärkande av samordningen och integration av tjänsterna

Regeringen följer upp och utvecklar integrationen av primärvården och den specialiserade sjukvården samt särskilt integrationen av social- och hälsovårdstjänster för dem som använder mycket tjänster, samt utvecklingen av högklassiga och kostnadseffektiva vård- och servicekedjor. Särskilt avseende fästs vid hur integrationen fungerar inom området för särlösningen för Nyland på grund av områdets betydande folkmängd och för att lösa utmaningarna med särlösningen. I anslutning till sjukhusen i Borgå och Raseborg inrättas nätverksbaserade kompetenscenter som koncentrerar sig på att stödja och utveckla tillgodeendet av de språkliga rättigheterna inom social- och hälsovården.

En verkningsfull nationell styrning påskyndar det regionala utvecklingsarbetet i fråga om integration, ibruktagande av digitala social- och hälsovårdstjänster och en jämlik servicehandledning. För att främja likabehandlingen av befolkningen betonas i ordnandet av tjänster och uppgifter som förutsätter omfattande specialkompetens eller betydande investeringar mer samarbete på samarbetsområdesnivå och riksomfattande nivå. Samordningsansvaret för fem samarbetsområden stärks för att förbättra verkningsfullheten och produktiviteten.

Statens och välfärdsområdenas ömsesidiga riksomfattande stödfunktioner utvecklas på ett ambitiöst sätt. Målet är effektivare gemensamma upphandlingar, en effektivare användning och ett effektivare byggande av fastigheter, bättre ledning och personaladministration samt bättre ekonomiska och funktionella möjligheter för digitalisering.

Bestämmelserna om arbetsfördelningen inom den specialiserade sjukvården revideras. Detta förutsätter att hälso- och sjukvårdslagen, förordningen om centralisering av vissa uppgifter inom den specialiserade sjukvården, lagen om ordnande av social- och hälsovård och förordningen innehållet i och beredningen av samarbetsavtal ändras.

Välfärdsområdenas möjligheter att avtala om samarbete inom den specialiserade sjukvården och ordna dagkirurgisk verksamhet (inkl. anestesi) också vid sådana sjukhus där det inte finns jour dygnet runt utökas.

Förutsättningarna för utbildnings-, forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet samt samarbete med högskolor säkerställs för de välfärdsområden som är huvudmän för ett universitetssjukhus, med beaktande av kompetensen hos de andra välfärdsområden som hör till samma samarbetsområde, särskilt inom socialvården, primärvården och räddningsväsendet.

Arbets- och ansvarsfördelningen mellan välfärdsområdet, kommunerna och organisationerna förtydligas och överlappningar avlägsnas. Samordningen av samarbetet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena förtydligas.

De roller och uppgifter som den offentliga, privata och tredje sektorns aktörer har i störningssituationer och undantagsförhållanden samt i fråga om beredskap skrivs tydligt in i lagstiftningen. Behövliga preciseringar görs i lagstiftningen också i fråga om att lagen i störningssituationer ger samarbetsområdena tillräckliga befogenheter att möjliggöra styrning och beslutsfattande över välfärdsområdesgränserna. Den nationella försörjningsberedskapen i fråga om läkemedel och vårdförnödenheter tryggas.

Modell med flera producenter

Välfärdsområdenas möjligheter att välja det mest ändamålsenliga sättet att tillhandahålla de social- och hälsovårdstjänster som de ansvarar för att ordna ska förbättras. Det är viktigt att utnyttja privata aktörers, organisationers och stiftelsers kompetens och kapacitet för att förbättra tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet.

Hinder för en modell med flera producenter undanröjs i lagstiftningen och på så sätt ökas välfärdsområdenas och samarbetsområdenas möjligheter att ordna tjänster på ett effektivt och framför allt ur invånarnas synvinkel högklassigt, verkningsfullt och kostnadseffektivt sätt. Tillgången till tjänster stärks genom att utveckla FPA-ersättningen, öka och förenhetliga användningen av servicesedlar, genom att utnyttja personlig budgetering samt genom att effektivisera övervakningen av tillgången till tjänster och genomförandet av vårdgarantin. Erbjudandet av servicesedlar när det finns risk för att vårdgarantin inte genomförs görs obligatoriskt.

Bestämmelserna om att välfärdsområdet ska ha en tillräcklig egen tjänsteproduktion utvärderas och luckras upp vid behov. Regleringen ska möjliggöra välfärdsområdenas ändamålsenliga verksamhet och samarbete även i bolagsform, och regleringen får inte skapa konstgjorda hinder för anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter eller tredje eller fjärde sektorn. I fråga om privata tjänsteproducenters underentreprenader genomförs de lagändringar som arbetsgruppen föreslagit. Förbudet mot att skaffa jourtjänster vid tillämplig jourverksamhet och det så kallade kravet på tjänsteläkare vid bedömning av vårdbehovet enligt 12 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård slopas, om grundlagen och säkerställandet av patientsäkerheten möjliggör det. Välfärdsområdets beslut om tjänsteproduktionssättet ska alltid motiveras.

Olika sätt att stärka upphandlingskompetensen, förståelsen för kvalitetens och verkningsfullhetens betydelse vid social- och hälsovårdsupphandlingar samt förståelsen för externa tjänsteleverantörers betydelse i välfärdsområdena utreds. Marknadsdialogen görs i princip till en del av upphandlingsprocessen. Vid behov delas anbudsförfarandena för tjänsteproduktionen upp i mindre omgångar så att även små och medelstora företag hålls med i konkurrensen. På detta sätt kan man så flexibelt som möjligt utnyttja olika slags lösningar som olika tjänsteproducenter erbjuder. Det görs en utredning om upphandlingslagen och processerna för offentlig upphandling när det gäller upphandling inom social- och hälsovårdssektorn, för att säkerställa att upphandlingarna genomförs så effektivt som möjligt och att konkurrensutsättningarna lyckas. Det måste dock säkerställas att tjänsternas kontinuitet beaktas till exempel i fråga om livslång service.

Välfärdsområdena kan organisera sin kärnverksamhet med hjälp av olika organisatoriska modeller, också i bolagsform. Man bör dock genom lagstiftning och intensifierad tillsyn ingripa i kringgåendet av upphandlingslagens bestämmelser genom användning av in house-bolag.

Den nationella modellen för kostnadsberäkning utnyttjas som en del av den regionala informationsledningen och riksomfattande styrningen samt för att förbättra tjänsternas jämförbarhet. Utöver kostnadsberäkningen ska kösituationen när det gäller offentliga tjänster utredas på ett enhetligt sätt.

Tillsyn

Tillsynen över social- och hälsovårdstjänsterna förenhetligas. Tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna koncentreras till ett enda ämbetsverk. Det säkerställs att tillsynen och tillståndspraxis är jämlika i fråga om både den offentliga och den privata tjänsteproduktionen.

Utöver tillsynen över verksamheten fogas till den regionala tillsynsmyndighetens uppgifter övervakningen av välfärdsområdenas ekonomi och resultat, eftersom äventyran- det av områdenas ekonomiska hållbarhet utgör ett centralt hot mot genomförandet av jämlika social- och hälsovårdstjänster. För den riksomfattande tillsynsmyndigheten för social- och hälsovården och räddningstjänster med flera verksamhetsställen säkerställs tillräckliga resurser bland annat för tillsynen över yrkesutbildade personer och för smidigare legitimeringsprocesser.

Regeringen fäster särskilt avseende vid förhandsstyrningen av ordnandet av tjänster, särskilt när det gäller servicestrukturen för äldre personer och den nya serviceformen för gemenskapsboende, samt vid säkerställandet av att lagstiftningen tolkas på samma sätt på olika håll i Finland.

Det säkerställs att villkoren för beviljande av olika tillstånd inte är striktare än minimikra- ven enligt lagen eller att tillsynsmyndigheten i sin tillsynslinje inte stöder sig på sådana riktlinjer som har karaktären av rekommendationer som inte direkt grundar sig på lag eller förordning. Tillsynsmyndigheten ska inte kräva något sådant av serviceorganisationerna som inte föreskrivs i lag. Detta begränsar dock inte den berörda myndighetens lagstad- gade behörighet.

2.7 Hållbar och sporrande finansiering samt styrningen av välfärdsområdena

Regeringen konstaterar att en hållbar finansiering av välfärdstjänsterna förutsätter att kostnadsutvecklingen blir långsammare än hittills och långsammare än vad som förut- spåtts. Därigenom säkerställs tillgången till välfärdstjänster i framtiden.

Regeringen förbinder sig till målet att kostnadsökningen ska dämpas med 1,4 miljarder euro fram till 2027 och med sammanlagt 3 miljarder euro fram till 2031 jämfört med bas- scenariot för de offentliga finanserna 2023, samtidigt som medborgarnas grundlagsen- ligen rättigheter beaktas. I finansieringsmodellen för välfärdsområdena görs ändringar som motsvarar detta mål att dämpa kostnaderna.

Regeringen följer årligen upp utvecklingen av servicebehovet och kostnaderna i samband med planen för de offentliga finanserna och vidtar vid behov ytterligare åtgärder för att nå målet.

Regeringen förbinder sig att till fullt belopp finansiera eventuella nya uppgifter som åläggs välfärdsområdena eller utvidgningar av deras befintliga uppgifter eller att i motsvarande grad minska deras uppgifter. Alla ändringar i uppgifterna ska genomgå noggranna konsekvensbedömningar innan beslut fattas.

Regeringen inför inte beskattningsrätt för välfärdsområdena och inleder heller inga utredningar om en sådan beskattningsrätt.

Ändringar i finansieringsmodellen

Staten förbinder sig att garantera social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendets tjänster enligt medborgarnas behov och att säkerställa att det offentliga servicelöftet uppfylls i hela landet. Behovet av social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendets tjänster kommer att öka betydligt under detta årtionde i synnerhet till följd av att befolkningen blir allt äldre.

I och med att servicebehovet ökar och kostnaderna ökar kommer också finansieringen av tjänsterna att öka betydligt under detta årtionde. Om det inte vidtas några nya åtgärder, beräknas det att välfärdsområdenas finansiering kommer att öka med över åtta miljarder euro fram till 2031, så att den vid decennieskiftet överstiger trettio miljarder euro. Trots att en ökad finansiering behövs för att trygga tillgången till och kvaliteten på tjänsterna, måste kostnadsökningen bli mer kontrollerad än för närvarande.

Även efter regeringens åtgärder för att stävja kostnaderna kommer välfärdsområdenas finansiering att öka för varje år. Nivån på välfärdsområdenas finansiering beräknas uppgå till 27 miljarder euro 2027, vilket innebär en ökning med cirka 4 miljarder euro jämfört med finansieringen för 2023.

I syfte att säkerställa en hållbar finansiering för välfärdssamhällets tjänster har regeringen som mål att dämpa ökningen av välfärdsområdenas kostnader. Det målet försöker regeringen nå framför allt genom strukturella åtgärder, såsom utveckling av servicestrukturen och arbetssätten. Dessutom ska regeringen granska omfattningen av olika social- och hälsovårdstjänster och se över de normer som gäller tjänsterna.

De strukturella ändringar som syftar till att göra finansieringsmodellen mer sporrande och styrande ska göras på ett kontrollerat och förutsägbart sätt. Därför håller regeringen finansieringsmodellen för välfärdsområdena oförändrad 2023–2025.

Enligt den gällande lagstiftningen görs en efterhandsjustering av de faktiska kostnaderna till 100 procent, vilket har syftat till att säkerställa att den statliga finansieringen inte avviker från de faktiska kostnaderna. Den första justeringen i efterhand görs 2025 på basis av boksluten för 2023.

Justeringen i efterhand görs dock på riksnivå, vilket leder till att de ändringar i finansieringen som justeringen ger upphov till riktas till områdena på ett oändamålsenligt sätt i förhållande till hur tillräcklig de enskilda områdenas finansiering är. Områden med underskott får således inte en till fullo motsvarande ökning av sin finansiering, medan andra områden kan få ökad finansiering, även om de skulle ha klarat sig med den finansiering som beviljats på förhand och inte har överskridit den finansiering som beviljats dem.

För att öka finansieringsmodellens sporrande effekt ska den efterhandsjustering av de faktiska kostnaderna som görs på riksnivå sänkas stegvis genom att en så kallad självrisk för välfärdsområdena läggs till modellen. Exempelvis ska efterhandsjusteringen av finansieringen för 2026 göras på basis av de faktiska kostnaderna för 2024 till 95 procent och därefter 2027 till 90 procent, 2028 till 80 procent och från och med 2029 till 70 procent. Självriskens storlek preciseras vid den fortsatta beredningen. Tilläggsfinansiering som beviljats enskilda områden ska i fortsättningen inte beaktas i den efterhandsjustering som görs på riksnivå.

Modellens sporrande effekt baserar sig på att om välfärdsområdenas sammanlagda resultat för räkenskapsperioden uppvisar ett överskott, medför självriskens att områdenas överskott inte dras av till fullt belopp från välfärdsområdenas finansiering vid efterhandsjusteringen.

Det ska inledas arbete för att utveckla finansieringsmodellen med målet att trygga finansieringsbasen för social- och hälsovårdstjänsterna, förbättra modellens sporrande effekt och stödja kostnadsdämpningen. På basis av en övergripande granskning fattas beslut om finansieringsmodellen 2025.

För att trygga systemets stabilitet och förutsägbarhet bibehålls den nuvarande modellens grundläggande element (behovsfaktorer, invånarantal, övriga faktorer, räddningsväsendets andel). Modellen ska fortsättningsvis i huvudsak vara behovsbaserad och utvecklas med stöd av forskning. De övriga faktorernas viktningvärde ska ses över. Samtidigt utreds det hur modellen kan utvecklas så att den i högre grad än för närvarande beaktar de olika områdenas särdrag bland annat i fråga om befolkningsstruktur och sociala problem samt

användningen av tjänster med avseende på hela befolkningen, inte bara de som använder sig av de offentliga tjänsterna (till exempel diagnosuppgifter från företagshälsovården). Vid beredningen bedöms konsekvenserna av ändringarna som en helhet och per område, så att det säkerställs att invånarnas basservice och språkliga rättigheter tryggas. I samband med översynen av finansieringsmodellen utreds det också hur väl övergångslösningarna i samband med förvaltningsreformen fungerar.

För att befolkningen ska må bättre och belastningen på social- och hälsovårdens servicesystem ska minska är det nödvändigt att arbetet för att främja hälsa och välfärd och förebygga sjukdomar lyckas. Regeringen vill uppmuntra välfärdsområdena att satsa på förebyggande åtgärder som är centrala med tanke på invånarnas hälsa och välfärd. Koefficienten för främjande av hälsa och välfärd ska ges större viktningsvärde än för närvarande. Samtidigt ses också finansieringslösningen mellan kommunerna och välfärdsområdena över, så att den uppmuntrar till satsningar på hälsofrämjande och förebyggande arbete.

Välfärdsområdenas totala finansiering förblir i huvudsak allmän finansiering, som inte är öronmärkt för något visst ändamål. Välfärdsområdena har då möjlighet att beakta regionala särdrag och omgivningsfaktorer när de fördelar finansieringen. Vid riktandet av den statliga finansieringen till välfärdsområdena övergår det inte till finansiering av särskilda objekt eller projekt, men genom styrningen av välfärdsområdena kan man lägga särskild vikt vid åtgärder som är verkningsfulla ur nationellt perspektiv.

Regeringen anser det vara viktigt att välfärdsområdena har goda förutsättningar att utveckla och modernisera tjänsterna. Moderna sätt att producera tjänster stöder både tillgången till tjänster för invånarna i området och erfarenheterna av tjänsterna samt områdets möjligheter att tillhandahålla tjänsterna på ett kostnadsnyttoeffektivt sätt. Regeringen utvecklar välfärdsområdenas investeringsmöjligheter genom att söka nya finansieringsmodeller för att genomföra förnuftiga investeringar i produktivitet.

Styrningen av investeringar och förfarandet med fullmakt att uppta lån utvecklas. Vid investeringar som är ekonomiskt betydande och har vittsyftande effekter och avtal som motsvarar sådana investeringar ska en numerisk kostnadseffektanalys presenteras. När det gäller investeringar ska den offentliga sektorns nuvarande fastighetsbestånd beaktas. Vid investeringar uppmuntras det också till gemensamma lösningar med kommunerna.

I ett land av Finlands storlek kräver säkerställandet av social- och hälsovårdstjänster på toppnivå ändamålsenlig specialisering och även koncentration av riksomfattande ansvar. Finansieringen av riksomfattande specialuppgifter (inklusive HUS) ska utredas, samtidigt som man beaktar möjligheterna att utveckla nätverksbaserade kompetenskluster för att

stödja utvecklingen och produktionen av social- och hälsovårdstjänster som behövs sällan eller som är särskilt krävande eller för att tillgodose de språkliga rättigheterna vid produktionen av tjänsterna.

Det bästa för både kunden och samhället är att tjänsterna fungerar och ges i rätt tid. Det ska göras en utredning av välfärdsområdenas incitament och metoder att på befolkningsnivå förebygga sjukfrånvaro och förtidspensionering samt att bland annat utveckla servicekedjorna och servicehelheterna så att de fungerar bättre.

Tryggande av finansieringsmodellens trovärdighet

Regeringen har som mål att säkerställa att välfärdsområdena lyckas i sin uppgift och att de klarar av att erbjuda social- och hälsovårdstjänster och räddningsväsendets tjänster enligt befolkningens behov. I första hand är målet att välfärdsområdena klarar av de uppgifter som tilldelats dem utan att staten inleder något undantagsförfarande. Regeringen förbinder sig till finansieringsnivån och förfarandena enligt finansieringsmodellen för välfärdsområdena, och specialfinansiering som avviker från lagstiftningen beviljas inte under normala förhållanden.

I den modell som baserar sig på välfärdsområdenas organiseringsansvar har staten ett särskilt ansvar för att säkerställa att den finansiering som staten anvisar till områdena räcker till och garanterar att finländarna får de tjänster de behöver i hela landet. För att främja detta skapas ett nytt, föregripande förfarande för effektiviserad ekonomisk styrning av välfärdsområdena i situationer där välfärdsområdets ekonomi är äventyrad i betydande grad (så kallat gult kort). Förfarandet kan vid behov inledas när som helst på året, och det ska genomföras endast i fråga om enstaka områden, vid behov och utifrån prövning. Regeringen utvecklar också genom andra åtgärder utvärderingsförfarandet för välfärdsområdena i syfte att förbättra finansieringsmodellens trovärdighet.

I lagen om välfärdsområden ska 123 § ändras så att ett utvärderingsförfarande kan inledas redan efter att välfärdsområdet har beviljats tilläggsfinansiering en gång. Då behandlas först tilläggsfinansiering för välfärdsområden för att trygga tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster enligt 19 § 3 mom. i grundlagen eller ordnandet av räddningsväsendets tjänster i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheter som avses i 7, 15 och 20 § i grundlagen, och villkor för tilläggsfinansieringen ställs separat. Vid utvärderingsförfarandet bedöms välfärdsområdets förutsättningar att över huvud taget klara av sina uppgifter.

Utvärderingsförfarandet ska dessutom göras mer verkningfullt genom att det alltid ska inbegripa en utredning av möjligheterna att slå samman välfärdsområden. Om utvärderingsförfarandet inte leder till att det berörda välfärdsområdet slås samman med ett annat, ska det krävas att området regelbundet rapporterar om fullgörandet av ansvaret för att ordna tjänsterna redan under pågående finansår. Statens övriga möjligheter att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna för invånarna i välfärdsområdet ska utredas.

Till utvärderingsförfarandet hör de ledande tjänsteinnehavarnas ansvar för ekonomin och en granskning av agerandet hos välfärdsområdets tjänstemannaledning. Välfärdsområdenas tjänstemannaledning ska stödjas i den finansiella styrningen.

Samarbetsområdenas ansvar för att samordna förbättringen av kostnadseffektiviteten och den gemensamma investeringsplaneringen ska stärkas.

Förbättrad jämförbarhet och insyn i kostnaderna

Regeringen utvecklar kunskapsunderlaget om välfärdsområdenas verkningfullhet, tillgången till tjänster i områdena och områdenas kostnadseffektivitet samt tillgången till och insynen i uppgifter om dessa faktorer och jämförbarheten mellan sådana uppgifter. Detta görs i syfte att stärka välfärdsområdenas förutsättningar att med goda resultat leda ordnandet av tjänsterna i sitt område samt öka systemets transparens och invånarnas tillgång till information.

Enhetskostnaderna för social- och hälsovårdstjänsterna ska i enlighet med finansministeriets och social- och hälsovårdsministeriets anvisningar stegvis publiceras från och med 2025. Det ska säkerställas att välfärdsområdena fullgör sin uppgift att publicera enhetskostnaderna. Genom öppenhet om enhetskostnaderna främjas att de verksamhetsmodeller som har störst kostnadsnyttoeffekt tas i bruk i alla områden. En sammanföring av enhetskostnaderna med bedömningen av ökningen av servicebehovet och samtidigt beaktande av den allmänna prisutvecklingen gör det lättare att upprätta realistiska budgetar och att baserat på data bedöma behovet av finansiering.

Även funktionella indikatorer utvecklas genom ett heltäckande program. Utöver prestationer mäts effekterna ur kundernas synvinkel, tillgången till tjänster och tjänstekedjans funktion, den hälsa och det välbefinnande som uppnås och hur väl vardagen fungerar. För produktionen av tjänster skapas enhetliga kriterier för alla tjänster, oberoende av om de produceras av den offentliga sektorn, den privata sektorn eller den tredje sektorn.

Styrning

Strukturerna för styrning av välfärdsområdena utvecklas och förtydligas så att det säkerställs att social- och hälsovårdstjänsterna är jämlika och av hög kvalitet, att det finns tillräckligt med personal, att kostnadsökningen dämpas och att största möjliga kostnadsnyttoeffekt främjas, samtidigt som det tas hänsyn till välfärdsområdenas behov av att äga sin egen ekonomi. Måluppfyllelsen följs upp.

Det ska föreskrivas att finansministeriet har uppgiften att samordna styrningen av välfärdsområdena, och finansministeriets resurser ska stärkas. Under ledning av finansministeriet ska social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet samt andra myndigheter följa upp och utvärdera välfärdsområdenas verksamhet med avseende på verkningsfullhet, resursanvändning och resultat. De olika ministeriernas överlappande lagstadgade verktyg för styrning av välfärdsområdenas verksamhet och ekonomi (bland annat delegationer, förhandlingar och riksomfattande mål) ska förenas. De lagstadgade förhandlingsförfarandena ska förtydligas och för förhandlingarna fastställas ännu tydligare mål än för närvarande. Behövliga lagändringar görs bland annat i lagen om välfärdsområden och i lagarna om ordnande av social- och hälsovården.

Det kunskapsunderlag som styrningen av välfärdsområdenas ekonomi och resultat förutsätter ska utvecklas för att ledningen ska ha tillgång till heltäckande information om verksamheten och ekonomin. Dessutom ska det säkerställas att data om de olika områdena är sinsemellan jämförbara och allmänt tillgängliga. Det säkerställs att den kunskapsbaserade ledningen som helhet styrs på riksnivå.

De metoder som det redan har föreskrivits om i lag ska användas för att öka verkningsfullheten och produktiviteten. Genom de lagstadgade styrmedlen (bland annat starka rekommendationer vid förhandlingarna med välfärdsområdena, godkännande av investeringsplaner samt bindande villkor som förenas med ändringar i fullmakter att uppta lån och tilläggsfinansiering) ska det krävas av välfärdsområdena att de vidtar åtgärder för att utveckla verkningsfullheten, resursanvändningen och resultatet och att de rapporterar om genomförandet av dem. Det säkerställs att rapporteringsskyldigheterna är motiverade i förhållande till den arbetsvolym, den nytta och de kostnader som de ger upphov till.

Utöver de styrmedel som redan ingår i lagstiftningen ska finansministeriet genom lagändringar bemyndigas att på förhand ingripa i situationer där välfärdsområdenas ekonomi äventyras på ett betydande sätt.

Varje år ska det göras en grundligare granskning som stöder utvecklingen av verksamheten och ekonomin i ett eller flera välfärdsområden i samarbete med välfärdsområdet i fråga. Utifrån resultaten rekommenderas behövliga åtgärder. Det ska också göras en bedömning av behovet att stärka och precisera Statens revisionsverks uppgifter i tillsynen över välfärdsområdenas ekonomi.

3 Kommuner, städer och statens regionförvaltning

3.1 Livskraften finns i kommunerna och städerna

Kommunpolitik

Kommunerna i Finland befinner sig i ett brytningskede. Befolkningsutvecklingen, det ekonomiska läget, segregationen och många andra fenomen förutsätter att kommunerna förnyas sig och ser över sin verksamhet. Med hjälp av den lokala demokratin påskyndar regeringen en kontrollerad utveckling mot en mer kreativ och dynamisk lokalförvaltning och säkerställer att när demokratin förverkligas. Målen är att för invånarna och företagen i regionen skapa attraktiva tillväxtorter och att stärka demokratin, delaktigheten och jämlikheten.

En central roll säkerställs för kommunerna i det finländska samhället och den offentliga förvaltningen. Det är viktigt att hela Finland förblir livskraftigt och att kommunernas och städernas roll när det gäller att möjliggöra tillväxt identifieras. Varje kommun ska i enlighet med grundlagen kunna tillhandahålla basservice i synnerhet inom bildningstjänsterna. Kommunerna har också fortsättningsvis en nyckelroll i frågor som gäller näringspolitik, miljö, boende och markanvändning. Efter att ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster har överförts till välfärdsområdena framhävs också kommunens uppgift att främja hälsa och välfärd, vilket syns bland annat i ordnandet av fritids- och kulturtjänster.

Skillnaderna mellan kommuner, städer och regioner är en resurs för det finländska samhället. Städerna och de stadsregioner som byggs kring dem är drivkrafter för tillväxt och internationalisering. Regionstäderna erbjuder för sin del möjligheter att skapa tillväxt till exempel inom olika industrisektorer och säkerställer hela Finlands livskraft. Att trygga landsbygdens och skärgårdens livskraft är en förutsättning för att självförsörjningen och försörjningsberedskapen ska tryggas. I sin kommunpolitik tryggar regeringen verksamhetsförutsättningarna för tvåspråkiga och samiskspråkiga kommuner.

Kommunernas omständigheter, befolkningstäthet, ekonomi och näringsstruktur varierar avsevärt i olika delar av landet. Syftet med regeringens kommunpolitik är att säkerställa den fria kommunala självstyrelsen och genuina förutsättningar för att kommunerna ska kunna svara för sina grundläggande uppgifter i bildningsfrågor, ungdomsärenden, näringslivs-, boende- och markanvändningsfrågor.

För att trygga de framtida verksamhetsförutsättningarna för kommunerna är det viktigt att inse att alla kommuner är olika. På så sätt kan varje kommun bättre betjäna befolkningen inom sitt område. Regeringen stöder ett fullt utnyttjande av de starka sidorna hos olika kommuner och kommunernas livskraft genom att möjliggöra en kontrollerad differentiering av de uppgifter som olika kommuner av olika storlek har, samtidigt som en lika-behandling enligt grundlagen säkerställs.

Den statliga styrningen av kommunerna utvärderas och förnyas under regeringsperioden. Den grundläggande principen är en styrning som bygger på effektivitet och målinriktning och som stöder sig på framför allt partnerskap. Verksamhetsförutsättningarna för alla kommuner stärks genom en fortsatt avveckling av normer inom kommunernas nuvarande verksamhetsfält. För detta ändamål inleder regeringen ett avregleringsprogram för den kommunala sektorn. Till programmet kopplas i tillämpliga delar all sektorslagstiftning som styr kommunerna. Dimensioneringen av kommunernas verksamhet och uppgifter reduceras och den detaljerade regleringen av genomförandet minskas. Som en del av programmet genomförs olika kommunvisa och områdesspecifika försök med hjälp av vilka man prövar minsta möjliga normstyrning, dock utan att äventyra vars och ens grundlagsenliga rätt till service.

För att skapa stabilitet i kommunernas verksamhetsfält överförs inga kommunala uppgifter till välfärdsområdena under regeringsperioden. Regeringen ökar också flexibiliteten hos de regionala lösningarna i arbetsfördelningen mellan kommunerna och välfärdsområdena. I syfte att främja målet regleras möjligheten för kommunerna och välfärdsområdena att komma överens om skötseln av uppgifter i enlighet med regionala och lokala behov. Samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena för främjande av välfärd, hälsa och sysselsättning stärks.

Regeringen ser över kommunernas och välfärdsområdenas uppgifter så att kommunerna inte längre ska behöva finansiera sådana lagstadgade uppgifter som välfärdsområdena ansvarar för.

I början av regeringsperioden gör regeringen en kostnads- och effektivitetsbedömning av hur elev- och studerandevården fungerar. Det skapas en möjlighet att i fråga om elev- och studerandevården avtala om en organisering av dessa tjänster också via kommunerna.

Regeringen främjar kvalitativ och jämlik service för invånarna genom att säkerställa att kommunerna, som bär ansvaret för servicen, är ekonomiskt livskraftiga. Effektiviteten hos kriterierna för riskkommuner utvärderas under regeringsperioden. Inställningen till att öka kommunstorleken är positiv.

Regeringen stärker ett jämlikt tillgodoseende av alla barns grundläggande kulturella rättigheter. Ansvar för utbildningstjänsterna förutsätter ett tillräckligt brett befolkningsunderlag. Detta kan uppnås antingen genom att utbildningsanordnaren inleder organiseringsarbete i form av sådant samarbete mellan kommunerna som avses i kommunallagen eller genom kommunsammanslagning.

Offentligheten när det gäller kommunernas och välfärdsområdenas ekonomiska uppgifter, såsom uppgifter om inköpsfakturer, och jämförbarheten mellan den egna produktionen och köpta tjänster förbättras. Det blir obligatoriskt att offentliggöra uppgifter om inköpsfakturer, med beaktande av offentlighetslagens principer.

Genom olika åtgärder stöder staten kommunernas och regionernas lösningar när det gäller bristen på arbetskraft.

Reform av kommunernas finansieringsbas

En övergripande översyn av den kommunala finansieringen och statsandelssystemet genomförs så att de motsvarar kommunernas nya roll och läget efter att social- och hälsovårdsreformen trätt i kraft och arbets- och näringsreformen genomförts. I reformen utgår man från målet att säkerställa att kommuner av olika storlek har förutsättningar att ordna lagstadgad basservice överallt i Finland, beakta behoven hos kommuner med flyttningsförlust och den demografiska utvecklingen i olika regioner samt stärka förutsättningarna för de växande kommunerna och städerna att investera i tillväxt och hantera sociala problem.

De statsandelar som kommunerna får är fortsättningsvis icke-öronmärkt finansiering och vid fastställandet av finansieringen av kommunernas uppgifter betonas de icke-öronmärkta statsandelarna framom statsunderstöd. Systemet ska bygga på kalkyler, vara tydligt och stärka den kommunala självstyrelsen genom ökat eget ansvar. Reformen genomförs kostnadsneutralt så att den inte ökar de offentliga utgifterna utan stärker tillväxten och de offentliga finanserna på lång sikt.

Som en del av reformen bedöms ändamålsenligheten och utjämningsnivån i fråga om de skatter som omfattas av utjämnningen av skatteinkomster. Samtidigt granskas beloppet av de skatter som omfattas av utjämnningen och utjämnningens storlek. Den grundläggande principen är att en så stor del som möjligt av de skatteinkomster som genereras i kommunerna ska användas av kommunerna själva, dock med beaktande av alla kommuners livskraft och en balanserad finansiering mellan kommunerna.

Innan den mer omfattande reformen blir klar följer regeringen noggrant upp varje kommuns möjligheter att klara av den ökande efterfrågan på service och de stigande kostnaderna för servicen, särskilt inom småbarnspedagogiken och utbildningen, och reagerar på dem. Dessutom stärks i synnerhet kommunernas och städernas investeringsförmåga. Regeringen strävar efter att minska skillnaden mellan kommunernas nominella och effektiva skattesatser.

Möjligheten att göra en temporär korrigerande av statsandelssystemet så att utbetalningen av statsandelarna inte blir negativ för någon kommun bedöms.

Staten förbinder sig att kompensera kommunerna för de nya uppgifter och skyldigheter som åläggs dem samt för eventuella utvidgningar av uppgifterna genom att finansiera uppgifterna och skyldigheterna fullt ut eller genom att avveckla andra skyldigheter. Kommunerna kompenseras för de effekter som regeringens ändringar i beskattningsgrunderna har på skatteintäkterna.

Regeringen ser till att finansieringen av, styrsystemet för och lagstiftningen om kundservice i samband med de arbets- och näringsstjänster som överförs till kommunerna tryggar kommunernas faktiska möjligheter att lyckas lösa matchningsproblemen på det sätt som incitamentsystemet förutsätter. Detta innebär ökad flexibilitet och prövning i kundernas serviceprocesser. Finansieringsmodellen för arbets- och näringsstjänsterna ses över så att den uppmuntrar till aktiv skötsel av sysselsättningen med rättvisa resurser. Regeringen beaktar särskilt situationer med plötslig strukturomvandling.

Stadspolitik, partnerskap och stark tillväxt i hela landet

Regeringen stärker stadspolitiken, som bygger på ett jämlikt partnerskap mellan staten och städerna. Den tillväxt som en stark stadspolitik ger upphov till gynnar hela samhället och medför resurser också för att utveckla områden utanför stadsregionerna.

Städerna och stadsregionerna ges en större roll än för närvarande i att stimulera ekonomin med hjälp av sysselsättning, högskoleutbildning, innovationspolitik och internationalisering. De stora städerna har förmåga och möjlighet att tillsammans med staten bära ansvar för omfattande fenomen som drabbar hela samhället.

Landskapens centralorter spelar en särskilt viktig roll när det gäller att skapa regional livskraft, bildning och kompetens. Det är förnuftigt att utveckla relationen mellan städerna och staten utifrån ett starkt partnerskap, till exempel genom att utnyttja temaspecifika avtal.

Regionstäderna utgör centrum för sina ekonomiska regioner. De har en central betydelse som ryggrad för den del av Finland som ligger utanför landskapscentrumen och som centrum för service, ekonomi och livskraft i de omgivande områdena. Statens stadspolitik omfattar verksamhet inom flera olika politiska sektorer och olika avtalsbaserade verksamhetsmodeller som genomförs tillsammans med olika städer. De stora städerna, de städer som är landskapscentrum och staten arbetar i allt större utsträckning i partnerskap med varandra för en hållbar tillväxt och internationalisering.

Regeringen stärker genomförandet av de för närvarande aderton avtalen om innovations-ekosystem som har ingåtts med universitetsstäderna, universitetscentra och städerna i huvudstadsregionen, i ett nära samarbete med de kommuner som ingått ekosystemavtal, med högskolor och företag. Tyngdpunkten läggs på utvecklingsområden som syftar till att främja ny teknik, energieffektivitet, effektiv användning av arbetskraft, internationella investeringar och till att främja den internationella konkurrenskraften på bred front.

Regeringen fortsätter förfarandet med avtal om markanvändning, boende och trafik (MBT-avtal) med de största stadsregionerna. Avtalen fokuserar uttryckligen på att säkerställa förutsättningarna för regionernas tillväxt och tillgänglighet genom investeringar i infrastruktur och bostadsproduktion. Antalet stadsregioner som omfattas av MBT-avtal utvidgas inte till att omfatta fler än de nuvarande nio stadsregionerna. MBT-avtalen länkas till den riksomfattande trafiksystemplanen.

Regeringen utnyttjar det etablerade samarbetet mellan de sex största städerna som ett verktyg för att lösa de riksomfattande utmaningarna. Regeringen inleder en strategisk samarbetsallians med de största städerna.

Möjligheterna för hela Finland, landsbygdens livskraft och försörjningsberedskapen främjas och ojämlikheten mellan regionerna motarbetas. Regeringen inleder under ledning av statsrådets kansli ett program för norra Finland och inrättar en delegation som stöd för arbetet samt fortsätter arbeta med utvecklingsvisionen för östra Finland i det nya geopolitiska läget. Västra Finland och Södra Finland är dock i många avseenden viktiga för Finlands livskraft och tillväxt. Regeringen vill genom sina egna åtgärder möjliggöra en målmedveten utveckling också av dessa områden. Regeringen strävar efter direkta investeringar i olika regioner tillsammans med kommunerna och stöder genom sina åtgärder uppkomsten av investeringarna, exempelvis genom regionala förfaranden för partnerskap.

Regeringen uppmuntrar kommunerna och städerna till internationellt samarbete. Regeringen granskar också kommunernas och regionernas möjligheter att utnyttja EU-finansiering fullt ut i hela Finland.

3.2 Statens regionförvaltning

Syftet med reformen av statens regionförvaltning är att underbygga en enhetlig tillstånds- och tillsynspraxis som är oberoende av region och att göra tillståndsprocesserna smidigare. Huvudprincipen när förvaltningen utvecklas är att den ska vara sektorsövergripande.

I första hand innebär detta att tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifterna koncentreras till en ny sektorsövergripande myndighet som övertar de uppgifter som regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården sköter samt de relevanta uppgifterna inom NTM-centralernas ansvarsområden för miljö. Vid den nya myndigheten ska tillstånds- och tillsynsuppgifterna på miljöområdet utgöra en sammanhängande uppgiftshelhet.

Finansministeriet har det huvudsakliga styrningsansvaret över myndigheten, som ska ha riksomfattande behörighet. Den regionala närvaron och kapaciteten ska tryggas med välfärdsområdenas samarbetsområden som utgångspunkt. Nätverket av verksamhetsställen kan dock vara mer omfattande än så. I reformen ska det säkerställas att de språkliga rättigheterna tillgodoses. Frågor som ska prioriteras högt är ett sömlöst fungerande beredskapsansvar samt samarbetet med de regionala myndigheterna.

För den förvaltning som nu är organiserad vid NTM-centralerna ska utgångspunkten vara en sektorsövergripande statlig regionförvaltning. Den ska samlas inom områden som är starkare än de nuvarande, vid livskraftscentraler. Reformen av statens regionförvaltning ska beakta den pågående reformen av arbets- och näringstjänsterna. Livskraftscentralerna och deras områden ska bildas med utgångspunkt i de nuvarande NTM-centralerna med fullständigt serviceutbud, och vid behov ska ett större antal verksamhetsställen möjliggöras. Antalet livskraftscentraler kan utökas med högst en i syfte att trygga servicen på båda nationalspråken. Vidare ska det skapas förutsättningar för specialisering och arbetsfördelning mellan livskraftscentralerna.

Reformen av statens regionförvaltning ska beredas så att förvaltningen organiserad enligt den nya modellen inleder sin verksamhet 2025, dock senast vid ingången av 2026. Det ska säkerställas att övergångsfasen inte bromsar upp pågående processer. Statsförvaltningens produktivhetsprogram och behovet av att anpassa omkostnaderna ska beaktas i reformen.

3.3 Förvaltningspolitiken i allmänhet

Regeringen arbetar för en öppen och god förvaltning. Den strategiska dimensionen av ledningen av statsförvaltningen ska stärkas, strategin för den offentliga förvaltningen uppdateras och en plan utarbetas för genomförandet. Viktiga fokusområden vid utvecklandet av statsförvaltningen är samarbetet mellan förvaltningsområden samt fenomenbaserad förvaltning. Dessa aspekter ska beaktas i högre grad bland annat i statsbudgeten. Det organisatoriska upplägget för statsförvaltningen ses över i den utsträckning det behövs för att genomföra regeringsprogrammet.

Särskilt viktiga frågor under regeringsperioden är aktionsberedskap och annan beredskap samt en resilient förvaltning.

Regeringen genomför statsförvaltningens produktivetsprogram, som stöder regeringens hållbarhetsmål för de offentliga finanserna. När produktivetsprogrammet genomförs ska särskilt de effektivitetshöjande lösningar som digitaliseringen medför tillvaratas i den offentliga sektorn. Som ett led i produktivetsprogrammet inleds ett program för lokalanvändningen inom den offentliga sektorn. Målet för programmet är en avsevärd effektivisering av lokalkostnaderna i sektorn och att hitta gemensamma lösningar på frågor som gäller lokaltillgångarna hos staten, välfärdsområdena och kommunerna. Statens lokalprogram ska avsevärt effektiviseras och målen i programmet ses över så att de är i samklang med det förändrade arbetslivet efter pandemin, utan att tillgången till tjänster äventyras.

Statens arbetsgivarpolitik

Regeringen driver en föredömlig arbetsgivarpolitik och stärker statens attraktivitet som arbetsgivare. Målet är att säkerställa att staten har personal som är kompetent och engagerad och har förmåga att möta arbetsgivarens behov i en värld som hela tiden förändras. I statens arbetsgivarpolitik ska ingå att ge personal möjligheter att utvecklas och staten ska erbjuda ett brett urval karriärvägar och utmaningar i olika skeden av arbetskarriären. Produktiviteten och resultaten ska förbättras, särskilt genom att ledarskapet och kundorienteringen stärks.

Staten ska främja arbetstagarnas psykiska och fysiska hälsa med hjälp av olika åtgärder. I dessa ingår en flexibel personalpolitik, jämlikhet och kombinerande av arbete och familj. Staten håller fast vid multilokaliteten och säkerställer att arbetsgivarpolitiken ligger i linje med förändringarna i arbetslivet.

Regeringen ska införa avgiftsfrihet för de språkexamina som bevisar kunskaper i finska och svenska och som utgör ett krav för statsförvaltningens personal. Möjligheten att erbjuda dessa examina som en del av en högskoleexamen ska utredas.

4 Välfärd skapas genom arbete

Lägesbild

Det finländska välfärdssamhället har under årtiondenas lopp byggts genom arbete och företagande. Medborgarna värdesätter den trygghet och de tjänster som välfärdssamhället medför. En sjunkande demografisk trend och brist på arbetskraft tär redan nu på välfärdssamhällets bärkraft. Det är nödvändigt att öka antalet arbetsplatser och stärka sysselsättningen med tanke på hållbarheten i de offentliga finanserna.

Långsiktiga mål fram till 2031

I syfte att höja finländarnas levnadsstandard, påskynda en hållbar tillväxt och trygga finansieringsbasen för välfärdssamhällets tjänster har regeringen som mål att uppnå en sysselsättningsgrad på 80 procent fram till 2031. Målet är också att öka antalet utförda arbetstimmar.

Målen för regeringsperioden 2023–2027

Regeringen genomför reformer som syftar till att öka sysselsättningen med minst 100 000 sysselsatta. Genom ökning i sysselsättningen eftersträvas en stärkning av de offentliga finanserna med över 2 miljarder euro.

För att uppnå målen genomför regeringen ett flertal omfattande reformer, vilka syftar till att bland annat stärka incitamenten för arbete, förenkla systemet för social trygghet, underlätta anställningar, utveckla den internationella rekryteringen, öka användningen av lokala avtal på arbetsmarknaden, förbättra välbefinnandet i arbetet, öka möjligheterna att kombinera arbete och familj och fortsätta reformerandet av arbetskraftsservicen.

4.1 Arbetsmarknadsreformer som stöder ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft

Regeringen utvecklar den finländska arbetsmarknaden i en mer flexibel riktning. Avsikten är att stödja sysselsättningen, den ekonomiska tillväxten, konkurrenskraften och utvecklingen av produktiviteten. Reformerna bereds enligt trepartsmodellen så att kompetensen hos näringslivs- och löntagarorganisationerna utnyttjas. Reformerna genomförs under första halvan av regeringsperioden så att regeringen överlämnar de förslag till lagändringar som gäller arbetsfred till riksdagen under höstsessionen 2023, de förslag till lagändringar som gäller lokala avtal under vårsessionen 2024 och de övriga reformförslag som gäller denna helhet före regeringens ramförhandlingar 2025.

Utveckling av förhandlingssystemet och stärkande av arbetsfreden

I syfte att öka den finländska konkurrenskraften på lång sikt stärker regeringen den exportdrivna arbetsmarknadsmodellen. Lagen om medling i arbetstvister ska ändras så att den allmänna linjen för justering av löner inte kan överskridas genom ett förlikningsförslag från riksförlikningsmannens byrå eller en förlikningsnämnd. Regeringen utreder metoder för att förebygga arbetskonflikter och främja frivillig medling.

Regeringen verkställer uttalandet i riksdagens svar 105/2022 och bereder lagstiftning genom vilken organiseringen av skyddsarbete tryggas i konfliktsituationer.

Regeringen bereder följande förslag till ändringar i lagstiftningen som stärker arbetsfreden så att de överlämnas till riksdagen under höstsessionen 2023.

I enlighet med nordisk praxis begränsas utövandet av rätten till politiska arbetskonflikter till att gälla demonstrationer som pågår högst ett dygn.

Regeringen kommer att ändra lagstiftningen så att sympatiåtgärder vid arbetskonflikter omfattas av en proportionalitetsbedömning och av anmälningsskyldigheten enligt lagen om medling i arbetstvister. I framtiden ska som lagliga sympatiåtgärder betraktas åtgärder som är skäligen i förhållande till målen och vars verkningar endast drabbar parterna i arbetstvisten.

Nivån på den plikt som döms ut för olagliga arbetskonflikter ska höjas så att plikten är högst 150 000 euro och minst 10 000 euro. Om en arbetstagare fortsätter att delta i en strejk som en domstol fastställt vara en olaglig arbetskonflikt, ska arbetstagaren påföras en påföljdsavgift på 200 euro.

Ökning av användningen av lokala avtal

Lokala avtal är ett verktyg för att utveckla företagets verksamhet och förbättra deras konkurrenskraft. Framgångsrika lokala avtal grundar sig på förtroende, information om företagets situation och ömsesidig förmåga att utnyttja de möjligheter som lagstiftning och kollektivavtal erbjuder.

Regeringen ser över lagstiftningen i syfte att öka möjligheterna till lokala avtal på företagsnivå. Regeringens strategiska intention är att lokala avtal ska vara möjliga på lika villkor i alla företag, oberoende av om företaget hör till en arbetsgivarorganisation eller hur arbetstagarnas representation är organiserad i företaget.

Regeringen utvidgar förutsättningarna för lokala avtal genom att i arbetslagstiftningen slopa de förbud mot lokala avtal som gäller icke-organiserade företag som iakttar allmänt bindande kollektivavtal.

Arbetslagstiftningen ändras så att det ska vara möjligt att genom ett kollektivavtal som ingåtts med ett företag komma överens om att avvika från de bestämmelser i arbetslagstiftningen som i nuläget kan åsidosättas endast genom ett riksomfattande kollektivavtal.

I syfte att förhindra att skenbara så kallade gula fackförbund bildas ska bestämmelsen om parterna i företagsspecifika kollektivavtal i lagen om kollektivavtal preciseras så att ovan nämnda möjligheter till avvikelser enligt ett företagsspecifikt kollektivavtal ska förutsätta att kollektivavtalet för arbetstagarnas del har ingåtts antingen av en riksomfattande arbetstagarförening eller av en arbetstagarförening som ingår i den.

Grunden för beredningen av lagstiftningen utgörs av en rapport från den 7 juni 2016 som utarbetats av en arbetsgrupp på trepartsbas, men det så kallade förtroendemannatvånget ska inte inkluderas i lagförslaget. Lokala avtal möjliggörs således på företagsnivå så att de kan ingås av en förtroendeman, ett förtroendeombud, någon annan representant som personalen valt eller hela personalen. Det lagstadgade skyddet för förtroendeombud och andra på viss tid valda personalrepresentanter ändras så att det är på samma nivå som det för närvarande är för förtroendemän. Det säkerställs att de personer som valts till uppdraget har möjlighet till utbildning och tillräcklig tillgång till information.

Arbetsdomstolens uppgifter ökas så att den i en särskild sammansättning behandlar oenigheter mellan tolkningar av lokala kollektivavtal och kollektivavtal som ingåtts inom det så kallade allmänt bindande området. Tillräckliga resurser tryggas för arbetsdomstolen i syfte att säkerställa snabba handläggningstider.

Regeringens propositioner som syftar till att öka användningen av lokala avtal bereds så att de överlämnas till riksdagen under vårsessionen 2024.

Lagen om arbetet i bagerier ska upphävas från och med den 1 mars 2025 som föråldrad.

Undanröjande av hinder för sysselsättning

Regeringen har för avsikt att reformera lagstiftningen om arbetslivet i syfte att undanröja hinder för sysselsättningen och i synnerhet förbättra verksamhetsförutsättningarna för små och medelstora företag.

De gällande bestämmelserna om arbetsavtal för viss tid i arbetsavtalslagen ska ändras så att arbetsavtal för viss tid ska kunna ingås för ett år även utan grundad anledning. Samtidigt ska det säkerställas i lag att denna ändring inte ökar ogrundad användning av på varandra följande visstidsavtal.

Tidsfristen enligt arbetsavtalslagen för att meddela om permittering ska förkortas till sju dagar. Denna kan iakttas oberoende av vad som anges i kollektivavtalet.

Lönen för sjukdomstid ska ändras så att den första sjukfrånvarodagen är en självriskdag som arbetsgivaren inte är skyldig att betala lön för om inte något annat har avtalats i kollektiv- eller arbetsavtalet. Självriskdagen ska inte tillämpas på sjukfrånvaro som varar fem dygn eller längre, och inte heller då arbetsoförmågan beror på olycksfall i arbetet eller yrkessjukdom.

Bestämmelserna om uppsägningsgrunder som har samband med arbetstagarens person ska ändras så att det i framtiden räcker med enbart sakliga grunder för att upphäva arbetsavtalet.

Regeringen utökar tillämpningsområdet för samarbetslagen till den omfattning som EU-lagstiftningen möjliggör, det vill säga så att det omfattar företag och sammanslutningar som regelbundet har minst 50 anställda. De minimitider för omställningsförhandlingar som anges i samarbetslagen ska halveras. Eventuella ändringsbehov i den nya samarbetslagen från 2022 bedöms vid halvtidsöverläggningen bland annat i fråga om förvaltningsrepresentation.

Skyldigheten enligt arbetsavtalslagen att återanställa en arbetstagare ska upphävas i fråga om företag och sammanslutningar som regelbundet har under 50 anställda. Detta kan iakttas oberoende av vad som anges i kollektivavtalet.

Heltidsarbete är den primära formen av arbete för de flesta arbetstagare. Med hänsyn till arbetets karaktär och arbetstagarnas önskemål finns det emellertid också ett motiverat behov av deltidsarbete. Regeringen strävar efter att öka mängden heltidsarbete och

trygga balanserade anställningsvillkor för deltidsarbete. I detta syfte följer regeringen särskilt konsekvenserna av de lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2022 och bedömer eventuella fortsatta åtgärder i samband med halvtidsöverläggningen.

4.2 Utveckling av arbetslivet och välbefinnande i arbetet

Regeringen har som mål att uppnå ett gott arbetsliv. Detta förutsätter att människors arbetsförmåga och välbefinnande i arbetet stärks och att arbete och familj kan kombineras. Regeringen främjar jämställdhet och likabehandling i arbetslivet och vill utrota all slags diskriminering i arbetslivet. Genom fortsatta reformer av arbetskraftsservicen stöds sysselsättningen.

Reform av arbetskraftsservicen

Regeringen reformerar arbetskraftsservicen. Regeringen ålägger välfärdsområdena, kommunerna och FPA att samarbeta lokalt för att kunden i mån av möjlighet ska få behövliga tjänster och stöd och åläggas anknytande förpliktelser vid ett och samma närservice-ställe. Tjänsterna kan produceras som närservice även om den ansvariga kommunen är anordnare.

Regeringen utvidgar arbetskraftsmyndighetens och tjänsteproducenternas möjligheter att utnyttja information i syfte att effektivisera verksamhetens genomslag och servicehandledningen för arbetssökande. Regeringen instruerar arbetskraftsmyndigheterna att systematiskt kartlägga vilka dolda jobb det finns i små och medelstora företag, dela den information som samlats in av företagen med aktörer som är intresserade av sådana jobb och på så sätt främja uppkomsten av nya jobb. Man tar reda på förutsättningarna för och tar i bruk förfaranden genom vilka privata arbetsförmedlingsföretag får behövliga uppgifter om arbetslösa arbetssökande.

Den lagstadgade serviceprocessen inom arbetskraftsservicen förenklas så att de begränsade resurserna kan användas på ett mer ändamålsenligt och kundorienterat sätt. Det sätts på den inledande kartläggningen och på personlig kontakt. Tjänstemannen ges större prövningsrätt och åläggs att främja individanpassad sysselsättning. De möjligheter som digitaliseringen erbjuder utnyttjas i de individuella tjänsterna.

Regeringen reformerar arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte och missbrukarrehabiliteringen så att de främjar sysselsättningen. De arbetsinriktade tjänsterna inom arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte återförs på kommunernas organiseringsansvar, dock så att kommunerna och välfärdsområdena har möjlighet att avtala om ordnandet av dessa

tjänster också på annat sätt, till exempel för hela området via välfärdsområdet. För att 16–29-åringar ska få tillträde till yrkesinriktad rehabilitering förutsätts diagnos på sjukdom eller kroppsskada.

Regeringen utvidgar IPS-verksamhetsmodellen för individanpassat stöd till arbete för att sysselsätta partiellt arbetsföra. Genom modellen stöds personer med psykiska störningar i att få arbete på den öppna arbetsmarknaden och klara sig i sitt arbete.

Arbetslöshetskassorna ges möjlighet att erbjuda sina kunder arbetskraftsservice. Produktiviteten inom arbetskraftsservicen förbättras och en modell med flera producenter utnyttjas genom att aktörer inom den privata och tredje sektorn i större utsträckning genom resultatstyrning blir partner inom sysselsättningstjänsterna.

Efter ikraftträdandet av lagen gör regeringen en årlig justering mellan kommunerna så att kompensationen inom finansieringsmodellen AN2024 beaktar modellens syfte som incitament, befolkningstillväxten och antalet arbetslösa och sysselsatta som är tvåspråkiga eller har ett främmande språk som modersmål. Finansieringsmodellen får inte bli oskälig för en enskild kommun eller region.

Regeringen kartlägger modeller som används i olika europeiska länder för att stödja anställning av svårssysselsatta personer.

Regeringen ser över lönesubventionen och riktar den särskilt till den privata och den tredje sektorn. Användning av 100-procentig lönesubvention möjliggörs också i fortsättningen även för de av de största aktörerna inom den tredje sektorn som bedriver ekonomisk verksamhet.

Mottagningskapaciteten inom arbetslivet stärks så att till exempel partiellt arbetsföra, invandrare, äldre samt personer som arbetar i uppgifter med låga utbildningskrav sysselsätts bättre. Det utreds vilka åtgärder som behövs och ett utvecklingsprogram utarbetas. Små och medelstora företag stöds i omorganiseringen av arbetsuppgifter i syfte att skapa uppgifter med låg kravnivå.

Jämställdhet i arbetslivet och förebyggande av diskriminering

En jämnare fördelning av familjeledigheterna och vårdansvaret bidrar till att förbättra kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Regeringen följer resultaten av familjeledighetsreformen, fortsätter arbetet för en jämnare fördelning av familjeledigheterna samt främjar pappornas användning av familjeledigheter.

Regeringen utreder metoder för en jämnare fördelning av kostnaderna för föräldraskapet till exempel enligt nordiska modeller.

Tjänster som stöder möjligheterna att kombinera arbete och familjeliv vidareutvecklas så att de stöder olika familjesituationer och skiftesarbete. Särskild uppmärksamhet fästs vid morgon- och eftermiddagsvården för barn samt vid tillgången till vård under loven, så att i synnerhet hinder för sysselsättningen av föräldrar i barnfamiljer undanröjs.

Regeringen främjar en jämlik ställning för föräldrar till barn med växelvist boende genom att trygga de tjänster som är nödvändiga med tanke på en smidig vardag, bland annat utreds tillgången till skolskjuts från båda föräldrarnas hem.

Regeringen undanröjer diskriminerande förfaranden och strukturer i arbetslivet genom att främja efterlevnaden av lagstiftningen om diskriminering. Detta ska ske genom effektivare information, spridning av god praxis och bland annat effektivare övervakning av plattformsekonomin. Effektivare metoder vidtas särskilt för att förebygga diskriminering på grund av graviditet och familjeledigheter.

Regeringen bekämpar åldersdiskriminering och undanröjer hinder för sysselsättning av äldre personer. Regeringen bereder en skattereform som träder i kraft senast den 1 januari 2025 och som uppmuntrar pensionerade personer som är över 65 år att arbeta mer än för närvarande. Regeringen granskar skyldigheterna i anslutning till anställningsskyddet för personer över 55 år för att säkerställa att personer över 50 år fortsätter i arbetslivet. De ekonomiska förpliktelserna i anslutning till anställning av äldre lindras bland annat genom att den effekt på avgiftsklassen i fråga om arbetsgivares arbetspensionsavgift som uppkommer för företag som anställer sådana personer över 55 år som genuint är nya arbetstagare slopas. Ett försök med en sådan incitamentsmodell som tillämpas i Singapore genomförs utan att de offentliga finanserna försvagas. Systemet med alterneringsledighet slopas.

Ett handlingsprogram genomförs för att öka deltagandet i arbetslivet för grupper som är underrepresenterade i arbetslivet, såsom personer med funktionsnedsättning, romer, olika invandrargrupper och invandrarkvinnor.

Regeringen främjar likalönsprincipen. Den information som försöken med anonym rekrytering gett utnyttjas och tillsynen över efterlevnaden av skyldigheterna i jämställdhetslagen effektiviseras i syfte att främja jämställdheten i arbetslivet. Likalönsprogrammet på trepartsbasis mellan staten och arbetsmarknadsorganisationerna fortsätter. Regeringen utreder åtgärder genom vilka könssegregeringen inom olika yrkesområden kan minskas.

Regeringen låter göra en ekonomisk effektanalys där man utreder hur olika likalönsprogram, ändringar i lagstiftningen, ekonomiska konjunkturer, strukturella förändringar på arbetsmarknaden och arbetsmarknadsåtgärder påverkar skillnaderna i kvinnors och mäns genomsnittliga inkomster.

Regeringen främjar lönetransparensen i enlighet med minimikraven i EU-direktivet.

Stärkande av partiellt arbetsföra personers deltagande i arbetslivet

Regeringen går in för att höja uppskattningen av personer med funktionsnedsättning och partiellt arbetsföra personer som fullvärdiga medlemmar i arbetslivet.

Partiellt arbetsföra personer och personer som får sjuk- eller invalidpension ska ha flexibla möjligheter än för närvarande att delta i arbetslivet. I arbetslivet finns fortsättningsvis alltför skarpa gränser till exempel mellan heltidsarbete och arbetslöshet. I synnerhet förbättras incitamenten och möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta på arbetsmarknaden och vägen till arbetslivet för personer som haft en funktionsnedsättning sedan de var barn eller unga jämnas.

Regeringen ökar medvetenheten om sysselsättningsmöjligheterna för personer med funktionsnedsättning. Regeringen utvecklar stödet för specialarrangemang på arbetsplatsen och gör det mer känt bland arbetsgivare och sakkunniga inom arbets- och näringsstjänsterna. Det skapas incitament för arbetsgivare att erbjuda arbete åt personer med funktionsnedsättning och användningen av redskap som underlättar arbetet främjas genom effektiv kommunikation som riktar sig direkt till företagen i samarbete med arbetsgivarorganisationer och organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning. Verksamhetsförutsättningarna för företagare med funktionsnedsättning förbättras.

Regeringen inför en linjär modell för partiell sjuk- eller invalidpension och full sjuk- eller invalidpension som är kostnadseffektiv med tanke på de offentliga finanserna och stöder samordningen av lön och pension så att det alltid lönar sig att arbeta.

Regeringen möjliggör en flexibel återgång från sjuk- och invalidpension till arbetslivet genom att den temporära bestämmelsen om att en sjuk- eller invalidpension kan lämnas vilande blir permanent.

Antalet självriskdagar för partiell sjukdagpenning minskas för att stärka incitamenten för arbete.

Regeringen ser över rehabiliteringsstöden så att minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för unga och av rehabiliteringspenningen för yrkesinriktad rehabilitering sänks till samma nivå som minimibeloppet av rehabiliteringspenningen. För tiden för yrkesinriktad rehabilitering beräknas beloppet av rehabiliteringspenningen till samma nivå som den sjukdagpenning som rehabiliteringsklienten enligt sjukförsäkringslagen hade varit berättigad till om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen när rehabiliteringen började.

Fokus på arbetsförmågan och ork i arbetet

Betydelsen av att främja välbefinnandet och förebygga arbetsoförmåga och sjukdomar framhävs, för att undvika att förlora tid i arbetslivet. Regeringen förbättrar välbefinnandet i arbetet, minskar hindren för att söka arbete och frånvaron från arbetet.

Regeringen stärker företagshälsovårdstjänsterna och förbättrar identifieringen av vårdbehovet och hänvisningen till vård i ett tidigt skede, för att förhindra att folk hamnar utanför arbetslivet. Regeringen har som mål att under de kommande fem åren halvera sjukfrånvaro på grund av utbrändhet och psykiskt illamående på jobbet. Uppkomsten av sjukfrånvaro och långvarig sjukfrånvaro förebyggs. Identifieringen av och god vård av klimakteriesymtom inom företagshälsovården främjas för att förbättra välbefinnandet och minska felaktiga diagnoser och sjukfrånvaro.

Sjukfrånvaro på grund av psykisk ohälsa minskas och programarbetet enligt programmet för psykisk hälsa i arbetslivet fortsätter. Införandet av goda förfaranden i arbetslivet som stöder den psykiska hälsan främjas.

Hanteringen av arbetstagarnas psykosociala belastning effektiviseras genom att bestämmelserna om saken förtydligas och samlas på ett ställe samt genom att samarbetet mellan arbetsplatsen och företagshälsovården fördjupas.

Tillgången via företagshälsovård till tjänster för psykiskt välbefinnande, stöd och vård i ett tidigt skede, inklusive korttidspsykoterapi, främjas. När det gäller personer som omfattas av distans-, plattform- och korttidsarbete samt inhyrd personal utreds tillgången till företagshälsovårdstjänster och främjandet av välbefinnandet i arbetet.

Regeringen utvecklar förfaringssätt för att säkerställa trygga och tillgängliga arbetsmiljöer också i fråga om inomhusluften. Regeringen främjar tidig identifiering och god vård av symtom som orsakas av problem med inomhusluften och utvecklar stödet till dem som insjuknat på grund av dålig inomhusluft i syfte att förbättra orken i arbetet.

Möjligheten att etablera modellen TYÖOTE i alla välfärdsområden undersöks. Genomförandet av det nationella utvecklingsprogrammet för arbetet och välbefinnandet i arbetet, ARBETE2030, fortsätter. Social- och hälsoorganisationernas roll i främjandet av det psykosociala välbefinnandet hos befolkningen i arbetsför ålder stärks och organisationsaktörernas förutsättningar att delta i programarbetet för att utveckla arbetslivet så att det blir mer skonsamt med tanke på den psykiska hälsan säkerställs.

Regeringen betonar vikten av ökad motion som en del av välbefinnandet i arbetet. Regeringen utvidgar användningen av kultur-, fritids- och motionssedlar och skapar nya sätt för att öka den fysiska aktiviteten bland arbetstagare för att förbättra välbefinnandet i arbetet.

Regeringen bereder ett flerårigt program för arbetsförmåga, som också gäller äldre, för att förbättra orken i arbetet och minska antalet sjuk- och invalidpensioner. Ett åldersmedvetet ledarskap och anpassningen av arbetet på arbetsplatser utvecklas med funktionsförmågan som utgångspunkt.

Regeringen främjar säkerheten i arbetet och förebyggandet av våldssituationer i arbetslivet. Regeringen förbättrar bland annat rättsskyddet för vård- och räddningspersonalen i våldssituationer i anslutning till arbetet så att det motsvarar tjänstemannaskyddet.

Man ser till att det finns ett tillräckligt antal yrkesutbildade personer och sörjer för deras välbefinnande i arbetet. Genom gott ledarskap och olika arbetsarrangemang minskas den psykiska belastningen i arbetet, upprätthålls arbetsförmågan, förbättras orken i arbetet och möjliggörs en förlängning av tiden i arbetslivet.

4.3 Social trygghet som uppmuntrar till arbete

Individens och det allmännas rättigheter och skyldigheter ska vara i balans. Individen har rätt till stöd från samhället i en situation där han eller hon inte kan försörja sig själv och sina närstående. Samtidigt är varje arbetsför person och person i arbetsför ålder skyldig att delta på arbetsmarknaden och göra vad han eller hon kan för att förbättra sin arbetsförmåga och ställning på arbetsmarknaden. Regeringen reformerar den sociala tryggheten så att systemet är enklare och i högre grad uppmuntrar till arbete.

Reform av den sociala tryggheten med hjälp av en modell med allmänt stöd

Regeringen genomför en reform av grundskyddet som förbättrar arbetets lönsamhet, gör den sociala tryggheten smidigare och förenklar förmånerna med beaktande av rekommendationer och utredningar i mellanrapporten av kommittén för social trygghet. Syftet med reformen är att få till stånd ett allmänt stöd som omfattar en grunddel för levnads-kostnader, en boendedel för boendet och en behovsprövad del som ett sistahandskydd. Det planerade allmänna stödet minskar så linjärt som möjligt när förvärvsinkomsterna stiger, varvid det blir lättare att förutse den inkomst som blir kvar av arbetet och det lönar sig att arbeta bättre än för närvarande.

Villkoren och grunderna för beviljande av grundskyddsförmån är olika beroende på livssituation. Den som erhåller förmånen är förpliktad att delta i jobbsökning, ta emot erbjudna tjänster eller uppfylla andra särskilt nämnda förpliktelser, såsom att delta i utbildning eller rehabilitering.

Övergången till en enda grundskyddsförmån sker stegvis genom att grunderna för bestämmande av stöden slås samman, med beaktande av nuläget inom statsfinanserna. Förenhetligandet av förmånerna inleds genom att det före halvtidsöverläggningen skapas en modell med en enda ansökan för kunderna. På basis av uppgifterna i ansökan avgör FPA vilka förmåner som kunden har rätt att få och lägger fram ett förmånsförslag som lämpar sig för livssituationen.

Minimivån på arbetsmarknadsstödet, grunddagpenningen, sjukdagpenningen, FPA:s rehabiliteringspenning och föräldradagpenningarna förenhetligas och barnförhöjningarna, förhöjningsdelarna och de skyddade beloppen slopas. I samband med utvecklandet av modellen för det allmänna stödet fästs särskild uppmärksamhet vid tryggandet av en tillräcklig försörjning och tillräckliga tjänster för dem som de facto är arbetsoförmögna till exempel på grund av sjukdom.

En parlamentarisk kommitté för social trygghet som består av företrädare för partierna granskar under mandatperioden 2023–2027 sådana frågor som särskilt behöver uppmärksammas vid utvecklandet av den sociala tryggheten, såsom den helhet som utgörs av den sociala tryggheten för skilsmässofamiljer och särdragen för minimiskyddet samt följer beredningen av det allmänna stödet. Kommittén granskar riskkategorierna inom den sociala tryggheten, det vill säga bedömer hur de nuvarande förmånerna och de tjänster som hänför sig till dem motsvarar folks verkliga livssituationer i olika perioder av arbetslöshet, sjukdom och arbetsoförmåga. Vid reformen av den sociala tryggheten beaktas vilken inverkan den har på människor i olika åldrar.

För att avhjälpa bristen på arbetskraft förbättrar regeringen incitamenten för lågavlönat arbete. Incitamenten för att arbeta i förhållande till den sociala tryggheten i olika livssituationer och olika typer av familjer bör ses över regelbundet parallellt med att ett tillräckligt grundskydd tillhandahålls.

Utkomststödet

Jämfört med de andra nordiska länderna beviljas det i Finland mycket utkomststöd utan krav på motprestation, vilket resulterar i flitfallor.

Regeringen ska genomföra en totalreform av utkomststödet där större tonvikt läggs på individens förmåga att klara sig självständigt, det långvariga beroendet av utkomststöd minskas och utkomststödet ges tydligare konturer av penningförmån som hör till grundskyddet, beviljas i sista hand och kräver prövning. Detta syfte ska underbyggas genom att uppdraget att utveckla lagstiftningen om utkomststödet överförs till social- och hälsovårdsministeriets avdelning för social trygghet och försäkringar. Nivån på utkomststödet och barnförhöjningarna ska granskas i samband med reformen.

Regeringens totalreform av utkomststödet ska bli klar före halvtidsöverläggningen. Målet är att halvera antalet personer som behöver åtminstone utkomststöd (7 procent av befolkningen) och uppnå en besparing på 100 miljoner euro inom statsfinanserna. Om regeringen lyckas med sitt mål, kan de insparade medlen användas för att förbättra barnfamiljers och studerandes förmåner.

Utkomststödet ska ges en starkare förpliktande karaktär genom lagändringar som utvidgar villkoren för sänkning av utkomststödet och gör sänkingsförfarandet snabbare och enklare. En förutsättning för utkomststöd ska vara att man först ansökt om en primär arbetslöshetsförmån, till exempel arbetsmarknadsstöd. När utkomststöd beräknas ska en utebliven ansökan om arbetsmarknadsstöd och klandervärda förfaranden med avseende på utkomtskyddet dock beaktas på ett sådant sätt att den sökandes situation inte blir oskälig. FPA:s skyldighet att hänvisa kunden till en bedömning av servicebehovet ska slopas i nuvarande form. Bedömningen av servicebehovet slopas från villkoren vid sänkning av grunddelen med högst 40 procent. FPA ska ha möjlighet att självständigt återkräva utkomststödet på samma sätt som andra förmåner.

Som villkor för att få stöd ska en arbetsför sökande av utkomststöd kunna åläggas att ta emot arbetsuppgifter anvisade av en offentlig organisation om sådana uppgifter och tjänster finns att tillgå, i likhet med det som gäller för utkomststödet i Danmark. FPA ska kunna hänvisa sökande till de olika tjänster som står till buds. För en ung person under 30 år som saknar yrkesexamen ska villkoret för att få stöd vara att personen söker till studier

och ta emot den studieplats som erbjuds. Dessutom ska det utredas om villkoren kan ges en starkare förpliktande karaktär genom en möjlighet att neka den sökande utkomststöd när denne har vägrat ta emot arbete, utbildning eller tjänster eller vägrat fullgöra en skyldighet.

Boendeutgifterna för utkomststödet grunddel ska i fortsättningen regleras på lag- eller förordningsnivå. Lagen om utkomststöd ska ange hyresnormer definierade enligt riksfattande kommungrupp. FPA:s förmånshandläggare ska kunna godkänna utgifter som överstiger hyresnormen endast om de motiveras av särskilda behov. Bestämmelser om grunderna för särskilda behov ska ges på lagnivå. En sökande vars utgifter överskrider hyresnormen ska ges en frist på tre månader för att hitta en förmånligare bostad inom pendlingsregionen. Efter denna frist ska vägran att ta emot en förmånligare bostad leda till att stödet justeras. Kommunerna och välfärdsområdena åläggs att tillsammans med kommunernas hyreshusbolag och den privata sektorn, och med hjälp av FPA:s faktaunderlag, utveckla förmånliga boendetjänster och boenderådgivning för klienter inom utkomststödet. Alternativet att söka en förmånligare bostad ska främjas med hjälp av en självriskandel på 5 procent för boendeutgifterna inom det grundläggande utkomststödet.

Personer som har fast egendom beviljas för närvarande utkomststöd. Det ska utredas hur förmögenhet i större utsträckning än för närvarande kan beaktas som inkomst när utkomststöd beviljas.

Utkomststödet har blivit ett parallellt system för läkemedelsersättning, vilket inte är förenligt med principerna i det nuvarande sjukförsäkringssystemet. Systemet att läkemedel både ersätts inom sjukförsäkringen och betalas med utkomststöd ska utvärderas och ses över.

Kunduppgifter ska röra sig elektroniskt och säkert mellan myndigheter. Integritetsskyddet får inte hindra olika myndigheter från att bilda sig den uppfattning de behöver om en persons situation, eller från att samla in statistik för att utveckla verksamheten. En harmonisering av välfärdsområdenas digitala tjänster med FPA:s Kanta-tjänster ska utredas. Informationsutbytet mellan myndigheter såsom FPA och Migri ska förbättras så att Migri i sina beslut ska kunna beakta de fall där klientens försörjning vilar på det stöd som beviljas i sista hand, utkomststödet.

Folkpensionsanstalten ska sända transparenta, månatliga meddelanden till kommunerna med uppgift om kostnaderna för det grundläggande utkomststödet. Välfärdsområdenas regionala delegationer för utkomststödsärenden utökas med en ledamot för kommunerna eller den kommun som ordnar regionens arbets- och näringstjänster. Delegationernas uppgifter utökas med uppföljning och rapportering av kostnaderna för utkomststödet.

Delegationernas ledamöter ska föra fram utkomststödets karaktär av tillfällig stödform i sista hand, till exempel genom att arbeta för kostnadskontroll och förmånligare boendelösningar inom sitt område.

Anvisningarna om kompletterande och förebyggande utkomststöd från välfärdsområdena ska revideras och förenhetligas. Välfärdsområdena åläggs att regelbundet kontrollera att anvisningarna är enhetliga.

Utkomstskyddet för arbetslösa

Regeringen ska se över utkomstskyddet för arbetslösa så att incitamenten att arbeta blir starkare. Arbetsvillkoret för det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa ska förlängas till 12 månader. Lönesubventionerat arbete ska inte räknas in i arbetsvillkoret. Regeln om att koppla arbetsvillkoret till intjänad lön ska införas. Den nuvarande inkomsttryggheten ska graderas så att stödet efter åtta veckor av arbetslöshet sjunker till 80 procent och efter 34 veckor till 75 procent från det ursprungliga. Periodiseringen av semesterersättning ska återinföras. Antalet självriskdagar återgår till att vara sju från de nuvarande fem. De åldersbundna undantagsbestämmelserna inom utkomstskyddet för arbetslösa ska slopas. För att förbättra incitamenten att arbeta ska barnförhöjningarna inom utkomstskyddet för arbetslösa slopas och de insparade medlen omfördelas bland barnfamiljerna. Arbetslösa ska uppmuntras till heltidsarbete genom att det skyddade beloppet inom utkomstskyddet för arbetslösa slopas. Konsekvenserna av reformen ska följas.

Regeringen ska före halvtidsöverläggningen undersöka en universalmodell för det inkomstrelaterade utkomstskyddet och en linjär tidsmodell för arbetslöshetskyddet baserat på arbetsvillkoret.

Arbetsmarknadsstödet i dess nuvarande form ska ses över. En omfattande inledande kartläggning ska tryggas för personer som blivit arbetslösa, varefter de ska tillhandahållas individuella och sysselsättningsfrämjande tjänster förenade med skyldigheter. I synnerhet unga personer under 30 år ska snabbt hänvisas till sysselsättningstjänster. Samtidigt ser man till att tjänsterna är tillräckliga och bemötandet personligt.

De orsaksbaserade villkoren för arbetsmarknadsstöd ska utvecklas så att de bättre identifierar långtidsarbetslöshet som särskild livssituation och risk för utslagning. Syftet är att förmånen ska kunna förenas med tjänster som främjar delaktighet och social integration, som en väg till sysselsättningsfrämjande tjänster med samma rättigheter och skyldigheter

som för alla andra. Förmånen ska utgå från en skyldighet att delta i tjänster som gäller aktiv jobbsökning, utbildning, integration eller rehabilitering och andra tjänster som främjar delaktighet och social integration.

Arbetsmarknadsstödet ska ändras till att motsvara grunddelen av det grundläggande utkomststödet. Tillräckliga och intygade kunskaper i ett av de inhemska språken ska höja arbetsmarknadsstödet till den nuvarande nivån.

En mottagare av jämkad arbetslöshetsförmån ska alltid kunna åläggas att söka heltidsarbete eller delta i verksamhet som organiseras inom ramen för arbets- och näringsjämskerna, vid sidan av deltidsarbete.

Det allmänna bostadsbidraget

Regeringen genomför en totalreform av bostadsbidraget med syftet att stöden ska riktas till de grupper som bäst behöver dem.

Det förvärvsinkomstavdrag på 300 euro som är förenat med det allmänna bostadsbidraget slopas. Bassjälvriskandelen för det allmänna bostadsbidraget höjs från 42 till 50 procent. Bostadsbidraget justeras till 70 procent av skillnaden mellan godkända boendeutgifter och bassjälvriskandelen. Bostadsbidragets kommungrupp I och II sammanjämskas till nivån för grupp II.

En förmögenhetsgräns på 10 000 euro införs i fråga om det allmänna bostadsbidraget. Av den överstigande delen ska 20 procent räknas till den beaktade årsinkomsten upp till en övre gräns på 50 000 euro. Om denna gräns överskrids ska inget bostadsbidrag beviljas. Som förmögenhet räknas inte icke-produktiva tillgångar såsom bil, fastighet i eget bruk eller sommarstuga.

Allmänt bostadsbidrag ska hädanefter inte beviljas för ägarbostäder.

För företagare ska bedömningsgrunderna för bostadsbidrag utökas till att omfatta alla faktiska inkomster i stället för enbart FöPL-arbetsinkomsten.

För studerande ska en modell framtas som alternativ till det allmänna bostadsbidraget. Modellen ska uppmuntra till samboende och vara ekonomiskt attraktiv.

En partiell överföring av kostnaderna för det allmänna bostadsbidraget till kommunerna ska undersökas.

Grunddelen av utkomststödet ska inkludera en självriskandel på fem procent av det belopp som klienten behöver för boendeutgifter.

Familjeförmåner

Regeringen gör samhället barn- och familjevänligare. En befolkningspolitisk redogörelse utarbetas där man granskar barnfamiljernas välfärd, försörjning och möjligheter att kombinera arbete och familj samt situationen för ofrivilligt barnlösa. Ett mål för redogörelsen ska vara att hitta åtgärder med positiv inverkan på nativiteten. Särskilda frågor för redogörelsen är de specifika utmaningarna för små barnfamiljer, ensamförsörjare, studerande med familj och familjer med många barn.

Barnfamiljernas försörjningsnivå ska förbättras genom att barnbidraget för barn under tre år höjs, barnbidragets ensamförsörjartillägg höjs, försörjartillägget för studerande utvecklas och barnbidraget höjs för familjer med många barn.

Övrig social trygghet

Värdet av närståendevård blir allt större i ett samhälle som åldras, och regeringen ser den som en värdefull del av välfärdstjänsterna i Finland. Närståendevården stärker de offentliga finanserna avsevärt. Före sin halvtidsöverläggning ska regeringen genomföra en totalreform av lagen om stöd för närståendevård. I reformen ska bl.a. de särskilda behoven hos närståendevårdare i arbets- och pensionsåldern beaktas. En jämkning av beskattningen av stödet för närståendevård ska undersökas. Förutsättningarna att överföra stödet för närståendevård till att betalas av FPA ska undersökas. Förenhetligandet av kriterierna för stödet för närståendevård fortsätter. Man bör eftersträva att erbjuda stöd för närståendevård om det ersätter institutionsvård. Närståendevårdarens ledighetsarrangemang, hindren för att utnyttja sådana ledigheter och behovet av övrigt stöd ska utredas.

Regeringen är medveten om den förändring i arbetslivet som gör att allt fler personer i arbetsför ålder sysslar med både företagande och lönearbete, i olika livsskeden eller till och med parallellt, för att försörja sig. Regeringen ska före sin halvtidsöverläggning bereda en modell för kombinationsförsäkring i syfte att förbättra den sociala tryggheten för personer som är både företagare och löntagare.

Förutsättningarna att på viss tid utvidga avdraget för bostad på arbetsorten till att omfatta personer utan familj ska utredas.

Regeringen håller det skyddade beloppet för utsökningsgäldenärer kvar på nuvarande nivå tills beslut om vidare åtgärder har fattats.

Den sociala kreditgivningen ska utökas och överföras till FPA.

Före sin halvtidsöverläggning ska regeringen utreda andelen försäkringsläkare och behandlande läkare samt utvecklingsbehoven med avseende på samarbetet dem emellan, i syfte att ge bättre och rättvisare tillgång till patientförmåner.

För patienter med kroniskt trötthetssyndrom (ME/CFS) eller som insjuknat på grund av dålig inomhusluft ska tillgången till de stöd, sjukförmåner och rehabiliteringsförmåner som dessa patienter behöver förbättras.

4.4 Internationell rekrytering

Det råder brist på kompetent arbetskraft på den finländska arbetsmarknaden. Regeringen svarar på denna brist genom att satsa på internationell rekrytering och därigenom stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt.

Bristen på kompetent och utbildad arbetskraft ska åtgärdas med effektiva metoder; bland annat ska erkännandet av utländska examina underlättas och satsningar göras på utbildning i utreslandet. För att säkerställa arbetskraftens språkkunskaper ska utbudet och kvaliteten på utbildning och språkexamina i båda de inhemska språken förbättras.

Finlands attraktionskraft ska förbättras med ett flertal åtgärder. Det ska också bli lättare för finländare bosatta utomlands att flytta tillbaka till Finland.

Attraktionskraft

Regeringen ska stärka den positiva bilden av Finland i syfte att främja invandring av i synnerhet högutbildad arbetskraft, arbetskraft inom social- och hälsovårdsbranschen och exportindustrin samt säsongsarbetare. Regeringen ska dessutom utöka marknadsföringen av arbetsmöjligheter och informationen till finländska arbetsgivare om rekryteringsmöjligheterna i utvalda länder vars arbetstagare som kommit till Finland i allmänhet har lyckats bli sysselsatta och väl integrerade i samhället.

Regeringen ska aktivt främja den fria rörligheten för arbetstagare inom Europeiska unionen, bland annat genom satsningar på informationsspridning om arbets- och studiemöjligheter i Finland och genom rekryteringsåtgärder inriktade på vissa länder, i synnerhet länder där arbetslöshetsgraden är hög. Riktade åtgärder ska sättas in för att uppmuntra finländare som bor utomlands att flytta tillbaka till Finland.

Regeringen ska stärka beredskapen hos ambassaderna i relevanta länder att utöka rekryteringen av arbetskraft. Business Finland och utrikesministeriet har ett särskilt ansvar för processen. Regeringen ska driva varumärket Finland på den internationella arbetsmarknaden i samarbete med de övriga nordiska länderna. Bland annat stabiliteten och säkerheten i samhället ska föras fram som centrala element i detta varumärke.

Den finländska arbetsmarknadens rykte ska förbättras genom ett aktivt ingripande i och föregripande av missbruk.

Det sektorsövergripande handlingsprogrammet för att utöka internationell rekrytering av högutbildade personer och öka Finlands attraktionskraft för dem (Talent Boost) ska främjas.

Regeringen ska utreda vilka faktorer som bidrar till att arbetstagare som flyttat till Finland vill stanna kvar, och främja dessa faktorer i samverkan med andra aktörer.

Skatteincitamenten för s.k. nyckelpersoner från utlandet ska förbättras.

De avgifter som hänför sig till inreseprocessen ska bli en skattefri personalförmån för företag.

Regeringen ska undersöka möjligheterna att inrätta en kompensation i likhet med studielånskompensation för personer från länder utanför EU/EES-området som har utexaminerats från en finländsk högskola eller någon annan finländsk läroanstalt, betalat terminsavgift och arbetat en viss tid i Finland.

Utbildning

Utbildning i utreselandet ska ordnas tillsammans med aktörer som konstaterats vara pålitliga. Läroanstalternas kompetens och erfarenhet ska tas tillvara när utbildning i utreselandet, språkutbildning och integrationsutbildning tillhandahålls. Utbildningarna i utreselandet ska förbättras och hela utbildningsprocessen för personer som kommer till Finland för arbete eller utbildning ska säkras, från kartläggning av utgångskompetens till sysselsättning.

Utbudet av studieinnehåll på engelska ska utökas inom yrkesutbildningen, samtidigt som möjligheten till tillräckliga studier i de inhemska språken säkerställs. Kraven på att examina som avlagts utomlands ska överensstämma med motsvarande finländska examina lindras och det ska enbart säkerställas att utländska examina överensstämmer med finländska till väsentliga delar.

Behandlingstiderna för erkännande av examina ska förkortas. Regeringen ska sätta i kraft olika permanenta modeller för komplettering av utländska examina bland annat inom social- och hälsovården, till exempel fristående examina, påbyggnadsutbildning och lärande på arbetsplatsen. Det ska bli möjligt att få en utomlands förvärvad lärarbehörighet i finska eller svenska som andra språk godkänd i Finland i de fall lärarexamen har avlagts så att personen har haft finska eller svenska som huvudämne vid ett utländskt universitet.

Utbudet av och kvaliteten på utbildning och språkexamina i de båda inhemska språken ska förbättras. Högskolorna ska via lagstiftning uppmuntras att öka utbudet av undervisning i de inhemska språken för utländska studerande. Läroanstalter ska uppmanas att inkludera sådana perioder av lärande i arbete som utförs i arbetslivet, för att avhjälpa matchningsproblemet mellan studerande och arbetsgivare.

Utbudet av platser inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen på engelska ska utökas utan att detta äventyrar den småbarnspedagogik och grundläggande utbildning som ordnas på de inhemska språken. Samtidigt ska större möjligheter att studera de inhemska språken skapas för att underlätta integrationen och övergången till småbarnspedagogik och grundläggande utbildning på dessa språk. Det ska göras enklare att börja skolan mitt under läsåret.

5 Ett kunnigt Finland

Finlands framgång och internationella konkurrenskraft baserar sig på hög kompetens. En hög kompetens- och utbildningsnivå stärker den samhälleliga resiliensen och skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt. Finland är ett land där man ständigt vill lära sig nytt. Tron på utbildningens kraft har blivit starkare.

Finland har återgått till täten av världens mest kunniga nationer. Var och en har oberoende av bakgrund och förmögenhet lika möjligheter att utbilda sig och följa sina drömmar. Alla unga får tillträde till arbetslivet med hjälp av utbildning. Finländarnas kompetensnivå blir åter allt bättre och utbildningsnivån har stigit. Humankapitalet har vuxit, kunskapskapitalet har ökat och läsfärdigheten, arbetslivsfärdigheterna och välbefinnandet har stärkts.

Den finländska kulturen i alla dess former är en mångsidig resurs för medborgarna och kulturens roll som en internationell konkurrensfaktor är erkänd. Nationalspråkets ställning i samhället är tydlig och stark och den förenar finländarna. Finland är ett sporrande civiliserat samhälle som är stolt över sitt mångsidiga kulturarv.

Den fysiska aktiviteten bland finländarna ökar i alla åldersgrupper. Tillräcklig motion utvecklar de motoriska färdigheterna och förbättrar välbefinnandet. Motion stöder inläringen och upprätthåller en god psykisk hälsa. Genom ökad motion tryggar man framtidens välfärdssamhälle.

Målen för regeringsperioden

- Kvaliteten på småbarnspedagogiken förbättras
- Finländarnas inlärningsresultat och utbildningsnivå stiger
- Kunskaperna i grundläggande färdigheter stärks och var och en får tillräckliga grundläggande kunskaper i grundskolan
- Bildningen skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt
- Utbildningen svarar bättre mot arbetslivets behov och minskar matchningsproblemet
- Antalet unga som står utanför arbetslivet och utbildning minskar
- Finländare i alla åldrar rör på sig mer.

Lägesbild

Vårt utbildningssystem har gett utmärkta inlärningsresultat, ökat allas likvärdiga möjligheter och möjliggjort avgiftsfri utbildning ända upp till det högsta stadiet. Det finländska utbildningssystemets styrka är högt utbildade lärare och en omfattande pedagogisk frihet att genomföra undervisningen.

Vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet är tryggad. Yttrandefriheten har en central betydelse som den västerländska civilisationens, demokratins, vetenskapens och konstens hörnsten. En stark demokrati förutsätter en bred bildningsnivå hos samhällsmedlemmarna.

Högklassig småbarnspedagogik främjar förutsättningarna för inläring och utbildningsmässig jämlikhet. Anordnandet av småbarnspedagogik är dock förknippat med utmaningar, såsom tillgången på kompetent personal.

Enligt PISA-studierna har finländarnas inlärningsresultat försämrats allt sedan 2006. Särskilt de försämrade grundläggande färdigheterna (läsfärdighet, skrivfärdighet och räknefärdighet) kräver åtgärder. Coronapandemin har bidragit till att öka bristerna i inläringen och välbefinnandet hos barn och unga. Den tekniska utvecklingen förändrar samhället på ett betydande sätt.

Den OECD-undersökning som publicerades i oktober 2022 visar att finländska ungdomars utbildningsnivå har sjunkit under genomsnittet, medan Finland ännu 2000 placerade sig bland de bästa OECD-länderna.

Finländarna har redan i årtionden motionerat allt mindre. Förändringarna i barns och ungas fysiska aktivitet och funktionsförmåga innebär att man måste sörja för befolkningens kommande arbets- och funktionsförmåga. Finländarnas fysiska passivitet kostar uppskattningsvis 3,2 miljarder euro per år.

Gemensamma mål inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde utgör en bildningsförvaltning som skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och välfärd i Finland genom bildning, kreativitet, innovationer och kompetens.

Regeringen har som mål att förtydliga ämbetsverksstrukturen inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde, lätta på överlappande förvaltning och stärka resultatstyrningen av ämbetsverken i den riktning som slutrapporten Bildningsförvaltningen 2030 anger med beaktande av de nuvarande enheternas olika uppgifter.

Vid utvecklandet av utbildningssystemet beaktas bättre än för närvarande de möjligheter som artificiell intelligens och digitalisering erbjuder. Digitaliseringens möjligheter utnyttjas också för att minska det administrativa arbetet. Ledningen inom undervisnings- och bildningssektorn förbättras.

Det finländska utbildningssystemet klarar sig bra i internationell jämförelse. Det finns efterfrågan på vår kompetens ute i världen. Regeringen främjar exporten inom utbildningssektorn på marknadsvillkor.

Alla elever och studerande får inte det stöd de behöver. Stödet för lärande förtydligas och stödkedjan från småbarnspedagogiken till andra stadiet förenhetligas. Genom tidigt ingripande förebyggs problem som blir dyra både mänskligt och ekonomiskt sett. Förutsättningar för inläring skapas och välbefinnandet stärks också genom kultur och motion.

Regeringen stärker elevhandledningen på alla utbildningsstadier med särskild fokus på fortsatta studier och sysselsättning. I Finland är utbildningsområdena starkt differentierade efter kön. Indelningen i mäns och kvinnors arbete till och med stärks inom vissa branscher. Differentieringen efter kön inom utbildningen avvecklas genom att uppmuntra till individuella utbildnings- och karriärval.

Elev- och studerandevården har en central roll när det gäller att stödja barns och ungas välbefinnande. Regeringen förutsätter att kommunerna och välfärdsområdena samarbetar intensivt för att säkerställa att elevhälsan fungerar. Multiprofessionellt stöd ska tillhandahållas med låg tröskel och utan dröjsmål. Dessutom stärks personalens befogenheter att hjälpa barn och unga.

Regeringen främjar dubbla karriärer för idrottare och stärker ställningen för idrottshögstadierna, idrottsläroanstalterna på andra stadiet och de elitidrottsvänliga högskolorna.

Regeringen säkerställer att vårt utbildningssystem producerar tillräckligt med kompetens och arbetskraft för kritiska branscher och sörjer på så sätt för att vårt samhälle är bärkraftigt. Kompetensnivån höjs och det säkerställs att var och en avlägger examen åtminstone på andra stadiet och att allt fler unga avlägger examen också på högskolenivå. För att trygga försörjningsberedskapen ska det inom yrkesutbildning och utbildning på högskolenivå säkerställas att kompetensbehoven inom de kritiska branscherna tillgodoses i tillräcklig utsträckning.

Tillgången till högklassigt tryckt och digitalt undervisningsmaterial säkerställs på båda nationalspråken. Regeringen beaktar särdragen och utvecklingsbehoven inom den svenskspråkiga utbildningen. Genomförandet av rapporten Den svenskspråkiga utbildningen i Finland fortsätter. Man vill stärka ställningen för de inhemska minoritetsspråken, särskilt de samiska språken, karelska språket, romani och de inhemska teckenspråken. Regeringen utreder hur teckenspråkiga barns ställning inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen kan stärkas.

Regeringen stöder den akademiska forskningens frihet och främjar den samhälleliga dialogen. Den samhälleliga dialogen har en viktig roll också i skolornas demokratifostran. Den omfattande yttrandefriheten ska stödjas och upprätthållas i hela samhället.

Regeringen skapar tydliga effektivitetskriterier för statsunderstöd som beviljas inom ramen för projektet för digitalisering av statsunderstöden.

5.1 Grunderna för lärandet i fokus

Småbarnspedagogik

Syftet med småbarnspedagogiken är att främja barnets uppväxt, utveckling, hälsa och välbefinnande samt att stödja förutsättningarna för barnets lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet. Småbarnspedagogiken är en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken pedagogiken betonas. Stöd för lärande ska tillhandahållas individuellt och i enlighet med barnets behov.

Deltagandet i småbarnspedagogik ökas särskilt i fråga om barn över tre år. När det gäller deltagande i småbarnspedagogik ligger Finland fortfarande efter de övriga nordiska länderna, trots att deltagandet har ökat de senaste åren. Särskilda åtgärder inriktas på att höja deltagandet i småbarnspedagogik bland barn med invandrabakgrund. Detta stärker kunskaperna i finska och svenska hos barn med invandrabakgrund och barnens integration i det finländska samhället.

Regeringen inför en fast anslagsnivå för jämställdhetsfinansieringen av småbarnspedagogiken. På detta sätt stärks kvaliteten på småbarnspedagogiken, jämnas skillnaderna i inläring ut och förebyggs segregation.

Regeringen ser över lagstiftningen om servicesedlar inom småbarnspedagogiken. Lagstiftningen om servicesedlar inom småbarnspedagogiken överförs till undervisnings- och kulturministeriet, vilket var målet när lagen om småbarnspedagogik reviderades.

Regeringen bedömer helheten av stöd för vård av barn med beaktande av familjernas valfrihet. Målet är att allt fler familjer ska kunna välja mellan olika former av småbarnspedagogik på ett mer jämlikt sätt.

Under regeringsperioden ska andelen barn som omfattas av stödet för privat vård av barn höjas till minst samma nivå som 2011. Detta ska göras genom att den vårdpenning som ingår i privatvårdsstödet höjs.

Inom den privata småbarnspedagogiken återgår man till ett anmälningsförfarande för att underlätta serviceanordnarnas administrativa arbete. För att verksamhet ska kunna inledas krävs det att regionförvaltningsverket har inspekterat verksamhetsstället.

Regeringen säkerställer att småbarnspedagogiken övervakas inom både den offentliga och den privata småbarnspedagogiken.

Regeringen förbinder sig till barnets rätt till pedagogiskt ledd och genomförd småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik. Regeringen stärker branschens dragningskraft och hållkraft genom att utveckla arbetsförhållandena och kvaliteten på småbarnspedagogiken. Antalet nybörjarplatser för lärare inom småbarnspedagogiken utökas vid universiteten. Varje år ska minst 1 400 nya lärare inom småbarnspedagogiken utbildas så, att behovet inom båda nationalspråken beaktas.

Regeringen tryggar för dem som redan arbetar inom branschen olika möjligheter att kvalificera sig för uppgifter enligt lagen om småbarnspedagogik genom examensinriktad fortbildning och hybridutbildning.

Regeringen förtydligar socionomernas roll inom småbarnspedagogiken och ökar utbildningen av socionomer inom småbarnspedagogik. Uppgiften som chef inom småbarnspedagogiken ska vara möjlig också för dem som har en högre yrkeshögskoleexamen för socionom inom småbarnspedagogik samt tillräcklig pedagogisk och didaktisk kompetens.

Språkinläringen hos barn stöds med början från småbarnspedagogiken genom att stärka och utvidga språkbads- och språkduschverksamheten. Fler språkbadslärare utbildas för att svara på barnfamiljernas intresse för språkbad och språkduschar.

Förskoleundervisning och grundläggande utbildning

I framtiden måste fokus ligga på att förbättra de grundläggande kunskaperna och färdigheterna och man behöver övergå till en stabil basfinansiering. Alla unga som går ut grundskolan ska ha tillräckliga grundläggande kunskaper och färdigheter för studier på andra stadiet. Elever och lärare ska ha arbetsro att fokusera på inläring och undervisning.

Regeringen inleder ett omfattande framtidsarbete inom grundskolan för att bedöma behoven att utveckla grundskolan. Grundskolan utvecklas på ett långsiktigt, informationsbaserat och forskningsbaserat sätt i brett samarbete med olika aktörer. Inlärningsresultaten som blivit sämre under hela 2000-talet är särskilt oroväckande. Målet för arbetet är att i en bred sammansättning av forskare samt experter inom olika branscher och utbildningssektorn bedöma behoven att utveckla grundskolan. En parlamentarisk uppföljningsgrupp tillsätts som stöd för arbetet. Behövliga propositioner med förslag till ändring av lagstiftningen och andra åtgärder bereds före utgången av 2025.

Försöket med tvåårig förskoleundervisning upphör hösten 2025. Uppföljningsundersökningen av försöksgruppen fortsätter fram till avslutad grundskola. Efter att försöket avslutats bedömer regeringen resultaten av försöket och bereder fortsatta åtgärder.

Regeringen satsar på inläring av grundläggande färdigheter genom att ge mer tid och arbetsro åt lärare och elever. Regeringen ökar minimiantalet lektioner inom den grundläggande utbildningen med 2–3 årsvekotimmar utan att utvidga läroplanen. Genom det ökade timantalet eftersträvas extra lektioner särskilt för årskurserna 1–6 i grundskolan för undervisning i läsfärdighet, skrivfärdighet och räknefärdighet. Timökningarna får genomföras genom lokala beslut.

Regeringen befäster anslagsnivån för jämställdhetsfinansieringen av den grundläggande utbildningen. På detta sätt stärks kvaliteten på den grundläggande utbildningen, jämnas skillnaderna i inläring ut och förebyggs segregation. Det fästs vikt vid att undervisningsgruppernas storlek är skälig så att inläring är möjlig och grundläggande färdigheter garanteras. Regeringen uppmuntrar kommunerna att genomföra intensifierad undervisning för att förebygga segregation. Regeringen främjar förankringen av barn med främmande språk som modersmål i också den svenskspråkiga småbarnspedagogiken och utbildningen.

Regeringen reviderar lagstiftningen om stöd i tre nivåer så, att målet är att trygga ett tillräckligt stöd och minska undervisningspersonalens administrativa börda. Stöd för lärandet ska tillhandahållas individuellt och i enlighet med elevens behov. Stödformerna är

enhetliga i hela landet, tydliga och mångsidiga. Behövlig undervisning i smågrupper samt undervisning i specialklasser är också möjlig. Man sörjer för att ett tillräckligt antal speciallärare utbildas.

Regeringen genomför en kunskapsgaranti som innebär att en minimikunskapsnivå fastställs och att den ska ha uppnåtts när man i grundskolan går vidare från en klass till följande. Särskilt avseende fästs vid övergångsskedet mellan andra och tredje klassen i grundskolan, vid nionde klassen och vid slutbedömningen. Målet är att säkerställa att alla unga har tillräckliga grundläggande färdigheter för att klara av fortsatta studier. Möjligheten att utvidga den flexibla grundläggande utbildningen till att omfatta alla kommuner utreds för att eleverna ska ha möjlighet att slutföra den grundläggande utbildningens lärokurs.

Regeringen förbinder sig till genomförandet av strategin för naturvetenskaper och matematik för att stärka elevernas färdigheter i naturvetenskaper och matematik. Ett starkt tekniskt och naturvetenskapligt kunskapsunderlag är av kritisk betydelse för förnyandet av näringslivet, särskilt vid brytningsskeden inom vetenskap och teknik samt i det nuvarande internationella konkurrensläget som förändras snabbt och blir allt mer komplicerat.

Regeringen möjliggör en tidigareläggning, utvidgning och diversifiering av språkundervisningen och språkstudierna. Det säkerställs att tillräckliga timresurser har reserverats för språkundervisning.

Regeringen bedömer möjligheterna att utnyttja distansundervisning i större utsträckning än för närvarande i den grundläggande utbildningen med stöd av noggrant avgränsade bestämmelser, exempelvis i undervisningen i valfria språk.

Regeringen bedömer hur S2-undervisningen (finska eller svenska som andraspråk och litteratur) fungerar. Det ökade antalet barn med ett främmande språk som modersmål ska beaktas i samband med utvecklandet av den grundläggande utbildningen. Dessutom görs det möjligt att förlänga den förberedande undervisningen till två år i situationer där det bedöms vara nödvändigt för att säkerställa tillräckliga språkliga färdigheter. Tillräcklig finansiering reserveras för detta ändamål.

Regeringen stärker lärarnas och rektorernas befogenheter att ingripa i verksamhet som stör undervisningen och som sker under skoltid. Regeringen gör behövliga lagstiftningsändringar genom vilka man effektivare än för närvarande kan begränsa användning av exempelvis mobila enheter under skoldagen och på så sätt stärka elevernas fokus på undervisningen.

När det gäller förebyggande av våld i skolan och ingripande i våldssituationer införs det enhetliga planer och verksamhetsmodeller med utnyttjande av befintliga verksamhetsmodeller, såsom Södra Karelen modell. Regeringen stärker regionförvaltningsverkens befogenheter i fråga om laglighetsövervakningen av skolorna.

Regeringen tryggar för varje barn rätt till en trygg inlärningsmiljö och till skolfred. Regeringen stärker rättsskyddet för elever som blivit utsatta för mobbning samt deras möjlighet att fortsätta i den egna skolan.

Regeringen fastställer för anordnare av småbarnspedagogik och grundläggande utbildning kriterier för anordnandet, för att säkerställa att varje barns kulturella rättigheter tillgodoses oberoende av bostadsorten. Ansvar för att ordna småbarnspedagogik och grundläggande utbildning kvarstår även i fortsättningen hos kommunerna. Dessutom utvärderas en uppdatering av kvalitetskriterierna för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen.

Till skolans fostrande uppgift hör att säkerställa att det finländska kulturarvet förmedlas till nya generationer. I detta ingår också att värna om skolornas festtraditioner med vårfester och julfester. Skolan ska fortsatt vara en plats för trygg uppväxt.

Hemkommunsersättningen till privata utbildningsanordnare höjs till 100 procent och anordnarnas skyldigheter förenhetligas. Det säkerställs att anordnartillstånden även i fortsättningen möjliggör ett långsiktigt genomförande av verksamheten.

Regeringen utarbetar en utredning av hur väl Hux-utbildningen fungerar. Man bedömer hur utbildningen hjälper dem som söker sig till gymnasium och yrkesutbildning samt stöder stärkandet av de grundläggande färdigheterna. Kraven i fråga om Hux-utbildningen lindras så att utbildningen kan ordnas partiellt. Regeringen gör det möjligt att fullgöra läroplikten också inom verkstadsverksamhet.

Utbildningen i övergångsskedet för läropliktiga utökas genom att antalet nybörjarplatser i utbildningen Folkhögskoleåret vid folkhögskolorna fördubblas.

5.2 Andra stadiet ger kunskaper och färdigheter som bär vidare

Gymnasieutbildning

Ett centralt mål för gymnasieutbildningen är att säkerställa en omfattande allmänbildning och att ge de studerande behörighet för fortsatta studier. Gymnasieutbildningen utvecklas även i framtiden som en egen utbildningsform som har en egen lagstiftning som styr verksamheten samt ett eget finansieringssystem.

Inom gymnasieutbildning satsar man på studiehandledning och multiprofessionellt stöd så att varje elev får det stöd eleven behöver för att gå vidare på skolvägen. Stödet ska riktas särskilt till de unga som riskerar att bli efter i undervisningen.

Regeringen har förbundit sig att hålla fast vid dualmodellen på andra stadiet, dvs. att utbildning ordnas av gymnasier och yrkesläroanstalter. Raderandet av skiljelinjer mellan utbildningar får inte leda till att utbildningarnas särdrag slopas. Samarbete bedrivs på det sätt som anses ändamålsenligt. Syftet med utbildningarna är också olika, vilket har varit en central del av det finländska utbildningssystemet. Regeringen ser till att det finns tillräckligt med gymnasier med en särskild utbildningsuppgift i vårt land, med beaktande av båda nationalspråken.

Ordnandet av gymnasieutbildning tryggas i områden där antalet barn och unga minskar kraftigt. Regeringen förnyar finansieringssystemet för gymnasieutbildning så att det bättre motsvarar kostnaderna för anordnandet av gymnasieutbildning. Det görs omfattande konsekvensbedömningar av ändringarna i finansieringsmodellen och utifrån dem bereds en regeringsproposition före utgången av 2025. Ändringarna i finansieringsmodellen genomförs under en tillräckligt lång övergångsperiod. Målet är att bevara ett täckande gymnasienätverk. Det tillägg för mindre gymnasier som ingår i finansieringen av gymnasierna reformeras så att tillägget stöder tillgången till utbildning och tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna. En jämlik fördelning av finansieringsansvaret mellan kommunerna enligt hemkommun främjas.

Avläggande av studentexamen på engelska möjliggörs enligt strikt avgränsade kriterier. Det säkerställs att utbildningsutbudet på engelska inte hotar skolbildningen på nationalspråken, utan att det stärker Finlands attraktionskraft bland internationella aktörer och återflyttare.

Riksomfattande kriterier för gymnasiediplom skapas och ersättande av ett obligatoriskt studentexamensprov med ett gymnasiediplom möjliggörs. Ett av de fem studentexamensproven ska i fortsättningen kunna ersättas med ett gymnasiediplom.

Regeringen utfärdar bestämmelser om gymnasieelevers rätt till stödundervisning. På detta sätt säkerställs det att varje studerande får tillräckligt stöd för att avancera i gymnasiestudierna.

Regeringen utreder och bedömer möjligheten att ordna gymnastikundervisning som ett läroämne som ordnas varje vecka under hela utbildningstiden.

Yrkesutbildning

Målet med yrkesutbildningen är att säkerställa att alla studerande har tillräckliga yrkesmässiga och kulturella färdigheter samt arbetslivsfärdigheter för att efter studierna fortsätta till arbetslivet eller fortsatta studier. Genom reformen av yrkesutbildningen ökade man lärandet på arbetsplatser och strävade man efter att säkerställa personlig tillämpning inom studierna så att de studerandes behov skulle beaktas bättre. Yrkesutbildningen har en central roll också i reformen av arbets- och näringstjänsterna 2024, särskilt när det gäller uppdatering av kompetensen.

För närvarande blir fler än var tionde av dem som avlagt yrkesinriktad grundexamen arbetslösa efter utexamineringen. Tyngdpunkten inom yrkesutbildning för vuxna ligger på en långvarig utbildning för grundexamen, vilket begränsar antalet personer som deltar i utbildningen.

Avhopp från utbildning på andra stadiet minskas målmedvetet. Målet är att alla som kommer till andra stadiet ska ha färdigheter att studera, motivation och en känsla av att ha hittat sin egen bransch. Det säkerställs att alla studerande får de personliga planer som förutsätts i lag.

Regeringen ser över finansieringsmodellen för yrkesutbildning. Utbildningsanordnarnas incitament stärks så att de studerande avlägger studier, utexamineras, sysselsätts och fortsätter till fortsatta studier efter utexamineringen. Indikatorerna för genomslagsfinansieringen utvecklas och uppföljningen av den uppdateras. Finansieringsmodellen skapar också incitament för studerande att avlägga kompetenshelheter som är mindre än examina och som svarar mot stärkandet av förutsättningarna för kontinuerligt lärande och det regionala arbetskraftsbehovet. Regeringen ser över verksamhetsstyrningen inom yrkesutbildningen genom att stärka genomslagskraften och resultaten samt genom att säkerställa neutraliteten i fråga om utbildningsanordnare. Särdragen hos den svenskspråkiga yrkesutbildningen beaktas.

Samarbetet mellan yrkesutbildningen och näringslivet stärks för att yrkesutbildningen bättre ska svara mot arbetslivets behov. Utbildningsutbudet reformeras så att det bättre än för närvarande motsvarar arbets- och näringslivets behov, med beaktande av behoven i export- och industrilandskapen.

Regeringen tryggar en tillräcklig mängd närundervisning. Rätten till tillräcklig närundervisning, arbetsplatshandledning och behövligt stöd för lärandet tryggas särskilt för studerande inom yrkesutbildning som genomför läropliktsutbildning.

Utbudet av studieinnehåll på engelska inom yrkesutbildningen ökas och samtidigt säkerställs möjligheten till tillräckliga studier i de inhemska språken. Kraven på motsvarighet i fråga om examina som avlagts utomlands lindras och det säkerställs att examina till väsentliga delar överensstämmer med motsvarande finländska examina. Behandlingstiderna för erkännande av examina görs smidigare.

Regeringen öppnar en möjlighet för anordnare av yrkesutbildning att sälja examensinriktad utbildning till medborgarna på marknaden på motsvarande sätt som inom högskoleutbildning. Sådan uppdragsutbildning svarar särskilt på bristen på kompetent arbetskraft, då utbildning som leder till examen kan säljas på marknaden.

Läroämnet gymnastik och hälsokunskap återinförs i examensgrunderna.

Regeringen främjar användningen av utbildningsavtal och läroavtalsutbildning. Möjligheterna att gradera ersättningen inom läroavtalsutbildning i takt med att studierna framskrider utreds.

Regeringen stärker ställningen för idrottsläroanstalter på andra stadiet. Finansieringen av idrottsläroanstalter görs permanent.

5.3 Hög kompetens och bildning lägger grunden för framtiden

Högskoleutbildning och forskning

Regeringen förbinder sig till att vårt högskolesystem även i fortsättningen ska grunda sig på dualmodellen, det vill säga utbildning som ordnas av universitet och yrkeshögskolor. Vardera utbildningsformen har en central roll som en del av vårt utbildningssystem.

Regeringen förbinder sig att genomföra den parlamentariska FoUI-arbetsgruppens förslag om hur finansieringen av Finlands FoU-verksamhet ska höjas till fyra procent av bruttonationalprodukten före 2030. För att nå målet krävs det att man särskilt i initialskedet genom finansiering säkerställer utbildningen av FoUI-experter och att man säkerställer högskolornas basfinansiering. Genom att stärka forsknings- och innovationsrådets ställning säkerställs det att samordningen av FoUI-verksamheten är tillräcklig och att tilläggsfinansieringen riktas på ett ändamålsenligt sätt. Utbildnings-, forsknings- och innovationssystemet betraktas som en helhet. Finansieringen av forskningsinfrastrukturerna ökas som en del av höjningen av forskningsfinansieringen till fyra procent av bruttonationalprodukten. Regeringen förbinder sig att säkerställa kontinuiteten i fråga om kapaciteten för högpressterande datorsystem (anskaffning av en EuroHPC-superdator).

Universiteten utvecklas enligt modellen med bildningsuniversitet. Enligt modellen är universitetens centrala uppgift att fostra till kritiskt och analytiskt tänkande. Även små akademiska ämnen har en egen plats i den finländska universitetsvärlden. Den akademiska forskningen och vetenskapen har ett egenvärde.

Universiteten har också till uppgift att finna nya lösningar på vår tids stora frågor. Till exempel tryggheten av den biologiska mångfalden i Finland, den energiteknologiska omvälvningen, digitaliseringen och förändringen i befolkningsstrukturen kräver nya slags lösningar som det är omöjligt att ta fram utan forskning på högsta nivå. För att trygga högklassig akademisk forskning stöder och stärker högskolorna en tvärvetenskaplig, öppen akademisk diskussionskultur och fördomsfritt innovationstänkande. Kritisk forskningskunskap och specialsakkunskap ses också som försörjningsberedskaps- och säkerhetsfrågor. De inhemska vetenskapliga publikationskanalernas funktion tryggas och öppen publicering av vetenskapliga artiklar i dem möjliggörs för att säkra tillgången till forskningsbaserad information på nationalspråken.

Yrkeshögskolorna har till uppgift att svara på arbetslivets kompetensbehov som förändras snabbt, stödja företagets förnyelse och höja befolkningens kompetens- och utbildningsnivå. Yrkeshögskolorna har en viktig roll när det gäller att utveckla regionernas livskraft och reformera arbets- och näringslivet. Yrkeshögskolorna har en central uppgift när det gäller att svara på kompetensbehoven inom olika branscher. De har en viktig roll för att vi ska kunna uppnå målet att höja utbildningsnivån hos unga vuxna.

Regeringen fortsätter att stödja högskolornas profilering så att resurserna används så ändamålsenligt som möjligt. Högskolorna uppmuntras att hitta forskningsområden där de kan sträva efter världstoppen inom sina egna starka områden. Högskolorna uppmuntras till nationellt och internationellt samarbete. Högskolornas autonomi stöds, men det behövs samordning. Möjligheterna till samarbete inom utbildningssektorn utnyttjas effektivare med beaktande av regionala och språkliga aspekter.

Regeringen förbinder sig att vidta åtgärder som strävar efter att höja antalet högskoleutbildade unga vuxna så nära 50 procent som möjligt före 2030. Det utarbetas en plan över åtgärder som avancerar mot målet att höja antalet högskoleutbildade unga vuxna i Finland till samma nivå som i de ledande länderna i OECD.

Regeringen förbinder sig att öka antalet nybörjarplatser vid högskolorna. En höjning av utbildningsnivån i Finland förutsätter ytterligare en betydande ökning av nybörjarplatserna, eftersom det under årens lopp har bildats en ogrundad anhopning av sökande. Nya nybörjarplatser riktas särskilt till tillväxtcentrum och områden med ett lågt antal nybörjarplatser i förhållande till antalet unga samt till branscher och områden där det förväntas uppstå betydande brist på arbetskraft. Vid fördelningen av nybörjarplatserna beaktas social- och hälsovårdens och det pedagogiska områdets behov samt export- och industrilandskapens behov. Man ser till den svenskspråkiga medicinska utbildningen genom att utreda möjligheterna att öka samarbetet med Sverige inom ramen för de nuvarande medicinska fakulteterna. Högskolorna spelar en viktig roll för regionens utveckling och attraktivitet. Universitetscentrens roll i det regionala utbildningsutbudet och i FUI-verksamheten tryggas.

För att målet att öka antalet högskoleutbildade ska nås krävs det att en större andel av utbildningen än för närvarande är sådan som höjer utbildningsnivån. Regeringen inleder en åtgärdshelhet för att förebygga onödig anhopning av högskoleutbildning. Man bedömer möjligheten att rikta nybörjarplatserna till dem som avlägger sin första examen så att inte sökandet till utbildning fördröjs eller möjligheten till byte av bransch försämras i onödan. Åtgärderna bereds så snart som möjligt, dock senast före ramförhandlingarna år 2024.

För att höja utbildningsnivån måste högskoleutbildningen i högre grad än tidigare riktas till dem som avlägger sin första examen. Regeringen tar steg mot terminsavgifter som täcker alla kostnader för studerande från länder utanför EU och EES. Regeringen utvärderar införandet av ett nationellt stipendiesystem och införandet av en nominell ansökningsavgift. För att antalet internationella högskolestuderande ska öka ytterligare, ökas incitamenten för att stanna kvar för att jobba i Finland efter utexamineringen.

Regeringen stärker genomströmningen i utbildningen. Finansieringsmodellen för högskolorna utvärderas till den del man genom ändringar kan förbättra högskolornas incitament att säkerställa att de studerande utexamineras inom den målsatta tiden. Alumnätverken och den externa finansieringen utvecklas.

Den öppna högskoleundervisningens roll som kanal för kompetensutveckling stärks. För att det ska vara möjligt att utveckla kompetensen inom olika områden på ett mångsidigt sätt genom den öppna högskoleundervisningen ökas utbildningsanordnarnas möjligheter att ta ut avgifter som är högre än för närvarande och som bättre motsvarar kostnaderna för ordnandet av utbildningen.

Regeringen utreder slopande av det obligatoriska medlemskapet i studentkårerna så att situationen bättre motsvarar den föreningsfrihet som tryggas i grundlagen. Beslut i ärendet fattas våren 2024 på basis av utredningen.

Man granskar möjligheten att avlägga en examen som visar utmärkta kunskaper i finska och svenska som en del av universitetsstudierna.

Regeringen noterar den betydelse som privata arkiv som får statsbidrag har som en del av den nationella forskningsinfrastrukturen och tryggar deras verksamhetsförutsättningar. Regeringen tryggar bevarandet av kulturarvet genom digitalisering.

Svar på bristen på kompetent arbetskraft och det kontinuerliga lärandet

När det gäller de offentliga tjänsterna har tillgången till högklassiga social- och hälsovårdstjänster och småbarnspedagogik redan äventyrats. Även undervisningssektorn hotas av brist på kompetent arbetskraft. Bristen på kompetent arbetskraft är inte enbart en utbildningspolitisk fråga, utan ett mer omfattande problem som gäller olika politikområden. Regeringen ökar möjligheterna till kontinuerligt lärande särskilt inom social- och hälsovården och inom de pedagogiska områdena.

Regeringen främjar Talent Boost-programmet. Inom ramen för programmet stärks utbildningen för sådan yrkeskompetens som krävs i Finland och utbildningen i nationalspråken särskilt inom branscher med brist på arbetskraft. Sådana genom projekt utvecklade verksamhetsmodeller för behörighetsgivande utbildning för sjukskötare som utbildats utomlands görs permanenta och till en del av yrkeshögskolornas basverksamhet.

Undervisningen i finska och/eller svenska för dem som flyttar till eller redan har flyttat till Finland kräver en reform som sträcker sig till alla utbildningsstadier. Samtidigt måste man se till att språkundervisningen integreras bättre än för närvarande på arbetsmarknaden eller i utbildningen som förbereder för fortsatta studier. Det föreskrivs om en skyldighet att fortsätta ge språkutbildning, om kravet på språkkunskaper för utbildningen inte uppfylls till exempel inom yrkesutbildningen.

Den outnyttjade kompetenspotential som redan finns i samhället ska utnyttjas mycket bättre än för närvarande. Delaktigheten och kompetensen stärks bland annat hos dolt arbetslösa, partiellt arbetsföra och personer med funktionsnedsättning. Finländska återflyttare beaktas. Arbetsföra och arbetsvilliga pensionärer är också en underutnyttjad grupp.

Examensutbildning för vuxna riktas särskilt till utbildning som höjer utbildningsnivån eller förbättrar arbetsmarknadsställningen. Regeringen ökar marknadsorienteringen i utbildning av kontinuerligt lärande och undanröjer hinder för att öka den privata finansieringen. Yrkesutbildningen och högskolornas finansieringssystem ska också stödja avläggandet av kompetenshelheter som är mindre än examina. Finansieringen av utbildningssystemet ska sporra till att erbjuda sådana studiehelheter. Planeringen ska göras i samarbete med näringslivet för att kompetensen ska motsvara behovet. Vid riktandet av utbildningen beaktas den arbetskraftspolitiska behovsprövningen.

Det fria bildningsarbetets betydelse för att öka kompetensen och för hobbyverksamheten identifieras. Regeringen ökar självriskandelen för den hobbybaserade verksamheten för vuxna inom det fria bildningsarbetet.

Studiestöd

Studiestödets syfte är att i första hand möjliggöra studier på heltid. Regeringen inleder en totalreform av studiestödet. Studiestödet har utvecklats på ett osammanhängande sätt under hela 2000-talet. I totalreformen av studiestödet går man igenom studiepenningens nivå, studielånets storlek och studielånkompensationens belopp, gränserna för de fria inkomsterna, ställningen för studerande med familj och stödet till boendet. I samband med halvtidsöverläggningen ska regeringen utvärdera huruvida inkomstgränserna är tillräckliga och om de kan höjas. En bättre samordning av läroavtalsutbildningarna och studiestödet utreds också.

Avsikten är att trygga försörjningen under studietiden, stärka de sporrande elementen i studiestödet och stödja slutförandet av studierna inom målsatt tid.

5.4 Kultur, motion och idrott samt unga

Kultur

Konst och kultur har ett egenvärde. Ett mångsidigt och uppskattat konst- och kulturliv är ett kännetecken för ett kulturland. Kulturen har stor betydelse för medborgarnas resiliens, den övergripande säkerheten och känslan av nationell samhörighet. Tillväxten inom kulturbranschen stöder hela samhället och stärker dess välfärd, kreativitet och hållbarhet.

De kreativa branscherna och evenemangsbranschen har en betydande sysselsättnings- och tillväxtpotential. Branschen stöder sig på företagande. Kultur- och konstevenemangen skapar både ekonomiskt och intellektuellt mervärde omkring sig. Finland har en bred och högklassig kompetens inom konstens och kulturens olika delområden. I Finland ligger dock de kreativa branschernas andel av bruttonationalprodukten klart efter både de övriga nordiska länderna och EU-genomsnittet.

Regeringen utarbetar en kulturpolitisk redogörelse. I samband med redogörelsen genomför regeringen en förvaltningsövergripande tillväxtstrategi för de kreativa branscherna.

Internationaliseringen av Finlands konst, kultur och kreativa branscher främjas genom att Creative Finlands verksamhetsförutsättningar förbättras i samarbete med utrikesministeriet. Förutsättningarna för internationalisering i fråga om den finländska konsten och företag inom de kreativa branscherna förbättras och kulturbranschens roll i främjandet av Finlandsbildningen stärks. För av-branschen och andra områden, såsom litteratur och musik, tar man fram modeller som påskyndar tillväxten.

Regeringen bygger upp bestående samarbetspraxis mellan undervisnings- och kulturministeriets och arbets- och näringsministeriets förvaltningsområden för att samordna åtgärder som främjar livskraften inom kultur- och konstbranscherna i samarbete med branschens aktörer och företrädare.

Regeringen stärker samarbetet mellan undervisnings- och kulturministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Målet är till exempel att i större utsträckning utnyttja kultur och konst samt motion inom den förebyggande social- och hälsovården.

Som en del av reformen av den sociala tryggheten löser regeringen problem i anslutning till social- och utkomstskyddet för dem som är verksamma inom kulturbranschen och de kreativa branscherna. Särskild uppmärksamhet ägnas åt frilansarnas ställning. Regeringen värnar om konstens frihet, välbefinnandet hos dem som är verksamma inom konst och kultur, att det finns tillräckligt med kunniga aktörer och att arbetsmarknaden fungerar.

Barns och ungas läskunnighet stärks. Genomförandet av läskunnighetsstrategin fortsätter och Läsrörelsen, vars mål är att främja läskunnigheten i alla åldrar, utvidgas. Man etablerar En läsgåva till barnet-modellen, det vill säga en bokkasse som delas ut via rådgivningsbyrån till varje barn som föds. Regeringen stärker barnkulturens tillgänglighet.

Bibliotekstjänsternas tillgänglighet säkerställs genom att man också utnyttjar meröppettider och biblioteksbilar. Utlåningsersättningen för e-böcker genomförs och inrättandet av ett nationellt e-bibliotek främjas.

Regeringen ser över lagstiftningen om grundläggande konstundervisning. Målet är att förbättra undervisningens tillgänglighet med beaktande av de olika konstområdena.

Man utvärderar behovet av en helhetsreform av upphovsrättslagstiftningen för att göra upphovsrättssystemet mera transparent och göra lagstiftningen tydligare och begripligare med beaktande av det nationella handlingsutrymmet. Ålands särskilda behov i upphovsrättslagstiftningen bedöms tillsammans med myndigheterna i Sverige.

Man bedömer vilka ekonomiska konsekvenser införandet av en betalningsskyldighet för beställ-tv-tjänster skulle ha för den audiovisuella marknaden och tillväxtmöjligheterna inom branschen.

Staten deltar i projekt för nybyggnad och grundläggande renovering av kulturbyggnader av nationell betydelse.

Motion och elitidrott

Tillräcklig motion är en del av en hälsosam livsstil. Motion stärker välbefinnandet och förbättrar funktionsförmågan samt hjälper en att lära sig nya saker. En fysiskt aktiv livsstil tillägnas lättast redan i den tidiga barndomen, och därför är det viktigt att stödja motion och idrott i barndomen. Regeringen utarbetar ett nationellt program för en fysiskt aktiv livsstil samt funktionsförmåga som omfattar alla förvaltningsområden. Inom ramen för programmet främjas rörelse-programmen och skapas nya verksamhetsmodeller.

Man ser till att möjligheterna att utöva motion och idrott är jämställda och främjar jämställdheten i stödet till motion och idrott. Digitaliseringen av understödsprocesserna påskyndas och understödsverksamhetens genomslag stärks. Man utvecklar en ansvarsfull medborgarorganisationsverksamhet som är öppen för alla. Det säkerställs att hobbyverksamheten är trygg för var och en. Osakligt bemötande förebyggs och åtgärdas. Du är inte ensam-verksamheten görs bestående och utvidgas.

Frivilligarbete och talkoarbete är hörnstenar för utövandet av motion och idrott. Idrottsföreningarna stärker samhörigheten och känslan av gemenskap. Motion och idrott har en viktig roll också som en del av integrationen av invandrare. Regeringen tryggar frivilligarbetet inom motion och idrott genom att säkerställa att onödig byråkrati inte utgör ett hinder för föreningarnas och organisationernas verksamhet eller för ordnandet av evenemang.

Elitidrottare erbjuder både inspirerande förebilder och stora upplevelser som stärker känslan av samhörighet. Detta är viktigt särskilt när det gäller att uppmuntra barn till att idrotta. Idrottarnas förutsättningar att avancera professionellt till världstoppen förbättras.

Regeringen underlättar samordningen av idrottskarriären samt studier och arbete. Regeringen åtgärdar bristerna i idrottarnas social-, arbetslöshets- och pensionskydd. Idrottsbetonade yrkesläroanstalter behandlas jämlikt med idrottsgymnasier. Regeringen säkerställer Olympiafondens fortsättning. Extra idrottspensioner möjliggörs för alla som uppfyller kriterierna.

Finland stärker ytterligare sin roll som internationell arrangör av motions- och idrottsevenemang.

Ungdomsarbete och ungdomspolitik

Syftet med ungdomsarbetet och ungdomspolitiken är att skapa förutsättningar för ett gott liv för unga. Vår nations framgång beror på hur våra ungdomar mår.

De ungas välbefinnande är mer polariserat än tidigare: allt fler unga mår bättre än tidigare, men unga som mår dåligt mår sämre än tidigare. Utslagning och ökad psykisk ohälsa bland unga är en av de största utmaningarna i vårt samhälle.

Det är klart att ju tidigare man identifierar riskerna för utslagning, desto effektivare kan man ingripa i dem. Det ligger i både individens och samhällets intresse att utslagning förebyggs i ett så tidigt skede som möjligt.

De ungas psykiska problem har ökat. Var fjärde ung person har problem med den psykiska hälsan. Allvarliga brott som begås av minderåriga har blivit grövre och de har ökat. Detta är också förknippat med nya fenomen, såsom gängbildning. Den ökade användningen av digitala apparater har medfört utmaningar för såväl koncentrationsförmågan som den fysiska aktiviteten. Allt detta kräver nya lösningar och ett nytt grepp om ledningen av ungdomsarbetet och ungdomspolitiken.

Coronapandemins konsekvenser drabbade särskilt unga. Pandemin orsakade och förvärrade brister i välbefinnandet och lärandet bland unga och åtgärdandet av detta kommer att pågå ännu i flera år.

Regeringen anvisar helhetsansvaret för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande till undervisnings- och kulturministeriet. Ärendena behandlas i samarbete mellan flera ministerier.

Regeringen utarbetar ett omfattande åtgärdsprogram för att förebygga utslagning bland unga och för att avhjälpa bristerna i välbefinnandet och i den psykiska hälsan. Det multidisciplinära arbetet för att främja ungas välbefinnande stärks. Problem som hänför sig till informationsgången mellan olika myndigheter undanröjs ur lagstiftningen. Indikatorer för att utvärdera åtgärdernas genomslag utarbetas. Man beaktar att lösningarna inte kan hittas enbart med hjälp av ungdomspolitik, utan att det behövs samarbete över ministeriegränserna.

Regeringen satsar på förebyggande åtgärder, såsom uppsökande ungdomsarbete och verkstäder för unga samt förebyggande av utslagning på båda nationalspråken och på samiska. Särskild uppmärksamhet ägnas åt de unga som av olika orsaker är mest utsatta. Regeringen främjar ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter samt närvaron av trygga vuxna i skolorna.

Regeringen stöder de ungas välbefinnande i brett samarbete med olika samhällsaktörer. Som en del av samarbetet fastställs en referensram för samarbetet mellan välfärdsområdena, kommunerna, skolorna, tredje sektorn och församlingarna.

Regeringen säkerställer att varje barn och ung person har möjlighet till minst en hobby som intresserar dem. Helheten av hobbyverksamhet för barn och unga utvecklas i samarbete med hobbyaktörer. Man beaktar i synnerhet barn och unga som saknar en hobby och de som hoppat av sin hobby. En helhetsbild av hobby- och klubbverksamhetens strukturer och finansiering bildas och man ser till att Finlandsmodellen för hobbyverksamhet kompletterar det befintliga hobbyfältet.

Lagstiftningen om Finlandsmodellen för hobbyverksamhet utvärderas. Som en del av arbetet utreds stödandet av hobbyverksamhet under skolornas lov. Regeringen ökar användningen av hobbyseudlar i kommunerna för att utvidga barns och ungas möjligheter till intressanta hobbyer.

Regeringen främjar ungas delaktighet och regionala jämlikhet bland annat genom att stärka ungdomsfullmäktiges ställning i kommunerna och välfärdsområdena.

6 Nyckeln till tillväxt

Lägesbild

Finland har utmärkta möjligheter att dra nytta av den globala investeringsvåg som förväntas inom omställningen till ren energi och ny teknik. Investeringarna ger goda förutsättningar för industrin att förnya sig och bli starkare. Tillväxten i Finlands ekonomi och produktivitet har varit långsam en längre tid. Befolkningens åldrande, den växande offentliga skuldsättningen och bristen på kompetent arbetskraft utmanar Finlands ekonomi och framtid. Finland behöver växande företag, investeringar, hållbar ekonomisk tillväxt som baserar sig på hög kompetens samt förmåga till förnyelse.

Pandemin, kriget i Ukraina och ökade internationella spänningar har visat svagheter och de kritiska beroendeförhållandena i företagets produktionskedjor och försämrat förutsägbarheten och utsikterna för den globala ekonomin. Det eftersatta underhållet av Finlands trafiknät blir allt mer omfattande, samtidigt som förbindelserna med världen måste kunna stärkas i den nya geopolitiska situationen. Det inhemska jordbruket lider av låg lönsamhet och stigande kostnader.

Vision

Regeringens mål är ett konkurrenskraftigt och företagervänligt Finland som attraherar investeringar. År 2031 är Finland världens mest intresseväckande land att investera och skapa nytt i. Förutsättningarna för företagande, ägande och tillväxt är i ordning, vilket skapar arbete, välfärd och välstånd för medborgarna. Finlands konkurrenskraft, ekonomiska tillväxt och produktivitet har stigit till samma nivå som hos de andra nordiska länderna. Företagsklimatet är stabilt, sporrande, möjliggörande och förutsägbart. Finland är ett tryggt land som med grund i försörjningsberedskapen har en förmåga att reagera på kriser. Det råder konkurrens på marknaden och landet har ett företagervänligt klimat. Ett fungerande trafiksystem betjänar Finland, vilket gynnar den ekonomiska tillväxten och gör hela landet nåbart. Finlands livsmedelsproduktion är lönsam och livsmedelsexporten har fördubblats. Friska, växande skogar skapar arbete och välfärd.

Finland är ett av världens mest framgångsrika länder när det gäller välfärd som baserar sig på teknologi och digitalisering. Finland lämnar ett allt större globalt handavtryck genom att exportera utsläppsfria lösningar. Av bruttonationalprodukten används 4 procent på forskning, utveckling och innovationer (FoUI), vilket på lång sikt ger tillväxt, välfärd och förmåga till förnyelse.

Målen för regeringsperioden:

1. Finland ska bli ett land som attraherar investeringar. Regeringen höjer uppskattningen för företagande och ägande.
2. Regeringen främjar mer rättvis konkurrens, öppnar marknader och luckrar upp regleringen.
3. Finansieringen för forskning och innovationer ska ökas i syfte att stärka den långsiktiga tillväxten och förmågan till förnyelse (4 % av BNP år 2030).
4. Dataekonomin och digitaliseringen skapar konkurrenskraft.
5. Regeringen ser till att det eftersatta underhållet av Finlands vägnät inte blir mer omfattande och bygger med hjälp av det omfattande infrastrukturpaketet Tillväxt för Finland nya trafikförbindelser i hela landet.
6. Jordbruket ska bli mer lönsamt och den nationella skogspolitiken ska stärkas.

6.1 Ägarskap och företagande värdesätts högre

En starkare närings- och industripolitik som stöder företagens tillväxt och internationalisering

Regeringen för en konsekvent närings-, företagsamhets- och industripolitik som presenterar för företagen konkurrenskraftiga förhållanden och ger dem säkerhet att investera. Regeringen undanröjer hinder för företagens tillväxt genom att bland annat satsa på tillgången på kompetent arbetskraft, se över tillståndsförfarandena för investeringar, öka produktionen av ren energi avsevärt, öka konkurrensen på marknaden, genomföra behövliga arbetsmarknadsreformer och sörja för förutsebar beskattning som sporrar till tillväxt. Det allmännas roll när det gäller att öka investeringarna är framför allt att skapa verksamhetsförutsättningarna och säkerställa konkurrenskraftiga förhållanden för investeringar.

Finland står inför en historisk möjlighet att dra nytta av den globala investeringsvågen inom den rena omställningen. Investeringsvågen erbjuder industrin den största drivkraften för förändring och förnyelse på årtionden. Finländska företag har kommit med lösningar som har en avsevärd utsläppsminskande effekt i världen. En stark industripolitik stöder resiliensen i hela samhället och utvecklingen av försörjningsberedskapen.

Investeringar i digital teknik och effektiv tillämpning av tekniken står i centrum för företagens konkurrenskraft och tillväxt. Effektivt utnyttjande av ny teknik, såsom kvantdatorteknik, robotteknik och AI-lösningar, och en högre automationsgrad skapar ny affärsverksamhet, stöder företagens konkurrenskraft och lindrar bristen på arbetskraft.

Genom en långsiktig industripolitik stärker regeringen den strategiska konkurrenskraften, självförsörjningen och försörjningsberedskapen i Finland och Europa. Regeringen sörjer för Finlands logistiska konkurrenskraft och ser till att den finländska marknaden är tillgänglig och fungerande i syfte att trygga och utveckla företagens verksamhetsförutsättningar och attrahera investeringar.

Regeringen utarbetar i början av valperioden en industripolitisk strategi på lång sikt. Strategin omfattar de politikhelheter som är väsentliga för exportindustrin, såsom logistiken. Regeringen har som mål att öka antalet tillväxt- och exportorienterade företag med en sysselsättande effekt och bevara arbetsplatser inom industrin i Finland. Tillräckligt med arbetskraft ska utbildas för industrins behov. Grunden för ekonomin och exporten stärks genom att regeringen förbinder sig till åtgärder som fördubblar antalet tillväxtorienterade medelstora företag som är företagardrivna (så kallade Mittelstand-företag) fram till 2030.

Regeringen utövar proaktiv påverkan i Europeiska unionen när det gäller lagstiftningsprojekt som är viktiga med tanke på den finländska industrins konkurrenskraft. Den logistiska konkurrenskraften stärks i syfte att attrahera företag, investeringar och arbetstillfällen.

Regeringens mål är att stärka attraktionskraften för Finlands investeringsmiljö och öka investeringarna i Finland. Det skapas en nationell verksamhetsmodell för att locka stora investeringsprojekt till Finland och få dem etablerade här. För stora investeringar utformas smidiga myndighets- och tillståndsprocesser i enlighet med principen om ett enda serviceställe och snabbare och på förhand fastställda handläggningstider införs. Som ett samarbete över ministeriegränserna bildas en operativ investeringsgrupp. Förmågan att snabbt genomföra sådana investeringar i infrastruktur som projekt med hög prioritet kräver ska säkerställas. Företagen ska ha tillgång till engelskspråkiga och digitala myndighetstjänster.

Kapplöpningen med att erbjuda statsstöd ökar å ena sidan mellan Förenta staterna och Europa och å andra sidan inom EU. Som ett litet land har Finland svårt att konkurrera med de stora länderna i fråga om investeringsstöd. I stället ska Finlands styrka ligga i att öka investeringsmiljöns konkurrenskraft och attraktionskraft med hjälp av kompetens och goda verksamhetsförutsättningar, i syfte att uppnå förutsägbarhet, en smidig och digitaliserad förvaltning, förmånlig och utsläppsfri el, snabba och förutsebara tillstånds-förfaranden, fungerande infrastruktur, ökade FoUI-investeringar, en attraktiv innovationsmiljö och bättre tillgång på kompetent arbetskraft.

I enlighet med gällande beslut fortsätter elektrifieringsstödet till den energiintensiva industrin fram till utgången av 2026.

Statens inhemska kapitalinvesterings- och företagsfinansieringsverksamhet effektiviseras genom att Business Finland Venture Capital Ab, Klimatfonden Ab och Oppiva Invest Oy införlivas i Finlands Industriinvestering Ab. Kapitalsituationen och kapitalbehovet i det nya investeringsbolaget och den lagstiftning som gäller bolaget bedöms som en helhet i syfte att skapa ett effektivt instrument med en tydlig uppgift och ett tydligt mål: att hjälpa företag växa snabbare. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för ägarstyrningen av det nya bolaget.

Det nya bolaget ges en tydligare industripolitisk uppgift med fokus på ekonomisk tillväxt och förnyelse samt främjande av investeringar. Bolaget har också som mål att få fart på investeringar och export som hänför sig till möjligheterna med ny teknik och den rena omställningen.

Målet är att tillsammans med investeringar från den privata sektorn bidra till att innovationer kommersialiseras och skalas upp samt till företagens och exportens tillväxt. Samtidigt kan bolaget främja att det till exempel bildas innovations- och företagsekosystem kring teknik och vara en kompetent ägare i samarbete med kompetensen hos det privata kapitalet i Finland. Bolaget har även som uppgift att för sin del säkerställa att Finland och den finländska exporten drar nytta av EU-finansiering.

I samband med förberedelserna inför införlivningen av ovannämnda bolag bedöms det nya bolagets stöd- och finansieringsinstrument i fråga om såväl marknadsmässig finansiering som instrument för statligt stöd, så att industripolitikens genomslag säkerställs. Regeringen överlämnar de propositioner som behövs till riksdagen våren 2024. Möjligheterna att också införliva Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund) i det nya bolaget utreds.

Strukturerna för exportfrämjande stärks. En totalreform av lagstiftningen om Finnvera Abp ska genomföras. Finnveras exportfrämjande roll ska stärkas.

Team Finland-nätverkets verksamhet och ledning ses över i samarbete med näringslivet för att stödja Finlands strategiska intressen. Utrikesministeriets styrande roll inom statens verksamhet för att främja export och internationalisering stärks. Möjligheten att integrera Business Finlands verksamhet utomlands i Finlands beskickningsnätverk utreds. Regeringen utvärderar exportfrämjandets effektivitet, inklusive de exportfrämjande resorna och finansieringssystemet, jämfört med modellerna i till exempel Sverige och Danmark.

Regeringen skapar förutsättningarna för att världens bästa ekosystem för uppstarts företag och tillväxtföretag ska växa fram.

I syfte att gynna den rena omställningen och Europas strategiska oberoende främjar regeringen framväxten av ett inhemskt mineral- och batterikluster. På olika håll i Finland finns det bred kompetens och potential inom branschen, såsom i Vasaregionens energikluster. En ny mineralstrategi ska utarbetas. Förädlingsvärdet för råmaterial inom gruvindustrin ska ökas och uppkomsten av innovationsekosystem stärkas.

Regeringen stärker tillväxtförutsättningarna för tjänsteekonomin och diversifierar exportstrukturerna.

Regeringen utarbetar en nationell standardiseringsstrategi där de nationella prioriteringarna för standardiseringen fastställs och standardiseringens roll i att stödja de finländska företagens konkurrenskraft stärks.

Överlappningar i företags servicen avlägsnas och servicens verkningsfullhet ökas. Regeringen sörjer för att det finns ett serviceutbud för att underlätta ägarskiften. Service som stöder tillväxt och företagsrådgivning ska riktas också till ensamföretagare, mikroföretagare och nyetablerade företagare. Regeringen främjar en bättre sammanjämkning av lönearbete och arbete som företagare och identifierar nya former av företagande och utmaningar med dem. Det ska bli enklare för företag att anställa sin första arbetstagare. Regeringen bidrar till att skapa en atmosfär som sporrar till mångsidigt företagande. Det ska utredas hur företagsamhetsfrämjande modeller i andra länder lämpar sig för Finland (till exempel företagarkontot i Estland).

Regeringen stärker förutsättningarna för tillväxt inom turistbranschen. Regeringen ser utvecklingspotential för turismen i hela Finland. Natur- och skärgårdsturismen främjas. Tillhandahållandet av småskalig inkvarteringsverksamhet underlättas.

Regeringen minskar företagens administrativa börda och lättar på de allmänna förutsättningarna för företagsverksamhet genom att reformera lagstiftningen om aktiebolag. Bestämmelserna om förfarandet för upplösning av bolag samt om förlust av eget kapital ska förenklas.

Ett tillträdesförbud i fråga om företag ska införas för att förbättra företagssäkerheten och arbetarskyddet.

Regleringen om företagsansvar ska utvecklas på EU- och OECD-nivå.

Lagen om skiljeförfarande ska genomgå en teknisk modernisering så att den motsvarar bästa internationella praxis.

Som grund för beslutsfattandet görs en storskalig dataanalys av företagsstödens effekter utifrån högklassig och systematisk data. Analysen gör det möjligt att på ett kunskapsbaserat sätt avlägsna onödiga företagsstöd, utan att ingripa i de stöd som är motiverade i synnerhet med tanke på exportens konkurrenskraft.

Lättare företagande – mindre reglering och byråkrati

Regeringen har som mål att avveckla överflödigt reglering och lätta på den administrativa bördan. Överdrivet strikt reglering och byråkrati som försvårar för medborgarna och för företagen avvecklas. Företagsverksamhet underlättas och förutsättningarna för företagande förbättras.

Regeringen ser till att den lagstiftning som gäller företag är tydlig, förutsägbar, proportionerlig, konkurrensneutral, teknikneutral och innovationsvänlig. Regeringen arbetar för att dessa principer ska följas både nationellt och när beslut om EU-lagstiftning fattas. En verksamhetsmiljö som uppmuntrar och inspirerar till företagande innebär att företag och medborgare inte kuvas av oskäligt många bestämmelser.

Regeringen förbinder sig att se till att den administrativa bördan för företag inte ökar under regeringsperioden. Regeringen förbinder sig att på statsrådsnivå följa en "en in, en ut"-princip, genom vilken man ser till att förpliktelser lindras på annat håll när ny reglering föreslås.

Bedömningen av konsekvenserna för företagen samt av kostnadseffekterna och konsekvenserna för konkurrenskraften förbättras så att den administrativa börda och de kostnader som ny lagstiftning medför för företagen identifieras. Den systematiska konsekvensbedömningen i efterhand av lagstiftning som gäller företag stärks. De lagstiftningsreformer som gäller företagen genomförs med tillräckligt långa övergångstider så att företagen har tid på sig att anpassa verksamheten.

I samband med genomförandet av EU-lagstiftningen undviks ytterligare nationell reglering. Det görs en kartläggning av s.k. Finlandstillägg ("Suomi-lisä") i fråga om den gällande lagstiftningen. Den nationella regleringsbörda som lagts till utöver EU-lagstiftningen och som hämmar företagens konkurrenskraft och försvårar människors vardag avvecklas.

Det säkerställs att lagstiftningen är teknikneutral och i stor utsträckning möjliggör ansvarsfullt utnyttjande av automatisering och av ny teknik, såsom artificiell intelligens. En "TechFit"-kartläggning görs för att identifiera och korrigera brister och missförhållanden samt sådana element i lagstiftningen och förfarandena som förhindrar teknik och automatisering.

Regeringen förbinder sig att under regeringsperioden slopa minst 300 normer som utgör hinder för företagen och medborgarna. Man följer upp hur målen framskrider med hjälp av en räknare för regleringsbördan. Föråldrade statsrådsförordningar identifieras och ses över.

Ett Finland där ägande uppmuntras och folket har världens bästa ekonomiska kunnande

Regeringen har som mål att förbättra möjligheten för alla finländare att nå välbstånd. Regeringen främjar en positiv förändring i en kultur där ägande uppmuntras. Regeringen förbättrar småinvesteringarnas ställning och skapar incitament för långsiktigt sparande och placeringar.

Den maximala investeringsgränsen för aktiesparkonton höjs till 100 000 euro.

Regeringen utreder möjligheten att införa ett aktiesparkonto för nyfödda, till vilket staten donerar en första investering till varje nyfött finländskt barn som en del av moderskapsförpackningen.

Genom att förbättra det ekonomiska kunnandet stärks hushållens förmåga att ta hand om sin egen ekonomi och att förstå möjligheterna och riskerna med sparande och investeringar. Ett nationellt projekt för ekonomiskt kunnande genomförs med målsättningen att finländarna ska bli det folk som har världens bästa ekonomiska kunnande. Undervisningen i ekonomi och företagsamhetsfostran stärks på alla utbildningsstadierna. Vuxna personers ekonomiska kunnande stärks som en del av arbetslivet och arbetslivstjänsterna. Överskuldssättningen bekämpas.

Villkoren för den frivilliga pensionsförsäkringen görs flexibla, och ändamålsenligheten när det gäller den nedre åldersgränsen för uttag utvärderas på nytt.

En tillväxtskapande finansmarknad

Stabilitet, förutsägbarhet och konkurrenskraft på finansmarknaden tryggas. Finansieringsmarknadens verksamhetsmöjligheter förbättras genom att se till att regleringen överensstämmer så bra som möjligt med regleringen i de viktigaste jämförelseländerna och konkurrentländerna.

Tillräcklig reglering är viktig för stabiliteten på finansmarknaden, men samtidigt måste man se till att skyldigheterna inte på ett oskäligt sätt höjer priset på eller tillgången till finansiering. Finland arbetar aktivt inom EU för att utveckla europeiska finansmarknader (kapitalmarknadsunionen) och vid beslutsfattande om EU-lagstiftning främja lösningar som är riskbaserade och proportionerliga och inte ökar det gemensamma ansvaret hos finanssektorn i medlemsländerna till nackdel för finländska institutioner. Ytterligare nationell lagstiftning utöver EU:s reglering av finansmarknaden minimeras.

En tillväxtstrategi för finansbranschen utarbetas, och som en del av strategin genomförs en övergripande utvärdering av regleringen av finansmarknaden.

Under regeringsperioden är ett av målen att Finland ska bli en avsevärt mer attraktiv marknadsplats. Det görs en utredning i syfte att sänka tröskeln för börsintroduktion och öka livskraften på börsen.

Bland saneringsförfarandena för företag möjliggörs skuldkonvertering och ett bolagsrättsligt förfarande för rekonstruktion. Vid skuldkonvertering kan en del av ett företags skulder omvandlas till aktier i gäldenärsbolaget även mot aktieägarnas vilja.

Den nuvarande nivån på lagstiftningen om personalfonder och gruppensionsförsäkringar utvärderas och det görs enklare att inrätta personalfonder.

Lagstiftningen om gräsrotsfinansiering och person-till-person-lån reformeras för att möjliggöra ny verksamhet.

Det säkerställs att de som flyttar till Finland för att arbeta får tillgång till grundläggande banktjänster.

6.2 Rättvisare konkurrens i Finland

Regeringen har som mål att främja rättvis och öppen konkurrens. Man fortsätter att öppna upp marknaden på ett målmedvetet och ansvarsfullt sätt. Förutsättningar skapas för tillväxt på hemmamarknaden och för att öka finländarnas välfärd och frihet. Nyttan av en mer välfungerande konkurrens tillfaller särskilt konsumenterna, med andra ord finländarna.

Smart tillsyn över konkurrensen och tryggade rättigheter för konsumenten

Regeringen har som mål att marknaden i Finland ska vara fungerande och rättvis.

Regeringen säkerställer att Konkurrens- och konsumentverket har tillräckliga befogenheter. Ett servicelöfte införs för Konkurrens- och konsumentverket, vilket innebär att processerna inom tillsynen över företagsförvärv begränsas till att slutföras inom skälig tid. Möjligheter att införa ett förhandsavgörande från Konkurrensverket utreds. Konkurrens- och konsumentverkets tillsyn över konkurrensneutraliteten stärks, och myndigheten ges bättre möjligheter att övervaka konkurrensbegränsande verksamhet inom den offentliga sektorn. Det säkerställs att företagsverksamheten inom den offentliga sektorn övervakas med samma intensitet och resurser som karteller och alltför stor koncentration av marknaden. Övervakningen i fråga om karteller stärks, och det görs en utredning om hur aktuella och effektiva de personliga påföljderna av karteller är.

En rättvis konkurrens tryggas och konsumenternas rättigheter när det gäller nätbutiker från tredjeländer tillgodoses. Jämlika konkurrensförutsättningar mellan europeiska företag och globala, digitala jättar främjas. Finland deltar aktivt i utvecklingen av konsumentskyddet på EU-nivå.

Besparingar och effektivitet vid offentlig upphandling

Regeringen eftersträvar betydande kostnadsbesparingar inom offentlig upphandling när det gäller den offentliga tjänsteproduktionen, i syfte att trygga högklassiga tjänster.

En betydande del av de offentligt finansierade tjänsterna produceras genom att tjänster köps in från privata företag. Med skattebetalarnas pengar görs inköp för ungefär 50 miljarder euro per år. För närvarande är upp till 60 procent av de offentliga upphandlingarna sådana där högst två anbudsgivare deltar, vilket visar att det råder brist på konkurrens

inom den offentliga upphandlingen. En lyckad konkurrensutsättning garanterar att medborgarna erbjuds tjänster av hög kvalitet och att skattebetalarna får valuta för sina pengar. Lyckade upphandlingar förbättrar också verksamhetsmiljön för företagen.

Regeringen effektiviserar den offentliga upphandlingen i syfte att uppnå betydande kostnadsbesparingar på medellång sikt. De praktiska åtgärderna för att öka konkurrensen förutsätter att kompetensen ökas hos de upphandlande enheterna och att det finns en skyldighet att eftersträva lyckad konkurrensutsättning. Lagstiftningen omarbetas på basis av noggrann beredning och konsekvensbedömningar för att minimera byråkratin.

Regeringen reviderar upphandlingslagen enligt följande principer:

I upphandlingslagen tas det in en princip om skyldighet att genomföra en ny konkurrensutsättning, om endast en anbudsgivare deltar i konkurrensutsättningen. Avvikelse från denna kan göras endast av synnerligen vägande skäl. Det bör säkerställas att konkurrensutsättningen är ekonomiskt fördelaktig totalt sett.

Kommunerna och välfärdsområdena styrs att i större utsträckning än för närvarande utnyttja gemensam upphandling.

Den tillsyn som Konkurrens- och konsumentverket utövar stärks, och det inrättas en upphandlingsdatabas som gör det möjligt att utvärdera utvecklingsåtgärder och lagstiftningsändringar, sprida bästa praxis och upptäcka missbruk.

Upphandlingslagen ändras så att man endast av särskilda skäl kan låta bli att dela upp en upphandling som överstiger EU-tröskelvärdet. Därtill möjliggörs överklagande av ett beslut.

Inköpscentraler åläggs att vid konkurrensutsättningen beakta konkurrensförhållandena och konsekvenserna för marknaden.

Det föreskrivs att den offentliga sektorn ska publicera uppgifter om inköpsfakturer öppet och centraliserat utan att det behövs en separat begäran.

Möjligheten att skapa ett system för påskyndat ändringssökande vid offentlig upphandling utreds, till exempel ett system baserat på en besvärsnämnd för upphandling.

Direktupphandling och underlåtenhet att lämna en obligatorisk anmälan om avtalsändring sanktioneras.

Upphandlande enheter åläggs att göra en analys av upphandlingar vars värde överstiger 10 miljoner euro, där upphandlingsmodellens lämplighet bedöms och kostnaderna uppskattas.

Upphandlingskompetensen stärks och användningen av innovativ upphandling främjas.

Lagstiftningen om anknutna enheter utvecklas

Offentligt ägda anknutna enheter i bolagsform, dvs. inhouse-bolag, har under de senaste åren blivit vanligare inom kommunerna och de nya välfärdsområdena. Även om inhouse-bolag i bästa fall är en flexibel och effektiv del av den offentliga förvaltningen, kan utvecklingen utgöra ett problem när en aktör inom den offentliga sektorn är verksam på marknaden och konkurrerar med företag som påverkas av den risk företagande innebär. En mer utbredd användning av gemensam upphandling som genomförs av upphandlande enheter är, utöver att den bidrar till ökad konkurrens, ett motiverat sätt att förbättra effektiviteten vid offentlig upphandling.

Regeringen förbättrar effektiviteten inom den offentliga sektorn och stärker livskraften och förutsättningarna för företagande i regionerna genom att avgränsa den offentliga sektorns möjligheter att vid inhouse-enheter producera sådana stödtjänster som det finns en fungerande marknad för, såsom städtjänster, ekonomiförvaltning, mattjänster och IKT-tjänster.

Regeringen säkerställer att den offentliga upphandlingen är effektiv och möjliggör flexibla förfaranden inom den offentliga förvaltningen genom att reformera bestämmelserna om anknutna enheter och se över annan reglering som styr den offentliga sektorns agerande på marknaden.

Upphandlande enheters möjligheter att kringgå upphandlingslagen med hjälp av anknutna enheter begränsas.

För ägande av anknytande enheter införs en minimiägarandel (10 %) med beaktande av allmänt intresse.

Lagstiftningen utformas på ett sätt som även i fortsättningen gör det möjligt att ordna kommunernas och välfärdsområdenas uppgifter i bolagsform när detta inte snedvrider konkurrensen, samt på ett sätt som tryggar försörjningsberedskapen, patientsäkerheten, de språkliga rättigheterna eller andra motsvarande omständigheter av centralt allmänt intresse.

Lagstiftningen skärps så att upphandling av anknutna enheter kan göras endast när det är totalekonomiskt mer fördelaktigt än de alternativ som finns på marknaden eller när någon annan omständighet av centralt allmänt intresse inverkar.

Regeringen reviderar kommunallagen och lagen om välfärdsområden så att dessa bättre beaktar det ekonomiska ansvaret och konsekvenserna för marknaden av kommunernas företagsverksamhet.

Gränserna för försäljning till utomstående förenhetligas när det gäller anknutna enheter till högst 5 procent och högst 500 000 euro av ett inhouse-bolags omsättning.

Marknader öppnas upp och konkurrensen ökas

Alkoholhandeln

Regeringen reformerar alkoholpolitiken i europeisk riktning på ett ansvarsfullt sätt och fortsätter den totalreform av alkohollagen som gjordes 2018. Detaljhandelstillståndet som definieras i 17 § i den gällande alkohollagen utvidgas till att utöver drycker som innehåller högst 5,5 procent alkohol också gälla drycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8 procent alkohol. Före halvtidsöverläggningen görs det i samarbete mellan social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet en utredning om avreglering av försäljningen av viner med en alkoholhalt på 15 procent.

Det görs en oberoende utredning om överföring av regleringen av alkoholpolitiken från social- och hälsovårdsministeriet till arbets- och näringsministeriet. Regeringen ändrar inte Alkos folkhälsouppgift och ställning.

Det görs möjligt för alla inhemska små- och hantverksbryggerier, smådestillerier och vingårdar att sälja sina produkter direkt från tillverkningsplatserna till konsumenterna med detaljhandelstillstånd.

Den rådande oklara tolkningen förtydligas så att finländarna entydigt har rätt att via distansförsäljningsförfarandet köpa alkohol av företag i andra EU-länder.

Även för Alko och inhemska aktörer med detaljhandelstillstånd möjliggörs näthandel med alkohol samt andra detaljhandelskoncept som baserar sig på distribution och avhämtning, dock så att åldersgränskontrollen säkerställs. Vid inrikes leveransförsäljning iakttas den inhemska detaljhandelns gällande gränser för alkoholhalten, med beaktande av undantagen för hantverksbryggerier, småbryggerier och gårdsviner.

Finland ansöker om att bli upptagen på EU:s förteckning över vinproducerande länder.

De begränsningar som gäller finländska aktörers marknadsföring i utlandet slopas inom ramen för EU-rätten.

Reformerna genomförs på ett sätt som är godtagbart med tanke på EU-rätten.

Apotekssystemet

Apoteksregleringen reformeras ansvarsfullt och stegvis så att högklassiga och trygga apotekstjänster säkerställs i hela Finland. Regeringen är medveten om apotekens roll som en del av hälso- och sjukvårdssystemet och om apotekens stora betydelse för att patientens läkemedelsbehandling ska lyckas. Syftet med reformen är att ordna detaljdistributions-systemet för läkemedel på ett sätt som är mer kostnadseffektivt än för närvarande. Förutsättningarna för priskonkurrens mellan läkemedel ökas. Reformerna genomförs så att den regionala tillgången till läkemedel och apotekstjänster samt läkemedels- och medicinerings-säkerheten säkerställs. Genom reformen eftersträvas besparingar på 30 miljoner euro per år i den offentliga ekonomin. Reformen ökar inte kundernas betalningsbörd.

Regeringen genomför en totalreform av apoteksekonomin. I reformen av apoteksekonomin beaktas apoteksskatten och läkemedelstaxan tillsammans, så att apotekens faktiska lönsamhet beaktas och det riksomfattande apoteksnätverket, det farmaceutiska stödet (inkl. läkemedelsrådgivningen) för en rationell läkemedelsbehandling, medicinerings-säkerheten och tillgången till läkemedel tryggas. Apoteken ges ekonomiska incitament att byta ut receptbelagda läkemedelspreparat mot det förmånligaste utbytbara läkemedlet. Det riksomfattande apoteksnätet tryggas vid behov genom separata stödelement, till exempel en negativ apoteksskatt.

Som en del av totalreformen av apoteksekonomin möjliggörs apoteksverksamhet också i aktiebolagsform. Endast i Finland legitimerade provisorer kan vara delägare i apoteksbolag. I samband med reformen säkerställs de skatteintäkter som apoteksverksamheten ger upphov till. Öppenheten i apotekens ekonomi ökas och ställningen och beskattningen för separata aktiebolag som är verksamma i anslutning till apoteken förtydligas. Samarbete och kedjebildning mellan apotek möjliggörs. Man möjliggör även inrättandet av apotek som endast finns på webben. Möjligheterna att utvidga apotekens ägarbas till exempel genom att tillåta farmaceuter att vara delägare utreds.

Regleringen av apotekens antal och placering slopas på utvalda områden.

Man utreder de bestämmelser i lagstiftningen som för närvarande begränsar utvidgningen av apotekens verksamhet till exempel till vaccinationer eller andra hälsovårdstjänster med låg tröskel. Man strävar efter att i allt högre grad utnyttja apotekspersonalens kompetens som en del av social- och hälsovården.

På basis av en utredning som görs av myndigheten för läkemedelssäkerhet frigör man efter övervägning och med iakttagande av läkemedels- och medicinerings säkerheten vissa av de mest använda egenvårdsläkemedlen för försäljning också annanstans än på apotek.

Expedieringen av receptbelagda läkemedel förtydligas så att receptet kan tillämpas med beaktande av tillgången till och mängden av olika förpackningsstorlekar, dock utan att avvika från receptets totala läkemedelsmängd.

Centralisering av läkemedelsanskaffningen utreds i syfte att effektivisera priskonkurrensen mellan läkemedelsföretagen och sänka priset på läkemedelsanskaffningar.

Penningspelsystemet

Regeringen reformerar penningspelsystemet i Finland och öppnar det för konkurrens med en licensmodell senast den 1 januari 2026. Syftet med reformen är att förebygga och minska de hälsomässiga, ekonomiska och sociala skadeverkningar som spelandet orsakar samt att förbättra penningspelsystemets kanaliseringsgrad.

Utgångspunkten är att licenssystemet ska omfatta kasinospel och vadhållning på webben. Den ensamrättsverksamhet som kvarstår hos Veikkaus och den verksamhet som bedrivs på en konkurrensutsatt marknad separeras till olika bolag inom samma koncern.

Den nuvarande penningspelspolitiken har inte varit lyckad eftersom penningspel är ett betydande problem för en del finländare. Systemet med ensamrätt har en marknadsandel på närmare 50 procent av det digitala penningspelandet, och de företag på marknaden för digitala penningspel som står utanför systemet med ensamrätt får sina intäkter utan licensavgifter, skatter eller ansvar för de spelproblem som verksamheten orsakar.

Övergången till ett licenssystem innebär att tillsynen över penningspelsbranschen effektiviseras, tillräckliga resurser för tillsynen tryggas och bland annat penningtvätt och resultatmanipulation förhindras effektivt. Tillräckliga resurser för att förebygga penningspelens skadeverkningar säkerställs inom den offentliga sektorn och organisationssektorn.

Man utreder flyttandet av spelmaskinerna till separata övervakade lokaler. Det görs möjligt för konsumenter att skaffa en spelspärr för alla licensierade tjänster från en enda plattform och övriga behövliga metoder för hantering av spelproblem säkerställs.

I samband med reformen garanteras möjligheten att styra konsumtionen till det licensierade utbudet bl.a. genom marknadsföring. Kanaliseringen genomförs så att marknadsföringen inte främjar spelande som orsakar skadeverkningar och så att marknadsföring av penningspel inte riktas direkt till minderåriga. Marknadsföringen ska vara återhållsam och ansvarsfull i fråga om innehållet, omfattningen, synligheten och frekvensen. Personlig marknadsföring av spel utan personens uttryckliga samtycke förbjuds.

Licensmodellens konsekvenser för Åland och finansieringen av Ålands självstyrelse säkerställs i samarbete med Ålands landskapsförvaltning.

Införandet av licenssystemet ska grunda sig på utförliga utredningar om reformens samhälleliga konsekvenser och i synnerhet om reformens konsekvenser för förekomsten av skadeverkningar.

Spårtrafiken

Regeringen ökar den genuina konkurrensen på spårtrafikmarknaden och underlättar tillträdet till marknaden. Regeringen skapar en långsiktig plan för att öka den inhemska spårtrafikens kapacitet och investeringar.

I Finland är spårtrafikmarknaden koncentrerad och konkurrensen är obetydlig jämfört med många västeuropeiska länder. Persontrafiken öppnades för konkurrens 2021 och offentliga beställares trafikavtal öppnades för konkurrens 2023. Även om det är möjligt att bedriva persontågtrafik också för aktörer som konkurrerar med statsbolaget VR, har det inte uppstått någon konkurrens på grund av den höga tröskeln för marknadstillträde, monopolbolagets dominerande marknadsställning, den begränsade spårkapaciteten och befolkningstätheten.

Spårvidden i Finland avviker från största delen av övriga Europa, vilket inte gör det möjligt att använda materielen i Finland utan ytterligare investeringar. Med tanke på både person- och godstrafiken är spårtrafiken en viktig transportform och faktor för försörjningsberedskapen. Under kommande år kommer spårtrafikens betydelse att framhävas i Finland eftersom det är en hållbar transportform.

Regeringen öppnar marknaden för persontågtrafik för genuin konkurrens. Förutsättningarna för en fungerande konkurrensneutral marknad säkerställs genom behövliga utredningar, konsekvensbedömningar och åtgärder som bedöms separat, så att arbetet inte

grundar sig på den politiska beredningen under tidigare valperioder. En konkurrensneutral och attraktiv verksamhetsmiljö förutsätter att tillgången till materiel och depåer ordnas på ett opartiskt sätt.

Konkurrensen inom persontågtrafiken ökas genom att det görs möjligt för kommuner, samkommuner och regioner att ordna köptrafik. För detta ändamål grundas ett offentligt materielbolag för offentligt understödd köptrafik. Offentligt stöd riktas inte till rutter som fungerar på marknadsvillkor. Uppkomsten av konkurrens inom den trafik som bedrivs på marknadsvillkor främjas genom konkurrensutsättning av den offentligt understödda trafiken, eftersom möjligheten att bedriva verksamhet med en omfattande affärsmodell sänker tröskeln för att komma in på marknaden.

Materiel för person- och godstrafik som VR beslutat återvinna ska läggas ut till offentlig försäljning eller överförs till det nya materielbolaget, och den får inte skrotas förrän materielbolaget har bildats. Hastigheten och driftsäkerheten för tågens dataförbindelser främjas. För att främja konkurrensen på järnvägarna tillåts bestående användning av vagnar som registrerats utomlands i trafiken inom Finland.

Nikotinpåsar

Nikotinpåsar inkluderas i tobakslagens tillämpningsområde, och försäljning tillåts med beaktande av de bestämmelser som föreskrivs för detta. Syftet med bestämmelserna är att förhindra användningen bland ungdomar, grå import och illegal handel samt att motverka organiserad brottslighet. Detaljförsäljning blir tillståndspliktig, det föreskrivs om samma nikotingränser som i grannländerna och endast smaker riktade till vuxna tillåts.

Nikotinpåsar och andra nikotinprodukter som omfattas av tobakslagen, men på vilka det inte tillämpas punktskatt, ska i tillämpliga delar omfattas av punktskatten på tobaksprodukter på motsvarande sätt som nikotinvätskor för elektroniska cigaretter. Skattenivån fastställs så att den inte i allt för stor utsträckning styr bort konsumtionen från den skattepliktiga försäljningen och så att den bidrar till att minska skadorna som rökning orsakar.

6.3 Finlands FoUI-finansiering ökas

Finlands framgång och framtida tillväxt är beroende av kunniga och kreativa människors arbete, av vetenskaplig forskning som håller hög nivå och av kommersiella innovationer. Forskning, utveckling och innovation (FoUI) spelar en avgörande roll i att alstra ny kunskap och nytt kunnande, öka produktiviteten, förnya näringslivet och skapa välfärd. För att

möta de utmaningar som berör hela mänskligheten och stärka Finlands ekonomi krävs det betydande investeringar i forskning och innovation både av den offentliga och den privata sektorn.

Regeringen förbinder sig till det nationella målet att öka Finlands forsknings- och utvecklingsutgifter (FoU) till fyra procent av bruttonationalprodukten till 2030. I enlighet med det nationella målet och den gällande FoU-finansieringslagen ökar statens FoU-finansiering till 1,2 procent av bruttonationalprodukten till 2030 förutsatt att den privata sektorns insatser ökar till 2,8 procent.

Fördelningen av den statliga FoU-finansieringen måste genomföras så att de positiva effekter som eftersträvas uppnås när det gäller kunnandet, produktiviteten och konkurrenskraften samt genom dessa sådan långsiktig ekonomisk tillväxt som stärker välfärdssamhällets finansieringsbas.

Regeringen förbinder sig till de principer för FoU-systemets utveckling som den parlamentariska arbetsgruppen för forskning, utveckling och innovation har fastställt. Dessa är förutsebarhet och långsiktighet, hävstångseffekt, ett helhetsbetonat grepp, vetenskapens frihet samt forskning och utbildning av hög kvalitet, konkurrenskraft, samarbete, internationalism, medvetenhet om globala utmaningar samt teknik- och branschneutralitet. FoU-finansieringen fördelas med beaktande av dessa principer.

Forsknings- och innovationsrådets roll i styrningen av forsknings- och innovationspolitiken stärks enligt den parlamentariska gruppens förslag. Statsministern är ordförande i rådet.

Regeringen utarbetar en åttaårig plan för FoU-finansieringen och andra aspekter av FoU-politiken. Planen bereds av undervisnings- och kulturministeriet och arbets- och näringsministeriet i ett omfattande samarbete med forskningsaktörer och näringslivet. Forsknings- och innovationsrådet leder beredningen av planen.

I bevakningen av hur FoU-målet nås förbinder sig regeringen till parlamentariskt samarbete och till att trygga kontinuiteten.

FoU-finansieringens tillägg riktas till grundläggande och tillämpad forskning vid universitet och yrkeshögskolor, forskningsinstitut, universitetssjukhusen och konkurrensutsatt finansiering genom Finlands akademi och Business Finland. FoU-finansieringens samhällsekonomiska effekter ökas genom att finansiering riktas till samarbete mellan forskning och företag samt till FoU-infrastruktur som kan samutnyttjas. Därtill utnyttjas både befintliga effektiva finansieringsinstrument, såsom lokomotivfinansiering och flaggskeppsinitiativ, och nya program vid de organisationer som finansierar FoU. För att stärka

globalt konkurrenskraftiga ekosystem förs det en intensiv dialog om hur den offentliga och den privata sektorns FoU-satsningar ska riktas strategiskt i form av regionala ekosystemavtal. FoU-skatteincitamentet vidareutvecklas liksom lämpliga finansieringsmöjligheter för tillväxtföretag och små och medelstora företag.

För att nivån på fyra procent forsknings- och innovationsfinansiering ska nås till 2030 är det nödvändigt att säkerställa tillgången till kompetent arbetskraft, tillräckligt med utbildning och Finlands attraktionskraft för utländska talanger.

Regeringen reserverar tillräcklig nationell motfinansiering till EU:s FoU-finansiering och fastställer som mål att den FoU-finansiering som kanaliseras genom EU till Finland ska fördubblas.

6.4 Tillväxt från dataekonomi och digitalisering

Finland blir ett ledande land inom dataekonomi och digitalisering

Digitalisering, snabba dataförbindelser och teknisk utveckling kan när de utnyttjas rätt avsevärt förbättra människors livskvalitet, företagens konkurrenskraft och tillgången på arbetskraft samt effektivisera den offentliga förvaltningen. Målet är att fullt ut ta vara på den potential som ny teknik och digitalisering erbjuder. Det säkerställs att ny teknik och nya elektroniska processer är säkra och tillgängliga samt att användarnas grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses.

Digitaliseringen och den tekniska utvecklingen är av sådan karaktär att lagstiftningen måste uppdateras. Regeringen arbetar aktivt och med framförhållning för att EU-regleringen av plattformsekonomin, artificiell intelligens, data och digitalisering utvecklas i en möjliggörande, balanserad och för Finland gynnsam riktning där ytterligare nationell reglering minimeras.

Inom dataekonomin genomförs en omfattande strategisk temahelhet med betoning på kvantberäkningar, snabba trådlösa nät, hälsodata, cybersäkerhet och artificiell intelligens. Regeringen strävar efter att förutse och följa genombrott också inom annan viktig teknik.

En digital och effektiv offentlig förvaltning

Digitalisering och utnyttjande av teknik är ett av de viktigaste sätten att förbättra de offentliga tjänsternas kvalitet, effektivitet och tillgänglighet. Utgångspunkten i kontakter med myndigheter ska vara att uppgifter begärs endast en gång av tjänsteanvändaren och

att hela servicekedjan finns tillgänglig på ett enda ställe. Regeringen genomför de ändringar i den nationella lagstiftningen som behövs för att ny teknik och digitalisering ska kunna utnyttjas fullt ut i den offentliga förvaltningens verksamhet.

I anknytning till digitaliseringen av den offentliga förvaltningen inleder regeringen ett omfattande förvaltningsövergripande program för revidering av lagstiftningen. Genom programmet identifieras och upphävs som ett led i normavvecklingen sådana författningar som hindrar eller försvårar digitaliseringen.

Regeringen möjliggör automatiserade myndighetsbeslut som fattas med hjälp av artificiell intelligens.

Finland övergår stegvis till att prioritera digitala tjänster som kanal för att uträtta ärenden hos myndigheter. Lagstiftningen ändras så att den digitala myndighetskommunikationen blir den primära kanalen för myndighetskommunikation. Regeringen utreder ett kostnadseffektivt sätt att möjliggöra att myndighetspost sänds till privata digitala posttjänster. Samtidigt måste det säkerställas att det finns alternativa service- och kommunikationskanaler för dem som inte kan använda digitala tjänster. Alla digitala myndighetstjänster ska fungera på båda nationalspråken redan i planerings- och genomförandeskedet.

Den befintliga finansieringen av digitaliseringsprojekten inom statsförvaltningen samordnas i fortsättningen på ett förvaltningsövergripande sätt. Budgetarna för digitalisering inom de olika förvaltningsområdena förs under regeringsperioden samman till en gemensam utvecklingsbudget av lämplig storlek, som fördelas i enlighet med de prioriteringar som fastställts i regeringsprogrammet. Regeringen utarbetar kriterier för finansieringen av digitaliseringsprojekt som styr samverkan mellan projekten. Regeringen minskar i samma proportion anslagen för ministeriespecifika projekt så att reformen är kostnadsneutral. Ledningen av digitaliseringen stärks så att ministerarbetsgruppen och digitaliseringsbyrån fortsätter att leda samordningen av informations- och teknologipolitiken på lång sikt. Regeringen följer hur målen i den digitala kompassen uppnås och fortsätter främja målen.

Regeringen genomför en totalreform av den nationella dataskyddslagstiftningen. I samband med totalreformen upphävs de författningar som försvårar informationsflödet, en ändamålsenlig användning av molntjänster eller en ändamålsenlig organisering av de offentliga tjänsterna i övrigt. Vid behov utnyttjas det nationella handlingsutrymme som GDPR ger i större utsträckning än för närvarande. I samband med totalreformen föreskrivs det om administrativa sanktionsavgifter för kränkning av informationssäkerheten så att de gäller den offentliga och den privata sektorn på lika grunder.

Regeringen främjar informationsflödet mellan olika informationssystem inom den offentliga förvaltningen. Samtidigt identifieras och undanröjs onödiga rättsliga hinder för utnyttjande och delning av offentliga informationsresurser med beaktande av integritetsskyddet. Regeringen förbättrar digitaliseringens kostnadseffektivitet genom att befintliga nationella informationsresurser (bland annat Kanta-tjänsterna och inkomstregistret) och informationssystem utnyttjas på ett informationssäkert sätt i större utsträckning än för närvarande.

Under regeringsperioden genomförs projekt för digitalisering av offentliga och privata tjänster som hänför sig till livshändelser eller företagshändelser så att de fungerar smidigt ihop. Genom sådana projekt tryggas exempelvis att en avliden anhörigs ärenden kan skötas på ett enkelt sätt.

Dataekonomin och digitaliseringen skapar tillväxt

Utöver att de förbättrar de offentliga tjänsterna ger digitaliseringen och den tekniska utvecklingen enorma möjligheter till ny tillväxt. Lösningarna med utsläppsfri energi bygger utan undantag på ny teknik, data och digital infrastruktur som gör det möjligt att analysera stora datamängder, påskynda forskning, effektivisera produktionsprocesserna och öka energieffektiviteten. Regeringen vill skapa möjligheter till ny tillväxt och ser till att det är lönsamt att göra investeringar i Finland.

Regeringen inleder ett tillväxtprogram för dataekonomin i syfte att stärka företagens beredskap att utnyttja data för utveckling av affärsverksamheten och av produkter och tjänster. Regeringen tryggar förutsättningarna för att utnyttja och utveckla kvantberäkningar på bred front. Regeringen säkerställer den nationella medfinansieringen för ansökan om finansiering enligt EU:s förordning om halvledare (Chips Act).

Regeringen säkerställer att lagstiftningen om informationshantering inom social- och hälsovården möjliggör en smidig användning av social- och hälsodata mellan olika aktörer såväl i välfärdsområdena som på riksnivå. Finland deltar aktivt i arbetet inom ramen för det europeiska hälsodataområdet (EHDS).

Regeringen lättar på tillståndspraxis för byggande av nätförbindelser och digitaliserar tillståndsprocessen samt inför principen om ett enda serviceställe. Regeringen uppmunttrar byggande av nätförbindelser till exempel i samband med byggande av elnät och vägprojekt. Tillräckliga resurser anvisas för tillräckligt snabba och störningsfria dataförbindelser i hela landet. Regeringen bedömer behovet av ett fortsatt genomförande av

stödprogrammet för bredband för byggande av fasta förbindelser i områden där de inte byggs på marknadsvillkor. Regeringen förhåller sig positiv till främjandet av datakabelprojektet i Nordvästpassagen.

Regeringen främjar möjligheterna till distansarbete och tekniska lösningar för att möjliggöra arbete och företagande oberoende av plats. Möjligheterna till distansarbete granskas i fråga om uppgifter inom den offentliga förvaltningen för att minska lokalkostnaderna och utsläppen från trafiken.

Regeringen stöder övergången till en realtids ekonomi genom att främja bland annat att verifierat från företagens affärsverksamhet, såsom nätfakturor och elektroniska kvitton, förmedlas i digital form i realtid och på ett säkert sätt mellan olika parter.

Regeringen definierar och identifierar informationsresurser, informationstjänster och informationssystem som är kritiska med tanke på samhället och säkerställer deras funktionssäkerhet och säkerhet. Samarbetet kring cybersäkerhet mellan myndigheterna och näringslivet stärks. Regeringen förbättrar informations säkerheten inom kritiska sektorer och genomför programmet för utveckling av cybersäkerheten. Den företagsanpassade utbildningen inom cybersäkerhet ökas särskilt för små och medelstora företag.

Medborgarnas beredskap att bemöta informationspåverkan som riktas mot det finländska samhället till exempel från främmande stater förbättras. Kunskaper om datasekretess och cybersäkerhet kommer också att vara viktigare än tidigare i allt mer digitaliserade miljöer. I utbildningsutbudet beaktas kunskapsbehoven inom digitalisering, utnyttjande av artificiell intelligens och dataekonomi.

Finland bereder sig på störningar i betalningssystemen och tryggar kontantbetalningar och tillgången till kontanter.

Kommunikations- och mediepolitiken

En rättvis konkurrens på post- och logistikmarknaden säkerställs. Posttjänster av hög kvalitet tryggas i hela landet på ett kostnadseffektivt och konkurrenskraftigt sätt. Kostnads- och stödstrukturen inom sektorn öppnas upp.

Regeringen främjar rättvis konkurrens på mediefältet och på den digitala reklammarknaden med beaktande av de internationella plattformsjättarnas ställning.

Uppgifter om finansieringen av Rundradion och användningen av dess medel blir offentliga inom ramen för aktiebolagslagen. Rundradion föregår med gott exempel när det gäller öppenhet och effektiv penninghantering. Rundradions oberoende och redaktionella opartiskhet stärks.

Parlamentariska riktlinjer dras upp för Rundradions uppgifter och finansiering och för utvecklingen i fråga om den oberoende tillsynen över bolaget. Regeringen tillsätter en parlamentarisk arbetsgrupp för att bedöma finansieringen av Rundradion, förhållandet till kommersiella medier och behoven av ändring av lagen om Rundradion samt för att noggrant avgränsa Rundradions uppgifter. Den parlamentariska arbetsgruppen ska lämna sin rapport före utgången av vårsessionen 2024.

6.5 Fungerande bostadsmarknader och smidig trafik

Omfattande trafikinvesteringar och smidigt byggande

Regeringen har som mål att göra markanvändningen, byggandet, boendet och trafiken till en stark helhet inom den byggda miljön. En fungerande bostadsmarknad samt smidiga och trygga transporter är en förutsättning för Finlands konkurrenskraft, regionernas livskraft och arbetskraftens rörlighet. Regeringen främjar en hållbar utveckling som en del av markanvändningen, byggandet, boendet och trafiken.

Regeringen sörjer för förutsättningarna för boende och rörlighet i hela Finland: i huvudstadsregionen, stora stadsregioner, landskapscentrum, kranskommuner och regionstäder samt på landsbygden och i glest bebyggda delar av Finland. Regeringen uppmuntrar städerna och kommunerna att utvecklas utifrån sina egna styrkor.

Regeringen gör rörligheten smidigare oberoende av färdmedel. Regeringen identifierar de regionala skillnaderna i Finland och litar på människornas förmåga att själva fritt välja det mest ändamålsenliga sättet att bo och förflytta sig. Regeringen säkerställer att kostnaderna för olika transportsätt inte skapar hinder eller bidragsfällor i fråga om arbetsresorna vare sig man bor i staden eller på landsbygden.

Det mest centrala målet i regeringens bostadspolitik är att förbättra bostadsmarknadens funktion. En välfungerande bostadsmarknad ger finländarna möjlighet att bo så bra och så förmånligt som möjligt i ett hem som motsvarar deras önskemål.

Regeringen skapar goda verksamhetsförutsättningar för bostadsmarknaden genom en näringspolitik som är inriktad på tillväxt, genom att se över regleringen, genom att säkerställa tillräcklig planläggning, ett tillräckligt utbud av tomter och tillräcklig bostadsproduktion samt genom att satsa på trafikprojekt som stöder bostadsproduktionen. Regeringen främjar stabila villkor för byggandet och bostadsmarknaden.

Trafiknätet utvecklas i hela Finland

Målet för regeringens trafikpolitik är att öka tillväxten och livskraften i hela Finland. Trafiknätet utvecklas för att säkerställa tillgängligheten, konkurrenskraften och försörjningsberedskapen i Finland. Genom trafikpolitiken stöder man tillväxten, investeringarna och sysselsättningen, utvidgar pendlingsområdena, främjar möjligheterna att använda hållbara trafikformer och minskar utsläppen.

Det eftersatta underhållet av trafikledsnätet har blivit ett hinder för en smidig vardag för finländarna och till och med ett hinder för den ekonomiska tillväxten. Regeringen bekämpar målmedvetet ökningen av det eftersatta underhållet.

Investeringarna i trafikledsnätet riktas till de trafikleder som är viktigast med tanke på tillväxten, sysselsättningen och försörjningsberedskapen samt till åtgärdande av de värsta flaskhalsarna i trafikledsnätet. Investeringarna i trafikledsnätet stöder både städernas tillväxt och hela Finlands livskraft. Inom basunderhållet av transportinfrastrukturen stöds också det sekundära vägnätet. En uppdatering av den 12-åriga trafiksystemplanen inleds genast i början av regeringsperioden.

Regeringen genomför ett mycket omfattande trafikinvesteringsprogram på nästan tre miljarder euro. Genom ett investeringspaket på sammanlagt cirka 1,6 miljarder euro sätts det på utveckling av trafikledsnätet och motverkande av ökningen av det eftersatta underhållet. Genom paketet genomförs bland annat en förbättring av riksväg 5 på avsnittet Leppävirta–Kuopio samt en utveckling av riksväg 4 i mellersta Finland. Inom ramen för paketet görs dessutom investeringar för att främja västkustens konkurrenskraft och tillväxt.

Produktiviteten i underhållet av vägnätet höjs genom att man förbättrar bedömningen och analysen av vägarnas skick och så effektivt som möjligt utnyttjar den information som producerats. Genom digitalisering strävar man efter att så proaktivt som möjligt underhålla och utveckla trafikledsnätet.

Regeringen utnyttjar till fullo Europeiska unionens FSE-projektfinansiering, särskilt för projekt för militär rörlighet. Projekt föreslås i tilläggsbudgetförfarandet redan 2023 för att trygga ett maximalt förvärv för Finland i fråga om motiverade projekt.

En utveckling av ett vägnät som lämpar sig för specialtransporter utreds för att större transporter än för närvarande ska kunna genomföras. En vinjettavgift införs för tunga godstransporter.

Regeringen ställer som mål för förbättringen av trafiksäkerheten att inga dödsfall ska ske i trafiken i Finland år 2050. Man avhjälper samordningsproblemet i fråga om de lagar som gäller avgifter för trafikförseelse till följd av fortkörning respektive brott som gäller äventyrande av trafiksäkerheten för att säkerställa att den som genom fortkörning överskrider gränsen för trafikförseelseavgift inte undgår påföljd.

Nödvändiga rastplatser för godstrafiken samt distributionsnätet för alternativa drivmedel tas i beaktande vid utvecklingen av trafiksystemet och markanvändningsplaneringen. Tillsammans med näringslivet utarbetas ett åtgärdsprogram för att utvidga distributionsnätet för alternativa drivmedel på huvudlederna.

De funktionella stadsregioner som fungerar som tekniköverföringskluster identifieras som knutpunkter i TEN-T-nätet.

Regeringen ägnar större uppmärksamhet än tidigare åt transportnätets driftsäkerhet och kriställighet. Alternativa transportrutter utvecklas och deras kapacitet utökas för att försörjningsberedskapen ska tryggas i alla förhållanden. Flaskhalsar i väg- och bannätet åtgärdas för att öka transportkapaciteten. Tillsammans med Sverige och Norge söker vi investeringsmöjligheter inom ramen för EU och Nato för att förbättra logistikförbindelserna i norra Skandinavien. Det görs en utredning om en fast förbindelse över Kvarken (Vasa–Umeå).

Spårtrafiken görs alltmer konkurrenskraftig som transportslag genom ett särskilt spårinvesteringspaket på närmare 1,4 miljarder euro, med vilket man bygger nya förbindelser och utvecklar det nuvarande bannätet. Dessutom görs spårtrafiken attraktivare genom att hastigheten och driftssäkerheten för tågens dataförbindelser förbättras.

De nuvarande spårförbindelserna stärks på ett heltäckande sätt på olika håll i Finland. Stambanan utvecklas i sin nuvarande sträckning. Banans förmedlingskapacitet förbättras på sträckan Helsingfors–Tammerfors, ett dubbelspår byggs på sträckan Uleåborg–Limingo och sträckan Torneå–Kolari elektrifieras. Förbindelserna i Östra Finland utvecklas genom en ökning av Savolaxbanans kapacitet och av hastigheten på sträckan Kouvola–Kuopio

och utvecklingen av Karelenbanan fortsätter på sträckan Luumäki–Imatra. Kustbanans livskraft säkerställs genom en grundlig förbättring. Järnvägsförbindelsen mellan Lovisa och Lahtis förbättras grundligt.

Bannätets funktion i hela Finland och tillgängligheten för Helsingfors-Vanda flygplats förbättras genom att en mer detaljerad planering av projektet Flygbanan inleds och genom att ett beslut om genomförande av projektet bereds. Projektet Entimmeståget till Åbo inleds genom att sträckan Salo–Kuppis förbättras och man bygger banan Esbo–Lojo genom vilken Lojo och Vichtis får en närmare anslutning till Helsingfors pendlingsregion.

Förutsättningarna för cykling och gång förbättras bland annat genom att programmet för att främja gång och cykling uppdateras, ett åtgärdsprogram för att främja cykling till skola och arbete genomförs och man satsar på trafiksäkerheten på gång- och cykelleder.

Regeringen inleder en totalreform av finansieringen och beskattningen av trafiken, som genomförs i ett samarbete mellan kommunikationsministeriet och finansministeriet.

Verksamhetsförutsättningarna för den finländska sjöfarten och ett täckande hamnät tryggas liksom anslutningen till TEN-T-nätet. Hamnarnas trafikförbindelser förbättras för att trygga försörjningsberedskapen och utrikeshandeln. Verksamhetsförutsättningarna för vintersjöfarten säkerställs. Sättet att ordna isbrytning ses över och ett långsiktigt program för förnyande av isbrytarna inleds under regeringsperioden. Exportindustrins konkurrenskraft säkerställs genom att farledsavgiften för sjötrafiken halveras permanent från och med år 2024. Lagstiftningen om hamnar ses över, hamnmarknadens verksamhet säkerställs och lagstiftningen klarläggs i enlighet med hamndirektivet.

En fungerande skärgårdstrafik tryggas, vilket inbegriper såväl landsvägsfärjor och vajerfärjor som förbindelsefartyg. Bestämmelserna som reglerar skärgårdstrafiken uppdateras. Man strävar efter att förnya fartygsbeståndet inom skärgårdstrafiken särskilt i fråga om förbindelsefartygstrafiken och i den mån det är möjligt också elektrifiera fartygen.

Finland tillämpar ett tidsbegränsat undantag för öar inom ramen för EU:s utsläppshandelsystem för sjöfarten. Med tanke på försörjningsberedskapen är det viktigt att fartygstrafiken i Kvarken stöds på samma sätt eller på ett sätt som motsvarar undantaget för öar i syfte att minska de kostnader som utsläppshandeln medför. Detta säkerställer att utsläppen från sjötransporterna minskar och att utsläppssnåla alternativa bränslen utvecklas. Linjetrafiken och den direkta ro-ro-färjetrafiken mellan Nådendal och Åland stöds likvärdigt på grund av försörjningsberedskapen och godstrafiken.

En samordning av de nordiska ländernas transportsystem främjas för att göra den gränsöverskridande trafiken smidigare. Inrättandet av ett ministerråd för transportfrågor vid Nordiska rådet främjas.

Transportservicen förnyas genom digitalisering

Regeringen har som mål att stärka transportservicemarknadens funktion. Regeringen främjar digitaliseringen och automatiseringen inom trafik- och logistikbranschen, uppkomsten och utnyttjandet av nya slags affärsverksamhetsmodeller samt trafiksystemets effektivitet.

Kollektivtrafiken utvecklas i enlighet med den 12-åriga trafiksystemplanen.

Regeringen utvecklar den offentligt ordnade transportservicen som en helhet i samarbete med kommunerna och välfärdsområdena. Det säkerställs att man får ett så stort mervärde som möjligt av de resurser som riktas till ordnandet av servicen.

Man utvecklar digitala styrsystem för trafiken som ska hjälpa till att förbättra smidigheten och säkerheten i trafiken. Datainfrastrukturen för trafiken och smart trafikledning utvecklas. Projektet Digispår främjas.

Lagen om transportservice uppdateras så att utvecklingen av datasystem som möjliggör fungerande resekedjor samordnas på riksnivå på ett ändamålsenligt sätt.

Utvecklingen och ett säkert ibruktagande av självkörande bilar främjas.

Genast i början av regeringsperioden utarbetas en nationell flygtrafikstrategi där man drar upp riktlinjer för hur verksamhetsförutsättningarna och konkurrenskraften för Finlands flygtrafik ska stärkas i en värld som förändrats. Helsingfors-Vanda flygplats utvecklas som knutpunkt för internationell passagerar- och godstrafik. Elektrifieringen av flygtrafiken främjas.

Utvecklingen av flygförbindelserna i hela Finland främjas för att tillgänglighetsmålet på tre timmar ska uppnås. Finavias flygplatsnät bevaras i sin nuvarande form. Flygtrafiken inom Finland utvecklas i första hand på marknadsvillkor, men flygförbindelser som är viktiga med tanke på försörjningsberedskapen, exportindustrin och turismen tryggas vid behov genom köpta trafik tjänster. Frågan granskas vid budgetmanglingen 2023. Det övriga flygplatsnätet utvecklas som en del av trafikledsnätet.

Det införs lagstiftning som styr mikromobiliteten (bland annat elsparkcyklar). Städerna och kommunerna ges verktyg för hantering av mikromobiliteten.

Konsumenternas förtroende för taxitrafiken stärks. Ett lagstiftningsprojekt genomförs för att främja tillgången till taxi, beakta olika kundgrupper i hela landet, effektivisera övervakningen av taxitrafiken och bekämpa grå ekonomi. Det utreds hur betalningen av självris-kandelen för FPA-ersatta taxiresor kan överföras från kunderna till FPA:s uppgiftsområde.

Regleringen av markanvändning och byggande görs smidigare

Regeringen har som mål att göra planläggnings-, tillstånds- och besvärprocesserna smidigare och snabbare. För att nå målet reviderar regeringen bestämmelserna om markanvändning och byggande och avvecklar normer. Regeringen inleder arbetet med att lindra regleringen av markanvändning och byggande och detta arbete gäller hela Finlands byggbestämmelsesamling (lagar, förordningar och anvisningar).

Tillståndsprocesser och besvär

Regeringen ser över besvärsexpraxis i fråga om processerna för planläggningstillstånd, bygglov och miljötillstånd så att samma ärende kan överklagas hos en förvaltningsdomstol endast en gång.

Resurser styrs till planläggningen, byggnadstillsynen, miljö- och vattentillståndsmyndigheterna samt förvaltningsdomstolarna för att göra deras processer snabbare. Planläggnings- och tillståndsprocesserna görs smidigare och förfarandena i anslutning till dem förenklas.

Man utreder metoder för att ingripa i antalet besvär som anförs över planer och bygglov och för att göra behandlingen av besvär snabbare. Man utreder till exempel möjligheten att precisera förutsättningarna för besvär rätt.

Det fastställs en lagstadgad och bindande tidsfrist för myndigheternas behandlingstider, som börjar löpa när ansökan om tillstånd är komplett och går ut när beslutet har fattats. Om den lagstadgade tidsfristen överskrids, ska tillstånds- eller behandlingsavgiften sänkas. Myndigheten åläggs skyldighet att ersätta den som ansöker om tillstånd för de kostnader som dröjsmålet orsakat.

Planläggnings- och tillståndsprocesserna digitaliseras. Man utreder möjligheten att inrätta en riksomfattande tillståndstjänst som skulle utgöra en servicekanal för tillstånd som gäller byggande och fungera enligt principen om ett enda serviceställe.

Lagen om områdesanvändning

Regeringen utarbetar en lag om områdesanvändning som främjar en ändamålsenlig markanvändning, en god livsmiljö, en smidig planläggning, städernas och kommunernas tillväxt, en tillräcklig bostadsproduktion, områdenas livskraft, företagens konkurrenskraft och Finlands attraktionskraft som investeringsland. Det säkerställs att lagstiftningen om markanvändning är förenlig med lagstiftningen om byggande.

Man förbinder sig till att antalet plannivåer inte ökar. Landskapsplaner görs mindre detaljerade och deras rättsverkningar minskas som en del av planeringssystemet för markanvändningen. Samtidig beredning av generalplaner eller av delgeneralplaner och detaljplaner möjliggörs.

I lagen om områdesanvändning tas det in en möjlighet att planlägga industriparken som skapar förutsägbara villkor för markanvändningen och som försnabbar inte bara markanvändningsprocesserna utan också de andra tillståndprocesser som baserar sig på miljölagstiftningen.

I lagen om områdesanvändning tas det in en initiativrätt för markägaren i fråga om general- och detaljplaner. Kommunerna åläggs skyldighet att behandla initiativen inom en lagstadgad tidsfrist. Beslut om planläggningsinitiativ ska fattas av ett kollegialt organ som kommunen utser.

I lagen om områdesanvändning skrivs det in en process för partnerskapsbaserad planläggning där kommunen ger markägaren möjlighet att under kommunens styrning utveckla en general- eller detaljplan utan att kommunens planläggningsmonopol bryts.

Lagstiftningen om markanvändningsavtal förtydligas.

Bygglagen

Regeringen ändrar bygglagen så att den administrativa bördan och byråkratin minskar, besvärsrätten förtydligas och den huvudansvariga aktörens ansvar preciseras. I lagen fastställs en garanti för behandlingstiden för bygglov.

Övrigt

Byggbestämmelserna lindras så att ökningen av kostnaderna för byggande och boende kan bromsas upp. I lagstiftningen beaktas det att nya och gamla byggnader är olika och att olika tekniska lösningar är godtagbara.

Varje finländare ges möjlighet att få ett eget hem

Regeringen bygger ett samhälle där finländarna genom sitt arbete och sina besparingar har möjlighet att skaffa en ägarbostad. Regeringen främjar ett tillräckligt utbud av bostäder och bostadsfinansiering.

Regeringen har som mål att genom att sörja för en fungerande hyresbostadsmarknad möjliggöra att det är lätt för arbetskraften att flytta dit arbetstillfällena finns. För att målet ska nås sörjer regeringen för en tillräcklig bostadsproduktion som erbjuder finländarna mångsidigt boende till skäligt pris.

Utgångspunkten är att ett högklassigt boende till skäligt pris främjas genom fritt finansierat bostadsbyggande. Regeringen riktar effektivare än i nuläget utbudet av subventionerade hyresbostäder till de låginkomsttagare, mindre bemedlade och grupper med särskilda behov som har svårt att hyra bostad på den fria marknaden. Regeringen minskar på ett kontrollerat sätt den subventionerade produktionen av ARA-bostäder. Regeringen genomför också en totalreform av bostadsbidraget som gör det lättare att anvisa bidraget till dem som behöver det mest.

Regeringens centrala mål är att långtidsbostadslöshet ska elimineras före 2027. För att målet ska nås riktar regeringen subventionerade stöd och åtgärder till att trygga boendet för och eliminera bostadslöshet bland de finländare som har det sämst ställt.

Ägarbostadsmarknaden

Människors möjlighet att skaffa en första bostad tryggas genom att man utvecklar BSP-systemet. Maximibeloppet för BSP-räntestödslån höjs. Åldersgränsen för när BSP-sparande kan inledas slopas.

Lagen om bostadsaktiebolag och lagen om bostadsköp uppdateras.

I synnerhet städer och kommuner i växande stadsregioner åläggs genom avtal om markanvändning, boende och trafik (MBT-avtal) att producera tillräckligt med tomter och bostäder för att utvecklingen av bostadspriserna ska hållas på en skälig nivå.

Möjligheten att slopa eller sänka överlåtelseskatten på bostadsköp på ett sätt som är neutralt med tanke på den offentliga ekonomin utreds.

Stöd för boende

Regeringen genomför en totalreform av bostadsbidraget som syftar till att bättre styra bostadsbidraget till dem som behöver det, bland annat genom att återinföra förmögenhetsgränser i bidraget.

En utredning inleds för att identifiera indirekta stöd som riktas till subventionerad bostadsproduktion och för att utreda stödbeloppen. Behoven av att utveckla det subventionerade boendet utreds och behövliga lagändringar görs. Statens bostadsfonds användningsändamål klarläggs.

Man klarlägger den roll och ställning och de uppgifter som Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) har. I utredningen beaktas också de former av EU-finansiering som i fortsättningen kommer att riktas till byggande.

Utbudet av subventionerade hyresbostäder riktas effektivare än i nuläget till de låginkomsttagare, mindre bemedlade och grupper med särskilda behov som har svårt att hyra bostad på den fria marknaden. Inkomstgränser återinförs för subventionerade hyresbostäder.

I det långfristiga räntestödet beviljat av ARA ska valet av hyresgäster bygga på samma inkomstgränser som för bostäder med kortfristigt räntestöd. Bostäder med långfristigt räntestöd ska styras med större precision till låginkomsttagare, dock med beaktande av segregationen mellan bostadsområden, som ska motarbetas. Inom den sociala bostadsproduktionen undersöks möjligheten att upprätthålla en förmånlig hyresnivå genom att hyrorna höjs för hyresgäster med goda inkomster, med början från en viss inkomstgräns. Det ska utredas om hyresavtalen framöver kan ingås för viss tid så att hyresgäster med goda inkomster inte har tillgång till bostäderna efter att den tiden har gått ut. Hyrorna ska granskas regelbundet med beaktande av hyresgästernas särskilda behov.

Fullmakterna att bevilja räntestödslån och borgenslån för statsunderstödd bostadsproduktion dimensioneras bättre än tidigare så att de återspeglar det övriga konjunkturläget inom byggbranschen. Detta innebär att fullmakterna ökas vid lågkonjunkturer och minskas vid högkonjunkturer eller konjunkturuppgångar (fullmakterna är så att säga konjunkturliska). Kostnaderna för ARA-produktionen beaktas bättre än tidigare för att ARA-hyrorna ska hållas på en skälig nivå.

Vid utnyttjandet av ARA-understöden beaktas hela Finlands behov av rörlig arbetskraft. Man tar tag i problemet med bristande finansiering för produktion av hyresbostäder till skäligt pris i områdena utanför de stadsregioner som har ingått MBT-avtal.

Understödsprocenten för investeringsunderstödet för grupper med särskilda behov sänks. Anslaget för understödet för boenderådgivning halveras och riktas på ett bättre sätt. Beloppet av hiss- och tillgänglighetsunderstöd minskas. Borgensavgifter (0,5 %) införs för nya statsunderstödda räntestödslån för hyresbostäder, men bostadsproduktionen för grupper med särskilda behov ska inte omfattas av borgensavgiften.

Statens finansierings- och borgensansvar i anslutning till stödet för bostadsbyggande samt alternativen när det gäller ansvaren för befintliga och framtida borgens- och stöd-förbindelser klarläggs. Understödet för reparationer av bostadsrättsobjekt fortsätter. Inga stöd beviljas för nya bostadsrättsobjekt. Fullmakterna för långa (40 år) räntestödslån minskas och fullmakterna för korta (10 år) räntestödslån ökas.

Eliminering av långtidsbostadslöshet

Regeringen inleder omedelbart ett program för att eliminera långtidsbostadslöshet. Samarbetet mellan staten, välfärdsområdena och kommunerna samt spridningen av fungerande praxis för att förebygga och eliminera bostadslöshet stärks.

Det skapas en förvaltningsövergripande helhet för förebyggande av bostadslöshet som gör det möjligt att identifiera risken för bostadslöshet i ett tidigt skede och erbjuda hjälp för att bekämpa bostadslöshet.

Huvudansvaret för att minska bostadslösheten läggs tydligt på miljöministeriet och Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA). De ska i detta arbete stödjas av social- och hälsovårdsministeriet, välfärdsområdena och kommunerna. De understöd som gäller boende överförs från Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA) till ARA. Det säkerställs att understöden riktas på ett effektivt sätt.

När bostadslöshet elimineras ska i synnerhet unga bostadslösa uppmärksammas. Inrättandet av understödda boendeenheter för unga främjas.

Bostadslöshet förebyggs genom att man tryggar tillgången till boende-, ekonomi- och skuldrådgivning samt missbrukar- och mentalvårdstjänster. Satsningar görs på att personer som har upplevt bostadslöshet fås in i arbetslivet.

Bostadsbyggande i de stadsregioner som ingått MBT-avtal påskyndas

Regeringen förbinder sig att trygga förutsättningarna för tillväxt i stadsregionerna. Det mest hållbara sättet att bromsa pris- och hyresutvecklingen vad gäller boendet i växande stadsregioner är att säkerställa ett tillräckligt utbud av tomter och bostäder. Om man inte kan svara på den ökande efterfrågan på bostäder med ett tillräckligt utbud, blir boendet snabbt dyrare.

Partnerskapet mellan staten och stadsregionerna i frågor som gäller markanvändning, boende och trafik stärks. Förfarandet med MBT-avtal fortsätter i de nuvarande stadsregionerna.

MBT-avtalen ska i fortsättningen gälla för en längre tid och avtalen ska utarbetas i genuint partnerskap mellan staten och stadsregionerna. Förfarandet med MBT-avtal skrivs in i lag som en samarbetskyldighet i samband med revideringen av bestämmelserna om markanvändning och byggande.

Avtal görs mindre detaljerade och MBT-avtalen begränsas till att uttryckligen säkerställa förutsättningarna för tillväxt i stadsregionerna genom en tillräcklig planläggning, ett tillräckligt tomtutbud, en tillräcklig bostadsproduktion och trafikinvesteringar som stöder dem. Det säkerställs att MBT-avtalen inte innehåller element som utgör hinder för ett ökat utbud eller konkurrens. Andelen ARA-produktion skrivs inte in i MBT-avtalens mål för bostadsproduktionen.

Kopplingen mellan uppnåendet av målen i MBT-avtalen och finansieringen av investeringar stärks.

Stadsregionerna uppmuntras att koncentrera samhällsstrukturen, att främja kollektivtrafik, cykling och gång samt att förebygga segregation.

En fungerande, hälsosam och trygg livsmiljö skapas

Regeringen har som mål att alla finländare ska ha en fungerande, hälsosam och trygg livsmiljö.

En byggnadstilltillsynsreform inleds i syfte att säkerställa att byggnadstilltillsynsverksamheten har en tillräcklig kompetens, håller en tillräcklig servicenivå och ger så enhetliga tolkningar som möjligt i hela Finland.

Man ser till att marknaden för fastighets- och byggbranschen fungerar och att konkurrensen är rättvis.

Det inleds ett projekt som syftar till att marknaden, konkurrensen och prisinformationen ska nyttiggöras bättre inom markanvändning och byggande. De konsekvenser som begränsningar av byggrätten samt andra planeringslösningar har för kostnaderna, inkomsterna av överlåtelse av tomter och inkomsterna av försäljning av byggrätt synliggörs.

Möjligheten att överlåta statens jordegendom till städer och kommuner för att utvecklas av dem utreds.

Problem med inomhusluften förebyggs och åtgärdas utifrån forskningsbaserad information och god praxis.

Energiförbrukningen inom byggandet minskas och byggnaders energiprestanda förbättras på kostnadseffektiva sätt. Man utövar inflytande för att se till att bestämmelserna i EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda möjliggör ett så omfattande nationellt handlingsutrymme som möjligt.

Vid genomförandet av EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda ska de boende och de som äger fastigheter inte åläggas oskäligen skyldigheter. Om nya skyldigheter blir aktuella, säkerställs det att alla hushåll har möjlighet att fullgöra de skyldigheter som bestämmelserna medför.

Bestämmelserna om byggande revideras för att påskynda träbyggande, och exportmöjligheterna inom branschen förbättras.

Lagstiftningen om uthyrning av bostäder och inkvarteringsverksamhet förtydligas så att den motsvarar dagens behov och praxis. Förutsättningarna för kortvarig uthyrningsverksamhet säkerställs, men samtidigt möjliggörs ett bättre ingripande i de problem som uppdagats.

Det säkerställs att domstolarna har tillräckliga resurser för behandlingen av tvistemål som gäller bostadsaktiebolag och uthyrning av bostäder. Ett förfarande för små tvistemål (bland annat vräkning) införs. Man gör det lättare att ingripa i störningssituationer i husbolag och att ta bostäder i besittning.

Regeringen tillsätter en utredningsgrupp över ministeriegränserna för att lösa de utmaningar som segregeringen av områden medför för boendet i hela Finland. En kontrollerad avveckling av husbolag underlättas.

Lagstiftningen om underhåll uppdateras så att den motsvarar dagens behov.

6.6 Finland lever av landsbygden och skogarna

Landsbygden, jordbruket och skogen i Finland tryggar medborgarnas välfärd och hör till samhällets grundpelare. Deras betydelse accentueras ytterligare i och med den förändrade säkerhetspolitiska miljön.

Finlands budskap och ståndpunkter i Europeiska unionen ska vara enhetliga både vid förhandspåverkan och när det fattas beslut. Regeringen ska aktivt verka för att de beslut som gäller finländarna är rättvisa och proportionerliga och att de beaktar såväl nationella som regionala särdrag och behov.

Snabba åtgärder och långsiktigt arbete behövs för att lösa den fördjupade krisen inom jordbruket. Livsmedelsproduktion är jordbrukets viktigaste uppgift och grunden för försörjningsberedskapen, vilket också bör synas i riktandet av jordbruksstöden. Finländska livsmedels exportpotential bör utnyttjas bättre än för närvarande.

De naturliga styrkorna och specialkunskaperna i olika regioner i Finland bör utnyttjas på sätt som stöder bedrivande av företagsverksamhet inom många branscher samt investeringar, industri och export.

Friska, växande skogar skapar arbete och välfärd och bromsar klimatförändringarna. Mark- och skogsägaren själv är den som är bäst lämpad att besluta om skötseln och användningen av sin egendom. Det finländska jord- och skogsbruket bygger på privat och familjebaserat ägande samt långsiktig överföring av kunskaper och omsorg om egendomar över flera generationer.

Jakt och respekt för naturen hör till den finländska kulturen. För att trygga den biologiska mångfalden är det viktigt att på frivillig basis skydda sådana objekt som har de mest värdefulla naturvärdena. Betande djur bidrar till ökad biologisk mångfald, och jordbruket skapar viktiga livsmiljöer för många hotade arter.

Möjligheterna att leva ett gott liv, att bygga ett gott liv och att bedriva lönsam företagsverksamhet på landsbygden förutsätter åtgärder som baserar sig på regionernas styrkor och människornas behov. Regeringen ser en livskraftig landsbygd som en grundförutsättning för hela Finlands välfärd.

Ett lönsamt jordbruk tryggar den inhemska livsmedelsproduktionen

Ett lönsamt jordbruk är en förutsättning för en fortsatt finländsk livsmedelsproduktion. Den inhemska livsmedelsproduktionens hållbarhet och konkurrenskraft går hand i hand. För att förbättra lönsamheten och lösa kassakrisen vidtas verkningsfulla åtgärder på både kort och lång sikt. Under regeringsperioden fattas inga nationella beslut som medför ökade kostnader för jordbruket.

Regeringen ställer sig bakom slutrapporten från den parlamentariska gruppen för bedömning av jordbrukets resultat- och utvecklingsutsikter och inleder omedelbara åtgärder för att genomföra gruppens förslag, så att primärproducentens ställning och balansen inom hela livsmedelskedjan utvecklas i en rättvisare riktning. De mest centrala åtgärderna är att se över och ändra livsmedelsmarknadslagen, konkurrenslagen och upphandlingslagen och att förbättra livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att få information. Primärproducenternas förhandlingsposition ska förbättras genom att statistik som beskriver kostnaderna i de olika delarna av livsmedelskedjan görs allmänt tillgänglig och genom att införandet av kostnadsindex mellan parterna i enlighet med livsmedelsmarknadsombudsmannens förslag främjas utan att avtalsfriheten kränks.

Potentialen hos den finländska rena maten utnyttjas genom ett nytt tillväxtprogram som ska öka livsmedelsexporten. Med tillräcklig finansiering för forskning, utveckling och innovationer påskyndas innovationer och investeringar inom livsmedelsbranschen, vilket ökar förädlingsvärdet och sysselsättningen inom branschen.

Europeiska unionens gemensamma jordbrukspolitik bör fokusera på att förbättra livsmedelstryggheten. Stödsystemet bör utvecklas och förenklas på ett sådant sätt att jordbruksstöden bättre än för närvarande riktas till den egentliga livsmedelsproduktionen. Regeringen förbinder sig att agera enligt den principen både vid halvtidsöversynen av den nuvarande programperioden för den gemensamma jordbrukspolitikerna och vid beredningen av följande period.

Jordbrukarnas arbete för att minska miljöbelastningen är värdefullt, och det bör vara uppmanande och kostnadseffektivt.

För att stärka den nationella visionen och höja uppskattningen av lantbruksproducenterna utarbetas genom parlamentariskt samarbete en långsiktig strategi för den inhemska livsmedelsproduktionen. Det utarbetas dessutom en landsbygdspolitisk redogörelse och görs en bedömning av behovet av att inrätta en nationell livsmedelspanel.

Framtidsutsikter för landsbygdsbranscherna

Projektet Ta hand om bonden ska bli en bestående verksamhetsmodell, och avbytarservicen ska bibehållas på åtminstone den nuvarande nivån.

Hinder för småföretagande undanröjs för att utveckla affärsmöjligheterna inom landsbygdsbranscherna. Verksamhetsbetingelserna för gårdsslakterier och små slakterier ska förbättras och gårdsförsäljning underlättas. Överlappande kontroller på gårdar och inom livsmedelsindustrin ska minskas.

Regeringen erkänner betydelsen av och de särskilda utmaningarna för den finländska primärproduktionen, såsom djuruppfödningen, rennäringen, päls- och trädgårdsbranschen och plantproduktionen. Energieffektiva lösningar främjas inom växthusbranschen. Undantaget för stallgödsel i fosforförordningen ska bli bestående. Kvalitetssystemen inom pälsbranschen utvecklas tillsammans med branschen.

Det ska satsas på självförsörjning av protein genom ökad odling av proteingrödor, vilket förbättrar försörjningsberedskapen och livsmedelstryggheten och gör att slutprodukten får en större grad av inhemskt ursprung.

Odlings- och strötorv ska konstateras vara en strategiskt viktig råvara, och åkrar på torvmark ska användas även i fortsättningen för att trygga försörjningsberedskapen och livsmedelstryggheten. Fungerande vattentjänster ska tryggas och vattenresurserna hållas i nationella händer.

I syfte att öka biogasproduktionen ska det ses till att det finns sporrande finansiering för den. Decentraliserad, gårdsbaserad biogasproduktion förbättrar försörjningsberedskapen i fråga om el, värme och drivmedel. Den bidrar också till att göra näringsämnen i stallgödsel mer användbara och ökar självförsörjningen av näringsämnen. Tillståndsprocesserna ska göras snabbare.

Regeringen följer upp verkställigheten av lagen om djurvälstånd och dess konsekvenser för djurvälståndet och den finländska livsmedelsexporten. I fråga om veterinärtjänster ska tillgången till tjänsterna, skäliga kundavgifter och jour tryggas i hela landet. Djur- och växtsjukdomar ska bekämpas aktivt, och inrättandet av sjukdomsfonder ska utredas.

Finland utövar inflytande i EU så att de rutiner som iakttas inom djurproduktionen stöder djurvälståndet också i andra medlemsländer. Märkningarna om produkternas ursprung och produktionsätt på förpackningarna ska förbättras.

Hästnäringens verksamhetsförutsättningar säkerställs. Finska hästens ställning som nationalras tryggas.

Främjandet av generationsväxling och ägoreglering inom jordbruket och skapandet av rationella gårdsstrukturer fortsätter. Regeringen vidtar åtgärder för att åkrar som aktivt används för livsmedelsproduktion ska omfattas av rätt till ersättning. Detta genomförs så att rätten till ersättning genom ett ansökningsförfarande omfördelas inom närings-, trafik- och miljöcentralernas områden från skiften som tas ur bruk till skiften som inte är berättigade till ersättning. Överföringen mellan gårdarna sker utan ekonomiskt vederlag.

Landsbygdsföretagande ska göras mer attraktivt och utbildningen och forskningen inom naturbruk och livsmedelssektorn utvecklas så att de motsvarar de förändrade kraven i omvärlden. Möjligheterna att skapa incitament för att flytta till landsbygden och skärgården ska utredas. Skärgårdslagen ska uppdateras.

En hållbar och förutsägbar skogspolitik ger tillväxt och välfärd i hela Finland

Finlands skogspolitik ska hållas i nationella händer. Skogsägarens beslutanderätt i fråga om användningen av skogen ska stärkas. Egendomsskyddet ska respekteras och beaktas bättre än tidigare också genom en reform av inlösningslagstiftningen. Användningen av skogarna baserar sig på en aktiv skogsvård för många ändamål i enlighet med den nationella skogsstrategin 2035. På detta sätt tryggas skogs- och biproduktindustrins verksamhetsförutsättningar, såsom tillgången på råvara. En frisk, förnybar och växande skog stärker kolsänkorna på lång sikt.

Regeringen satsar på påverkansarbete i EU för att skogsägarnas ställning, skogs- och sågindustrins tillgång på virke och Finlands kostnadskonkurrenskraft inte ska försämras. Den övergripande bedömningen av hur den reglering som bereds inom EU inverkar på den finländska skogssektorn bör utvecklas, och regleringen bör hållas på miniminivå. Kolsänkan i de finländska skogarna kan inte fungera som kompensation för andra EU-medlemsstater. EU bör inte begränsa användningen av de finländska skogarna, och nationella tolkningar bör inte försvåra verksamhetsförutsättningarna för näringarna.

För att tillväxten inom den finländska skogssektorn ska säkerställas måste förutsägbarheten i skogsindustrins verksamhetsmiljö förbättras. I allt beslutsfattande som gäller skogar beaktas de regionala, ekonomiska, sociala och ekologiska dimensionerna.

Forststyrelsen utnyttjar de hållbara avverkningsmöjligheterna optimalt. Målet är att de avverkningsmöjligheter som överenskommits med intressentgrupperna ska bibehållas på nuvarande nivå eller ökas måttligt.

Möjligheterna att öka förädlingsvärdet i industri som bygger på inhemska, förnybara råvaror främjas. Vid användningen av trä eftersträvas en så hög förädlingsgrad som möjligt. Träbyggandet ökas genom incitament och genom avveckling av reglering i anslutning till det. Finansiering för forskning, utveckling och innovation kanaliseras till träbyggande och satsningar görs på utbildning inom branschen.

Lagstiftningen om dödsbon, såsom obligatorisk förtydligande lagfart och andra åtgärder för att främja användningen av skogarna, granskas. Skogsbrukslägenheternas struktur förbättras och nivån på skogsavdraget bedöms.

I den nuvarande säkerhetspolitiska miljön främjar beaktandet av Norra och Östra Finlands samt andra regioners särskilda behov säkerheten och försörjningsberedskapen i hela Finland. Vid finansieringen av trafiklederna och fördelningen av den fästs det vikt vid jord- och skogsbrukets behov.

Åtgärder som förbättrar skogens tillväxt och hälsa samt gallring i rätt tid och rätt proportion främjas genom att även eftersläpande plantskogsvård och förstagallring blir utförd. Torvmarker utnyttjas som en del av skogsbruket. Uppföljningen, prognostiseringen och bekämpningen av skogsskador utvecklas. Verksamheten vid vetenskapspanelen för skogsbioekonomi etableras.

Åtgärderna för att förbättra den biologiska mångfalden är en del av en hållbar skogsskötsel. Skyddet av skog ska grunda sig på markägarens frivillighet. Skyddsmål som baserar sig på den totala arealen är inte ändamålsenliga, utan naturskyddet ska riktas till objekt som har de högsta skyddsvärdena. Metso- och Helmi-programmen fortsätter. Riktandet av åtgärderna inom programmen ska grunda sig på strikta kriterier för biologisk mångfald och på kostnadseffektivitet. Man tar väl hand om de nuvarande nationalparkerna och andra vandringsleder.

Finlands förmåga att anpassa sig till klimatförändringarna stöds genom stärkande av den biologiska mångfalden bland annat så att bekämpning av främmande arter effektiviseras och en aktiv naturvård i ekonomiskogar främjas.

Konsumtionen av inhemsk fisk ska främjas

Konsumtionen av, tillgången till och exporten av inhemsk fisk ökas genom att tillståndsprocesser och reglering i anslutning till fiskodling lättas upp och möjligheterna till fritidsfiske samt yrkesfiskarnas verksamhetsförutsättningar förbättras. Genomförandet av programmet för främjande av inhemsk fisk och vattenbruksstrategin fortsätter. Med hjälp av cirkulär ekonomi minskas utsläppen av näringsämnen från fiskodling. Strategin för fiskvägar och laxstrategin uppdateras.

Det satsas på de möjligheter som finns inom fisketurismen. Motionssedelns användningsområde utökas med jakt- och fisketjänster. Nousu-programmet för vandringsfisk fortsätter och utvidgas till att omfatta även nedströmsvandring och uppföljning.

Den åldersbaserade befrielsen från fiskevårdsavgiften ändras så att den gäller dem som fyllt 70 år, för att vården av fiskbestånden och utplanteringen ska tryggas. Den tidigare åldersbaserade befrielsen kvarstår hos dem som redan omfattas av den.

Lagen om samfälligheter revideras i syfte att främja sammanslagningsförrättningar för delägarlag, göra det möjligt att hålla delägarstämmor på distans och förbättra likabehandlingen av delägarna. Egendomsskyddet för innehavarna av fiskerätter som antecknats i fastighetsregistret stärks.

Jakt är en värdefull del av den finländska livsstilen

Jaktens samhälleliga betydelse erkänns och dess framtid tryggas.

Motsättningarna mellan jakt och naturvård motverkas och jaktmöjligheterna begränsas inte utan grund i till exempel naturskyddsområden. Jägarnas viltvårdsarbete är en viktig del av naturvården och främjar den biologiska mångfalden.

Rovdjurspolitiken ska skötas på ett sätt som också beaktar social hållbarhet. Stamvårdande jakt på stora rovdjur tryggas genom lagstiftningen. Det arbete som redan inletts för att möjliggöra stamvårdande jakt på varg fortsätter i enlighet med riksdagens beslut. Ändamålsenligheten och eventuella begränsningar i fråga om utfodring av stora rovdjur med kadaver ska bedömas.

I fråga om import av jakttroféer iakttas internationella överenskommelser.

Onödiga jaktbegränsningar i fråga om livskraftiga arter, såsom storskarv och vitkindad gås, slopas och arterna överförs till att omfattas av jaktlagen. Samtidigt ser man till att näringsidkare får en rättvis ersättning för skador. Regeringen verkar för att arterna tas bort från fågeldirektivets förteckning över strikt skyddade arter. Kött av fåglar som omhändertagits med stöd av dispens ska kunna utnyttjas.

För tryggnad av livsmedelssäkerheten och skyddande av sjöfågelbestånden vidtas åtgärder bland annat för att reglera bestånden av kajor och kråkor.

Säljakten i havsområden effektiviseras för att trygga bestånden av vandringsfisk och förbättra yrkesfiskarnas verksamhetsförutsättningar. Regeringen verkar aktivt inom Europeiska unionen för att Finland ska få dispens för att kommersiellt utnyttja sälprodukter.

7 Ett Finland med ren energi

Lägesbild

För att den globala uppvärmningen ska kunna begränsas till under 1,5 grader före utgången av detta århundrade krävs det att man mot slutet av århundradet åstadkommer betydande negativa koldioxidutsläpp; utöver minskade utsläpp behövs det således även omfattande åtgärder för att avlägsna koldioxid från atmosfären. Investeringar som minskar utsläppen görs globalt i allt snabbare takt, och i denna industriella omvälvning konkurrerar Finland om investeringarna. Faktorer som på ett avgörande sätt påverkar dessa projekt är tillgången och priset på ren el, en välfungerande infrastruktur och tillgång till kompetent arbetskraft samt en pålitlig offentlig förvaltning och smidiga tillståndsprocesser. Om dessa investeringar genomförs i Finland kan de få betydande återverkningar på Finlands ekonomiska tillväxt, industrins förädlingsvärde och konkurrenskraft samt på skatteinkomsterna och arbetstillfällena.

Både de klimatmål som överenskommits för Finland i EU och Finlands egna klimatplaner har utgått från att den brukade skogsmarken också i fortsättningen kommer att vara en stor kolsänka. Nettosänkan inom markanvändningssektorn har dock minskat betydligt. Enligt Naturresursinstitutets uppdaterade beräkningsmetoder var utsläppen från de övriga markanvändningskategorierna inom markanvändningssektorn i Finland år 2022 nästan lika stora som nettosänkan i skogsmarken. Trots alla åtgärder riskerar kolsänkan under perioden 2021–2025 att ligga betydligt under de mål som överenskommits för Finland. Med dessa beräkningsmetoder kommer Finland oundvikligen att bygga upp en betydande utsläppsskuld under 2020-talet. I den granskning som gäller markanvändningssektorn och ansvarsfördelningssektorn beaktas inte utsläppen från den industri och energiproduktion som hör till utsläppshandelssektorn, eftersom dessa utsläpp förväntas minska snabbare än väntat och regeringen vidtar hållbara åtgärder för att påskynda användningen av anknytande tekniska lösningar.

För att klimatneutralitet och därefter negativa koldioxidutsläpp ska uppnås på global nivå kommer det att krävas flera tekniska genombrott och en industriell omvälvning som möjliggör dessa genombrott. På detta område har Finland goda förutsättningar att vara en föregångare. Den tekniska utvecklingen sker inte linjärt. För att ny teknik ska få acceptans på marknaden måste den vara bättre och billigare än den tidigare. Införandet av ny teknik sker till en början långsamt, men när den nya tekniken väl har fått acceptans kan förändringen på marknaden ske mycket snabbt.

Vision

Finland blir en föregångare när det gäller ren energi och koldioxidhandavtryck. Finland skapar tillväxt inom den rena ekonomin i hemlandet och bidrar genom teknikexport till att fasa ut förorenande lösningar på andra håll i världen. Finlands andel av investeringarna, arbetstillfällena och mervärdet inom den rena ekonomin ökar. Finland utnyttjar sina naturresurser på ett hållbart sätt för att öka sin självförsörjningsgrad.

Regeringen förbinder sig till att svara på utsläppsminskningmålen och ta steg mot målet om koldioxidneutralitet och därefter mot negativa koldioxidutsläpp så att den inte genom egna beslut eller politikåtgärder ökar finländarnas vardagliga utgifter eller försämrar näringslivets konkurrenskraft.

Regeringen främjar en effektiv energipolitik på ett långsiktigt och förutsägbart sätt. Finlands konkurrenskraft och attraktivitet som investeringsobjekt för industrin för förnybar energi stärks genom att man fördubblar produktionen av ren el i Finland. Man säkerställer ett skäligt pris på och tryggad leverans av el och produkter som framställts från el. Smidiga, förutsägbara och rättssäkra tillståndprocesser kommer att vara finländska konkurrensfördelar.

Regeringen strävar efter att uppnå målen för andelen nettoutsläpp per år senast år 2030. För att den utsläppsskuld som ackumulerats sedan början av decenniet ska fås att minska förbinder sig regeringen till att före utgången av 2024 utarbeta ett program för minskning av utsläppsskulden.

Regeringen främjar Finlands ställning som föregångare genom att bereda en ny energi- och klimatstrategi som siktar på negativa koldioxidutsläpp och där de centrala åtgärderna är åtgärder för att främja en omställning till ren energi inom industrin samt industriella investeringar. Regeringen påverkar klimatet genom effektiva utsläppsminskande åtgärder, genom åtgärder för att öka kolsänkorna och genom finländska lösningar för ren ekonomi. Med hjälp av den nya energi- och klimatstrategin och framväxande teknik kan man öppna för investeringar med vars hjälp utsläppsskulden minskas på 2030-talet.

Finland förbinder sig till att genomföra målen i klimatlagen. För att utsläppsmålen ska nås krävs det aktiva åtgärder. Regeringen inriktar klimatåtgärder på att skapa kostnadseffektivitet, teknikneutralitet och hållbart lönsam affärsverksamhet och erkänner vikten av långsiktighet över valperioderna när det gäller att locka investeringar. Måluppfyllelse främjas genom att man bedriver en förnuftig och effektiv klimatpolitik såväl nationellt som på EU-nivå och i anknytning till internationella avtal.

Finland skapar goda ramvillkor för hållbara investeringar i förnybar och fossilfri energiproduktion, lagring av energi och nya energilösningar såsom vätgas. Finland blir en ledande aktör inom vätgasekonomin och ett attraktivt etableringsland för projekt där vätgas vidareförädlas.

I användningen av offentliga medel prioriteras i fråga om FoUI-finansiering, tillståndsproucesser och infrastrukturer för energidistribution sådana åtgärder genom vilka man kan nå konkurrensfördelar. Regeringen satsar på forskning, utveckling och innovation som ökar Finlands energi- och resurseffektivitet och minskar energibehovet.

Finlands rena natur med dess biologiska mångfald ges allt större betydelse som en finländsk konkurrensfördel och resurs för livskvalitet. Förlusten av biologisk mångfald hejdas som ett led i en hållbar ekonomisk politik. Genom att främja cirkulära lösningar ökar Finland självförsörjningsgraden och förbättrar naturens tillstånd samt ökar förädlingsgraden och användningen av naturresurser på ett hållbart sätt.

7.1 Förmånlig, ren och leveranssäker el för finländarna och arbetsplatserna

Finland blir en föregångare i Europa när det gäller ren energi. Regeringen bereder en ny energi- och klimatstrategi där åtgärder som främjar energiomställning och industriella investeringar är centrala. Elproduktionen i Finland mångdubblas och det finns tillräckligt med el också under vindfria köldperioder. Finland är självförsörjande på årsnivå och leveranssäkerheten är tryggad i alla situationer. Man sörjer för en mångsidig och regionalt heltäckande elproduktion som en del av den övergripande säkerheten. Elproduktionens struktur dämpar prisfluktuationerna, och konsumenterna har möjlighet att dra nytta av detta genom automatiserad efterfrågeflexibilitet, det vill säga smart styrning av elanvändningen. En rättvis behandling av elanvändarna i situationer med effektbrist säkerställs.

Teknisk utveckling och införande av innovationer är de viktigaste sätten att bygga ett förmånligt, utsläppsfritt och leveranssäkert energisystem i Finland. Det är ytterst viktigt att man ökar mängden högklassigt forsknings-, utvecklings- och innovationsarbete kring energilösningar i Finland. Regeringen åstadkommer en klar ökning av den offentliga FoUI-finansieringen genom att Finland höjer FoUI-verksamhetens andel av bruttonationalprodukten till 4 procent. Samarbetet mellan näringslivet, högskolorna, forskningsinstitutionen, staten och kommunerna samt tillväxtföretagsmiljöerna främjas. Det är skäl att rikta en betydande del av Finlands och EU:s FoUI-finansiering till projekt som påskyndar

omställningen till ren energi. Samtidigt som det finländska näringslivet exporterar hållbara energisystemlösningar till andra delar av världen öppnar man för ett allt större koldioxidhandavtryck i Finland.

Finland – en föregångare inom ren energi

Under detta årtionde kommer det att byggas mer ny elproduktionskapacitet i Finland än någonsin tidigare. Detta är en förutsättning för att man i betydlig grad ska kunna öka de industriella investeringarna och för att fossila bränslen ska kunna ersättas med elbaserade lösningar inom industri, uppvärmning och transporter. Finlands självförsörjning i fråga om energi stärks på ett hållbart sätt genom åtgärder som främjar en omställning till ren energi. Man fortsätter att genomföra åtgärder för att göra Finland oberoende av rysk energi.

Andelen förnybar energi inom energiproduktionen utökas och man främjar åtgärder genom vilka användningen av fossila bränslen för kraftvärmeproduktion kan fhasas ut senast på 2030-talet. För att främja den gröna omställningen och cleantech-investeringar och locka ny verksamhet till Finland erbjuds företagen stabila och förutsägbara ramvillkor. Genom att skapa en hållbar energisektor och tillhandahålla el till överkomligt pris skapar man dels konkurrensfördelar, dels förutsättningar för en hållbar industri i Finland.

Leveranssäkerhet samt skälighet vid variationer i utbudet

Det säkerställs att det i Finland finns tillräckligt med el till ett överkomligt pris också under vindfria köldperioder. I produktionen av baskraft bör man eftersträva en nivå där det produceras tillräckligt med el för hushållens och näringslivets grundläggande behov också under toppplastimmor när alla medel för att reglera förbrukningen har utnyttjats. I investeringarna i elproduktion främjas en sådan balans mellan dels väderberoende produktion, dels reglerkraft och baskraft som är optimal med hänsyn till leveranssäkerheten och de totala kostnaderna för systemet. Utifrån utredningar skapar man en kostnadseffektiv kapacitetsmekanism (exempelvis auktion eller motsvarande) som stöder att en tillräcklig elkapacitet alltid finns tillgänglig. Man skapar incitament för den väderberoende elproduktionen att delta i kapacitetsmekanismen, eller säkerställer på något annat sätt behövlig reglerkraft.

Det görs en utredning huruvida en utvidgning av infrastrukturundantaget för begränsning av ränteavdragsrätten i fråga om stora energiprojekt är möjlig och i mån av möjlighet genomförs en sådan utvidgning. Regeringen utreder vilket behov och vilka möjligheter det finns för staten att delta i finansieringslösningar som gäller strategiska investeringar, i första hand genom instrument i form av borgen eller kapitalinvesteringar.

En flexibel produktion och konsumtion samordnas och man förbättrar systemintegrationen genom flexibilitets- och lagringslösningar. Regeringen ökar incitamenten för den säsongslagring av värme och annan energi som syftar till att jämna ut variationerna i behovet av el under olika årstider, bland annat genom att slopa dubbelbeskattningen för alla former av ellagring. Regeringen främjar möjligheterna att bygga el- och värmelager i syfte att skapa efterfrågefleksibilitet även på kort sikt.

Försörjningsberedskap

Regeringen förtydligar de ansvar som myndigheterna och de bolag som sköter statliga specialuppgifter har när det gäller att sörja för leveranssäkerheten i elsystemet och i de övriga nyckelfunktionerna i samhället. Försörjningsberedskapen förbättras genom att den obligatoriska upplagringen utsträcks till att omfatta trädbränslen och genom att täckningen för nätverket av virkesterminaler utvidgas. Regeringen bedömer behovet av att utöka Fingrids och Försörjningsberedskapscentralens reservlösningar.

Av försörjningsberedskapsskäl tryggas tillgången på brännstov under en övergångsperiod i enlighet med det behov som uppskattats i Försörjningsberedskapscentralens promemoria den 17 maj 2023 (HVK/2023/00450–1).

De behov som finns i fråga om reserven och försörjningsberedskapen samordnas med kapacitetsmekanismen i syfte att trygga en regionalt decentraliserad kraftvärmeproduktion som baserar sig på bränslen av många olika slag som är lätta att lagra.

Lagervolymer för de bränslen, inklusive stov, som omfattas av obligatorisk upplagring utvecklas så att de motsvarar behoven. Urvalet utvidgas på basis av de anläggningar som ingår i kapacitetsmekanismen till att omfatta trädbränslen och andra biobränslen och elektrobränslen.

Tillgången till mineralresurser som är av strategisk betydelse med tanke på energiförsörjningen tryggas.

Elöverföringsnätet

Elöverföringsnätets funktionsduglighet och tillräcklighet som en grund för energiomställningen och som en central finländsk konkurrensfördel förbättras. Tillståndsprocesserna i fråga om investeringar i elnätet snabbas upp och det anvisas mer resurser för behandlingen av tillstånd. Regeringen stakar ut en strategisk syn på behoven av elöverföring i olika regioner i Finland på 2030-talet och inleder behövliga åtgärder för att undanröja

flaskhalsar som bromsar investeringar. För att möjliggöra investeringar klarlägger man behovet av elöverföring för nationellt viktiga industrikoncentrationer och ser till att elöverföringskostnaderna är skäligen.

För att minska behovet av att bygga ut stamnätet och för att flaskhalsarna ska få mindre betydelse främjar man sådant byggande där stora investeringsobjekt som förbrukar respektive producerar elektricitet placeras nära varandra så att de inte behöver anslutas till stamnätet. För den väderberoende produktionen skapas det incitament att förlägga verksamheten till platser som är fördelaktiga med hänsyn till stamnätets befintliga överföringskapacitet, det framtida byggandet och den övergripande optimeringen av energisystemet. Etableringen av datacentraler i Finland främjas samtidigt som man beaktar möjligheterna att ansluta dem till elnäten och utnyttja spillvärmerna från centralerna i fjärrvärmerna.

Det nordiska energisamarbetet stärks och utvecklas. Regeringen arbetar för att öka antalet överföringsförbindelser till de nordiska länderna och Baltikum i syfte att trygga elförsörjningen. Som en del av utredningen av möjligheten till en fast förbindelse över Kvarken utreds det vilka synergier som kan fås i förbindelserna för överföring av el respektive vätgas. Regeringen utreder möjligheten att utvidga Fingrids ansvar vad gäller utbyggnad i stadsregionerna av sådana överföringsnät som behövs för energiomställningen.

Kärnkraft

Finland behöver mer kärnkraft. Regeringen förbinder sig till att godkänna alla ansökningar om principbeslut som uppfyller kriterierna och där sökandens bakgrund är godtagbar med hänsyn till den nationella säkerheten. Regeringen främjar finansieringslösningar som gäller kärnenergiprojekt.

Kärnenergilagen och de bestämmelser genom vilka lagen verkställs kommer att ses över senast 2026 så att författningarna bidrar till ett friktionsfritt genomförande av projekt och stöder Finlands konkurrenskraft som investeringsland. I samband med översynen införs åtgärder för att underlätta byggandet av små modulära reaktorer (SMR). Man skapar incitament att utveckla och snabbt införa innovativa lösningar för kärnkraft i Finland. Möjligheter att placera kärnkraftverk nära industrianläggningar i syfte att utnyttja spillvärme och ånga från anläggningarna främjas.

Man utnyttjar möjligheten att tillämpa ett förfarande som baserar sig på typgodkännande, i synnerhet i fråga om SMR-kraftverk. När det gäller SMR-kraftverk utreder regeringen möjligheten att avstå från det tungrodda förfarandet med tillstånd som baserar sig på principbeslut så att det fortfarande ges möjlighet att redan innan byggande inleds ta reda på alla omständigheter som gäller projektägaren. Det säkerställs att det vid arbets- och

näringsministeriet och Strålsäkerhetscentralen finns tillräckligt med resurser för den reglering som gäller kärnenergin och för utvecklingen inom SMR-tekniken. Regeringen främjar också användningen av SMR-reaktorer för fjärrvärmeproduktion.

Ett avgörande i frågan om bestämmelserna om effektgränsen för så kallade dimensionerande fel träffas. Målet är att kärnkraftverken ska kunna drivas med full effekt utan oskäliga kostnader.

Regeringen främjar kärnkraft på EU-nivå. Finland förespråkar ett teknikneutralt förhållningssätt i EU:s klimatpaket för 2040 och strävar efter att förbättra klassificeringen av kärnkraften som gynnsam i EU-lagstiftningen (bl.a. i fråga om taxonomin, bränslekategorierna och definitionen av grön vätgas). Finland arbetar aktivt inom EU för att främja beredningen av sådan reglering som främjar användningen av typgodkända SMR-reaktorer.

Vattenkraft

Regeringen stärker verksamhetsförutsättningarna för den reglerbara vattenkraften, som är viktig med tanke på hela energisystemet. I samband med uppdateringen av vattenlagen ser man till att det också i fortsättningen är möjligt att genomföra projekt som är viktiga för samhällsekonomin och det allmänna intresset. Vattenkraftens reglerbarhet förbättras inom de gränser som ramdirektivet för vatten tillåter. Regeringen främjar genomförandet av projekt som avser pumpkraft bland annat genom att inkludera dem i kategorin av projekt som ska ges företräde i tillståndsförfarandet och slå fast att pumpkraftsprojekt är förenliga med det allmänna intresset samt genom att ta in projekten i kapacitetsmekanismen. Regeringen utreder möjligheten att införa en temporär lindring av skatteklassen för fastighetsskatten i fråga om nya projekt som ökar kapaciteten i vattenkraften.

Man identifierar vilka anläggningar för vattenkraft som är viktigast med tanke på elsystemet så att man bättre kan samordna olika samhälleliga intressen. Eventuell utbyggnad av ny vattenkraft förläggs till sådana vattendrag som redan har utnyttjats för elproduktion. Möjligheterna till effekthöjningar i vattenkraften förbättras med tanke på krissituationer.

Vindkraft

De villkor som fastställts för vindkraften utvecklas så att man tillgodoser det behov av ytterligare elproduktion som är en av utgångspunkterna i regeringsprogrammet och så att man samordnar den sociala acceptansen för vindkraft med en verksamhetsmiljö som gynnar genomförandet av investeringar. Markägarnas ställning stärks.

För vindkraften införs nya skyldigheter i syfte att öka acceptansen för vindkraft i samhället och finansiera behoven av reglerkraft. Åtgärderna genomförs så att de inte lägger hinder för den ökning av elproduktionen i Finland som behövs.

Regeringen gör tillståndsprocesserna smidigare genom att gallra bort upprepade besvär i samma sak. Vindkraftspotentialen tillvaratas på flera olika håll i Finland.

Regeringen vidtar följande åtgärder för att säkerställa en rättvis utbyggnad av vindkraft: nedmonterings- och efterbehandlingsplikt införs på ett heltäckande sätt (inklusive en fond), vindkraftsaktörerna förväntas bidra till reglerkraften genom egen produktion eller genom att delta i kapacitetsmekanismen, tröskeln för miljökonsekvensbedömningar sänks så att de gäller alla industriprojekt och bedömningen av konsekvenserna för landskapsmiljön förbättras, ersättningen för inlösen av mark för byggande av ledningsgator höjs och nationella regler för avstånd till bebyggelse fastställs och införs.

Elmarknadslagen ändras så att det blir möjligt för elnätsbolag att föra samman vindkraftverkens anslutningskablar.

Genomförandet av projekt i östra Finland effektiviseras i enlighet med rekommendationerna i den rapport om vindkraftsutbyggnad som utredningsmannen Arto Rätty har utarbetat och på ett sätt som inte äventyrar territorialövervakningen, bland annat med hjälp av lagen om kompensationsområden och så att hänsyn tas till medborgarnas rättsskydd. För att samordna territorialövervakningen och utbyggnaden av vindkraft inrättas en arbetsgrupp på hög nivå med uppgift att dels säkerställa genomförandet av sådana åtgärder som snabbt kan genomföras, dels skapa en gemensam långsiktig vision om potentiella platser för vindkraftsetablering i synnerhet med tanke på planeringen av investeringar.

Regeringen ställer upp ett ambitiöst mål för den havsbaserade vindkraftens kapacitet för 2035 och skapar en konkurrensfördel för Finland i förhållande till Östersjöländerna så att stora projekt för havsbaserad vindkraft kopplas till att producera energi för industrin och hushållen i Finland. Regeringen främjar förutsägbara och sporrande omvärldsvillkor och en smidig process för projektutveckling och byggande såväl inom Finlands ekonomiska zon som i territorialvattnet.

När det gäller den havsbaserade vindkraften är spelreglerna för närvarande oklara och det saknas en lagstiftningsram för detta inom den ekonomiska zonen. Spelreglerna för den havsbaserade vindkraften förtydligas genom ett lagstiftningsprojekt där man omgående fastställer den lagstiftning som ska tillämpas på vattenområdena inom Finlands ekonomiska zon och tillståndsprocesserna samt anger ersättnings- och skatteåtgärderna och samordnar detta med spelreglerna för sådana projekt som genomförs i territorialvatten

och på markområden. Man strävar efter att skapa incitament för en sådan placering av havsbaserade vindkraftsparker som är gynnsam med tanke på användningen av havsområdena för annan verksamhet såsom exempelvis sjöfart och fiske och som minimerar olägenheter. Det säkerställs att dessa frågor beaktas i tillståndsprocessen. Regeringen förtydligar arbets- och näringsministeriets ledningsansvar i de riktlinjer som gäller utnyttjandet av havsområden för energiproduktion.

Solenergi

Investeringar i solenergi på platser som är lämpliga med hänsyn till markanvändningen främjas som ett sätt att jämna ut dygns- och säsongsvariationerna inom den förnybara elproduktionen. Utbyggnaden av solenergi styrs till den byggda miljön, tidigare torvutvinningsområden samt impedimentmark i syfte att undvika att i alltför stor utsträckning använda åkermark som brukas eller skogsmark för solenergiparker. Regeringen säkerställer att lagstiftningsprocesserna samt tillståndsprocesserna i fråga om solenergiparker är enhetliga, flexibla och förutsägbara i hela landet.

Bioenergi

Regeringen upprätthåller en stabil och förutsägbar verksamhetsmiljö för bioenergi genom nationellt beslutsfattande och aktiv påverkan inom EU. Bioenergi ska i första hand produceras av olika avfalls-, rest- och biprodukter. Hållbar användning av biodrivmedel begränsas inte till exempel genom skatter eller lagstiftning, eftersom bioenergi har en viktig roll när det gäller att frångå användningen av fossil energi och att trygga försörjningsberedskapen. Regeringen främjar åtgärder som bidrar till att göra Finland till en ledande utvecklare och producent av biobaserade lösningar.

Utvecklande och inledande av biogasproduktion samt en mångsidig användning av biogas främjas. Förutsättningarna för användning av biogas stöds inom ramen för distributionsskyldigheten och kapacitetsmekanismen och man ser till att finansieringen är sporrande. Produktionen av biogas av stallgödsel och andra biokomponenter utökas och det material som uppkommer i produktionen av biogas utnyttjas effektivt bland annat för gödsling.

Småskalig energiproduktion

Regeringen sörjer för investeringsmiljön för småskalig förnybar el- och värmeproduktion. Man stärker hushållens och företagets möjligheter att bygga ett eget elnät och koppla småskalig elproduktion till det samt att genomföra försök med energisammanslutningar.

Regeringen uppmuntrar till att oljepannor ersätts med hållbara uppvärmningsformer. I detta syfte tas renoveringar där oljeuppvärmningen byts ut med i den flexibilitetsmekanism för distributionsskyldigheten som ska skapas. Utnyttjandet av hushållsavdrag vid energirenoveringar utvecklas och utvidgas.

Regeringen skapar förutsättningar för att på gårdsnivå öka produktionen av biogas och sådan värme som produceras med trädbränsle. Hushållens, gårdarnas och företagens möjligheter att bygga egna biogasnät utökas.

Skäliga elräkningar främjas

Elräkningen ska vara skälig för medborgarna både i vardagen och i krissituationer. Regeringen strävar efter att påverka såväl nationellt som på nordisk nivå och EU-nivå för att pris-sättningsmekanismen för el ska utvecklas i rätt riktning med tanke på dagliga kostnader och rättvisa.

Regeringen bereder sig på att temporärt reglera priserna för detaljförsäljningen av el under exceptionella priskriser på elmarknaden. Utgångspunkten är att marknadsvillkoren är viktiga när det gäller att säkerställa elmarknadens effektivitet.

Finland främjar aktivt en sänkning av pristaket på grossistmarknaden för el i EU:s elmarknadsreglering till nivån 1 000 euro/MWh.

Man strävar efter att skapa en gemensam elmarknadsstrategi för de nordiska och de baltiska länderna som tryggar staternas, företagens och medborgarnas intressen i regionen.

Man identifierar vilken roll smarta elnätslösningar, nätinvesteringar för förbättrad försörjningsberedskap och elnätsbolagens innovationer som främjar efterfrågeflexibilitet har när det gäller att främja elektrifieringen av samhället.

Regeringen förbättrar konsumenternas, företagens och sammanslutningarnas möjligheter att undvika kostnaderna för pristoppar och uppmuntrar till miljövänliga investeringar. På detta sätt lindras elräkningarna och minskas utsläppen, eftersom utsläppen från elproduktionen är som störst när priserna är höga. Genom automatik som tidsmässigt styr konsumtionen gör man det lättare att erbjuda konsumenterna tillräckligt enkla sätt att spara pengar. Elnätsinnehavare åläggs att låta installera möjlighet till fjärrstyrning i eluppvärmda fastigheter och att erbjuda konsumenterna och de aktörer som konsumenterna befullmäktigat för flexibilitetssparande att använda fjärrstyrningen. Regeringen uppmuntrar till energieffektivitet och andra åtgärder som sparar energi samt till utsläppsnått

byggande. Regeringen främjar användningen av ackumulatortankar och teknik för efterfrågeflexibilitet i hushållen och utreder möjligheterna för hushållen att utnyttja hushålls-avdraget i detta sammanhang.

I samband med reformen av modellen för tillsyn över eldistributionsnätinnehavare bedöms och förverkligas möjligheter att främja skäliga överföringspriser genom en reglering som tryggar investeringar och som är tillräckligt förutsägbar. Distributionsnätets elöverföringsavgifter utvecklas på det sätt som EU-förordningen kräver så att de motsvarar kostnaderna när tillsynsmodellen ses över 2024. För Konkurrens- och konsumentverket föreskrivs en behörighet att söka ändring i Energimyndighetens beslut om tillsynsmodellen.

7.2 Den ökande mängden elektricitet används för invånarna och industrin i Finland

En balanserad ökning av produktionen av ren el och en utveckling av energisystemet förbättrar Finlands självförsörjning i fråga om energi och minskar konsumentpriset på el. Genom denna utveckling skapas investeringar, arbetsplatser och ekonomisk tillväxt i Finland. På detta sätt utnyttjar vi våra naturresurser på ett hållbart sätt samt förbättrar vår försörjningsberedskap och vår självförsörjning.

Målet är att en så stor del som möjligt av den ökande elproduktionen används i Finland. Regeringen siktar i första hand på investeringar inom förädlingsindustrin och export av högt förädlingsvärde i stället för att Finland årligen exporterar stora mängder el eller oförädlad vätgas. I stället för att locka fram investeringar genom att öka det offentliga stödet utan motprestation betonar regeringen åtgärder genom vilka man kan nå konkurrensfördelar inom den allmänna investeringsmiljön, FoUI-finansiering, smidiga tillståndprocesser och infrastruktur för energiöverföring.

Vätgasekonomin är ett viktigt verktyg i industrins energiomställning och i utnyttjandet av möjligheterna i den gröna omställningen. Den kan spela en viktig roll också när det gäller att minska utsläppen från uppvärmning och trafik på ett sätt som är förnuftigt med tanke på konkurrenskraften och de dagliga kostnaderna. Finland strävar efter en andel på 10 procent av EU:s produktion av ren vätgas och minst samma andel av den vidare användningen av vätgas. Främjandet av vätgasekonomin utgör en viktig del av den nya energi- och klimatstrategin som betonar en industriell omställning. Regeringen förbättrar Finlands konkurrenskraft när det gäller investeringar inom vätgasekonomin med övergripande

åtgärder i samarbete med näringslivet. Vätgasinvesteringar främjas särskilt i tillämpningar som förbättrar försörjningsberedskapen och självförsörjningen, såsom tillverkning av gödselmedel och syntetiska bränslen.

Tack vare skogsindustrin och användningen av bioenergi har Finland en naturlig konkurrensfördel i fråga om avskiljning och utnyttjande av träbaserad koldioxid. Regeringen ställer upp ett mål för en betydande användning av tekniska sänkor redan under 2020-talet. Som en del av programmet för minskning av utsläppsskulden utreder och inför regeringen styrmedel med vilka man säkerställer att koldioxidutsläpp som hamnar i atmosfären från stora industriella källor upphör senast i mitten av 2030-talet. Regeringen förbereder sig på tillräckliga incitament för att investeringarna ska framskrida. På basis av utredningen införs auktion av negativa utsläpp eller en motsvarande mekanism som uppmuntrar till avskiljning av koldioxid. För finansieringen av mekanismen utnyttjas i tillämpliga delar kolbindningsmarknaden.

På EU-nivå deltar Finland aktivt i utformningen av politiken och målen för att öka EU:s produktion av förnybar energi och fortsatta utsläppsminskningar. Regeringen påverkar aktivt EU:s reglering för att främja de grenar av ren vätgasekonomi som är viktiga för Finland. All avskiljning av koldioxid främjas och tillgodoserandet av avskiljningen och användningen träbaserad koldioxid i EU:s klimatpolitik underlättas. Möjligheterna att stödja koldioxidfria lösningar inom förädlingsindustrin, såsom stål som framställts med hjälp av vätgas, främjas i EU:s så kallade förordning om nettonollindustrin. I samband med genomförandet av energieffektivitetsdirektivet säkerställs det att vätgasekonomin och annan energiintensiv industri som baserar sig på elektrifiering utvecklas snabbt i Finland.

Avskiljning och utnyttjande av koldioxid från biobaserad förbränning tillsammans med ökad vätgasproduktion skapar en plattform för produktion av bränslen, kemikalier och material från en hållbar kolkälla och minskar beroendet av fossila råvaror. Regeringen främjar på ett mångsidigt sätt innovationer för utnyttjande av vätgas inom alla sektorer.

Man förbereder sig på investeringar i nätet för överföring av vätgas med målet att uppmuntra till förädling av el och vätgas till varor med högt förädlingsvärde i Finland. Regeringen ser till att Finland behåller en dominerande ställning och ägarskap i den monopolartade överföringsinfrastrukturen.

7.3 En smidig tillståndsprocess som en konkurrensfördel för Finland

Processen för investeringstillstånd görs smidigare och mera förutsägbar som en viktig konkurrensfördel för Finland. Samtidigt sörjer man för den biologiska mångfalden och miljökraven, för att projekten är socialt godtagbara och för medborgarnas egendomsskydd. En smidig tillståndsprocess är en förutsättning för att investeringar ska uppstå och i synnerhet för omställningen till ren ekonomi. Därför prioriterar regeringen viktiga reformer i anslutning till detta och sätter dem i kraft senast under 2024 med stark förvaltningsövergripande samordning. Reformen av statens regionförvaltning ska beredas så att förvaltningen organiserad enligt den nya modellen inleder sin verksamhet 2025, dock senast vid ingången av 2026.

Behandlingen av tillstånd görs smidigare

För att främja investeringar går man vidare mot en samservicemodell, där ärenden kan skötas och tillstånd sökas centraliserat och digitalt genom en enda välfungerande användarorienterad tillståndsprocess. En enda myndighet ansvarar för att tillståndsprocessen framskrider och för samordningen av den samt för behövliga utredningar. Denna myndighet ska också se till att den som ansöker om tillstånd har möjlighet att på förhand diskutera de skyldigheter, utredningsbehov och yttre villkor som hänför sig till tillståndsprocessen. Målet är att antalet överraskande begäranden om ytterligare utredning och komplettering ska kunna minskas genom gott samarbete och framförhållning. Ett mål är också att tillståndsförfarandet som helhet genomförs parallellt i samarbete mellan myndigheter och projektaktörer och inte som skilda delar som följer efter varandra.

Specialkompetensen hos de myndigheter som behandlar miljö tillstånd behöver utnyttjas mer mångsidigt i tillståndsprocessen för investeringar på olika håll i Finland. För närvarande försvårar gränserna mellan statens ämbetsverk (regionförvaltningsverk och närings-, trafik- och miljöcentraler) en effektiv verksamhet. Behandlingen av miljö tillstånd (tillstånds-, tillsyns- och styrningsuppgifter) samlas juridiskt till en riksomfattande helhet som fungerar som en enda myndighet, där man utnyttjar möjligheterna till arbete på flera orter. Verksamhetsställen som behandlar miljö tillstånd finns även i fortsättningen i hela Finland och man ser till att tillsynsuppgifterna är oberoende.

En smidig tillståndsprocess och en omställning till ren energi och ekonomisk tillväxt till följd av den säkerställs genom att man sörjer för god kundserviceförmåga och ledning, fungerande digitala system och tillräckliga resurser hos tillståndsmyndigheterna och förvaltningsdomstolarna.

Det stiftas en lag om tillståndsförfaranden genom att lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden kombineras med andra lagar som främjar samservicemodellen. Lagen ska innehålla ändamålsenliga och effektiva regler för tillståndsförfarandet, såsom principer för behandlingen. Målet är att genom en sammanslagning av tillståndsbehandlingarna ska en ansökan i regel leda till ett enda myndighetsbeslut och en enda möjlighet att överklaga beslutet.

För de planläggnings-, byggnads-, miljö- och vattentillståndprocesser som krävs för investeringarna samt för behandlingen av besvär som gäller dem fastställs målsatta handläggningstider. Förfarandet för miljökonsekvensbedömning och tillståndsbehandlingen klargörs och samordnas. Regeringen främjar möjligheten att i tillämpliga delar inleda behandlingen av miljö tillstånd redan med stöd av ett godkänt planbeslut utan att vänta på att det vunnit laga kraft. Som en del av effektiviseringen av tillståndsförfarandena digitaliseras tillståndprocesserna och förvaltningsförfarandena på ett användarorienterat sätt och automatisering utnyttjas i den mån det är möjligt.

Medborgarnas möjligheter att delta tillgodoses liksom deras rättsskydd. Ett fungerande rättsskydd omfattar också sökande av ändring inom skälig tid. Myndigheternas inbördes besvär rätt begränsas med stram tidsplan. För främjande av tillståndsförfarandet föreskrivs det om en höjning av ersättningarna till markägarna och om smidiga processer när det gäller korridorer för energiöverföring.

De finländska myndigheterna behandlar årligen otaliga investeringsprojekt. I fråga om projekt som är exceptionellt viktiga med tanke på Finlands allmänna intresse, försörjningsberedskap eller nationella säkerhet bedömer regeringen behovet av att föreskriva om en möjlighet för statsrådet att i enskilda fall överföra behandlingen till ett påskyndat myndighetsförfarande i stället för det normala. I förfarandet tryggas rätten att söka ändring på behörigt sätt.

Regeringen bedömer nyttan av det temporära företrädesförfarandet enligt den gällande lagstiftningen och den brådskande behandlingen av ändringssökande vid förvaltningsdomstolarna och gör utifrån det behövliga lagändringar.

Osäkerheten i fråga om tillståndsvillkoren och tillståndprocessens resultat minskas

Regeringen gör ändringar i lagstiftningen som minskar osäkerheten i fråga om tillståndsprövning och tolkningspraxis.

Den flexibilitet på nationell nivå som möjliggörs i ramdirektivet för vatten tas i bruk och vattenförvaltningsplanerna ses över. Regeringen utvärderar försiktighetsprincipen och vilka konsekvenser tolkningen av den har på tillståndsvillkoren och på godkännandet av tillstånd. Möjligheten att i tillståndsbestämmelserna återinföra villkor för granskning av tillstånd utreds och på basis av utredningen görs behövliga ändringar i lagstiftningen.

För närvarande kan det uppstå situationer där tillståndsprocessen för en investering kan förhindras för att man vid tillståndsprovningen inte beaktar möjligheten att minska till exempel konsekvenserna för vattendrag med en annan tilläggsåtgärd som påverkar samma vattendrag. Regeringen förtydligar lagstiftningen så att man vid provning av miljötillstånd i begränsad utsträckning kan beakta de kompensationsåtgärder som näringsidkaren frivilligt föreslår i sin ansökan för samma olägenhet inom samma verkningsområde och ställa tillståndsvillkor för dem. Frivillig kompensation kan användas vid provningen av tillstånd för att minska belastningen på vattendraget på det sätt som förutsätts i tillståndet.

Industriparker blir ett sätt att göra investeringar i Finland smidigare. Med industripark avses en i planen antecknad koncentration av funktioner som hänför sig till industrin och industriell verksamhet och som byggts för något annat än vindkraft. Man främjar byggandet av industriparker, utvecklingen av befintliga industriparker och förnyelse och utvidgning av områdets industri med förenklat tillståndsförfarande utan att ge avkall på miljökonsekvenserna. Tillståndsförfarandet klargörs också i fråga om tillståndsprocesserna för ändringsprojekt inom industrin och uppdatering av tillstånden. Man utreder möjligheten till miljökonsekvenskvoter och förhandstillstånd för enskilda industriparker.

7.4 Finland ökar sitt koldioxidhandavtryck och går mot koldioxidneutralitet med effektiva och hållbara metoder

Finland påverkar klimatet framför allt med effektiva åtgärder för att minska utsläppen, åtgärder för att öka kolsänkan och innovativa rena lösningar vars användning och export tränger undan lösningar som baserar sig på förorenande energikällor och råvaror både i Finland och i andra länder. Klimatåtgärderna genomförs på ett ekonomiskt, ekologiskt, socialt och regionalt hållbart och rättvist sätt. Utöver åtgärder för att bekämpa klimatförändringen och åtgärder för att minska utsläppen främjas åtgärder som förbättrar samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringen. Samarbetet med de övriga nordiska länderna intensifieras i anslutning till bekämpningen av och anpassningen till klimatförändringen.

Finland uppfyller målen att minska utsläppen och går mot koldioxidneutralitetsmålet och negativa koldioxidutsläpp utan att de dagliga kostnaderna ökar eller konkurrenskraften försämras. Uppnåendet av klimatmålen främjas med konkreta åtgärder och verkningfull klimatpolitik såväl på nationell nivå som på EU-nivå och i anslutning till internationella avtal.

En av prioriteringarna i regeringens klimatpolitik är en allt snabbare utveckling av lösningar som minskar utsläppen och avskiljer koldioxid inom industrin och energiproduktionen. Skogsindustrin, den höga tekniska kompetensen och energianvändningen av biomassa skapar en möjlighet för Finland att bli en föregångare inom avskiljning och utnyttjande av koldioxid.

Omställningen till ren ekonomi påskyndas

Regeringen ser över strategin för koldioxidneutralitet i samband med beredningen av den nya energi- och klimatstrategin. En av prioriteringarna i energi- och klimatstrategin är att Finland ska utnyttja möjligheterna att snabbare än väntat minska utsläppen från industrin och energiproduktionen samt utnyttja sin i europeiskt perspektiv mycket stora potential för avskiljning och vidare användning av träbaserad koldioxid. De sektorsspecifika färdplanerna för koldioxidsnålhet uppdateras. Regeringen upprätthåller en kontinuerlig lägesbild och bedömning av tillräckliga åtgärder för att Finlands mål och åtaganden för utsläppsminskning ska uppfyllas.

Regeringen uppmuntrar till att välja rena lösningar. Utöver utsläppen beaktas verksamhetens övriga miljökonsekvenser till exempel för biodiversiteten och den hållbara utvecklingen.

Tillsammans med näringslivet främjar regeringen skapandet av en modell för beräkning av koldioxidhandavtrycket. Man kartlägger dess potential och ställer upp mål för ökningen av den finländska exportens koldioxidhandavtryck som följs vid sidan av koldioxidfotavtrycket. Man försöker få in handavtrycksmodellen också i EU-lagstiftningen vid sidan av fotavtrycksmetoden.

EU:s gemensamma klimatmål främjas på ett hållbart sätt

Ramarna för Finlands klimatpolitik bildas av avtal på EU-nivå. Regeringen främjar aktivt och föregripande på EU-nivå en sådan effektfull och kostnadseffektiv klimat- och industripolitik som är förnuftig med tanke på Finlands medborgare, en hållbar tillväxt och konkurrensfördelar. Finland har förbundit sig att verkställa EU-beslut och internationella avtal. På

motsvarande sätt efterlyser vi en ur Finlands synvinkel rättvis tolkning av gemensamma beslut när de håller på att bli oskäligen för Finland. Regeringen betonar kostnadseffektiva och teknikneutrala åtgärder för att minska utsläppen. Konsekvensbedömningar i fråga om målen och åtgärderna för utsläppsminskning ska göras omsorgsfullt och målen ska kunna korrigeras utifrån preciserade uppgifter. Prissättningen av och marknaden för koldioxidutsläpp och kolsänkor utvecklas.

De ovan beskrivna åtgärder som stöder energi- och industriomställningen syns i första hand som en minskning av utsläppen inom utsläppshandelssektorn, vilken man fortsätter att utveckla. Inom utsläppshandelssektorn har Finland snabbt minskat utsläppen. Finlands särskilda utmaningar står utanför utsläppshandeln inom ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn.

Ansvarsfördelningssektorn

Inom ansvarsfördelningssektorn främjar Finland åtgärderna enligt planerna för utsläppsminskningar eller motsvarande åtgärder samt vidtar vid behov nya åtgärder som på ett kostnadseffektivt sätt uppfyller EU-förpliktelseerna. Ansvarsfördelningssektorns utsläppsskuld minimeras och utsläppsmålen nås i fråga om den årliga utsläppsnivån 2030. Det följs upp hur utsläppsminskningarna framskrider och klimatplanen på medellång sikt uppdateras. Beredningen av de klimatpolitiska planerna förenhetligas och helheten samordnas.

Trafiken är den största utsläppskällan inom ansvarsfördelningssektorn, men utsläppen från bilkörning och transporter kan minskas med hjälp av teknologi. En distributionsskyldighet som baserar sig på andelen för den förnybara fraktionen av drivmedel är ett entydigt och snabbverkande sätt att i trafiken i Finland minska andelen olja som traditionellt importerats från Ryssland. Tillgången på sådana råvaror till skäligt pris som används för distributionsskyldigheten och som uppfyller hållbarhetskriterierna har dock visat sig vara begränsad.

Regeringen har som princip att minska utsläppen och oljeberoendet på ett så förmånligt sätt som möjligt. Åtgärderna påverkas i synnerhet av handlingsutrymmet i de offentliga finanserna och av de utsläppsmål som är förpliktande för Finland i enlighet med förordningen om ansvarsfördelning. Strävan är att utsläppsmålen inom ansvarsfördelningssektorn ska nås så att förpliktelseerna att minska utsläppen inte överförs förhöjda till de följande åren.

Regeringen utvecklar distributionsskyldigheten och klimatåtgärderna inom sektorerna utanför utsläppshandeln på ett förutsägbart och långsiktigt sätt. Målet är att på ett teknik neutralt sätt hitta de bästa tekniskt och ekonomiskt hållbara lösningarna. Investeringsmiljön för avancerade förnybara och syntetiska bränslen samt biogas säkerställs.

Utvecklandet och produktionen av inhemska utsläppsnåla bränslen främjas liksom också lagstiftning som ökar användningen av dessa bränslen i personbilar och i tung trafik. Framställningen och distributionen av inhemskt biobränsle och inhemsk biogas som lämpar sig för i synnerhet den tunga trafikens behov främjas. Andelen avancerade förnybara och syntetiska bränslen samt biogas i distributionsskyldigheten utökas jämfört med nuläget med beaktande av utvecklingen av kapaciteten och kostnaderna. På detta sätt förbättras också Finlands självförsörjning och försörjningsberedskap vad gäller drivmedel.

Lagstiftningen ändras så att distributionsskyldigheten hålls på nuvarande 13,5 procent 2024. Åren 2025–2027 höjs distributionsskyldigheten måttfullt och det görs stegvis så att nivån 2025 är 16,5 procent, 2026 19,5 procent och 2027 22,5 procent. Den ytterligare skyldigheten i fråga om de så kallade mest avancerade fraktionerna höjs från nuvarande två procent till tre procent 2025 och till fyra procent 2026. Strävan är att maximera andelen inhemsk biogas i fullgörandet av den ytterligare skyldigheten.

Priset på drivmedel stiger inte till följd av regeringens åtgärder. Under åren 2025–2027 kompenseras den inverkan som höjningen av distributionsskyldigheten har på bränslepriset, och detta görs till exempel genom att en flexibilitetsmekanism i distributionsskyldigheten införs, genom att el för transport inkluderas i distributionsskyldigheten och genom att beskattningen av bränslen sänks, i möjligaste mån med betoning på en lindring av skatten på den förnybara fraktionen.

Sådan el för transport som distribueras via för allmänheten tillgängliga laddningsstationer inkluderas i distributionsskyldigheten på samma sätt som biogas och syntetiska elektrobränslen. Att användningen av el för transport och användningen av syntetiska elektrobränslen och biogas ökar medför på så sätt att behovet av den traditionella förnybara fraktionen minskar när distributionsskyldigheten fullgörs. När traditionell diesel och bensin så småningom ersätts med nya drivkrafter fullgörs distributionsskyldigheten dessutom med ett mindre absolut antal ton förnybart bränsle, och då eskalerar problemen med tillgången mer sällan.

Distributionsskyldiga bränsleförsäljare ges möjlighet att fullgöra distributionsskyldigheten genom att finansiera andra utsläppsminskningar. De utsläppsminskningar som finansieras genom den så kallade flexibilitetsmekanismen i distributionsskyldigheten ska riktas till sektorerna utanför utsläppshandeln. Åtgärderna inom ansvarsfördelningssektorn är primära, men strävan är att mekanismen enligt utredning utvidgas begränsat också till åtgärderna inom markanvändningssektorn. Distributionsskyldigheten för förnybart bränsle hålls på en skälig nivå också för brännolja, och en flexibilitetsnivå som minimerar kostnaderna mellan distributionsskyldigheterna för drivmedel och brännolja möjliggörs.

När distributionsskyldigheten höjs hotar priset på de utsläppsminskningar som görs med den att stiga så att det är högre än priset på de alternativa åtgärderna för att minska utsläppen. Denna risk begränsas genom att nivån på påföljdsavgiften för försummelse av distributionsskyldigheten graderas i fråga om den höjning av distributionsskyldigheten som det avtalats om för de kommande åren. Staten får inkomster av påföljdsavgifter i en situation där distributionsskyldigheten inte fullgörs fullt ut. Eventuella inkomster av påföljdsavgifter styrs till ansvarsfördelningssektorns kostnadseffektiva klimatåtgärder så att det finns täckning för de eftersträvade utsläppsminskningarna. Regeringen beaktar och kompenserar den inverkan som beslutet om distributionsskyldigheten har på pumppriserna.

Regeringen genomför i samband med beredningen av flexibilitetsmekanismen i distributionsskyldigheten ett transparent register för åtgärder och utför praktiska pilotförsök som samtidigt syftar till att stödja utvecklingen av en mer omfattande marknad för koldioxidbindning och utsläppsminskning. Regeringen utreder marknadsbaserade och kostnadseffektiva lösningar genom vilka mark- eller skogsägare kan få ersättning till exempel för askgödning av skog eller klimatåtgärder på jordbruksmark utan att livsmedelsproduktionen äventyras.

Regeringen fortsätter de åtgärder som syftar till att minska utsläppen från trafiken, men som inte ökar kostnaderna i vardagen, såsom utvecklandet av ett laddningsnätverk för gas- och elbilar och underlättandet av drivkraftsändringar särskilt i den tunga trafiken samt genom skattegraderingar som gäller drivkrafterna för personbilar. Att laddningsmöjligheter installeras i husbolag och att bilar som använder fossila bränslen konverteras inom både persontrafiken och den tunga trafiken underlättas.

Genom att förbättra den nuvarande trafikinfrastrukturens kapacitet och tillstånd och främja möjligheterna till lätt trafik minskas utsläppen.

Inom industrin och energiproduktionen främjar regeringen avskiljning och utnyttjande av träbaserad koldioxid till långvariga produkter med hög förädlingsgrad och syntetiska bränslen.

Regeringen utreder om utsläppen från avfallsförbränning kan överföras från ansvarsfördelningssektorn till utsläppshandeln utan att konsumenternas avfalls- eller energikostnader stiger.

Markanvändningssektorn

Finlands skogar och en hållbar användning av dem samt säkerställandet av skogsnaturens biologiska mångfald är en viktig del av bekämpningen av och anpassningen till klimatförändringen. Skogar som växer bra producerar en förnybar råvara som kan ersätta fossila råvaror samt fungerar som en viktig kolsänka. Man ser till att skogarna vårdas och växer så att de även i fortsättningen fungerar som nettosänkor. För att markanvändningssektorns EU-förpliktelser ska kunna uppfyllas behövs det verkningfulla åtgärder som är ekonomiskt förnuftiga och som inte försämrar verksamhetsförutsättningarna för den inhemska skogsbranschen.

Det behövs en industri som baserar sig på en förnybar, inhemsk råvara när omställningen till ett renare samhälle görs. De bioekonomiska lösningar och lösningar inom cirkulär ekonomi som ett lönsamt skogsbruk möjliggör och som efterfrågas ute i världen skapar välfärd i Finland. Det skogsbruk som samordnar de olika dimensionerna av hållbarhet och som beaktar människorna, ekonomin och miljön när samhället utvecklas fortsätter. Man ser till att verksamhetsmiljön inom skogsbranschen är konkurrenskraftig och sporrar skogsägarna. Användningen av skogar begränsas inte.

Markanvändningssektorns nettokolsänka har minskat betydligt enligt Naturresursinstitutets uppdaterade beräkningsmetoder. Regeringen fortsätter åtgärderna för att stärka markanvändningssektorns kolsänkor. Trots åtgärderna kommer Finland dock inte att nå de mål för kolsänkor som ställts upp för perioden 2021–2025, och detta beror i synnerhet på att skogstillväxten har minskat, beräkningsmetoderna har ändrats och importen av virke från Ryssland har upphört.

Skog och mark som kolsänkor stärks. Markutsläppen minskas på ett verkningfullt och kostnadseffektivt sätt genom att befintliga metoder utvidgas och effektiviseras. På detta sätt kan klyftan till följd av att Finland enligt LULUCF-förordningen kalkylmässigt ligger efter minskas.

Regeringen stärker skogarnas tillväxt genom ett åtgärdspaket och genomför den nationella skogsstrategin. Skogsvårdsrekommendationerna uppdateras så att de stöder skogarnas och kolsänkornas tillväxt och tillämpningen av dem förbättras. Omloppstiderna förlängs måttfullt och man ingriper i alltför kraftig gallring. Tillsynen över efterlevnaden av skogslagen effektiviseras och skogens förnysetakt förbättras bland annat genom en ökad plantering av skog och vård av plantbestånd. Vård- och gödslingskampanjer som gäller eftersatt skogsvård inleds och ersättning för kolrika objekt införs inom ramen för METSO-finansieringen. Konsekvenserna av att det införs en avgift för ändrad markanvändning bedöms. Marknaden för koldioxidbindning utvecklas och hyggesfri skogsodling på torvmarker utökas.

Skogarnas kolsänkor vårdas på lång sikt med beaktande av den långsamma realiseringen av konsekvenserna samt tillgången på virke inom industrin. Genom att höja industrins förädlingsvärde kan både kollagren och samhällsekonomin stärkas utan att användningen av virke ökar. Skogsvårdsrekommendationerna revideras och det begränsade behovet av att uppdatera skogslagen dryftas tillsammans med intressentgrupper inom skogsbranschen och med hänsyn till skogsägarnas intressen. Ändringarna genomförs så att de vid ingången av 2030-talet främjar en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar vård och användning av skogarna samt skogens roll som kolsänka. Kvaliteten på skogsvården tryggas till nytta för skogsägarna och hela samhället. Både skogarnas tillväxt och hälsa säkerställs och effekterna av klimatförändringen samt skogsskadorna dämpas. Kunskapsunderlaget stärks till exempel när det gäller variationer i markutsläppen enligt jordart eller odlingsteknik.

Torvåkrars potential att minska utsläppen utnyttjas som en del av de kostnadseffektiva åtgärderna utan att självförsörjningen inom livsmedelsproduktionen äventyras och utan att jordbrukets lönsamhet försämras. Vid utvecklandet av jordbruket slopas, när det är möjligt, dikningen av ny icke-röjd torvmark för användning som åker. Regeringen förbereder sig för olika alternativ och bedömer de ekonomiska konsekvenserna, om Finland inte på kort sikt uppfyller förpliktelserna enligt LULUCF-förordningen. Att de utsläppsminskningar som ännu inte gjorts, inklusive höjningar, överförs som en förpliktelse till ansvarsfördelningssektorn beaktas i besluten. Regeringen strävar efter att säkerställa att Finlands förpliktelser står i rätt proportion till de övriga EU-länderna.

Arbete för att påverka EU:s klimatpolitik

Det är viktigt för Finland att proaktivt påverka EU:s klimat- och energipolitik. Det ligger i Finlands intresse att påskynda utsläppshandelssektorns utsläppsminskingsbana och att bättre än i nuläget beakta medlemsländernas förhållanden inom ansvarsfördelnings- och markanvändningssektorerna.

Regeringen främjar aktivt ett omfattande införande av tekniska sänkor i Europa och Finland. Strävan är att avskiljning och utnyttjande av den koldioxid som uppkommer vid vedeldning ska underlättas i EU-bestämmelserna. Det är logiskt att kol som tas till vara från biobaserade källor genom teknisk avskiljning av koldioxid räknas som en sänka inom LULUCF-sektorn, liksom långvariga träprodukter i nuläget.

Den snabba tekniska utvecklingen möjliggör att de fossila utsläppen från industrin i Finland minskar till en bråkdel. När EU:s utsläppsminskingsmål för 2040 fastställs ska fokus ligga på framför allt att minska utsläppen med hjälp av den tekniska utvecklingen utan att

kolsänkorna står för en oproportionerligt stor andel av förverkligandet av målet. Målen för förnybar energi 2040 bör styra till materialanvändning med en högre förädlingsgrad än träbiomassa.

Verksamheten på frivilliga marknader för koldioxidminskning och koldioxidbindning möjliggörs på ett sporrande och transparent sätt. Man ser till att frivilliga åtgärder och sätten att beräkna dem inom markanvändnings- och ansvarsfördelningssektorerna stöder Finlands åtgärder för att fullgöra EU:s gemensamma åtaganden. Vid regleringen av företagens påståenden om klimatneutralitet ska principen vara att det i påståendet tydligt framgår hur mycket de fossila utsläppen har minskat i den egna värdekedjan och vilken del som har kompenserats med köpta kolkrediter.

7.5 Finland värnar om sin värdefulla natur

Genom sin naturpolitik fullgör Finland internationella åtaganden. Regeringen stöder Finlands anpassningsförmåga och stabilitet genom att stärka den biologiska mångfalden. Regeringen tryggar bevarandet av naturkapitalet som en del av en ansvarsfull ekonomisk politik och strävar efter att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Regeringen fortsätter och utvecklar programmen METSO, Helmi och NOUSU samt inleder ett program för frivilligt skydd också för havsmiljön. Regeringen ställer upp de nationella målen så att de kan samordnas med samhällets övriga behov.

Betydelsen av ren natur som en konkurrensfördel för Finland stärks

Samhällets verksamhet omvandlas så att den blir naturpositiv. Regeringen strävar efter att stoppa förlusten av biologisk mångfald genom samarbete och gör de positiva konsekvenserna för naturen till en exportprodukt för Finland. Målet är att Finland ute i världen ska vara känt inte bara för finansministrarnas klimatkoalition utan också för att vara positivt inställt till naturen, och vid sidan av koldioxidhandavtrycket kan vi utnyttja vårt kunnande om det ekologiska handavtrycket. Regeringen utvecklar den rundabordsmodell för klimatpolitiken som leds av statsministern och inkluderar naturpolitiken i modellen. I enlighet med principerna för hållbar utveckling ska vid tryggandet av den biologiska mångfalden alltid också konsekvenserna för den sociala och ekonomiska verksamheten beaktas. Naturpolitiken beaktar dessutom skyddsåtgärdernas effektivitet, verkningsfullhet och lokala acceptans. Regeringen stärker de ekonomiska styrmedlen för att trygga förutsättningarna för kommande generationers välfärd. Regeringen bereder förvaltningsövergripande en nationell strategi för biologisk mångfald och ett handlingsprogram för den.

Regeringen bereder en verksamhetsmodell som vid sidan av BNP mäter den totala hållbarheten, det vill säga välfärden, den ekonomiska lönsamheten och miljöns tillstånd. Utvecklingen av miljöns tillstånd följs upp utifrån naturens unika karaktär och förändringar i mångfalden på olika håll i Finland. En indikator kan användas för att följa upp förändringar i naturvärdena och för kommunikation om förändringarna. Regeringen uppmuntrar alla branscher att utarbeta mångfaldsfärdplaner som också med tanke på samhällsekonomin ger förståelse för den ekonomiska aktivitetens beroende av naturen och det mervärde den erbjuder (ekosystemtjänster). Regeringen möjliggör ny flerkanalsfinansiering för de mest verkningsfulla åtgärder som inkluderas i pilotförsök. Till stöd för företagen utvecklas en verksamhetsmodell som innebär att åtgärder styrs till att minska verksamhet som ökar förlusten av biologisk mångfald.

Regeringen fortsätter miljöprogrammet Helmi. Myrar och skogar skyddas med tanke på i första hand kvalitet och verkningsfullhet. Ytterligare skydd riktas kostnadseffektivt till de objekt som har de värdefullaste naturvärdena och detta görs så att de samhällsrelaterade konsekvenserna beaktas i hög grad. Regeringen utreder till exempel en gradering av METSO-ersättningsnivåerna enligt naturvärden samt utnyttjande av miljövänliga anbuds-förfaranden, med beaktande av internationella förpliktelser. Regeringen främjar ett bättre ekologiskt tillstånd i vattendragen i insjövattnen och havsområden.

Regeringen skyddar de av statens återstående gamla skogar i naturtillstånd som uppfyller de nationella kriterierna. Regeringen säkerställer att oberoende kriterier blir klara med snabb tidtabell. Skyddet av värdefulla skogsobjekt som ägs av privata skogsägare fortsätter baserat på frivillighet, det vill säga med stöd av METSO-programmet. Privata skogsägares medvetenhet om möjligheterna att skydda skogar med särskilt skyddsvärde ökas. Skogsdikningens konsekvenser för miljön och vattendragen minskas.

Regeringen utvecklar den frivilliga ekologiska kompensationen bland annat genom att förtydliga regleringen med godkända gemensamma kriterier och genom att möjliggöra tillämpning av kompensation som en del av miljötillståndsprocessen. Regeringen utreder om de uppgifter som fåtts vid naturkartläggningar kan utnyttjas för att utveckla kompensationsmarknaden.

Finlands naturvärden tryggas

Regeringen effektiviserar bekämpningen av skadeorsakande främmande och invasiva arter för att den värdefulla finska naturen ska kunna tryggas. Regeringen gör det möjligt att jaga och utnyttja sådana arter vars bestånd är tillräckligt starkt och som är till skada för

naturen och människorna. Regeringen beaktar behovet av att godkänna praxis för ersättning av skador också när arter förflyttas för jakt. Förutsättningarna för tillväxten av saimenvikarbeståndet tryggas.

Regeringen främjar friluftsliv och turism i naturen i Finland. Satsningar görs på miljöfostran och på i synnerhet barns och ungas möjligheter att röra sig i naturen. Statens strövområden samlas till en tydlig helhet under Forststyrelsens naturtjänster, och områdena kan då utvecklas som ett varumärke som påminner om nationalparker. I samband med detta uppdateras lagen om friluftsliv. Regeringen ser samtidigt över möjligheterna att samordna jakt och annan rekreativ användning av naturskyddsområden. Regeringen gör det möjligt att stärka nationalparkernas finansieringsbas i form av frivilliga besöksavgifter och utreder möjligheterna att utnyttja de avgifter som tas ut av samarbetsföretagen.

Fritt strömmande vattendrag

Regeringen förbättrar vandringsfiskarnas levnadsförhållanden bland annat genom att återställa strömmande vattendrag. NOUSU-programmet fortsätter och utvecklas. Vattenkraftverk av mindre betydelse rivs och vattendragen återställs i naturtillstånd. Moderna fiskevårdsskyldigheter fullgörs också i fråga om små dammar. Regeringen uppdaterar vattenlagen så att utöver uppdateringen av de gamla vattentillstånden kan det också fastställas fiskevårdsskyldigheter för inrättningar som hittills inte varit underkastade sådana skyldigheter. Regeringen svarar genom nationell lagstiftning på kraven i ramdirektivet för vatten. Regeringen ser till att fiskvägsprojekt framskrider smidigt och möjliggör försök och pilotförsök i vattendrag. I samarbete med aktörerna i området främjar regeringen återställandet av forsarna i Palokki i Heinävesi för att återetablera hotade fiskbestånd. Samtidigt främjas hållbar turism i området. Regeringen fortsätter programmet för effektiviserat vattenskydd.

7.6 Värnande om Finlands rena miljö genom cirkulär ekonomi

Finland förbättrar självförsörjningen, höjer förädlingsgraden och minskar föroreningarna genom att förbättra materialåtervinningen. En mindre mängd näringsämnen och andra användbara ämnen hamnar ut i naturen. Regeringen gör tillståndprocesserna i anslutning till miljön smidigare och avvecklar regleringshinder för cirkulär ekonomi. Näringsbelastningen i Skärgårdshavets avrinningsområde minskas och detta görs som ett exempel på cirkulär ekonomi. Betydelsen av ren natur som en konkurrensfaktor för Finland stärks och rollen som föregångare inom cirkulär ekonomi skapar nytt arbete och ny

affärsverksamhet. Finland främjar också det nationella intresset med beaktande av den cirkulära ekonomin på den europeiska inre marknaden och uppkomsten av en europeisk marknad för returråvaror.

Råvaror av avfall samt självförsörjning

Regeringen ökar användningen av återvunnet material på marknadsvillkor genom att ändra avfallslagstiftningen. Förnybara, biobaserade och återvunna material ersätter lösningar inom den fossila ekonomin, minskar mängden avfall som uppkommer och användningen av icke-förnybara råvaror, stärker de inhemska värdekedjorna, förbättrar produkternas förädlingsgrad och skapar tillväxtpotentialer i Finland. Cirkulär ekonomi möjliggörs bland annat genom att man främjar separat insamling och fortsatt utnyttjande av biobaserade och biologiskt nedbrytbara material samt till exempel återanvändning av textilavfall, maskiner och anordningar samt fordonsdelar. Regeringen utreder en utvidgning av avfallsskattebasen och säkerställer att skattebördan inte belastar primärproduktionen eller hushållen, och att företagets betalningsbördan inte ökar oskäligt. Regeringen förbättrar Finlands självförsörjning genom att effektivisera kretsloppet av material och näringsämnen. Regeringen utvecklar en fungerande marknad för återvunna råvaror för olika användningsändamål och ökar den andel återvunnet material som används. Man övergår till ett livscykelänkande där cirkulär ekonomi kan erbjuda konkurrensfördelar. Regeringen utvecklar regleringen så att avfalls-, produkt- och kemikaliebestämmelserna bildar tydliga helheter och miljöregleringen är tydlig och det inte finns överlappande skyldigheter eller styrmedel. Den cirkulära ekonomin beaktas vid offentlig upphandling och man ser till att även små och medelstora företag kan delta i den cirkulära ekonomin. Avfallslagen ändras så att kommunernas ansvar begränsas till endast hushållsavfall. Kommunernas sekundära ansvar i avfallslagen preciseras så att kommunen kan sälja avfallshanteringstjänster till näringslivet endast om det finns en faktisk marknadsbrist. Regeringen kartlägger och utnyttjar Finlands starka sidor vad gäller kritiska råvaror genom att utarbeta en mineralstrategi som stärker självförsörjningen och tryggar tillgången på råvaror också vid överraskande marknadsstörningar.

Skärgårdshavets avrinningsområde blir ett pilotområde för näringskretsloppet

Regeringen skyddar Finlands vattendrag och särskilt det sårbara Skärgårdshavet. Regeringen fortsätter Skärgårdshavsprogrammet med betoning på åtgärder som leder till betydande förbättringar av näringskretsloppet, såsom kretsloppet av animaliska näringsämnen, förbättring av markens absorptionsförmåga på väsentliga avsnitt och avlägsnande av näringsämnen från vattendrag. Regeringen stärker den övergripande samordningen

av förvaltningsområdena och forskningen och förbättrar verkningsfullheten när det gäller de skyddsåtgärder som vidtas i Östersjön, särskilt Skärgårdshavet. Verkningsfullheten i fråga om informationen om Östersjön utökas. Regeringen söker kostnadseffektiva lösningar på systemnivå och konsekvensbedömningen är primär. Näringskretsloppet främjas teknikneutralt och den samhälleliga efterfrågan kommer i första hand. Användningen av inhemsk biogas i synnerhet i den tunga trafiken kan utökas. Regeringen möjliggör användning av slutprodukterna från processen för produktion av biogas till exempel som skogsgödselmedel och sörjer för en förutsägbar verksamhetsmiljö för biogasinvesteringar. Det utvecklas metoder, såsom tekniska lösningar för att överföra näringsöverskott till områden med underskott på ett kostnadseffektivt sätt. Regeringen främjar återvinning av fosfor från gödsel och överföring av den till områden med näringsunderskott, och utvecklar sätten att hålla näringsämnen kvar på åkrar genom att utnyttja naturens egna ekosystem. Näringsbelastningen i vattendragen minskas genom att man beaktar åkermarkens struktur och förbättrar vattenhanteringen i avrinningsområdena. Regeringen skapar incitament för god agroekologi och en välmående mark till exempel genom rätt slags växtföljd och betesrotation och genom ett ökat växttäck. Regeringen gör utnyttjandet av jordförbättringsmedel mångsidigare, såsom behandlingar med gips, fiber och strukturkalk, så att jordbrukarna har alternativ och kan välja de lösningar som passar dem bäst. I primärproduktionen i och miljöstillståndsprocessen för Skärgårdshavets avrinningsområde fästs det vikt vid att näringsutsläppen minskar.

Regeringen utreder om behandlingen av avloppsvatten från glest befolkade områden kan centraliseras och effektiviseras särskilt i Skärgårdshavet och kustområdena. Vid behandlingen av kommunalt dagvatten förutsätts det att driftsäkerheten och kvaliteten på behandlingen säkerställs så att överströmning av obehandlat avloppsvatten till vattendragen minskar till en bråkdel och att man vid tillvaratagandet av näringsämnen överallt når upp till nivån för bästa praxis. Muddring av älv- och åmynningar främjas för att minska skadorna till följd av översvämningar och på så sätt även minska näringsbelastningen.

Regeringen stoppar dumpningen av snö i vattendrag. Utsläpp i havet av fartygs sköljvatten, matavfall, vatten från svavelskrubbar och toalettavfall förbjuds på Finlands territorialvatten. Regeringen stärker lagstiftningsarbetet i internationella forum (Kommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö HELCOM, International Maritime Organization IMO) tillsammans med de andra Östersjöländerna, särskilt grannstaterna. Regeringen strävar efter att tillsammans med de andra Östersjöländerna begränsa också annan skadlig fartygsverksamhet, såsom användning av fartyg i dåligt skick vid isförhållanden. Regeringen säkerställer en tillräcklig oljebekämpningsberedskap så att man kan fullgöra de nationella åtagandena samt tillgodose de behov och uppfylla de krav på prestationsförmåga som förändringarna i verksamhetsmiljön medför.

8 Den nya erans utrikes- och säkerhetspolitik

Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omvärld har förändrats avsevärt sedan Ryssland inledde ett fullskaligt anfallskrig mot Ukraina i februari 2022. Säkerheten i Europa är utsatt för det allvarligaste hotet på årtionden. Rysslands brutala krig mot Ukraina bryter mot internationell rätt och principerna i FN-stadgan. Det försvagar Finlands och hela Europas säkerhet och stabilitet samt Rysslands trovärdighet som avtalspart. Kriget har förvärrat livsmedels- och energikrisen, som påverkar miljarder människor runt om i världen.

De globala motsättningarna och spänningarna mellan stormakterna har ökat och de har en betydande inverkan på säkerheten, ekonomin, teknologin, försörjningsberedskapen, industrin och handeln. Urholkningen av den regelbaserade världsordningen, den allt starkare maktpolitiken, utmaningarna som protektionismen medför också mellan likasinnade länder och de hinder som frihandeln möter, klimatförändringen, den globala migrationen till följd av fattigdom och utsiktslöshet samt extremiströrelser och terrorism medför alla utmaningar för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik.

De viktigaste målen för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att trygga Finlands självständighet och territoriella integritet, förhindra att Finland hamnar i en militär konflikt och garantera finländarnas säkerhet och välfärd. Finland arbetar för att förebygga militära hot och minska spänningar.

Grunden för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik utgörs av rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheterna, jämlikhet och demokrati. Ett nära samarbete med partnerländerna, goda bilaterala relationer samt respekt för och stärkande av multilateral internationell rätt är hörnstenar i Finlands internationella relationer. Europeiska unionen och försvarsalliansen Nato utgör den samarbetsbaserade kärnan i Finlands utrikespolitik.

I och med Natomedlemskapet är Finland ett militärt allierat land. Natomedlemskapet stärker Finlands säkerhet och stabiliteten i Nordeuropa och gör i allt högre grad Finland till en del av den europeiska och transatlantiska säkerhetsgemenskapen. Som medlem i Nato upprätthåller Finland en trovärdig försvarsförmåga under alla förhållanden och bereder sig på att i enlighet med sina skyldigheter stödja de övriga Natoländerna. Finlands mål är att stärka EU:s och Europas eget försvar inom ramen för Nato.

EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik samt handelspolitik definierar Finlands internationella relationer på ett centralt sätt. Finland arbetar för att stärka EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska roll.

Ett aktivt medlemskap i Förenta nationerna (FN), Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Europarådet (EN) är viktigt för Finland. Finland är medlem i FN:s råd för mänskliga rättigheter 2023–2024, förbereder sig på att vara ordförande för OSSE 2025 och strävar efter att bli medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 2029–2030.

Hanteringen av utdragna kriser kräver en sammanjämkning av fredsmedling, humanitärt bistånd, utvecklingssamarbete och handelspolitik. Finland främjar genomgående kvinnors och flickors rättigheter i sin utrikespolitik. Utvecklingssamarbetet ska vara resultatrikt, effektivt och villkorligt.

Finland utvecklar i ett brett perspektiv sin relation till Förenta staterna, som är en av Finlands viktigaste strategiska samarbetspartner och allierade. Samarbetet inom disruptiva teknologier måste vid sidan av försvar och handel sättas i centrum för relationen. Finlands mål är ett så nära och fungerande samarbetsförhållande som möjligt mellan EU och Förenta staterna. Regeringen upprätthåller och fördjupar en tät, sektorsövergripande kontakt med Storbritannien och främjar landets starka partnerskap med EU.

Regeringen sörjer för nära relationer med Sverige, som är Finlands närmaste partner. Finland arbetar aktivt som en del av den nordiska referensgruppen, fördjupar den nordiska integrationen och strävar efter att undanröja gränshinder mellan länderna. Samarbetet mellan Finland och Norge intensifieras nu när de båda grannarna är medlemmar i Nato. Utöver de nordiska länderna är Estland och de övriga baltiska länderna viktiga partner för Finland i EU, i Nato och bilateralt. Regeringen strävar efter att stärka och fördjupa samarbetet mellan de nordiska och de baltiska länderna (NB8).

Riskhanteringen med tanke på stormaktsrivaliteten talar för en ny satsning på likasinnade partner, såsom Australien, Sydkorea, Japan och Kanada. Finland stärker de ekonomiska relationerna med länderna i Centralasien, eftersom de är potentiella handelspartner inom ett säkerhetspolitiskt viktigt område. Afrika är en viktig världsdel för Finland och EU, eftersom utvecklingen på den kontinenten också direkt påverkar Europas framtid.

Rysslands utrikes- och säkerhetspolitik står i konflikt med den europeiska stabiliteten och säkerheten. Finland har fördömt Rysslands invasion av Ukraina, deltar i genomförandet av Europeiska unionens sanktioner och har fryst det bilaterala samarbetet. Finland har stött Ukraina med bland annat vapen och förbinder sig att fortsätta med vapenbiståndet. Regeringens stöd för Ukraina och för landets suveränitet, självständighet och territoriella integritet är orubbligt. Finland förutsätter att Rysslands ansvar för internationella brott och

skadeståndsskyldighet realiseras. Regeringen främjar internationella åtgärder för att säkerställa ansvarsskyldigheten för Rysslands aggressionsbrott och för brott mot internationell rätt som begåtts i samband med anfällskriget. Regeringen förhåller sig positiv till att frysta ryska tillgångar tas i beslag och att avkastningen av dem används till förmån för Ukraina. Tillsammans med partnerländerna måste man finna en rättslig lösning på hur tillgångarna ska användas.

Finlands mål är att få Ryssland att upphöra med kriget i Ukraina och att tillsammans med sina partner bekämpa Rysslands försök att öka instabiliteten. Beroende på Rysslands utveckling bedömer Finland det egna förhållandet till Ryssland samt samarbetsmöjligheterna tillsammans med sina allierade inom ramen för EU och Nato. Regeringen betonar åtgärder för att upprätthålla och utveckla Finlands kännedom om Ryssland och förmåga att analysera Rysslands utveckling. Regeringen stöder i mån av möjlighet verksamhetsförsättningar för civilsamhället i Ryssland.

Kina är en viktig handelspartner för Finland och Finland upprätthåller fungerande relationer med Kina. Kinas allt starkare globala roll och mål för en ny världsordning utmanar Finland och Europa. Finlands politik i fråga om Kina bestäms genom medlemskapen i Europeiska unionen och Nato. Regeringen har som mål att minska de strategiska beroendeförhållandena till Kina. Detta främjas både nationellt och på EU-nivå. Regeringen uppmuntrar Kina att utöva sitt inflytande för att med respekt för Ukrainas territoriella integritet och FN-stadgan uppnå fred mellan Ryssland och Ukraina.

I början av regeringsperioden utarbetas en utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse samt en försvarsredogörelse, i vilka också de grundläggande riktlinjerna för Finlands Natomedlemskap fastställs. Till stöd för beredningen av redogörelserna kommer det att ordnas en parlamentarisk övervakning som omfattar alla riksdagspartier på det sätt som riksdagen förutsätter.

Regeringen preciserar vid behov den lagstiftning som gäller Natomedlemskapet, försvarssamarbete, EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska verksamhet, internationellt bistånd, hybrid- och cyberpåverkan samt terrorism.

Finland deltar aktivt i militär och civil krishantering inom OSSE, EU, Nato och FN. Genom internationella insatser främjar Finland den samhällsliga stabiliteten i de aktuella områdena och bekämpar okontrollerad migration. Samtidigt förbättras Försvarsmaktens samverkanskapacitet och personalens beredskap att samarbeta med myndigheterna i andra länder. Regeringen främjar en effektiv fredsmedling.

Samhällets enhetlighet och statsrådets ledarförmåga i frågor som gäller den yttre och inre säkerheten stärks. Regeringen utreder hur Säkerhetskommitténs funktionsförmåga kan stärkas och hur kommittén eventuellt kan överföras till statsrådets kansli utan att behörigheten ändras.

Ledningsstrukturen för den övergripande säkerheten och cybersäkerheten ses över under regeringsperioden under ledning av statsministern. Utifrån statsrådets verksamhetsmodell för hantering av störningssituationer och krisledning utarbetas ett statsrådets principbeslut, som ska utformas i riktning mot en modell för en gemensam planeringscentral för statsrådet.

Regeringen genomför en reform av utrikesförvaltningen till stöd för den nya eran inom utrikes- och säkerhetspolitiken.

8.1 En internationell och aktiv Natomedlem

Som medlem i Nato bereder sig Finland på att ta emot bistånd från sina allierade och att ge bistånd till sina allierade. Finland deltar fullt ut i all verksamhet inom Nato, inklusive uppgifter i Natos kollektiva försvar i fredstid, och förbinder sig till Natos 360-gradersperspektiv, det vill säga hela alliansens, avskräckning och kollektiva försvar.

Finland deltar i Natos insatser, internationella övningar och arbetsgrupper, inklusive planeringsgruppen för kärnvapenfrågor. Finland stärker sin kompetens i frågor som gäller kärnvapen. Finland tar på sig en aktiv roll i Natos krishantering och bekämpning av terrorism. Som Natomedlem skapar Finland säkerhet och är en pålitlig samarbetspartner som för sin del främjar Natos trovärdighet och funktionsförmåga, såväl i våra närområden som globalt.

Ett av Finlands första mål i Nato är förverkligandet av Sveriges medlemskap. Regeringen stöder Natos öppna dörrars politik och främjar tillsammans med sina allierade Ukrainas strävan efter Natomedlemskap.

Regeringen förbinder sig att i enlighet med Natos mål hålla försvarsutgifterna på minst två procents nivå i förhållande till bruttonationalprodukten under regeringsperioden. Regeringens strävan är att Finland ska förbinda sig till detta mål också över valperioderna. Regeringen arbetar för att förbättra försvarsindustrins verksamhetsförutsättningar och öka kapaciteten. Regeringen söker stöd för dessa riktlinjer genom ett omfattande parlamentariskt samarbete.

Regeringen har som mål att Natos planering och strukturer samt Finlands positionering i dem så bra som möjligt ska stödja säkerheten i Nordeuropa, från Östersjön till den arktiska regionen. Östersjöns betydelse när det gäller att trygga livsviktiga transporter, data- och telekommunikation och eltillförsel ska beaktas i planeringen. Trafikförbindelserna från Norge och Sverige till Finland måste garanteras, eftersom detta gagnar säkerheten, försörjningsberedskapen och handeln. Finland främjar den militära rörligheten i Europa och stöder EU:s projekt inom militär rörlighet.

Regeringen strävar efter att Natos funktioner, till exempel ett kompetenscentrum, ska placeras i Finland. Finland profilerar sig i Nato inom tryggheten av den arktiska regionen och Östersjöområdet, den övergripande säkerheten, cyber- och informationssäkerheten, avvärjningen av hybridhot samt bland annat inom teknologin för artificiell intelligens och kvantteknologin. Regeringen beaktar betydelsen av rymddimensionen och rymdteknologin ur såväl Natos som försvarets synvinkel. I rymdrelaterade frågor främjar Finland skapandet av en gemensam lägesbild, stärkt Natopolitik och förbättrad nationell kompetens liksom bättre affärsmöjligheter.

Regeringen bedömer behoven av ändringar i den lagstiftning som gäller Natomedlemskapet och inleder omedelbart de förberedelser som behövs.

8.2 Ett trovärdigt försvar som grund för Finlands säkerhet

Finland sörjer för upprätthållandet och utvecklandet av sin försvarsförmåga med beaktande av förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön. Finland har beredskap att reagera såväl på militära påtryckningar, hybridkrigföring som på ett omfattande militärt angrepp.

Finlands försvar baserar sig på en stark nationell försvarsförmåga som en del av alliansens kollektiva avskräckning och försvar. Finland deltar fullt ut i planeringen av Natos försvar och genomförandet av den kollektiva avskräckningen. Regeringen sörjer för den militära och administrativa integrationen med Nato. Regeringen säkerställer att Försvarsmaktens personal är tillräcklig och orkar i den förändrade verksamhetsmiljön. Den personal som behövs utökas planmässigt.

Regeringen utvecklar Finlands internationella försvarssamarbete utan förhandsbegränsningar. Finland satsar på samarbete med i synnerhet Förenta staterna, Sverige, Norge och Storbritannien. För Finland är JEF (Joint Expeditionary Force) en viktig ram i det multilaterala försvarssamarbetet. Finland utvecklar det nordiska försvarssamarbetet och rollen för Nordefco (Nordic Defence Cooperation). Samarbetet med Sverige fördjupas ytterligare.

Det militära samarbetet med Natoländerna i Östersjöområdet och den arktiska regionen stärks i och med Natomedlemskapet. Regeringen betonar och vidareutvecklar Försvarsmaktens internationella samarbete.

Regeringen strävar efter att slutföra förhandlingarna om ett avtal om försvarssamarbete med Förenta staterna. Samarbetsavtalet (Defense Cooperation Agreement, DCA) är viktigt med tanke på Finlands säkerhet. Ett främjande av avtalet på bred parlamentarisk grund garanterar för sin del långsiktighet i Finlands internationella försvarssamarbete.

I försvarsredogörelsen fastställs de långsiktiga målen för Finlands försvar i Nato. Under valperioden tillsätts vid behov en parlamentarisk arbetsgrupp för att utreda försvarets utvecklingsbehov.

Regeringen bedömer konsekvenserna av Natomedlemskapet för värnplikten samt frivilliga reservisters och avlönad personals deltagande i Natos kollektiva försvar och verksamhet och fattar de beslut som behövs.

Finlands nationella försvarsförmåga grundar sig också i fortsättningen på allmän värnplikt, försvar av hela landet och en hög försvarsvilja. Regeringen utvecklar värnplikten och utvidgar uppbåden till att gälla hela åldersklassen i enlighet med den parlamentariska arbetsgruppens rapport. Regeringen har som mål att öka antalet kvinnor som söker sig till frivillig militärtjänst till 2 000 i slutet av valperioden. Regeringen möjliggör med beaktande av tjänstgöringssäkerheten fullgörande av beväringstjänst och deltagande i repetitionsövningar för diabetiker samt bedömer möjligheterna för andra personer som befrias av hälsoskäl att delta i försvarsutbildningen. Det görs möjligt för militärpersoner i avsked och reservister att tjänstgöra i uppgifter under normala förhållanden och undantagsförhållanden inom Försvarsmakten till utgången av det år då de fyller 65 år.

Regeringen utvecklar civiltjänstsystemet så att det blir mer ändamålsenligt med hjälp av den parlamentariska arbetsgruppens rapport och kopplar tjänstgöringen tydligare än för närvarande till verksamhetsmodellen för den övergripande säkerheten.

Under regeringsperioden behålls antalet repetitionsövningar för reserven på den nivå som kraven i verksamhetsmiljön förutsätter. Samtidigt säkerställer regeringen att övningarna genomförs på ett högklassigt sätt med beaktande av beväringarnas utbildning och den ökade verksamhetsvolymen i anslutning till Natomedlemskapet.

Regeringen slutför Försvarsmaktens strategiska kapacitetsprojekt. Under regeringsperioden fattas de första besluten om en reform av Armén. Tyngdpunkten i de nya materielprojekten kommer att ligga på Armén. Finland fortsätter med försvarsmateriel- och utbildningsstödet till Ukraina och försvarsförvaltningen ersätts för den kapacitet som överlåtit.

Regeringen förbättrar verksamhetsförutsättningarna för det frivilliga försvaret och utreder i anslutning till det rollen och ställningen för de frivilliga regionala och lokala trupperna samt andra aktörer inom den övergripande säkerheten. I försvarsredogörelsen behandlas också Försvarsutbildningsföreningens roll, som utvecklas, och föreningens uppgifter, mål och resurser. Samordningen av föreningar och organisationer inom tredje sektorn som samarbetar med försvaret förbättras och det skapas en möjlighet att registrera personer som de har utbildat för att personerna vid behov ska kunna nås. Möjligheten att införa en rätt till skatteavdrag för utrustning, redskap och vapen som lämpar sig för militärt bruk utreds till den del de lämpar sig för användning under kristider och är förenliga med kraven i enlighet med den försvarsutbildning som ordnas av Försvarsmakten eller Försvarsutbildningsföreningen.

Regeringen påverkar beredningen av EU:s förbud mot användning av bly (som en del av REACH-förordningen) så att det inte stör verksamhetsförutsättningarna för det frivilliga försvaret. Det frivilliga försvaret och sportskytte som stöder försvarsberedskapen ska undantas från förbudets tillämpningsområde. Regeringen arbetar aktivt för att skjutbanorna inte ska omfattas av begränsningen och godkänner inte att EU:s förbud mot och begränsningar av användningen av bly utvidgas till att omfatta kulor.

Regeringen tryggar verksamheten vid Finlands skjutbanor och främjar, med beaktande av regionala behov, inrättandet av nya skjutbanor samt bedömer eventuella lagstiftningsbehov med beaktande av behoven för de centrala försvars-, reservist-, sportskytte- och jaktorganisationerna samt myndigheterna. Regeringen gör miljötillståndprocesserna för och lagstiftningen om skjutbanor smidigare. Målet för antalet utomhusskjutbanor är cirka 1 000 skjutbanor före utgången av decenniet. Tyngdpunkten ligger på ett tillräckligt antal banor för gevärsskytte och funktionellt skytte i hela landet.

Med hjälp av nationell upphandling stärks den militära försörjningsberedskapen. Regeringen har som mål att särskilt öka den inhemska produktionen av ammunition. Alla tänkbara system för gemensam upphandling och finansiering ska utnyttjas, såväl i anslutning till EU som till Nato. Regeringen stöder den finländska försvarsindustrin för att maximera de samarbetsmöjligheter som öppnar sig genom medlemskapen i EU och Nato.

Regeringen stärker verksamhetsförutsättningarna för den inhemska försvarsindustrin. I början av regeringsperioden inleds en utredning om produktionskapaciteten och produktionsarrangemangen för Försvarsmaktens viktigaste ammunition. Vid exportkontrollen av försvarsmateriel agerar Finland i enlighet med sina internationella förpliktelser och sin nationella lagstiftning. Under regeringsperioden granskas behoven att revidera lagen om export av försvarsmateriel. Finland ställer inte strängare kriterier för export av försvarsmateriel än centrala europeiska jämförelseländer. Regeringens beslut om exporttillstånd är konsekventa. Underhåll och uppdatering av produkter som redan en gång beviljats tillstånd godkänns i princip. Med beaktande av säkerhetsläget i Europa strävar man efter att utveckla EU:s taxonomi för hållbar finansiering så att finansieringen av försvarsindustrin underlättas. Försvarsindustrin beaktas i nationella FoUI-satsningar och exportfrämjande projekt.

Regeringen ser till att stödåtgärderna för Finlands krishanteringsveteraner motsvarar arrangemangen i de övriga nordiska länderna. De nuvarande stödarrangemangen för krishanteringsveteraner stärks genom att de befintliga tjänsterna samlas enligt principen om ett enda serviceställe (ett så kallat nationellt centrum för krishanteringsveteraner).

Lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag ändras så att det blir möjligt att få vård också vid posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). I lagen stryks tidsfristen på sex månader, som ofta leder till att personer inte omfattas av vården.

Arbetet för att värna om veteranernas och lottornas traditioner ordnas utifrån förslagen i rapporten från den arbetsgrupp som utrett frågan.

8.3 Ekonomiska relationer som en del av en strategisk utrikespolitik

Finland främjar en regelbaserad internationell ordning och arbetar aktivt för att FN ska reformeras så att organisationen kan möta 2020-talets globala utmaningar. Finlands FN-strategi ses över som en del av statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse. Revideringen av strategin är en viktig utgångspunkt för Finlands kampanj för en plats i säkerhetsrådet perioden 2029–2030. Att engagera det globala syd i den regelbaserade internationella ordningen, i arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter blir en prioritering i Finlands utrikes- och säkerhetspolitik.

Regeringen betraktar Finlands yttre förbindelser som en förvaltningsövergripande helhet. De internationella ekonomiska relationerna är, liksom handelspolitiken, utvecklingspolitiken och politiken för teknisk utveckling, en del av Finlands strategiska utrikes- och säkerhetspolitik. Handelspolitikens viktigaste mål är att främja finländska företags export och investeringar. Även försörjningsberedskapen, säkerheten och miljökonsekvenserna måste beaktas i handelspolitiken.

Senast våren 2024 ska regeringen utarbeta en redogörelse om Finlands internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete. I redogörelsen fastställs målsättningar, de åtgärder som krävs och hur genomförandet ska övervakas. I redogörelsen ska det också ingå riktlinjer om Finlands förbindelser till utvecklingsländer.

Regeringen satsar på att främja export och investeringar genom att stödja finländska företags etablering på växande marknader. Exportfrämjandets mål är att öppna nya marknader för dem som vill växa, i synnerhet små och medelstora aktörer. Team Finland-nätverkets verksamhet och ledning ses över i samarbete med näringslivet för att stödja Finlands strategiska intressen. Regeringen stärker utrikesministeriets styrande roll i det statliga främjandet av export och internationalisering. Möjligheten att integrera Business Finlands verksamhet utomlands i Finlands beskickningsnätverk utreds. Regeringen evaluerar exportfrämjandets effektivitet – inklusive såväl de exportfrämjande resorna som finansieringssystemet – jämfört med modellerna i till exempel Sverige och Danmark.

Finland stärker frihandeln genom regionala och bilaterala avtal, och stöder WTO:s verksamhetsförutsättningar. För att stärka de ekonomiska relationerna mellan Finland och Förenta staterna främjar regeringen målmedvetet förhandlingarna om Finlands anslutande till programmet US Global Entry.

Regeringen genomför en reform av utrikesförvaltningen för att stödja den nya eran inom utrikes- och säkerhetspolitiken, bland annat med beaktande av de nya skyldigheter som Natomedlemskapet medför. Syftet med reformen är att fokusera på Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska intressen, på ekonomisk tillväxt, internationella ekonomiska relationer och teknisk utveckling. Som en del av reformen ser regeringen över hur multilaterala ärenden sköts i utrikesförvaltningen. Resurser och satsningar koncentreras främst till länder som är strategiskt viktiga för Finland. Detta gäller såväl beskickningar som ekonomiska relationer, säkerhetspolitiskt samarbete och utvecklingssamarbete. Beslut om beskickningsnätverkets dimensionering fattas långsiktigt och överlagt. Finland söker praktiska gemensamma lösningar tillsammans med de nordiska ländernas och EU-ländernas utrikesrepresentationer.

8.4 En helhetsbetonad utvecklingspolitik

Utvecklingspolitiken är en del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik och stöder även Finlands strategiska ekonomiska relationer. Finland fokuserar på de partnerländer som är viktigast för oss och bygger upp mer strategiska relationer till dessa utifrån tydligt avgränsade prioriterade områden. Finlands fokusländer kommer att bli färre. Finland satsar på jämlika samarbetsmodeller i utvecklingssamarbetet. Målet är att bygga hållbara partnerskap med utvecklingsländer, partnerskap baserade på ömsesidig nytta och respekt. Det är Finlands mål att minska utvecklingsländernas osunda politiska och ekonomiska beroende av främmande makter.

I sin utvecklingspolitik utgår Finland från sina styrkor, områden där Finland har goda möjligheter att stödja en hållbar utveckling. En fungerande demokrati, en rättsstat, mänskliga rättigheter och ett levande civilsamhälle är förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling, och regeringen stöder dessa. Om befolkningstillväxten är snabbare än den ekonomiska tillväxten är det mycket svårt att bekämpa fattigdom och stärka välfärden på ett hållbart sätt. En av prioriteringarna i regeringens utvecklingspolitik är att stärka kvinnors och flickors ställning, självbestämmanderätt samt sexuella och reproduktiva hälsa, som också är avgörande för att bromsa befolkningstillväxten. Andra prioriterade områden är utbildning och klimatåtgärder.

Finland driver också sina mål genom EU:s utvecklingspolitik, i de internationella utvecklingsbankerna och FN-organen. Finland främjar aktivt finländska företags deltagande i investeringsprojekt inom ramen för EU-strategin Global Gateway.

Finland har historiskt sett försökt nå den nivå på 0,7 procent utvecklingsfinansiering av BNI som FN rekommenderar, men målet har inte uppnåtts. I det rådande ekonomiska läget vidtas det emellertid sparåtgärder i utvecklingssamarbetet under regeringsperioden. Dessa genomförs stegvis och med beaktande av Finlands åtaganden. Regeringen fastställer prioriterade områden för utvecklingssamarbetet i en redogörelse om ekonomiskt samarbete och utvecklingssamarbete och lägger upp en plan för finansieringen av utvecklingssamarbetet som sträcker sig över flera valperioder.

Civilsamhällets organisationer spelar en viktig roll i genomförandet av Finlands mål i utvecklingssamarbetet. Tyngdpunkten i Finlands utvecklingssamarbete förskjuts från bilaterala landprogram till civilsamhällesorganisationernas utvecklingssamarbete. Inhemskas organisationers chanser att få internationell finansiering (till exempel EU, FN, stiftelser) och att delta i gemensamma projekt med flera aktörer ska stärkas. Finland främjar sina utrikespolitiska mål och värderingar genom de centrala FN-organen. Möjligheten att dra av donationer till utvecklingssamarbete i beskattningen eller att göra frivilliga donationer i samband med beskattningen utreds.

Med hjälp av offentlig finansiering kan man skapa förutsättningar, men för att få till stånd bestående förändring krävs det privata aktörer, investeringar och kapital. Regeringen främjar finländska företags villkor i utvecklingsländer och företagens förutsättningar att söka finansiering av FN, EU och utvecklingsbankerna. Regeringen vill i högre grad utnyttja finländska företag i utvecklingssamarbetet och i investeringar som stöder utveckling. Regeringen lyfter fram betydelsen av utvecklingspolitiska finansiella investeringar som kanaliserar kapital till affärsverksamhet. Olika former av utvecklingsfinansiering kompletterar varandra. För en resultatrik utvecklingspolitik behövs finansiering såväl i form av donationer som lån och investeringar. Hållbart skogsbruk och beskningsprojekt som utnyttjar finländskt kunnande samt andra projekt som förbättrar de lokala levnadsförhållandena och utökar den globala kolsänkan främjas i utvecklingsländerna.

Finland fortsätter ge humanitärt bistånd med betoning på hjälp till de mest sårbara grupperna.

Regeringens mål är att främja och utöka den finländska fredsmedlingskompetensen. Regeringen stöder olika metoder för att bredda den finländska fredsmedlingsverksamheten i samarbete med den privata sektorn och civilsamhället.

Finland fortsätter att stödja Ukraina bland annat med utvecklingssamarbete, försvarsmateriel, civil krishantering och humanitärt bistånd. Stöd ges också genom civilsamhällesorganisationer, Europeiska unionen, Europarådet och Natos fonder. Finland förbereder sig på att stödet växer i takt med att vapenhjälpen ökar och återuppbyggnaden tar vid. Ukraina är den största mottagaren i Finlands utvecklingssamarbete under regeringsperioden. I allt stöd beaktas stärkandet av rättsstatens strukturer och korruptionsbekämpning. Regeringen bereder en nationell återuppbyggnadsplan för Ukraina i samarbete med näringslivet och Team Finland-nätverket.

Som villkor för Finlands utvecklingssamarbete fastställs att partnerlandet tar emot sina egna medborgare och ger sitt stöd till den internationella regelbaserade ordningen. Finland beviljar inget bistånd till regeringar eller aktörer som stöder Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Finland stöder EU:s strävan att med hjälp av bland annat instrument för utvecklingssamarbete och visumpolitik uppmuntra tredjeländer att ta emot sina egna medborgare.

Regeringen övervakar effektivt användningen av medel i utvecklingssamarbetet. Om missbruk uppdagas leder det till att stödet skärs ned eller upphör helt och, i den utsträckning det är möjligt, återkrävs.

8.5 Cybersäkerhet, informationssäkerhet och motverkan av hybridhot

Hybridhot betyder omfattande störningar och påverkan i syfte att försvaga samhällets verksamhet och beslutsfattande. Hybridpåverkan utövas av både statliga och icke-statliga aktörer. Att hybridhot blivit allt vanligare beror på förändringarna i de internationella politiska konstellationerna, som präglas av allt starkare spänningar mellan stormakterna och olika samhällssystem. Cyberangrepp och informationspåverkan är centrala former av hybridhot.

Finland förbereder sig proaktivt på hybridhot. Regeringen ser över den nationella cybersäkerhetsstrategin så att den motsvarar vår förändrade omvärld. Att uppgifter om den kritiska infrastrukturen delas öppet ska omvärderas med beaktande av den nationella säkerheten. Underrättelse- och beredskapslagstiftningen uppdateras så att den möjliggör effektiv motverkan av hybridhot.

Den finländska kompetensen i fråga om cyber- och informationssäkerhet ska tryggas genom satsningar på utbildning inom området. Processen för att godkänna krypteringsprodukter ska snabbas upp så att inhemsk cyberteknik kommer snabbare ut på marknaden. Finland ska skaffa sig status som land med en kvalificerad utvärderingsmyndighet som godkänner informationssäkerhetsprodukter inom EU. Cybersäkerheten ska stärkas i nära samarbete med företag, näringslivet och civilsamhället, med beaktande av att en stor del av den kritiska infrastrukturen är i privat ägo.

Ledningsstrukturen för den övergripande säkerheten och cybersäkerheten ses över under regeringsperioden. Genom reformen säkerställs en tydlig fördelning av ansvar och befogenheter samt ett effektivt informationsutbyte, och de lagändringar som krävs genomförs. Regeringen utarbetar en cyberförsvarsdoktrin samt klargör och preciserar Försvarsmaktens roll i cyberförsvaret.

För att förebygga samhällsskador på grund av desinformation uppdaterar regeringen verksamhetsmodellen för strategisk kommunikation. Informationsförsvaret ska också stärkas och uppmärksammas som ett led i uppdateringen av cybersäkerhetsstrategin. Regeringen uppmärksammar båda nationalspråken och även andra språk i sin motverkan av desinformation. Lärarnas kompetens att lära ut mediekritik och medvetenhet om cyberrisker stärks för att bygga upp hela samhällets resiliens.

9 Europeiska unionen: mot strategisk konkurrenskraft

Europeiska unionen är Finlands viktigaste referensram och värdegemenskap inom såväl politik som ekonomi. Finland har som mål att Europeiska unionen ska vara globalt stark och handlingskraftig och att unionen ska arbeta för medlemsstaternas och medborgarnas säkerhet, välbefinnande och ekonomiska intressen. Finland är en aktiv, pålitlig och lösningsinriktad medlemsstat som tar initiativ och agerar på ett konstruktivt och proaktivt sätt i syfte att främja sina egna mål. Finland främjar iakttagandet av rättsstatsprincipen och bekämpningen av korruption inom EU.

Finland eftersträvar en union som är stor i stora frågor och liten i små frågor. Finland förutsätter att unionen följer subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen, med andra ord att besluten fattas så nära medborgarna som möjligt. Finland värnar om en tydlig fördelning av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna. Unionens befogenheter ska inte ökas genom nya tolkningar av fördragen.

Finland förespråkar medlemsstaternas ansvar för hållbarheten i sina offentliga finanser. Prioriteringarna i Finlands EU-politik är att främja konkurrenskraften, stärka EU:s globala roll, fördjupa försvarssamarbetet inom EU, utveckla den inre marknaden, få fart på den ekonomiska tillväxten, främja investeringar i ren energi, utnyttja naturresurser på ett hållbart sätt och fatta beslut om skogspolitiken på nationell nivå, trygga självförsörjningen inom livsmedelsproduktionen, stabilisera närområdena och stärka de yttre gränserna. Inom EU:s asyl- och invandringspolitik, inklusive eventuella mekanismer för intern ansvarsfördelning och gränssäkerhet, följer regeringen det som stakats ut i avsnittet om invandring.

Det är i Finlands intresse att EU utvecklas till en bättre och mer fungerande union. Finland är berett att genom EU:s budget verka för tilläggssatsningar på mål som Finland anser vara viktiga, i första hand inom budgeten. Finlands nationella intresse ska identifieras och tryggas i beslutsfattandet. Regeringen strävar efter att öka Finlands förvärv och avstyra lösningar som är skadliga för Finland. EU-budgeten bör hållas på en skälig nivå så att Finlands nettobidrag inte ökar. Utvecklingen av EU:s system för egna medel får inte medföra relativa merkostnader för Finland.

Regeringen ser till att utformandet av Finlands ståndpunkter och påverkansarbetet sker på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Finland samarbetar med likasinnade länder för att främja sina mål. Arbetet med att påverka den strategiska linje för EU som formas efter Europaparlamentsvalet 2024 samt programmet för följande kommission spelar en viktig roll från början av regeringsperioden.

9.1 Medlemsstaterna ansvarar för hållbarheten i sina offentliga finanser

Europeiska unionen bör övergå från stimulanspolitik som ökar skuldbördan och från inkomstöverföringar till en tillväxtpolitik med hållbar grund i en stabil och kriställig ekonomisk och monetär union. Endast ett EU med en stark offentlig ekonomi kan klara sig på ett hållbart sätt i den globala konkurrensen och erbjuda medborgarna ökat välstånd. Varje medlemsstat måste också i fortsättningen bära ansvar för sina egna offentliga finanser.

Regeringen arbetar för att principen om marknadsdisciplin och no bailout i grundfördraget återinförs inom valutaunionen och att en mekanism för reglering av skulder införs. Mekanismen bör konstrueras med grund i Europeiska stabilitetsmekanismen och så att reglering av skulder är möjligt samtidigt som företrädet för statliga garantifordringar upprätthålls. Mekanismen kopplas till iakttagandet av reglerna om staternas skuldsättning.

Finland förhåller sig öppet till ökad, skräddarsydd flexibilitet inom överenskomna underskotts- och skuldkriterier, om marknadsdisciplinen och ekonomins skuldållbarhet samtidigt främjas på ett trovärdigt sätt och skuldreglering för stater möjliggörs. Finland godkänner inte reformer som försvagar medlemsstaternas incitament att sanera sina offentliga finanser och ökar finansierings- och makrostabilitetsriskerna i Europa. Finland förutsätter att varje medlemsstat ansvarar för sina egna skulder så att den riskpremie som bestäms på kreditmarknaden upprätthåller disciplinen i de offentliga finanserna och minskar riskerna. Finland förbinder sig inte till åtgärder som omformar Europeiska unionen i riktning mot en asymmetrisk inkomstöverföringsunion. EU:s återhämtningsinstrument var en extraordinär engångslösning och ska inte ses som ett prejudikat. Finland godkänner inte att motsvarande arrangemang upprepas eller blir permanent till sin natur.

Finland försvarar villkorlig användning av medel och i regel också principen om enhällighet när det gäller Europeiska stabilitetsmekanismen och andra krisinstrument. Finland förespråkar att riskvikter för statliga lån tas med i bankernas kapitaltäckningsanalyser i syfte att minska den osunda ödesgemenskapen mellan stater och banker. Regeringen följer och strävar efter att hantera den finansiella risk för staten som uppkommer genom Europeiska centralbanken och Finlands Bank. Finland arbetar för att no bailout-regeln

ska iakttas också på Europeiska centralbankens nivå. Finland förespråkar åtgärder som begränsar systemrisken inom Eurosystemet. Finland främjar kapitalmarknadsunionen samt fullbordandet av bankunionen så att det inte ökar Finlands och det finländska bank-systemets solidariska ansvar.

Regeringen godkänner inte åtgärder som försvagar medlemsstaternas incitament att sanera sina offentliga finanser och ökar finansierings- och makrostabilitetsriskerna i Europa. Det är ytterst viktigt att bryta ödesgemenskapen mellan nationella banksystem och regeringars offentliga skuld, så att balansen och stabiliteten på finansmarknaden säkerställs.

Regeringen vill stärka rättsstatsprincipen genom att binda EU:s budgetfinansiering till respekt för rättsstaten, bekämpning av missbruk av medel och förebyggande av korruption. Samtidigt arbetar regeringen för att finansieringen ska kopplas till åtgärder som stärker medlemsstaternas konkurrenskraft och ekonomiska tillväxt. Medlemsstaterna måste uppmuntras att genomföra strukturella reformer. Finlands målsättning är att medlen inom EU:s fleråriga budgettram omfördelas så att de i ännu större utsträckning anvisas till stöd för att finansiera kompetens, energiomställning, säkerhet, digitalisering, forskning och nya innovationer. EU måste skärpa tillsynen över hur medlen används.

9.2 En starkare inre marknad och ekonomisk tillväxt

En fungerande inre marknad där den fria rörligheten för varor, tjänster, kapital och personer är tryggad är kärnan i den europeiska integrationen och en nyckelfaktor för framtidens tillväxt. Fri handel skapar tillväxt och arbete för finländare och européer. Genom regleringsbehörighet och handelsavtal spelar EU en betydande roll globalt. Med draghjälp av den inre marknadens storlek och innehållet i handelsavtal kan europeiska lösningar och innovationer ge upphov till globala lösningar. Regeringen förespråkar särskilt utveckling av den inre marknaden för tjänster, avveckling av hinder i regleringen och rättvis konkurrens.

Regeringen vill stärka EU:s strategiska konkurrenskraft. I syfte att uppnå det målet främjar Finland en inre marknad som baserar sig på fri rörlighet samt förtroende mellan medlemsstaterna, minskning av skadliga beroendeförhållanden, diversifiering av leveranskedjorna och ökning av marknadsmässiga lösningar. Regeringen undviker sådan extra börda som tär på konkurrenskraften i samband med det nationella genomförandet av EU-regleringen och strävar efter att minska överlappningar i regleringen. Den nationella konsekvensbedömningen av EU:s reglering och beslutsfattande ska förbättras. Regeringen strävar efter att minska sådan EU-reglering som ökar företagens administrativa börda.

Inom EU:s inre marknads-, industri- och handelspolitik verkar regeringen målmedvetet för att trygga konkurrensförhållandena för finländska företag och få fart på den ekonomiska tillväxten i Europa. Uppluckringar i konkurrenspolitiken, särskilt i fråga om reglerna om statligt stöd, hotar att försvaga den inre marknadens funktion. EU:s regler om statligt stöd måste så snart som möjligt återställas till det normala tillstånd som rådde före kriserna. EU:s industripolitik ska trygga företagens och industrins konkurrenskraft.

I nuläget understöder regeringen inte tilläggsfinansiering eller helt nya finansieringsinstrument på EU-nivå. Eventuella nya finansieringsbehov när det gäller att stödja konkurrenskraften och den gröna omställningen ska i första hand täckas genom prioritering och omfördelning av EU:s nuvarande medel, till exempel genom att utnyttja oanvända återhämtningsmedel. Regeringen bedömer behovet av en eventuell suveränitetsfond i förhållande till EU:s politik gällande statliga stöd och den riktning som kommissionens framtida förslag skulle styra fondens användning mot. Regeringen anser det vara viktigt att en eventuell fond strävar efter att gynna jämlika konkurrensförhållanden, där de bästa företagen och innovationerna är framgångsrika. Genom fonden bör endast de mest kritiska projekten understödjas, såsom bland annat projekt som syftar till att påskynda investeringar i ren energi.

Regeringen verkar på EU-nivå för så omfattande nya handelsavtal som möjligt med länder och grupper av länder utanför unionen. EU ska främja en öppen och rättvis handelspolitik. Unionens allmänna mål angående till exempel att stärka miljövänlig produktion ska främjas genom att öka incitamenten och avreglera handeln i stället för att begränsa den. Regeringen förespråkar marknadsmässiga lösningar, såsom utveckling av system för märkning och certifiering och riktande av lägre tullavgifter till miljövänlig produktion. Finland främjar EU:s strävanden att tillsammans med unionens viktigaste partnerländer komma överens om regler för digital handel.

Regeringen främjar utvecklandet av den digitala inre marknaden och förbättrandet av verksamhetsförutsättningarna för företag som tillhandahåller digitala tjänster. EU måste ha en central roll när globala standarder för den digitala ekonomin upprättas. Regeringen har som mål att säkerställa att unionens regelverk är teknikneutralt. EU bör inom ramarna för sina befintliga befogenheter spela en starkare roll inom cybersäkerheten samt erbjuda en gynnsam miljö för utveckling och införande av artificiell intelligens.

Regeringen främjar verksamhetsförutsättningarna för den finländska livsmedelsproduktionen som en del av den europeiska livsmedelsproduktionen. Genom att stärka den inre marknaden främjar regeringen livsmedelssäkerheten i Europeiska unionen samt unionens kritiska självförsörjning. Den kritiska självförsörjningen omfattar också den teknologiska

försörjningsberedskapen. Regeringen söker aktivt EU-finansiering för infrastrukturprojekt och påverkar EU-program så att regionala behov och särdrag beaktas i planeringen. Regeringen arbetar för livskraftigare områden vid EU:s yttre gräns i Finland.

Regeringen stöder åtgärder för att stärka EU:s krisberedskap och ser till att EU-rättsakter inte försvagar Finlands försörjningsberedskapssystem. Regeringen främjar samarbetet mellan EU och Nato i resiliens- och beredskapsfrågor särskilt när det gäller att skydda kritisk infrastruktur.

9.3 Europeiska unionen som en starkare geopolitisk aktör

Under de senaste åren har Europeiska unionen blivit en allt mer geopolitisk aktör. Den tilltagande konkurrensen mellan stormakterna kräver globalt starkare tag av EU, så att unionen kan trygga sina medlemsstaters intressen. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har förtydligat och konkretiserat Natos och EU:s roller inom den europeiska utrikes- och säkerhetspolitiken. Nato ansvarar för det militära försvaret av Europa med hjälp av sin kommandostruktur och gemensamma försvarsplanering, vilka Finland som fullvärdig medlem av Nato deltar i. EU är aktivt inom sanktionspolitiken och bidrar med effektivt politiskt, ekonomiskt och materiellt stöd till Ukraina. Regeringen främjar samarbetet mellan EU och Nato, EU:s utrikespolitiska roll och de åtgärder för utveckling av säkerheten som fastställts i den strategiska kompassen för EU.

Regeringen förbinder sig starkt till att stödja Ukraina och återuppbyggnaden av landet och är öppen till olika finansieringslösningar för att stödja Ukraina. Finland ger sitt stöd till Ukraina på landets europeiska väg. Finland förhåller sig öppet till att länder som uppfyller kriterierna för medlemskap ansluter sig till EU. I fråga om alla medlemskandidater anser Finland det vara viktigt att EU ses som en pålitlig och trovärdig förhandlingspartner. Finland betonar vikten av att medlemskriterierna uppfylls.

Finland stöder användning av den europeiska fredsfaciliteten och ytterligare kapitalisering av fonden i syfte att stödja Ukraina. Fredsfaciliteten är ett instrument utanför EU-budgeten, vars syfte är att förbättra EU:s förmåga att förhindra konflikter, bygga fred och stärka den internationella säkerheten. Facilitetens roll kan stärkas ytterligare när återuppbyggnaden av Ukraina inleds.

Regeringen främjar verkställandet och effektiviseringen av EU:s sanktioner mot Ryssland. Finland arbetar målmedvetet för att EU:s Rysslandspolitik ska vara enhetlig och effektiv.

Europas gemensamma militära försvar baserar sig på Nato. Finland stöder ett fördjupat europeiskt försvarssamarbete, inklusive målen i den strategiska kompassen som en del av den europeiska pelaren i Nato. Viktiga områden där det finns anledning att intensifiera samarbetet i Europa är försvarsindustrin och produktutvecklingen inom den, den militära rörligheten, beredskapen inför hybrid- och cyberhot samt gemensamma snabbinsatsstyrkor. Det är väsentligt att permanent strukturerat samarbete (PSS) inom EU motsvarar unionens kapacitetsmål och stärker hela EU:s försvar.

I EU-politiken tar regeringen stark hänsyn till hur olika initiativ och instrument påverkar grunden för Finlands försvarsindustri och därtill hörande teknologi och sörjer för att Finlands militära försörjningsberedskap är tryggad. Finland säkerställer att europeiska initiativ som gäller gemensam upphandling (EDIRPA) och utveckling av ammunitionsproduktionen (ASAP) inte orsakar störningar på marknaden, ingriper i näringsfriheten, undergräver Finlands försörjningsberedskap och modell för försörjningsberedskap eller oproportionerligt gynnar de största medlemsstaterna.

Regeringen har som mål att en gemensam marknad för försvarsmateriel upprättas inom EU. Finland förespråkar en gemensam europeisk politik för vapenexport och gemensam försvarsupphandling inom EU samt att finansieringen för forskning och utveckling gällande framtidens försvarsteknik ökas. Regeringen understöder att EU:s försvarsindustri inkluderas i klassifikationssystemet för hållbara verksamheter. Regeringen främjar användningen av försvarsmateriel som har ursprung i den cirkulära ekonomin eller baserar sig på förnybara energikällor. Finland utnyttjar till fullo finansiering från Fonden för ett sammanlänkat Europa för projekt för den militära rörligheten inom EU.

Regeringen strävar efter att stärka EU:s beslutsförmåga. Det är möjligt att öka antalet beslut som kan fattas med kvalificerad majoritet endast på begränsade områden inom utrikes- och säkerhetspolitiken, såsom sanktionspolitiken.

Regeringens mål är ett starkt transatlantiskt förhållande mellan EU och Förenta staterna. Finland förespråkar att EU och Förenta staterna bildar gemensamma ståndpunkter vid WTO-förhandlingar. Regeringen främjar också samarbete mellan EU och andra demokratiska strategiska allierade. Regeringen har som mål att minska EU:s ekonomiska, teknologiska och industriella beroende av Kina. Regeringen stärker det jämbördiga helhetsbetonade partnerskapet mellan EU och kontinenten Afrika.

9.4 Finlands röst hörs i Europeiska unionen

Regeringen förbinder sig att stärka Finlands påverkansarbete och föregripande inflytande inom EU samt att bilda Finlands ståndpunkter snabbare. Finland fastställer år 2023 sina huvudmål för nästa EU-valperiod. Regeringen övergår från att en gång under valperioden lämna en EU-redogörelse till att kontinuerligt fastställa, påverka och följa upp strategiska prioriteringar. Regeringen bereder ett principbeslut av statsrådet om ordnandet av proaktivt påverkansarbete och bildandet av föregripande ståndpunkter. Regeringen utarbetar årligen en konkret strategi för inflytande i EU som gäller frågor inom unionen som är viktiga med tanke på Finlands intressen. Finland förbereder sin ståndpunkt och presenterar sina egna tydliga lösningsmodeller före kommissionen presenterat sitt förslag. Att fastställa strategiska prioriteringar innebär också att lägga frågor i viktighetsordning. Riksdagen ska ha bättre möjligheter att delta i bildandet av Finlands EU-ståndpunkter och deltagandet ska inledas i ett tidigare skede.

Regeringen lyfter fram främjandet och försvarandet av Finlands nationella intressen i EU till en central prioritering för varje ministerium. Kanslichefen svarar för koordineringen av sitt ministeriums EU-påverkan. Förutsättningar för ett framgångsrikt påverkansarbete är utöver deltagande i arbetet i Europeiska unionens råd även insamling av information om initiativ som är i planeringsstadiet och dialog med Europeiska kommissionen och Europaparlamentet. Statsministern ska ha spelrum inom Europapolitiken att driva Finlands övergripande intressen i oväntade situationer och föränderliga förhandlingskonstellationer, dock med beaktande av riksdagens behörighet och påverkningsmöjligheter.

Regeringen ska vara aktivare och stärka samarbetet med likasinnade medlemsstater i Europeiska unionens råd. Finland intensifierar samarbetet med olika medlemsstater från fall till fall och upprätthåller samtidigt traditionella partnerskap. Det nordiska samarbetet intensifieras. Det ska avtalas med statsministern om behövligt samarbete med olika medlemsstater samt formerna för samarbetet.

Statsrådets kansli ansvarar för utformningen av Finlands linje i Europeiska rådet och för samordnandet av olika ministeriers ståndpunkter. Kansliet koordinerar också ministeriernas föregripande påverkan tillsammans med Finlands ständiga representation vid EU. Regeringen kopplar Finlands ständiga representation starkare till statsrådets verksamhet samt förtydligar styrsystemet. Beredningen av EU-domstolsärenden överförs till statsrådets kansli. Regeringen inleder ett tjänstemannaprogram som syftar till att främja finländska tjänstemäns tillträde till EU-uppgifter och möjligheter att avancera inom institutionerna. Dessutom ska programmet stödja EU-kunskaperna hos statsförvaltningens tjänstemän.

10 En trygg och kriställig rättsstat

Lägesbild

Finland är en trygg och stabil rättsstat. De utmaningar som vårt samhälle och våra medborgare ställs inför är dock allt mer komplexa. Fenomenen berör flera samhällssektorer, och det krävs allt mer samarbete och nya verksamhetsätt för att identifiera fenomenen och ta itu med dem. Förändringarna i verksamhetsmiljön förutsätter också att befogenheterna och resurserna för aktörerna inom den inre säkerheten och rättsvården ökas. Kärnan i rättsstaten utgörs av medborgarnas förtroende för ett rättvist samhälle och rättssystem.

Långsiktiga mål fram till 2031

Finland är ett förtroendebaserat samhälle där säkerhet och rättvisa förverkligas. Rättsstaten är samhällets ryggrad. Myndigheterna skapar förutsättningar för en god vardag, och rättsvårdskedjan fungerar effektivt. I all sin verksamhet främjar Finland principerna om demokrati, civilsamhället, de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt rättsstaten.

Regeringens åtgärder och skrivningar

Rysslands anfallsskrig mot Ukraina, pandemin och de skärpta spänningarna i världspolitiken betonar betydelsen av samhällets kriställighet. Regeringen stärker den övergripande säkerheten, kriställigheten och försörjningsberedskapen. Finland förbereder sig på såväl yttre som inre säkerhetshot på ett realistiskt och beslutsamt sätt genom att utnyttja nya former för internationellt samarbete.

Regeringen säkerställer tjänsterna för den inre säkerheten och rättsvården samt myndigheternas funktionsförmåga och tillräckliga befogenheter med beaktande också av de behov som följer av Natomedlemskapet. Under valperioden utarbetas statsrådets redogörelser om den inre säkerheten och tillståndet för rättsvården.

Finland främjar demokratin, rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna. Ett förtroendebaserat samhälle och goda relationer mellan olika befolkningsgrupper uppkommer när var och en i Finland kan lita på att hans eller hennes rättigheter tillgodoses, på

jämställdheten mellan könen och på jämlikheten inför lagen, på icke-diskriminering och på möjligheterna att påverka inriktningen av sitt liv. Alla har rätt att känna sig trygga och må bra i Finland.

Rättsväsendet, civilsamhället, deltagardemokratien och en tillförlitlig offentlig myndighetsverksamhet skapar grunden för förtroende för samhället och en trygg vardag. Vid bekämpningen av brottslighet och andra samhälleliga problem satsar man på att förebygga, identifiera de bakomliggande orsakerna och förverkliga straffansvaret. Finland främjar mänsklig säkerhet och förebygger ojämlikhet i säkerheten. Regeringen betonar utöver rättigheterna också individens skyldigheter och ansvar.

10.1 Den nationella säkerheten och samhällets kristålighet stärks

Regeringen bedömer nuläget för ledningen av den nationella säkerheten på statsrådsnivå och gör därefter behövliga ändringar i strukturerna, förvaltningen och formerna för politisk styrning.

Regeringen säkerställer att myndigheterna har tillräckliga befogenheter och resurser för att avvärja hot och leda kriser enligt den nationella riskbedömningen.

Inom alla förvaltningsområden genomförs en helhetsöversyn av den lagstiftningen som gäller störningar och krissituationer. Arbetet med att uppdatera sektorslagstiftningen genomförs samtidigt som beredskapslagstiftningen revideras, det vill säga senast hösten 2025.

Genom totalreformen av beredskapslagen skapas de behövliga befogenheterna för ledning av och beredskap för kriser så att samhällets verksamhetsförutsättningar tryggas under undantagsförhållanden.

Regeringen utarbetar en strategi för den nationella säkerheten. Samhällets sårbarheter för främmande staters omfattande påverkan kartläggs och bristerna åtgärdas.

Strategin för samhällets övergripande säkerhet ses över så att den motsvarar kraven i den nya säkerhetspolitiska miljön.

Skyddet av sådan infrastruktur som är kritisk med tanke på samhällets funktionsförmåga förbättras. En bedömning görs av tillämpningsområdet för säkerhetsutredningar huruvida det ska utvidgas till att omfatta arbete med kritisk infrastruktur och teknik.

Regeringen reviderar företagsköpslagen så att riskerna för den nationella säkerheten, försörjningsberedskapen och omfattande påverkan beaktas effektivare än för närvarande.

Regeringen utreder möjligheterna till effektivare ingripande och kontroll i efterhand i fråga om egendom som är viktig med tanke på säkerheten och försörjningsberedskapen i samhället.

Regeringen granskar om bestämmelserna om fastighetsförvärv och fastighetsbesittning är tillräckliga i fråga om aktörer utanför EU- och EES-området.

Möjligheten att utöka Olycksutredningscentralens verksamhetsområde med säkerhetsutredning av allvarliga störningar i cybersäkerheten ska utredas. Regeringen bereder vid behov författningsändringar i fråga om lagen om säkerhetsutredning av olyckor och gör andra behövliga justeringar i den.

Statsrådets kansli genomför ett omfattande och externt forskningsprojekt om lärdomarna av coronakrisen. I forskningsprojektet behandlas åtminstone krisledningen, beredskapen och begränsningarna av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Regeringen genomför ett externt forskningsprojekt om Rysslands omfattande påverkan på Finland under 2000-talet.

Försörjningsberedskapen sköts

Försörjningsberedskapen utgör grunden för samhällets övergripande säkerhet. Försörjningsberedskapens perspektiv beaktas i allt beslutsfattande inom alla förvaltningsområden.

Regeringen säkerställer en tillräcklig nivå på försörjningsberedskapen så att den produktion, service och infrastruktur som är nödvändig med tanke på befolkningens försörjning, näringslivet och försvaret kan tryggas vid allvarliga störningar under normala förhållanden och vid undantagsförhållanden.

Genom statsrådets målbeslut om försörjningsberedskapen säkerställer regeringen att försörjningsberedskapsnivån motsvarar kraven i den förändrade säkerhetspolitiska miljön.

Regeringen utreder vilka konsekvenser geopolitiska risker och beroenden har för försörjningsberedskapen. Försörjningsberedskapen stärks genom att utveckla det internationella samarbetet via EU och Nato samt bilateralt med olika stater. Det nordiska beredskaps- och försörjningsberedskapssamarbetet stärks.

Regeringen fäster särskild uppmärksamhet vid verksamhetsförutsättningarna för den inhemska matproduktionen och Finlands energiförsörjningsberedskap på grund av övergången till ren energi. Energiförsörjningsberedskapen stärks genom att tillgången till inhemska bränslen, såsom träbaserade bränslen och torv, och starka leveranskedjor säkerställs. Dessutom bedöms behovet av en försörjningsberedskapsreserv och en höjning av nivån för säkerhetsupplagring av bränslen.

Regeringen genomför en helhetsöversyn av lagstiftningen om försörjningsberedskap under den kommande valperioden för att säkerställa att lagstiftningen är uppdaterad.

Regeringen utreder behovet av och möjligheterna att revidera den allmänna lagstiftningen om offentlig upphandling inom ramen för EU-lagstiftningen så att försörjningsberedskapsbehoven beaktas i tillräcklig utsträckning.

Antalet poliser ökas

Förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön förutsätter att polisens operativa verksamhet stärks. Regeringen ökar antalet anställda i polisuppgifter till 8 000 polisårsverken före utgången av valperioden. Ökningen görs för att stärka polisens operativa verksamhet. Polisens förmåga att rekrytera ett behövligt antal specialsakkunniga som stöder polisverksamheten, såsom cyber- och ekonomiexperter samt undersökningssekreterare, tryggas.

Polisens resurser tryggas på ett långsiktigt och förutsägbart sätt så att polisens möjligheter att planera den långsiktiga verksamheten förbättras. Polisens basfinansiering ökas och polisens finansieringsmodell utvecklas i enlighet med detta mål.

Regeringen säkerställer att polisen har tillgång till den utrustning som polisen behöver i sitt arbete samt sunda och trygga lokaler. Polisens närvaro tryggas i hela landet. Polisens tjänster tryggas på båda nationalspråken.

Brottsbekämpningen effektiviseras och dess verkningsfullhet ökas genom att polisens förundersökningsskyldighet lindras till exempel i fråga om omfattande massbrottshelheter samt genom att tillämpningsområdet för förutsättningarna för begränsning av undersökning utvidgas och användningen av dem underlättas.

Administrativa förfaringssätt och annan polisbyråkrati utreds och minskas utan att rätts-säkerheten äventyras. Straffprocessen som sistahandsalternativ säkerställs. Sådana av polisens uppgifter eller uppgiftsområden som inte behöver skötas av polisen utreds och överförs från polisen.

Polisverksamheten och skyddet av den inre säkerheten stärks genom att man bereder och inför lagstiftning som gör kriminalunderrättelseinhämtning möjlig. Digitaliseringen stärks både i brottsundersökningen och i brottsbekämpningen.

Polisens reserv tas i användning med avsikt att komplettera polisens verksamhet vid allvarliga störningar under normala förhållanden och vid undantagsförhållanden. I polisens reserv utnyttjas bland annat personer som fått utbildning som polis, gränsbevakare eller militärpolis.

Regeringen utreder eventuella behov av att reformera polisutbildningen. En åtgärdshelhet som överskrider förvaltningsgränserna genomförs för att säkerställa att det under de kommande åren finns tillräckligt med sökande som uppfyller ansökningskraven till polisutbildningen. Inträdeskraven för polisutbildning sänks dock inte. Den svenskspråkiga polisutbildningen tryggas.

Jämställdhets- och likabehandlingsarbetet inom polisen fortsätter systematiskt.

Brottsbekämpningen stärks

Regeringen stärker brottsbekämpningen för att öka medborgarnas säkerhet och förtroendet för myndigheterna.

Regeringen säkerställer att polislagen, tvångsmedelslagen och förundersökningslagen i tillräcklig utsträckning stöder brottsbekämpningen. Lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet uppdateras för att effektivisera brottsutredningen. Också den administrativa brottsbekämpningen utvecklas.

Regeringen anser att den organiserade brottsligheten utgör ett allvarligt hot mot Finlands säkerhet och den lagliga samhällsordningen. Regeringen bekämpar kraftigt organiserad brottslighet. Regeringen uppdaterar strategin mot organiserad brottslighet och bereder de lagstiftningsförslag som behövs.

Det antas en speciallag för bekämpning av organiserad brottslighet som gör ett effektivare informationsutbyte än tidigare och administrativ bekämpning möjlig. Polisens, Tullens och Gränsbevakningsväsendets PTG-samarbete vidareutvecklas och man ombesörjer för deras verksamhetsförutsättningar och befogenheter. En bedömning görs huruvida det ska föreskrivas om husrannsakan som anmäls i efterhand.

Regeringen bedömer och förbättrar förutsättningarna för användning av biometri för ändamål inom brottsbekämpning och brottsförebyggande.

För att skydda den inre säkerheten införs ny lagstiftning om kriminalunderrättelsein-
hämtning som gör det möjligt att på ett effektivare sätt än för närvarande på basis av hot
ingripa bland annat i allvarlig gängbrottslighet och organiserad brottslighet. Regeringen
bedömer behovet av preciseringar i grundlagen för att göra en effektiv kriminalunderrät-
telsein hämtning möjlig.

Regeringen undanröjer hinder för informationsutbyte inom brottsbekämpningen. Sek-
torslagstiftningen revideras bland annat så att social- och hälsovårdsmyndigheterna och
undervisningsmyndigheterna åläggs att lämna polisen åtminstone sådana uppgifter
som är nödvändiga för bedömning av ett hot mot liv eller hälsa och för förhindrande av
en hotande gärning och som annars är sekretessbelagda. Också polisens möjligheter att
lämna ut sekretessbelagda uppgifter till olika myndigheter ökas, bland annat för att för-
hindra brott och garantera säkerheten.

Lagstiftningen om administrativ brottsbekämpning utvecklas så att den stöder de behov
som ett fullgott och resultatrikt genomförande av myndighetsverksamheten förutsätter.

Regeringen vidtar lagstiftningsåtgärder för att förhindra penningtvätt och effektivisera i
synnerhet återvinningen av vinning av brott i samband med penningtvätt.

Den omfattande säkerhetsutredningen utsträcks i den omfattning som bedöms vid bered-
ningen till att gälla arbetstagare som arbetar i hamnar och andra kritiska säkerhetsmiljöer.

Teknisk, det vill säga automatisk, övervakning görs möjlig i datanätens öppna källor.
Utvecklandet av bestämmelserna om informationsin hämtning från öppna källor på web-
ben utvärderas så att övervakningen kan skötas av en civil tjänsteman.

Lagstiftningsbehoven i fråga om den privata säkerhetsbranschen ses över på grund av till-
växten inom branschen och att situationen för den inre säkerheten har förändrats.

Ökad ungdoms- och gängbrottslighet bekämpas

Regeringen identifierar den ökade ungdoms- och gängbrottsligheten som ett allvarligt
problem. Regeringen har förbundit sig att ta i bruk de medel som behövs för att målmed-
vetet bekämpa och minska ungdoms- och gängbrottsligheten.

För att lösa problemet genomför regeringen ett stort antal både hårda och mjuka åtgär-
der. Ett multiprofessionellt grepp krävs för att ingripa i fenomenet. I förändringen inklude-
ras hela samhället, från stödet för hemmens och föräldrarnas ansvar för fostran och från
arbetet mot utslagning och diskriminering ända till integrations- och migrationspolitiken.

Regeringen utarbetar före utgången av 2023 ett omfattande åtgärdsprogram för att stoppa ökad ungdoms- och gängbrottslighet i Finland. Regeringen fattar ett principbeslut om utarbetande av ett förvaltningsövergripande program för förebyggande och bekämpning av gängbrottslighet.

Den nuvarande förebyggande Ankarverksamheten eller motsvarande verksamhet utvecklas så att den blir allt mer heltäckande och fungerande. Den verksamhetsmodell som justitieministeriet utvecklat utnyttjas som stöd efter Ankarverksamheten.

Regeringen skärper straffen för brott som har samband med brottslighet som begås av gatugång genom att som en separat straffskärpningsgrund föreskriva att brottet hänför sig till verksamhet i ett gatugång.

Minimistraffet för grovt skjutvapenbrott höjs från fängelse i fyra månader till två år för att säkerställa att de fängelsestraff som döms ut för sådana brott i regel är ovillkorliga. Rekvisitet för grovt skjutvapenbrott ändras så att det blir straffbart som grovt skjutvapenbrott att bära eller transportera ett olovligt skjutvapen på allmän plats eller i ett fordon. Straffen för innehav av farligt föremål och av ämne som lämpar sig för att skada någon annan höjs.

Centralkriminalpolisens exit-verksamhet utvidgas till att utöver organiserad brottslighet och våldsam extremism även omfatta medlemmar i gatugång. Informationsutbytet mellan myndigheterna underlättas och bästa praxis i de myndighetssamarbetsgrupper som koncentrerar sig på gängbrottslighet i Sverige införs i Finland.

Samarbetet med tredje sektorn fortsätter inom förebyggande verksamhet och exit-verksamhet. Ett uppdaterat nationellt åtgärdsprogram för förebyggande och bekämpning av våldsbejakande radikaliserings och extremism utarbetas.

Regeringen gör det möjligt att i större omfattning än för närvarande använda hemliga tvångsmedel i fråga om personer som agerar aktivt i kriminella gäng.

Återtagande av vinning av brott underlättas till exempel genom att beviskraven sänks och att det införs ett förfarande för förverkande av vinning av brott utanför brottmålsrättegången. Regeringen utreder möjligheterna att utnyttja böter som en påföljd som kompletterar fängelsestraffet i synnerhet i brott där avsevärd ekonomisk vinning har eftersträvats.

Regeringen utreder den danska modellens praxis, åtgärder och verkningsfullhet för att bekämpa gängbrottslighet och organiserad brottslighet.

Bestämmelserna om ungdomsstraff utvecklas så att gärningens allvar framhävs tydligare än för närvarande, till exempel genom att element från samhällstjänsten inkluderas i ungdomsstraffet och att användningen av det ökas.

Tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet samordnas de lagstiftningsändringar i barnskyddslagen som behövs för att trygga barnen och genom vilka brottspiralen för barn under straffansvarsåldern kan brytas. Även till övriga delar utreds behovet av ytterligare åtgärder för att bryta en allvarlig brottslig stig för unga och bekämpa grov brottslighet.

Regeringen stärker läran om medelbart gärningsmannaskap så att en person som genom anstiftan förmår ett barn under straffansvarsåldern att begå en brottslig gärning oftare ska betraktas som gärningsman. Det görs en bedömning av huruvida sådan verksamhet ska föreskrivas som en skärpningsgrund eller kriminaliseras som en egen brottsbenämning.

Skyddspolisens funktionsförmåga säkerställs

Regeringen garanterar den nationella säkerheten i alla situationer.

Skyddspolisens funktionsförmåga och tillräckliga finansiering tryggas.

Regeringen utvecklar underrättelselagstiftningen för att trygga myndigheternas funktionsförmåga med anledning av erfarenheterna av underrättelseverksamheten, den tekniska utvecklingen och Finlands Natomedlemskap. I strafflagen görs de korrigeringar som behövs i fråga om underrättelseverksamhet som är till skada för Finland.

Underrättelselagstiftningen ses över i fråga om befogenheterna för underrättelseinhämtning samt rätten att få och lämna ut information så att den motsvarar kraven i den förändrade säkerhets- och cybermiljön.

Regeringen reviderar bestämmelserna om brandväggar i underrättelselagstiftningen så att det blir möjligt att rikta polisens verksamhet och i tillräcklig omfattning lämna ut information till polisen och andra myndigheter som har befogenheter att konkret ingripa i verksamhet som allvarligt hotar den nationella säkerheten och som Skyddspolisen observerat.

Regeringen säkerställer att underrättelsebefogenheterna motsvarar den tekniska utvecklingen. Inom underrättelseverksamheten görs bland annat underrättelseinhämtning möjlig i sammanlänkad utrustning och sammanlänkade system samt genom användning av sökbegrepp i innehållet i meddelanden. Det görs en bedömning av om underrättelsebefogenheterna ska utvidgas till utrymmen som används för stadigvarande boende.

Upptäckten och bekämpningen av cyberhot förbättras. Det föreskrivs en befogenhet att påverka utrustning eller programvara utomlands som används för sådant cyberspionage eller sådan cyberpåverkan som allvarligt äventyrar Finlands nationella säkerhet. Det görs en bedömning av huruvida myndigheternas biståndsskyldighet ska utvidgas till tjänstleverantörer i Finland, såsom datorhallsföretag.

Behövliga ändringar görs för att säkerställa att skyddspolisen för sitt uppdrag får behövliga uppgifter av polisen, skatte- och utredningsmyndigheterna och andra myndigheter.

Möjligheten att föreskriva om en behörighet att behandla och utnyttja stora informationsresurser som fås från öppna källor utreds.

Flyktingspionage kriminaliseras i strafflagen som ett brott som lyder under allmänt åtal.

Som straffbar föreskrivs verksamhet där gärningsmannen för att gagna en främmande stats underrättelseverksamhet eller skada Finland till den främmande statens underrättelsejänst upplåter sådana lokaler, sådana redskap eller sådan information som den behöver. Systematisk påverkan på det samhälleliga beslutsfattandet i Finland för en främmande stats räkning i syfte att skada Finland och spridning av osann information om beslutsfattandet eller de samhälleliga förhållandena i Finland kriminaliseras.

Terrorism bekämpas effektivt

Regeringen identifierar terrorism som brottslighet som allvarligt äventyrar samhällets grundläggande funktioner, rättsordningen och människors säkerhet. Terrorhotet är fortsatt på en förhöjd nivå. Terrorism bekämpas effektivt.

Regeringen undanröjer hinder för informationsutbyte för att skydda den nationella säkerheten och det organiserade samhället. Finland arbetar inom EU för att öka informationsutbytet mellan myndigheterna i olika EU-länder i syfte att effektivisera bekämpningen av terrorism och annan brottslighet.

Regeringen genomför en totalreform av terroristlagstiftningen så att den motsvarar de nuvarande hoten och för att få bort svåröverskådligheten i den nuvarande lagstiftningen. Eventuella luckor i de nuvarande kriminaliseringarna utvärderas. Straffskalorna justeras så att straffen för terroristbrott skärps.

Gränssäkerheten säkerställs

Rysslands anfallskrig mot Ukraina och andra förändringar i den säkerhetspolitiska miljön förutsätter att gränssäkerheten ytterligare stärks. Regeringen säkerställer Finlands gränssäkerhet.

Gränsbevakningsväsendets tillräckliga resurser, materiel och teknologi säkerställs. Strävan är att trygga antalet gränsbevakare. Dessutom uppdateras lagstiftningen, inklusive befogenheterna, så att den motsvarar behoven för gränssäkerheten.

Gränsbevakningsväsendets närvaro i skärgårdens glesbygdsområden tryggas. Regeringen förbereder sig på att förnya menföresfarkosterna. Sjöräddningen och förmågan att avvärja miljöskador säkerställs och en utredning om ersättande av de sjöräddningshelikoptrar som är i slutet av sin livscykel inleds. En lösning söks för den frivilliga sjöräddningens behov av utrustning.

Gränsbevakningsväsendets befogenheter utvecklas i enlighet med kraven i den säkerhetspolitiska miljön. För Gränsbevakningsväsendet föreskrivs större möjligheter att utnyttja teknik vid upprätthållandet av gränssäkerheten och regleringen av den tekniska övervakningen utvecklas. Lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet ses över.

För Gränsbevakningsväsendet föreskrivs en rätt att använda prestationsförmågan för att stödja underrättelsemyndigheterna och rätt att lämna ut uppgifter till underrättelsemyndigheterna.

Behovet utreds och Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna utökas ändamålsenligt i enlighet med modellerna i andra EU-länder.

Regeringen säkerställer att myndigheterna har tillräckliga resurser för att bekämpa hybridpåverkan. Regeringen har beredskap att vid behov utöva alla lagstiftningsbefogenheter i situationer som allvarligt äventyrar gränssäkerheten.

Stängslet vid östgränsen byggs med beaktande av erfarenheterna från pilotfasen och så snabbt som det är ändamålsenligt.

Räddningsväsendets och nödcentralverkets tjänster tryggas

Förändringarna i Finlands säkerhetspolitiska miljö, förändringarna i samhällsstrukturen, den tekniska utvecklingen samt anpassningen till klimatförändringar och extrema väderhändelser förutsätter att systemet för räddnings- och nödcentralverksamheten utvecklas och förstärks.

Regeringen säkerställer att man i Finland får hjälp i nödsituationer. Regeringen betraktar räddningsväsendet och nödcentralen som centrala tjänster när det gäller den inre säkerheten. Dessa har en viktig roll även vid allvarliga störningar under normala förhållanden och vid undantagsförhållanden.

Det säkerställs att räddningsväsendets tjänster håller hög kvalitet i hela landet. Regeringen utreder och vidtar de åtgärder som behövs för att avhjälpa bristen på räddningspersonal. Man ser till att räddningsbranschen har en tillräcklig dragningskraft och hållkraft.

Antalet utbildningsplatser för räddningspersonal ökas. Resurserna för räddningsutbildningen vid Räddningsinstitutet i Kuopio stärks. Räddningsinstitutet följer upp behovet av räddningspersonal i hela landet och ordnar vid behov också regionala räddningskurser. Verksamheten vid Helsingfors Räddningsskola utvecklas särskilt med tanke på behoven för Nyland och övriga Södra Finland. Svenskspråkig räddningsutbildning införs som en del av verksamheten vid Helsingfors räddningsskola.

Räddningsutbildningen utvecklas utan att den ändras till en yrkeshögskoleutbildning under denna regeringsperiod.

Kapaciteten hos räddningsväsendets internationella funktioner säkerställs. I utvecklandet av räddningsväsendet och i dess kapacitet beaktas dessutom konsekvenserna av Natomedlemskapet.

Samarbetet och synergierna mellan räddningsväsendet och den prehospitala akutsjukvården säkerställs.

Avtalsbrandkårernas ställning och funktionsförmåga tryggas.

Befolkningsskyddet stärks bland annat genom att regleringen om beredskap i fråga om befolkningsskyddet ses över och organiseringen av befolkningsskyddsarbetet utvecklas. Regeringen gör det möjligt att anlita civiltjänstpersonal för befolkningsskyddsuppgifter. Möjligheterna att förbättra kapaciteten hos befolkningsskyddet utreds i de områden där det inte finns tillräckligt med skyddsplatser.

Kunnandet när det gäller den egna beredskapen stärks i alla befolkningsgrupper, bland annat genom vägledning, rådgivning och tillsynsverksamhet.

Olyckor förebyggs effektivt. Regeringen har som mål att antalet eldsvådor ska halveras före utgången av 2030.

Enhetliga lednings- och lägescentraler inrättas inom räddningsmyndigheterna. Den riksomfattande styrningen och tillsynen över räddningsväsendet utvecklas.

Regeringen genomför den andra fasen av reformen av räddningslagen. Anvisningen om aktionsberedskap uppdateras. Frågorna kring arbetstidssystemet inom räddningsväsendet och tolkningen av arbetstidslagen utreds. Räddningspersonalens möjligheter att avvika från bestämmelserna i arbetstidslagen och till exempel utföra extra arbetsturer vid allvarliga störningar under normala förhållanden utreds.

Regeringen inleder ett nationellt projekt för att förbättra arbets säkerheten inom räddningsbranschen. Strafflagen ska ändras så att straffet för våld eller hot om våld mot personal inom den prehospitala akutsjukvården motsvarar straffet för våldsamt motstånd mot tjänsteman.

Särskild uppmärksamhet fästs vid välbefinnandet i arbetet inom räddningsbranschen. Det säkerställs att workshopparna för posttraumatiskt stressyndrom inom räddningsbranschen fortsätter.

Nödcentralverkets resurser säkerställs och verksamheten utvecklas. Regeringen utvärderar behovet av mera utbildning för jourhavande vid nödcentraler. Man utreder vilka åtgärder som behövs för att nödcentralverkets dragningskraft och hållkraft som arbetsgivare ska kunna förbättras.

Systemet för varningsmeddelanden förnyas. Nödcentralverkets möjligheter att upprätthålla och utveckla datasystemet Erica tryggas. Servicen för teckenspråkiga beaktas och görs mer tillgänglig.

Ordnandet av den ordinarie regionala tvåspråkiga kursen för nödcentraloperatörer utreds som en del av utvecklingen av Helsingfors räddningsskola.

10.2 Den finländska rättsstaten och demokratin stärks

Finansieringen för rättssystemet säkerställs

Regeringen säkerställer finansieringen för aktörerna inom rättssystemet.

I statsrådets redogörelse för rättsvården (statsrådets redogörelse 13/2022 rd) konstateras det att behovet av tilläggspersonal är sammanlagt omkring 1 200 årsverken fram till 2030 för att trygga rättsvårdens verksamhetsförutsättningar och uppnå rimliga mål för rättsvården.

Finansieringen av straffprocesskedjan ses över som en helhet för att det inte ska uppstå flaskhalsar.

Lokaler och projekt som gäller datasystem finansieras så att förverkligandet och genomförandet av dem inte inverkar på resurserna för den grundläggande verksamheten.

Den finländska rättsstaten stärks

Domstolarnas oberoende stärks genom att antalet fasta tjänster för domare ökas.

Domstolspraktiken utvecklas så att den blir ett skede i juristers karriär som tjänar hela justitieförvaltningen och främjar rekryteringen till förvaltningsområdet. Antalet tingsnotarier utökas och assessorsutbildningen görs mer omfattande.

Tillgången till svenskspråkiga tjänster i tvåspråkiga områden tryggas.

Den vilseledande användningen av juridiska titlar förebyggs genom bestämmelser om att till exempel titeln "jurist" endast får användas av personer som har avlagt högre högskoleexamen i juridik med allmän inriktning (jur. mag./jur. kand.). Detta gäller också personer som har avlagt juris licentiatexamen eller juris doktorsexamen utan ovannämnda högskoleexamen i juridik som grund.

Det föreslås ett alternativ till det nuvarande förfarandet för val av nämndemän vid tingsrätterna, så att partierna inte längre ska delta i förfarandet.

Regeringen stöder samernas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Regeringen arbetar för en konstruktiv dialog och ett konstruktivt samarbete med samerna. Sannings- och försoningskommissionens arbete fortsätter till utgången av 2025. Regeringens

proposition om sametingslagen överlämnas till riksdagen före utgången av 2023. Propositionen bygger på arbetet i den kommitté som leds av kanslichef Timonen och har utarbetas i samarbete med Sametinget.

Ålands självstyrelse utvecklas och värnas om i gott samarbete och i dialog med landskapet Åland. Arbetet med reformen av Ålands självstyrelse fortsätter.

Praxis för behandlingen av Ålandsfrågor förenhetligas och utvecklas. Fungerande kontakter på svenska mellan statsförvaltningen och landskapets självstyrelse ska garanteras. Tillräckliga resurser för översättning säkerställs och i enlighet med självstyrelselagen garanteras det att Ålands landskapsregering alltid hörs i frågor och lagmotioner som påverkar Åland. Genomförandet av strategin för Åland fortsätter.

Ålands möjligheter att påverka i EU-ärenden tryggas i enlighet med självstyrelselagen för Åland och bilagan till EU-anslutningsakten.

Ersättningsgrunderna enligt inlösningslagen revideras genom att egendomsskyddet stärks i enlighet med förslaget (OM 2019:12) från den arbetsgrupp bestående av sakkunniga och tjänstemän som arbetat inom justitieministeriets projekt OM022:00/2016. Egendomsskyddet stärks genom att höja ersättningarna vid inlösen av mark för kraftledning.

Myndigheternas verksamhet skyddas mot våld och hot om våld. Regeringen säkerställer användningen av de skyddsmekanismer som den gällande regleringen och de nuvarande verksamhetsmodellerna möjliggör, såsom handlingsmodellen för hot mot myndigheter. Åtgärder för att förebygga och bekämpa fientlighet mot säkerhetsmyndigheter vidtas. Kriminalisering av blåljussabotage enligt en liknande modell som i Sverige utreds och införs för att skydda de myndigheter som ansvarar för den inre säkerheten samt personalen inom den prehospitla akutsjukvården.

Rättsprocesserna görs smidigare

Twistemåls-, straff- och ansökningsprocesserna ses över. Målet är att göra processerna snabbare och smidigare samtidigt som rättssäkerheten och de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses. Detta görs bland annat genom att öka antalet skriftliga förfaranden, lätta på närvarokravet, öka användningen av elektroniska förfaranden, distansförbindelser och videoupptagningar, bedöma olika sammansättnings ändamålsenlighet och utvidga tillämpningsområdet för åtalsuppgörelse. Även möjligheterna att överföra lämpliga ärendehelheter, till exempel ansökningar om skuldreglering och summariska fordringsmål, från tingsrätterna till andra myndigheter utreds.

Motiveringskyldigheten lindras i fall där en förundersökning inte inleds eller åtal inte väcks.

Möjligheterna att utvidga parternas skyldighet att lägga fram bevis inom utsatt tid utreds.

Förutsättningar skapas för en snabb behandling av besvärshandlingarna som gäller internationellt skydd.

Medlingen i domstol utvecklas och användningen av alternativa tvistlösningsförfaranden utökas. Medlingen vid brott och tvistemål överförs från social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde till justitieministeriets förvaltningsområde.

Behovet av att revidera lagen om skiljeförfarande utreds och de lagändringar som behövs bereds för att främja konkurrenskraften hos det finländska skiljeförfarandet.

Regeringen genomför en totalöversyn över och reform av bötesförfarandet. Förfarandet förenklas och det utvärderas om användningen av förvandlingsstraff för böter kan utökas i de fall där böter inte har kunnat drivas in.

Bestämmelser om preskription i fråga om kravet på avvitrning enligt äktenskapslagen införs.

Tillgången till rättstjänster förbättras

Regeringen förbättrar förutsättningarna för att ordna högklassiga och mer enhetliga tjänster för rättshjälp, intressebevakning samt ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning genom att inrätta ett riksomfattande rättstjänstverk.

Tillgången till rättshjälp förbättras och användningen av rättshjälp vid medling främjas.

I samarbete med försäkringsbolagen utreds det hur rättsskyddsförsäkringarna kan utvecklas.

Utvecklingsbehoven i fråga om konsumenttvistenämnden utreds i syfte att förkorta handläggningstiderna och förbättra konsumenternas rättsskydd.

Lagstiftningen om intressebevakning och intressebevakningsfullmakt uppdateras och samtidigt möjliggörs utnyttjandet av elektroniska tjänster i verksamheten.

Säkerheten i fängelserna förbättras och återfallsbrottsligheten förebyggs

Regeringen inleder en reform av fängelsenätverket för att verkställigheten av straff ska vara säker och kostnadseffektiv. Man ser till att nätverket av fängelser är tillräckligt omfattande, att enheterna är så ändamålsenliga som möjligt med tanke på placering, övervakning och tillgång till personal och att antalet fängelseplatser och säkerhetsavdelningar motsvarar behovet.

Tillvägagångssätt för att göra Brottspåföljdsmyndigheten till en mer attraktiv arbetsgivare utreds.

Förutsättningar för placering i öppen anstalt utreds så att det när beslut om placering fattas fästs mer uppmärksamhet än tidigare vid hur farlig fången är och vid arten av det brott som ligger till grund för domen.

Det utreds om villkoren för permission för fångar bör skärpas och om det bör bli straffbart att utan tillstånd avlägsna sig från en öppen anstalts område och att underlåta att återvända till fängelset inom en avtalad tid.

En utökad användning av distansförbindelser vid hörande av fångar möjliggörs.

Lagstiftningen om säkerhetsavdelningar utvecklas så att effektiv brottsbekämpning kan utföras i fängelserna. Det görs också möjligt att placera häktade i säkerhetsavdelningar.

Fängelsepersonalens befogenheter vid avdelningar med intensifierad övervakning förtydligas och utvidgas.

Regeringen gör de ändringar i lagstiftningen som behövs för att det ska vara möjligt att mellan olika myndigheter utbyta information om personer med anknytning till allvarlig och organiserad brottslighet och om andra personer som kan ha en inverkan på säkerheten i fängelserna.

Fångars förpliktelser utökas när det gäller arbete i fängelset och deltagande i annan verksamhet som fängelset ordnar eller fängelset har godkänt.

Smuggling av berusningsmedel till och användning av berusningsmedel i fängelser förebyggs. Nuvarande resurser används till missbrukarvård som syftar till återhämtning från rusmedelsberoende. Missbrukarvården utanför fängelset för bötesfångar och korttidsfångar i syfte att främja återhämtning från rusmedelsberoende utökas. Man utvecklar förebyggande tjänster och tjänster för att bryta våldsspiralen i fråga om vålds- och sexualbrott samt multiprofessionell rehabilitering under verkställigheten av fängelsestraffet

för personer som begått brott. Resurserna för dessa verksamheter ökas. Olika behov hos olika grupper, såsom kvinnor och unga, beaktas i fängelsernas verksamhet. Kontinuiteten i tjänsterna efter strafftiden säkerställs.

Verkningsfullheten hos vård- och rehabiliteringsprogram följs upp.

Förflyttning av utländska fångar till fängelser i deras hemländer främjas.

Överskuldssättningen bland finländare bekämpas

Överskuldssättning förebyggs och de som redan är överskuldssatta får hjälp.

Att klara sin ekonomi hör till de livsfärdigheter som alla kan lära sig. Regeringen satsar särskilt på att stärka de ungas ekonomiska kunnande. Skuldssättning till följd av spelberoende förebyggs.

Det görs en helhetsöversyn över skuldssättningsfenomenet och över hur olika insolvensförfaranden fungerar. Därtill bedöms behovet av ändrad reglering. I utredningen beaktas de reformer som genomförts under den förra regeringsperioden och deras effekter. Man ser till att de inkomster som står till gäldenärernas förfogande är tillräckliga genom att det skyddade beloppet i fråga om utsökning hålls på nuvarande nivå, tills beslut om fortsatta åtgärder har fattats.

Regeringen utreder möjligheten att utveckla indrivningsförfarandet för ostridiga fordringar.

Samverkan mellan utsökningen och skuldrådgivningen utvecklas så att det vid utsökning finns en korrekt lägesbild av gäldenärens ekonomiska ställning. Möjligheterna att införa ett digitalt remissystem för att hänvisa utsökningsgäldenärer till ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning utreds.

Utmätningen av inkomster förenklas och allokeringen av medel samt ändringsbehoven vid utsökning utreds. Bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet effektiviseras i utsökningförfarandet. Det utreds vilka medel som kan användas för att effektivare än för närvarande ingripa när någon försöker undvika utsökning.

Medvetenheten om skuldsanering för enskilda och möjligheter i anslutning till skuldsanering ökas. Det utreds om skuldsaneringsförfarandet kan förenklas och förtydligas genom att stärka utsökningens roll i förfarandet.

Möjligheterna att utreda ärenden i problemsituationer i företag stärks. Realiserandet av straffansvaret och skadeståndsansvaret vid konkurs ska främjas. Möjligheten att inrätta ett register över boförvaltare och boutredningsmän utreds. Saneringsmetoderna för företag görs mångsidigare genom att ta i bruk skuldkonvertering.

Demokratin, delaktigheten och förtroendet i samhället stärks

Vårt samhälle bygger på demokrati. Regeringen stärker demokratin, delaktigheten och förtroendet i samhället. Nya medel för att värna om dessa grundläggande värderingar ska utredas på ett fördomsfritt sätt.

Regeringen arbetar för ett inkluderande och rättvist samhälle och motverkar differentiering.

Regeringen utarbetar och genomför ett nationellt program för att främja demokrati och deltagande. Särskilda mål är att höja valdeltagandet och stärka barns och ungas delaktighet.

Utvecklingen av god praxis för demokrati- och människorättsfostran främjas. Regeringen förstärker en samhällskultur där god diskussion och utbyte av åsikter finns med redan från barndomen för att trygga yttrande- och åsiktsfriheten enligt grundlagen.

Förvaltningen är öppen och interaktiv, vilket stärker förtroendet för aktörer inom den offentliga sektorn.

En tydlig och begriplig myndighetskommunikation säkerställs.

De språkliga rättigheterna främjas genom att genomförandet av de åtgärder som anges i nationalspråksstrategin och det språkpolitiska programmet fortsätter.

En viktig del av en fungerande demokrati är ett aktivt och livskraftigt civilsamhälle. Regeringen utarbetar en strategi för civilsamhällesorganisationer och en plan för genomförandet av strategin. Inom ramen för strategin luckras överflödiga regler om organisations- och frivilligverksamhet upp. Möjligheterna att utveckla civilsamhällesorganisationernas egen medelanskaffning utreds, och växelverkan mellan förvaltningen och civilsamhället förbättras. Möjligheterna till EU-finansiering utvidgas särskilt för civilsamhällesorganisationer som arbetar med förebyggande av våld och brottslighet.

Främja likabehandling och jämställdhet

Regeringen arbetar målmedvetet för att främja likabehandling och jämställdhet och motverka diskriminering i samhället. Alla har rätt att känna sig trygga och må bra i Finland.

Alla är lika inför lagen. Ingen får diskrimineras på grund av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, medborgarskap, språk, religion eller övertygelse, åsikt, funktionsnedsättning, hälsotillstånd, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller en enskild person.

Regeringen utarbetar ett förvaltningsövergripande jämställdhetsprogram. Utifrån riktlinjerna i programmet uppdateras och främjas de gemensamma målen i den jämställdhetspolitiska redogörelsen för att avskaffa diskriminering på grund av kön och främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämställdhetsfrämjande beaktas i budgetprocessen, i centrala reformer och projekt.

De jämställdhetsproblem som drabbar pojkar och män ska uppmärksammas i högre grad, särskilt för att förebygga marginaliseringen bland unga män.

Regeringen stärker rättsstatens grundläggande strukturer genom att bereda och genomföra Finlands fjärde nationella handlingsplan för grundläggande och mänskliga rättigheter.

Regeringen främjar kunskapsbaserat beslutsfattande genom att upprätthålla myndigheternas rapportering och uppföljning av de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Arbetsfördelningen mellan de inhemska institutionerna för de mänskliga rättigheterna (människorättscentret, riksdagens justitieombudsman, människorättsdelegationen) ska göras tydligare för att undanröja överlappningar.

Rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och äldre stärks och deras möjligheter att delta i det digitaliserade samhället stöds.

Genom olika åtgärder ska sådana personer få hjälp som tvingats till så kallade religiösa eller kulturella äktenskap som inte är baserade på äktenskapslagen. Det är speciellt viktigt att försöka påverka attityderna inom vissa religiösa och kulturella samfund. Andra viktiga åtgärder är bland annat att öka kunskapen och att hjälpa offren att finna stöd och hjälp.

Tillgodoseendet av barnets rättigheter ska främjas inom alla samhällssektorer. Möjligheten att stärka barnets ställning i svåra skilsmässor och rättsprocesser utreds. Barnets rätt till båda sina föräldrar främjas genom att boföräldrarnas skyldighet att medverka till umgängesföräldrarnas umgängesrätt stärks och genom att förebygga så kallad föräldraalienation.

De särskilda ombudsmännens uppgifter, eventuella överlappningar och sparmöjligheter granskas.

Regeringen följer hur lagstiftningen om upphävande av tvångsäktenskap fungerar och hurudana verkningar den har och vidtar vid behov åtgärder för att se över lagstiftningen.

Förebygga olika typer av våld

Olika typer av våld förebyggs målmedvetet och på många sätt.

Våld mot kvinnor motverkas genom att hos myndigheter, i kommunerna och välfärdsområdena stärka det förebyggande arbetet och förmågan att identifiera våldet.

Kapaciteten att identifiera och ingripa i våld mot pojkar och män ökas.

Förebyggandet och identifieringen av familjevåld och våld i nära relationer stärks i synnerhet hos myndigheterna, i kommunerna och i välfärdsområdena. Våldsoffrens kunskap om möjligheterna att få hjälp och skydd ska förbättras.

Tillgången till skyddshem och krisstöd för våldtäktsoffer bör stärkas. Hedersrelaterat våld ska identifieras och motverkas.

Medlingen i fall av familjevåld och våld i nära relationer ska huvudsakligen frångås.

Arbetet för att trygga en barndom utan våld fortsätter. När det gäller sexuella övergrepp mot barn tryggas en utredning som är förenlig med barnets bästa och ett mångprofessionellt stöd i samarbete mellan myndigheter.

Regeringen bedömer om det finns ett behov av lagstiftning som förpliktigar kommunerna och välfärdsområdena att stärka strukturerna för förebyggande och motverkande av våld.

Kriminalpolitiken utvecklas

Kriminalpolitikens mål är att förebygga brott, att ställa skyldiga till svars för sina gärningar och att hjälpa och stödja dem som utsatts för brott.

Regeringen utarbetar ett kriminalpolitiskt program före halvtidsöversynen och fattar beslut om åtgärder inom ramen för de ekonomiska villkoren.

Regeringen utarbetar ett brottsofferpolitiskt program i syfte att trygga stödtjänsternas finansiering och förbättra brottsutsattas ställning vid straffrättsliga förfaranden. Möjligheten att höja brottsofferavgifterna utreds. Det görs en utredning om möjligheten att uppdatera brottsskadelagen så att brottsoffrens och deras anhörigas ställning stärks.

Bestämmelserna i strafflagens 1 kapitel om geografiska tillämpningsområden ses över.

I internationella sammanhang ska Finland idka påverkan för att krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och de andra allvarligaste internationella brotten i högre grad ska behandlas i internationella domstolsförfanden.

Regeringen utreder möjligheten att förlänga eller helt frångå preskriptionstiden för åtalsrätt när det gäller mord och sexualbrott mot barn, och vidtar de åtgärder som krävs.

Regeringen skärper lagstiftningen angående material som visar övergrepp mot barn (Child Abuse Material, CAM) för att skydda barn som utsätts för allvarliga brott. Innehav av våldsskildring kriminaliseras, och för innehav av bild som på ett sexuellt sätt visar barn föreskrivs det om en grov gärningsform. Samtidigt ser regeringen till att innehav av också annat material som visar rått våld kriminaliseras för att skydda människor och djur.

21 kap. 4 § i strafflagen (barnadråp) upphävs som obehövlig.

Regeringen utreder möjligheten att lägga till förnedring som kvalificeringsgrund för grov misshandel eller en skärpningsgrund för brott, och gör de lagändringar som krävs. Det kan till exempel handla om att fotografera eller spela in dådet och sprida materialet eller något annat särskilt förnedrande förfaringssätt.

Regeringen söker omedelbara lösningar för att säkerställa att de farligaste fångarna med tanke på samhället och andras säkerhet inte frigges. Ett förvaringsstraff införs. Bedömningen av risken för våld utvecklas och dess roll i fångars frigivningsprövning stärks betydligt.

Bestämmelserna om villkorlig frigivning ändras så att en person kan räknas som första gångsförbrytare endast en gång.

Regeringen gör en utredning om straffen för djurskyddsbrott och vidtar påkallade åtgärder samt bedömer möjligheten att förlänga djurhållningsförbud och effektivera tillsynen.

Behovet att kriminalisera tvingande kontroll utreds.

Kvinnlig könsstympning kriminaliseras ännu tydligare i strafflagen. Även att föra minderåriga flickor utomlands för könsstympning kriminaliseras.

Regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att göra bestämmelserna i strafflagen tydligare när det gäller straffbarheten i tvingande till äktenskap.

Regeringen utvärderar möjligheterna att utveckla den elektroniska övervakningen och utvidga dess användningsområde när det gäller övervakningen av besöksförbud, för att förbättra effektiviteten och minska antalet fall där gärningsmannen bryter mot förbudet.

Regeringen gör det möjligt för företag att ansöka om kontaktförbud mot personer som upprepade gånger hotar eller stör företagets verksamhet (så kallat kontaktförbud för företag).

Säkerheten på läktare under evenemang ska främjas.

10.3 Invandrings- och integrationspolitiken

En asylpolitik som fokuserar på nödställda och förhindrar missbruk

Finland iakttar i migrationspolitiken människorättskonventioner och andra internationella överenskommelser, skyldigheterna enligt EU-lagstiftningen och rättsstatsprincipen. Finland deltar i det multilaterala, internationella samarbetet.

Regeringens asylpolitik baserar sig på bistånd till de mest nödställda, internationellt samarbete, tryggnad av säkerheten och försvar av västvärldens värderingar, såsom demokrati och jämlikhet. Särskild vikt fästs vid rättigheterna för barn, kvinnor och personer med funktionsnedsättning.

Finland hjälper fullt ut dem som flytt kriget i Ukraina och fortsätter att i gott samarbete med andra EU-länder skydda dem. Särskild vikt fästs vid utsatta personer, såsom barn som utan vårdnadshavare flytt kriget i Ukraina.

Det utarbetas ett åtgärdsprogram för att bistå dem som flytt från Ukraina och för att stödja dem i det finländska samhället och komma in på arbetsmarknaden. Som en del av åtgärdsprogrammet främjas sysselsättningen av ukrainare genom att öka inlärning i arbetet, erkännande av examina, erkännanden, fortbildning, genomgående av tillståndsutbildning samt karriärträning på ukrainska och jobbsökarträning på nätet.

Den som flyr krig, förföljelse och andra kränkningar av de mänskliga rättigheterna har rätt att söka asyl. Regeringen har som mål både på nationell nivå och på EU-nivå att det bistånd vi ger riktas till de mest nödställda och att missbruk av systemet förhindras.

De mest nödställda ska i första hand bistås i ursprungsområdena. Mekanismen med asylsökande som baserar sig på passage av Europas gränser och ansökan om asyl i Finland minimeras. Regeringen ser till att ändra de centrala bestämmelserna i Finlands asylpolitik så att de motsvarar en allmänordisk nivå.

Regeringen gör en heltäckande utredning om behandlingen av asylansökningar och om procentandelen godkända ansökningar i olika EU-länder. De skärpningar görs som är möjliga enligt direktivet om skyddsgrund, förfarandedirektivet och återvändandedirektivet och bästa praxis införs till stöd för regeringens mål att skärpa asylpolitiken.

Finlands system för asylsökande effektiviseras och dess kvalitet utvecklas. De som fått avslag återvänder eller återsänds till utreseländerna så snart som möjligt. Förbud mot tillbakasändning iakttas. Regeringen ser till att asylprocessen inte blir en kanal för jobbsökning och arbetskraftsinvandring.

Systemet med företrädare för minderåriga asylsökande som anlänt utan vårdnadshavare ses över. Företrädarens roll som barnets intressebevakare förtydligas.

Finlands flyktkvot är 500 personer per år. Regeringen utvärderar fördelningen av kvoten, också i fråga om de kulturella och etniska grupper som förföljs i sitt land och dem som är särskilt missgynnade i lägren.

Regeringen reformerar utlänningslagen till en tydlig helhet. Målet är en balanserad helhet: inresa, vistelse, efterhandskontroll av tillstånd och avlägsnande ur landet. Totalreformen genomförs stegvis. Under regeringsperioden revideras och förtydligas utlänningslagens uppehållstillståndssystem, inklusive bland annat förutsättningarna för permanent uppehållstillstånd och familjeåterförening. Under regeringsperioden reformeras bestämmelserna om internationellt skydd och inreseförbud i det första skedet av samma totalreform.

Regeringen lämnar dock till riksdagen senast under vårsessionen 2024 åtminstone följande förslag till ändring av utlänningslagen:

- Det internationella skyddet ändras så att det till sin karaktär blir tillfälligt och längden på tillstånden för internationellt skydd förkortas till det minimum som medges enligt EU:s lagstiftning, det vill säga till tre år för tillstånd som grundar sig på beviljad asyl och till ett år för tillstånd som grundar sig på

alternativt skydd. En förlängning av tillstånden förutsätter en bedömning av behovet av fortsatt internationellt skydd.

- Statusen som internationellt skyddsbehövande upphävs, det uppehållstillstånd som grundar sig på den återkallas och inreseförbud meddelas, om en person i Finland gör sig skyldig till ett allvarligt brott som äventyrar allmän ordning och säkerhet eller om personen äventyrar den nationella säkerheten. Förbudet mot tillbakasändning kränks inte. För en utlänning som befinner sig utanför Finland görs det möjligt att utan att personen hörs i Finland återkalla uppehållstillståndet och meddela inreseförbud på grund av äventyrande av allmän ordning och säkerhet eller av nationell säkerhet.
- Bestämmelserna om kringgående av inresebestämmelserna revideras. Målet är att effektivare än tidigare förhindra kringgående av inresebestämmelserna.
- Utlänningslagens bestämmelser om styrkande av identiteten görs tydligare. Målet är att stärka skyldigheten att styrka identiteten och tillförlitligheten för identiteten.
- För det nationella gränsförfarandet införs en modell som fullt ut och på det sätt som situationen kräver utnyttjar det handlingsutrymme som medges i direktivet om skyddsgrund. Ett påskyndat asylförfarande införs i de situationer där det är tillåtet enligt förfarandedirektivet.

I fråga om internationellt skydd genomförs dessutom åtminstone följande ändringar i en delreform:

- Statusen som skyddsbehövande upphör när behovet av skydd upphör eller om en person genom att resa på semester till sitt ursprungsland utnyttjar det skydd som statusen ger. Hindren för informationsutbyte mellan myndigheter undanröjs och det skapas en effektiv tillsynsmodell.
- Förutsättningarna för att lämna in nya ansökningar skärps och ogrundade nya ansökningar förhindras.
- Behandlingen av asylansökningar effektiviseras, vilket sparar resurser inom mottagningsverksamheten och ändringssökandet. Genomgången av protokollet över asylsamtal med sökanden slopas med beaktande av rättsskyddet och med särskild uppmärksamhet på grupper med särskilda behov, vilket sparar resurser för asylsamtalen.

Den målsatta behandlingstiden för ansökningar förkortas till högst sex månader. Kvaliteten och rättssäkerheten i förfarandet säkerställs. Tyngdpunkten i asylprocessen flyttas till asylsamtalen. Betydelsen av de motiveringar som framförts vid asylsamtalen stärks i förfarandet. Prövningen av förutsättningarna för att ta upp ansökningar till prövning effektiviseras och preciseras.

I samband med delreformen av utlänningslagen revideras bestämmelserna om inreseförbud.

Regeringen reviderar mottagningslagen. Mottagningstjänsterna effektiviseras genom att utnyttja handlingsutrymmet i mottagandedirektivet och bästa praxis i andra EU-länder.

De som fått avslag på sin asylansökan hindras från att byta fil till arbetskraftsinvandring. En arbetsplats som fått under asylprocessen utgör inget hinder för avlägsnande ur landet för dem som fått avslag på sin ansökan.

Ett paket utarbetas för frivillig återresa och frivilligt avlägsnande ur landet som omfattar åtminstone följande åtgärder:

- Effektiv rådgivning om återvändande införs från och med asylsamtalet. Beloppet av bidraget för frivillig återresa höjs till samma nivå som i jämförelseländerna och bidraget graderas så att det sporrar till att så snabbt som möjligt lämna landet och avstå från att söka ändring i asylbeslutet.
- Polisens, Migrationsverkets och andra myndigheters samarbete för att verkställa tillbakasändning effektiviseras och hinder för informationsutbyte undanröjs.
- Tillämpningen av anmälningsskyldigheten och boendeskyldigheten utvidgas för säkerställande av verkställigheten av beslut om avlägsnande av en person ur landet.
- Effektiva och ändamålsenliga säkerhetsåtgärder utreds och införs inom de gränser som direktiven om asyl medger.
- Det säkerställs att en person som inte längre har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt förlorar sin status i fråga om hemkommun i Finland med iakttagande av förbudet mot tillbakasändning.
- Möjligheten att kriminalisera olaglig vistelse i landet som en gärning som är belagd med fängelsestraff utreds med beaktande av konsekvenserna för den offentliga ekonomin.
- De effektivaste metoderna för att förebygga olaglig vistelse i landet och papperslöshet utreds.
- En begränsning av sökande av ändring i beslut om avvisning eller utvisning till en enda besvärsinstans utreds.
- De avvisningar och utvisningar som lagen tillåter införs effektivt under skedet för ändringssökande i de situationer där verkställigheten inte har förbjudits genom domstolsbeslut.
- Mottagningspenningen sänks till det minimum som tillåts enligt grundlagen och mottagandedirektivet.

- Mottagningstjänsterna begränsas till det minimum som tillåts enligt mottagandedirektivet i fråga om behandlingstiden för en ny ansökan.
- Det görs möjligt att med hänsyn till allmän ordning och säkerhet ta en person i förvar och att förlänga tiden för hållandet i förvar till tolv månader i stället för nuvarande sex månader. Möjligheterna till tagande i förvar ökas i fråga om personer som gjort sig skyldiga till allvarliga brott.
- Rätten till andra än brådskande social- och hälsovårdstjänster samt till social trygghet slopas för personer som vistas olagligt i landet, till denna del återgår man således till rättsläget före förra valperioden.
- Det utreds om läroanstalterna kan ges möjlighet att relegera en studerande med stöd av ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning.
- Möjligheterna att återsända personer som vistas olagligt i landet till tredjeländer i situationer där de inte kan återsändas till sina hemländer utreds.

Det bilaterala ekonomiska biståndet till tredjeländer görs beroende av om landet tar emot sina medborgare som ska återsändas.

Förutsättningarna för familjeåterförening ändras enligt följande:

- Möjligheterna utreds att avgränsa den definition av familj som tillämpas vid familjeåterförening så att den i alla situationer omfattar endast maken och barnen.
- Det införs en åldersgräns på 21 år för anknytningspersonen vid familjeåterförening som gäller maken med tillgodeende av rättigheterna för eventuella minderåriga barn.
- I fråga om minderåriga anknytningspersoner återgår man till det rättsläge som rådde före förra valperioden med beaktande av Europeiska unionens domstols avgöranden.
- Vid familjeåterföreningar för anknytningspersoner som får internationellt skydd införs ett krav på två års boendetid för att säkerställa integrationen och ett faktiskt tillgodeende av barnens rättigheter.
- Möjligheterna att införa ett språktest före inresan utreds i sådana fall där maken till en anknytningsperson, som får internationellt skydd, på grund av familjeband vill resa in i landet och i ursprungslandet måste visa att han eller hon har vissa språkkunskaper.
- Inkomstgränserna för familjeåterförening utreds med beaktande av konsekvenserna för tillgången på arbetskraft och den offentliga ekonomin. Inkomstgränserna sänks inte. Bestämmelser om inkomstgränserna utfärdas i fortsättningen genom förordning av statsrådet.

- Olika sätt att förhindra sken- och tvångsäktenskap genom att utnyttja systemet för familjeåterförening utreds.

För att främja integrationen avskiljs med beaktande av grundlagens ramvillkor den sociala tryggheten och de sociala förmånerna för invandrare från motsvarande för personer som varaktigt vistas i Finland. En skärpning av bestämmelserna i lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019) utreds, så att den krävda boendetiden förlängs och den krävda inkomstnivån höjs.

Regeringen främjar på ett konstruktivt sätt bland annat följande i EU:s migrationspolitik:

- Utveckling av betydelsen av starka yttre gränser och Schengenregelverket för att hantera migrationen.
- Stärkande av verksamhetsförutsättningarna vid EU:s yttre gränser och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån Frontex.
- Minskning av möjligheterna för externa aktörer att använda migration som ett verktyg för att påverka unionen.
- Utnyttjande av EU:s utvecklings- och handelspolitik samt yttre förbindelser för att främja uppkomsten av avtal om återsändande av tredjelandsmedborgare.
- Införande inom EU av en mekanism genom vilken, i en situation med omfattande illegal invandring, behandlingen av individuella asylansökningar tillfälligt kan avbrytas när en stats suveränitet äventyras till exempel på grund av en främmande stats fientliga åtgärder.
- Frivillighet för bördefördelning på EU-nivå. Finland förhåller sig återhållsamt också till tillfälliga åtgärder för bördefördelning.

Villkoren för permanent uppehåll och naturalisation ändras

Regeringen skärper villkoren för permanent uppehåll. Målet är att uppmuntra till integration och förmedla en bild av en framtid i det finländska samhället. Finskt medborgarskap är inte någonting man får automatiskt, utan förutsättningen för det är en lyckad integration.

Villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd ändras enligt följande:

- Det ska i fortsättningen vara möjligt att få permanent uppehållstillstånd efter en boendetid på sex år. Utöver de nuvarande villkoren krävs tillräckliga språkkunskaper som visas genom ett språkprov, två års tid i arbetslivet som omfattar endast ytterst korta perioder då personen lyft utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd. Även kravet på oförvitlighet skärps.
- Permanent uppehållstillstånd kan emellertid beviljas efter fyra års boendetid under förutsättning att en sökande i arbetsför ålder har
  - en årsinkomst på 40 000 euro, eller
  - en högre högskoleexamen som erkänts eller avlagts i Finland samt två års tid i arbetslivet som omfattar endast ytterst korta perioder då personen använt utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd under vistelsen i Finland, eller
  - särskilt goda kunskaper i finska eller svenska som visas genom ett språkprov samt tre års tid i arbetslivet som omfattar endast ytterst korta perioder då personen lyft utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd under vistelsen i Finland.
- Den som inte aktivt bidrar till utredningen av sin identitet kan inte beviljas permanent uppehållstillstånd. Kravet på oförvitlighet skärps.

I fråga om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta införs de tilläggs villkor som EU-direktivet tillåter i fråga om integration, det vill säga språkkunskaper och arbete samt försörjning, så att villkoren motsvarar villkoren för nationellt permanent uppehållstillstånd.

Medborgarskapslagen revideras så att villkoren för naturalisation skärps. Regeringens proposition överlämnas till riksdagen före utgången av 2023. Följande åtgärder ska vidtas:

- Boendetiden i Finland förlängs till åtta år. Som boendetid räknas enbart vistelse under den tid en person har haft uppehållstillstånd. Det antal dagar när sökanden vistats utomlands som godkänns som boendetid minskas.
- Som villkor för naturalisation införs ett krav på att ett medborgarskaps- och språkprov har avlagts med godkänt resultat.
- Kravet på oförvitlighet skärps. Möjligheterna att förena ett förfarande för bedömning av den nationella säkerheten med naturaliseringsprocessen utreds.
- Den egentliga försörjningsförutsättningen återtas som ett villkor för naturalisation.
- Den som inte aktivt bidrar till utredningen av sin identitet kan inte beviljas medborgarskap.

- Återkallande av medborgarskap möjliggörs i fall där personen i fråga har fått medborgarskap genom att förfara på ett bedrägligt sätt, lämna oriktiga uppgifter eller dölja någon viktig omständighet.
- Det undantag som gäller boendetiden för personer som får internationellt skydd slopas. Möjligheten att slopa de undantag som gäller statslösa utreds.
- Det krav som gäller längden på straffet för personer med dubbelt medborgarskap som dömts för terroristbrott, landsförräderibrott eller högförräderibrott ändras så att ett kortare straff än för närvarande kan leda till att en person förlorar sitt finländska medborgarskap.
- Införande av den danska modellen för återkallande av medborgarskap utreds i fråga om personer med dubbelt medborgarskap som utomlands deltar i en beväpnad terroristgrupps verksamhet eller motsvarande verksamhet.
- Möjligheterna att övergå till reciprocitetsprincipen i fråga om systemet med dubbelt medborgarskap utreds med beaktande av barnets rättigheter och familjerättsliga frågor.

Arbetskraftsinvandringen görs smidigare och tyglas, missbruk motverkas

Arbetskraftsinvandringen är ytterst viktig med tanke på den ekonomiska tillväxten och tryggheten av servicen i Finland. Uppehållstillstånd på grund av arbete i Finland grundar sig på rätten och skyldigheten att arbeta. Ökad tillsyn införs och missbruk motverkas. Arbetskraftsinvandringen ska stärka de offentliga finanserna.

Regeringen behåller systemet för tillgångsprövning i dess nuvarande form med avsikten att man i första hand ska se till att de som redan är arbetslösa arbetssökande i Finland får sysselsättning. Dessutom kompletterar regeringen arbetskraften i första hand med arbetskraft från EU- och EES-området. Arbetskraftsinvandringen från tredjeländer koncentreras till högskoleutbildade och arbetstagare inom branscher där det kan konstateras råda verklig brist på arbetskraft.

Arbetskraftsinvandringen bidrar till att uppnå regeringens sysselsättningsmål och kompletterar andra sysselsättningsåtgärder.

Uppehållstillstånd på grund av arbete förbinds starkare med arbete än för närvarande, så att en person måste lämna Finland om personens anställningsförhållande upphör och personen inte inom tre månader har ingått ett nytt anställningsförhållande. Det föreskrivs i lag att arbetsgivare ska underrätta Migrationsverket när ett anställningsförhållande upphör för en person som vistas i Finland med stöd av uppehållstillstånd på grund av arbete. Skyldigheten förenas med hot om sanktioner. Ett effektivare system för övervakning av tillståndsvillkoren utreds och tas i bruk.

För att förhindra utnyttjande av arbetstagare skärps straffen för missbruk avsevärt och övervakningen effektiviseras. Åtminstone följande reformer genomförs:

- Straffbarheten för utnyttjande i arbetslivet höjs genom att den nuvarande paragrafen om ockerliknande diskriminering i arbetslivet ersätts med paragrafer om ocker i arbetslivet och grovt ocker i arbetslivet. Det föreskrivs att minimistraftet för den grova gärningsformen av brottet är fängelse. Lagstiftningen ändras så att gärningsmannen i fråga om dessa brott utöver att dömas till straff även kan meddelas näringsförbud. Juridiska personers straffansvar utvidgas till att gälla ocker och grovt ocker i arbetslivet.
- Myndighetstillsynen intensifieras genom att polisen garanteras tillräckliga resurser i hela landet för polisinsatserna och enheten för människohandel samt befogenheter att utreda och avslöja missbruk som gäller arbetskraftsinvandring.
- Arbetarskyddsinspektioner inriktas i enlighet med riskanalyserna på arbetsplatser där behovet av skydd är störst. Inspektörerna garanteras tillräckliga tolkningstjänster och tolkningshjälpmedel.
- Myndigheternas möjligheter till samarbete förbättras bland annat genom att rätten att få uppgifter från och på eget initiativ lämna uppgifter till andra myndigheter säkerställs. Nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder inleds för att utveckla informationsutbytet mellan myndigheterna så att arbetet för att förebygga utnyttjande effektiviseras och de behöriga myndigheterna får uppgifter om missbruk.
- Möjligheterna att maskera anställningsförhållanden som företagsverksamhet minskas genom att det för företag som erbjuder fakturerings tjänster införs registreringsskyldighet och en skyldighet att identifiera sina kunder när dessa registrerar sig via stark autentisering.
- Bekämpningen av människohandel effektiviseras och informationsutbytet mellan myndigheterna säkerställs. Människohandel förebyggs på ett övergripande sätt inom olika förvaltningsområden. Arbetsrelaterat utnyttjande i anknytning till invandring motverkas och stödtjänster för brottsoffer tryggas.

Inkomstgränsen i fråga om uppehållstillstånd för arbetstagare höjs så att den utgörs av miniminivån i kollektivavtalet för respektive bransch, men emellertid är minst 1 600 euro i månaden. Regeringen utreder med snabb tidtabell en höjning av inkomstgränsen för uppehållstillstånd med beaktande av konsekvenserna för tillgången på arbetskraft och den offentliga ekonomin.

Lagstiftningen ändras så att beslut om inkomstgränserna i fortsättningen fattas genom förordning av statsrådet.

Styrkandet av identitet vid ambassaderna följs upp och vid behov vidtas åtgärder för att förhindra missbruk.

Användningen av delvis automatisering vid Migrationsverket ökas. Det görs en utredning om en lag som gäller automatisering i fråga om migration för att möjliggöra automatiserat beslutsfattande i sådana fall där ett tillstånd inte förutsätter individuell prövning.

I fråga om personer med uppehållstillstånd på grund av arbete främjas rätten att arbeta inom samma bransch och inom branscher där det kan konstateras råda verklig brist på arbetskraft.

Målet är att handläggningstiden för uppehållstillstånd på grund av arbete ska vara högst en månad. När det gäller specialsakkunniga som tjänar mer än 4 000 euro i månaden är målet en handläggningstid på högst en vecka.

Regeringen inför en modell med riktad arbetskraftsinvandring från utvalda länder för att styra arbetskraftsinvandringen. Syftet är att rekryteringen ska inriktas på grupper med särskild kompetens i länderna i fråga. Länderna är Indien, Filippinerna, Brasilien och Vietnam. Modellens konsekvenser för de offentliga finanserna följs upp.

Regeringen säkerställer att den studiebaserade invandringen är kontrollerad. När det gäller uppehållstillstånd på grund av studier övergår man till en praxis där uppehållstillståndet återkallas om personen i fråga börjar lyfta utkomststöd i Finland. FPA åläggs en skyldighet att både på begäran och på eget initiativ lämna uppgifter om detta till Migrationsverket med beaktande av dataskyddslagstiftningen. Möjligheterna att utnyttja andra myndigheters registeruppgifter för efterhandskontroll utreds.

Personer som avlagt högre högskoleexamen i Finland och har tillräckliga kunskaper i finska eller svenska beviljas på ansökan permanent uppehållstillstånd. Därtill förutsätts det att de allmänna villkoren för beviljande av uppehållstillstånd enligt utlänningslagen uppfylls.

Upphållstillstånd för studerande och forskare utreds och begränsas utifrån skyddspolisens bedömning inom säkerhetskritiska branscher, såsom teknik med dubbla användningsområden.

Nyckeln till integration i Finland är arbete

Integrationspolitiken grundar sig på språkinläring och arbete samt det att personer som integreras kommer in i samhället och följer samhällets regler. Finland är ett öppet samhälle som hjälper och uppmuntrar under den första tiden i det nya samhället.

Regeringen säkerställer möjligheterna till integration genom att öka invandrarnas eget ansvar för sin integration och göra systemet förpliktande. Villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd ändras så att de sporrar till integration.

Finland arbetar aktivt för att det inte ska bildas parallella samhällen.

Regeringen ser över integrationssystemet så att det sporrar till integration. Det görs korrigeringar i integrationssystemet och lagen om främjande av integration, så att systemet går från att betona den nyanländas rättigheter till att betona den nyanländas eget ansvar och skyldigheter. Åtminstone följande reformer genomförs:

- Utkomststödet och arbetsmarknadsstödet ersätts för invandrares del med ett integrationsstöd, i vilket det inkluderas ett incitament och en skyldighet att integreras.
- Tillgången till den språkutbildning som ingår i integrationsfrämjande tjänster främjas på ett flexibelt sätt också på arbetsplatserna.
- För barn med invandrarbakgrund ökas deltagandet i småbarnspedagogik, eftersom det stöder hela familjens integration och språkinläring. Det sörjs för att de föräldrar till barn under skolåldern som får utkomststöd hänvisas till arbetsmarknaden.
- Användningen av sänkt utkomststöd och arbetsmarknadsstöd som sanktion effektiviseras i fall där en invandrare inte följer sin integrationsplan, inte deltar i språkutbildning eller inte avlägger slutprovet med godkänt resultat inom utsatt tid.
- Informationsutbyte som gäller de stöd som FPA beviljar effektiviseras för att förhindra missbruk. Den tillsyn FPA utövar stärks för att avslöja missbruk.
- Det säkerställs att de skyldigheter som gäller arbetssökning och mottagande av arbete börjar gälla omedelbart efter det att uppehållstillstånd beviljats och att skyldigheterna även gäller under den tid som tjänsterna för integrationsperioden erbjuds.
- Det säkerställs att integration är möjlig på båda inhemska språken. Målet är att ungefär 5–10 procent ska integreras på svenska. Myndigheterna ska informera tydligare om att det finns möjlighet att integreras även på svenska. Invandrare ska få välja på vilket språk de integreras. Sökandet

efter kommunplatser för kvotflyktingar även i svenskspråkiga kommuner effektiviseras.

- Det utreds det om den långvariga rätten till tolkningstjänst kan begränsas till tre år, med undantag för särskilda fall som gäller till exempel personer med funktionsnedsättning.
- Den tid som ersättning för främjande av integration betalas till kommuner och välfärdsområden förkortas så att den ersättning som för närvarande betalas i tre år ändras till två år och den ersättning som betalas i fyra år ändras till tre år.
- De uppgifter som i och med den nya lagen om främjande av integration påförs kommunerna återtas, till exempel hjälp med butiksbesök.
- En ändring av lagen utreds för att det ska kunna upprättas endast en integrationsplan. Exempelvis slopas den separata inledande kartläggningen.
- En reform av integrationstjänsterna genomförs så att systemet effektiviseras och finansieringen koncentreras till en enda kanal.
- Tiden med integrationsstöd förkortas. Den finansiering som beviljas till aktörer som ordnar integrationsutbildning ändras så att den delvis blir resultatbaserad.
- Det utarbetas tydliga mål för och prov inom den undervisning som förbereder för grundläggande utbildning. Att klara proven är en förutsättning för att kunna gå vidare till allmän undervisning. Finansieringen av den förberedande undervisningen utvidgas till att gälla högst två år.
- Den norska modellen införs så att rätten till stöd för hemvård börjar gälla efter flera års boendetid.
- Åldersgränsen i fråga om stöd för övergången till vuxenlivet enligt lagen om främjande av integration sänks så att den är på samma nivå som för eftervården inom barnskyddet.
- Som indikatorer inom uppföljningen av integrationen används sysselsättning, utbildningsnivå och användningen av sociala förmåner.
- Tredje sektorns viktiga roll i den mångsidiga helheten av integrationsåtgärder identifieras och erkänns.

Hedersrelaterat våld ska identifieras och motverkas. Medvetenheten om hedersvåld ökas och straffen för hedersvåld skärps.

Myndigheternas förmåga att identifiera kvinnlig könsstympning som fenomen och utbyta information om fenomenet stärks. De förebyggande åtgärderna för att förhindra könsstympning intensifieras.

11 Programmet Mer motion i Finland

Syfte

Regeringen har som mål att få alla åldersgrupper att motionera mer. För att förverkliga detta utarbetas det ett förvaltningsövergripande program för en fysiskt aktiv livsstil samt funktionsförmåga.

Lägesbild

Motion och fysisk aktivitet har en central betydelse för människors övergripande välbefinnande. Tillräcklig motion utvecklar de motoriska färdigheterna och förbättrar välbefinnandet. Motion stöder inläringen och upprätthåller en god psykisk hälsa. Motion upprätthåller arbetsförmågan och stärker den mentala kriställigheten. Också när det gäller vård av psykisk hälsa är motion av betydelse. En god funktionsförmåga är en förutsättning för äldre personers välbefinnande och möjligheter att bo hemma.

Fysisk passivitet är en stor utmaning i alla västländer. Alltför många finländares välbefinnande hotas av fysisk passivitet, som leder till nedsatt funktionsförmåga. Endast vart tredje barn och var tredje ung person, och var fjärde vuxen, motionerar tillräckligt mycket med tanke på hälsan. Hos cirka 40 procent av eleverna ligger den fysiska funktionsförmågan på en nivå som gör det svårare att orka i vardagen. För lite fysisk aktivitet är ett hot mot studiekapaciteten, orken i arbetet, försvarsförmågan och det allmänna välbefinnandet. Fysisk passivitet är också ett samhällsekonomiskt problem. Under årens lopp har olika program och åtgärder genomförts, men för att vända trenden krävs det ett helhetsbetonat och förvaltningsövergripande tillvägagångssätt.

Forskningsrönen om att fysisk aktivitet förbättrar hälsan, välbefinnandet och funktionsförmågan är obestridliga. Genom ökad fysisk aktivitet kan man förbättra välbefinnandet och minska samhällets kostnader. Mest behov av att öka sin fysiska aktivitet har de vars funktionsförmåga är sämst.

Allmänna principer

Det förvaltningsövergripande programmet för en fysiskt aktiv livsstil samt funktionsförmåga är ett program på statsrådsnivå, och för genomförandet och uppföljningen av programmet inrättas en ministerarbetsgrupp. Ett sekretariat med uppdraget som huvudsysslats tillsätts för genomförandet av programmet, och resurser reserveras för sekretariatets kommunikation. Åtgärdernas effekter bedöms regelbundet och de mest effektiva handlingsmodellerna görs permanenta.

I programmet beaktas åtgärdernas långsiktighet. I programmet identifieras för varje förvaltningsområde de ändringsbehov som är väsentliga med tanke på den fysiska aktiviteten, i fråga om såväl verksamhetsätt och strukturer som tänkesätt. Ett växande problem är att vardagsmotionen minskar. I programmet försöker man hitta lösningar för att öka den fysiska aktiviteten i vardagen. Digitaliseringens möjligheter att främja en fysiskt aktiv livsstil utnyttjas.

Programmet genomförs i brett samarbete mellan olika samhällsaktörer, såsom ministerier, företag, arbetsmarknadsorganisationer, civilsamhället och medier. I programmet utnyttjas bästa internationella praxis för att öka den fysiska aktiviteten.

Ministerierna bereder och genomför åtgärder som förbättrar den fysiska aktiviteten och funktionsförmågan och väljer indikatorer för dem. Vid beredningen utnyttjas arbetet i statens idrottsråd och den förvaltningsövergripande tjänstemannaarbetsgruppen för idrott samt sakkunskapen hos frivilligorganisationer och idrottsföreningar.

Åtgärder i programmet

Regeringen genomför programmet bland annat genom följande åtgärder:

1. Kompetensen i idrott och motion stärks inom olika utbildningsområden, såsom social- och hälsovården och de pedagogiska områdena.
2. Främjandet av motion och hälsa beaktas på ett förvaltningsövergripande sätt i kommunernas och välfärdsområdenas strategier. Handledningen kring levnadsvanor och motionsrådgivningen i kommunerna och välfärdsområdena stärks med utnyttjande av de möjligheter som den medicinska tekniken erbjuder. Fördelningen av finansieringen för främjande av hälsa och välfärd i kommunerna och välfärdsområdena bedöms.
3. Främjandet av familjemotion understöds. En boll tas med i moderskapsförpackningen och rådgivning om familjemotion införs vid rådgivningsbyråerna.

4. Kommunerna uppmuntras att utveckla daghemmens och skolornas gårdar till mångsidiga näridrottsanläggningar. Kommunerna uppmuntras att i större utsträckning än för närvarande möjliggöra användningen av sina lokaler för olika studerandeorganisationers idrottsverksamhet.
5. Motion under daghems- och skoldagar samt i anslutning till skolresor samt hobbyverksamhet i samband med skoldagar främjas.
6. Till lagen om grundläggande utbildning fogas bestämmelser om främjande av en fysiskt aktiv livsstil. Personalen inom fostran och undervisning stöds i sitt arbete genom att fungerande praxis sprids. Kommunerna uppmuntras att utvidga programmen i rörelse till alla daghem och skolor.
7. Olika sätt för att utöva motion och idrott efter skoldagen, såsom med hobbysedlar, provas. De metoder som enligt resultaten fungerar bäst tas i bruk permanent som en del av Finlandsmodellen för hobbyverksamhet.
8. I samband med de omfattande hälsoundersökningarna i grundskolan ges det personlig motionsrådgivning och motionshandledning utifrån elevens resultat i MOVEI-mätningarna.
9. Inom utbildningen på andra stadiet utreds det hur gymnastik kan läggas till som ett läroämne som finns på schemat varje vecka. Alla högskolors deltagande i programmet Studier i rörelse uppmuntras.
10. Främjandet av motion och funktionsförmåga integreras i uppbyggd verksamheten.
11. Orken i arbetet stöds genom att motion görs till en central del av utvecklingen av arbetsförmågan och arbetslivet. Man utreder de effektivaste metoderna för arbetsgivarna att i samarbete med företagshälsovården främja personalens fysiska aktivitet.
12. Programmet för att främja gång och cykling uppdateras. Särskilt avseende fästs vid trygga skolvägar och ökade möjligheter till motion och idrott. Vid revideringen av markanvändningslagstiftningen beaktas främjandet av rörligheten. Som en del av förfarandet för avtal om markanvändning, boende och trafik främjas gång och cykling.
13. Friluftsliv och naturturism främjas. Lagen om friluftsliv revideras med beaktande av egendomsskyddet. Bland annat jaktens, vildmarksverksamhetens och sällskapsdjurens betydelse när det gäller att öka den fysiska aktiviteten identifieras.
14. Möjligheterna att stödja motion och idrott med hjälp av beskattning utreds och utvärderas. Mervärdesskattebehandlingen av aktörerna inom idrottsbranschen förtydligas så att den sporrar till rörlighet.

15. De äldres funktionsförmåga främjas och fallolyckor förebyggs. Möjligheten att garantera en subjektiv rätt till utomhusvistelse för äldre utreds. Det hushållsavdrag som Sitra föreslår införs för att främja funktionsförmågan hos personer över 75 år och för att förbättra förutsättningarna att klara sig hemma genom att underlätta anskaffningen av motions- och rehabiliteringstjänster.
16. Möjligheterna för företagare inom idrottsbranschen att delta i tjänsteproduktionen identifieras.

Statsrådets ledning och kommunikation

För att främja genomförandet av regeringsprogrammet fastställs gemensamma mål samt indikatorer för att följa åtgärdernas genomslag. För att regeringens mål ska nås krävs det att resurserna förvaltas effektivt över förvaltningsgränserna, att ledningen utvecklas och processerna effektivteras. Under regeringsperioden stärks statsrådets ledning särskilt i syfte att främja genomförandet av de förvaltningsövergripande målen. Helhetshanteringen av och kvaliteten på styrdokument på statsrådsnivå (strategier och principbeslut) förbättras genom att det utarbetas en strategiplan vars genomförande följs upp.

Kunskapsbaserad ledning

I sitt beslutsfattande utnyttjar regeringen aktivt samhällets informationsresurser och forskningsresultat, för att de begränsade resurserna ska kunna riktas till verkningsfulla åtgärder.

Regeringen har för avsikt att stärka Statistikcentralens resurser för att samhällets informationsresurser snabbare ska bli tillgängliga som underlag för beslutsfattande och forskning. Möjligheten att göra Datarummet till en permanent enhet utreds. Statsrådets analyskapacitet stärks och statsrådet fortsätter utnyttja beteendevetenskaplig framsyn som en del av kunskapsunderlaget för beslutsfattandet och beredningen av effektiva åtgärder.

Regeringen följer hur de mål man fastställt uppnås med hjälp av indikatorer, granskar regelbundet hur målen framskrider också i förhållande till förändringarna i omvärlden och fattar vid behov beslut om vidare åtgärder. Verktögen för att följa genomförandet av regeringsprogrammet utvecklas. Allmänheten informeras öppet och aktivt om uppföljningen.

Lagberedning

Regeringen ser till att lagberedningen är effektiv och håller hög kvalitet för att trygga såväl samhällsstyrningen som människors och företags rättssäkerhet. Under valperioden utvecklas organiseringen och ledningen av ministeriernas lagberedning samt samarbetet mellan ministerierna kring lagberedningen.

Regeringen ökar lagberedningens öppenhet och transparens genom att förbättra insynen genom hela processen.

Regeringen utvecklar lagstiftningens uppföljning och utvärdering. Regeringen stiftar en lag om rådet för bedömning av lagstiftningen för att stärka rådets ställning.

Regeringen sammanställer ett lagstiftningsprogram för valperioden och en lagstiftningsplan för varje sessionsperiod i riksdagen.

Gemensam personalförvaltning för statsrådet och dess ministerier

Statsrådets verksamhet, tjänster och resurser effektiveras och görs mer flexibla. Regeringen utarbetar före utgången av 2024 en utredning om en övergång till gemensamma tjänster inom statsrådet och om att koncentrera hela statsrådets personalförvaltning till statsrådets kansli. Målet är att möjliggöra en effektiv fördelning av personalresurser och en flexibel användning av resurserna.

För att underlätta genomförandet av regeringsprogrammet görs en för statsrådet gemensam och noggrant avgränsad reservation för ett omkostnadsanslag och en modell skapas för att omfördela personalresurser snabbt, effektivt och flexibelt. Beslut om att använda den gemensamma resursen fattas vid statsrådets allmänna sammanträde på framställning av statsministern. Den gemensamma resursen förvaltas vid statsrådets kansli.

Ministrarnas, statssekreterarnas och specialmedarbetarnas sekreterare koncentreras till statsrådets kansli

Ministrarnas, statssekreterarnas och specialmedarbetarnas sekreterare koncentreras till statsrådets kansli från och med början 2024 för att åstadkomma en flexibel användning av resurser och enhetliga tjänster.

Kommunikation

Det centrala målet för statsrådets kommunikation är att stärka förutsättningarna för demokratin och demokratiska beslut. Detta innebär systematiskt arbete för yttrandefrihet, öppenhet och likabehandling.

Kommunikationen är en väsentlig del av den strategiska ledningen. Regeringen fastställer kommunikationens centrala riktlinjer genom ett principbeslut av statsrådet om kommunikationen.

Renoveringen av statsrådsborgen

För att främja samarbete och resultatrik verksamhet vid statsrådet och ministerierna uppdateras och renoveras lokalerna i kvarteren kring statsrådsborgen. Statsrådets ledningsstruktur samlas i dessa lokaler.

Reform av lagen om karens för ministrar

Definitionen av karenstiden enligt statstjänstemannalagen vid olika ministerier ska förenhetligas. Införandet av lagen om karens i anslutning till uppdraget som medlem av statsrådet slutförs.

Paneler

Regeringen utreder hurudan roll olika slag av paneler och liknande organ med flera medlemmar ska ha som stöd för regeringens arbete och genomförandet av regeringsprogrammet.

Val- och partilagstiftningen samt demokratisk praxis

Bättre proportionalitet i valsystemet

Valsystemets proportionalitet ska förbättras genom en parlamentarisk beredning av en valområdesmodell för sådana områden där den dolda röstspärren är särskilt hög. Uppmärksamhet ägnas i första hand åt Lapplands valkrets. Målet är att bilda ett gemensamt kalkylerat valområde av den och Norra Österbotten. Kandidaternas röstetal och antalet ledamöter som väljs i valkretsarna i förhållande till befolkningen ska användas som beräkningssätt. Båda valkretsarna förblir självständiga och deras gränser ändras inte. Den lokala identiteten ska beaktas. Dessutom är målet att ett motsvarande förfarande i fortsättningen ska tillämpas på sådana valkretsar där antalet riksdagsledamöter blir färre än åtta eller sju. Beslutet om valområdesmodellen fattas under 2024 och avsikten är att den ska tas i bruk senast vid riksdagsvalet 2031.

Underlättande av röstning och valarbete

Regeringen säkerställer att röstningsställena och fullmäktigesalarna är tillgängliga genom lagstiftning samt genom bättre styrning och utbildning i kommunerna. De som omfattas av färdtjänsten beviljas rätt till röstningsresa, och bland dem beviljas de som innehar ett politiskt förtroendeuppdrag eller som är kandidater i ett val rätt till ett visst antal resor som inte förbrukar deras rätt till övriga resor. Det ska ges bättre information om möjligheten till hemmaröstning än för närvarande. Tidsfristerna för förhandsröstning och rösträkning ska ändras så att de motsvarar de behov som ökningen av förhandsröstningen medför. Det ska säkerställas att valfunktionärernas politiska representativitet är så heltäckande som möjligt, både under tiden för förhandsröstning och på själva valdagen. Regeringen förbereder sig på att den offentliga och den halvvoffentliga stadsmiljön förändras och på att drivandet av politiska kampanjer och mötesfriheten ska tillgodoses även i framtidens stadsmiljö. Nödvändiga planändringar ska främjas och ägandet och användningen av lederna till stora kollektivtrafikstationer ska utredas.

Regeringen gör ett förvaltningsövergripande arbete för att utarbeta olika scenarier för hur val ska förrättas under olika kris- och undantagsförhållanden.

Regeringen möjliggör elektronisk kandidatuppställning som huvudregel, men säkerställer dock att kandidatuppställningen alternativt kan skötas även på papper. Som en omedelbar åtgärd förnyas blanketterna för kandidatuppställningen, och bland annat blanketten "Förslag till kandidatlista för ett parti" ska gå att fylla i dynamiskt. Den blanketten och en elektronisk blankett för kandidatförsäkran som använder stark autentisering ska tas i bruk vid välfärdsområdes- och kommunalvalet 2025. Regeringen slopar det tvingande kravet på medlemsomröstning i vallagen och ger partiet självt möjlighet att i sina egna regler besluta om hur medlemsomröstning ska ordnas.

En regelbunden dialog med partierna, finansinstituten och tillsynsmyndigheterna ska inledas i fråga om lagenlig, ändamålsenlig och tydlig redovisning för valen och för kandidaternas och de politiska föreningarnas politiska verksamhet. Vid övervakningen av val- och partifinansieringen ska principen att inte efterfråga samma uppgifter mer än en gång säkerställas. Dessutom ska lagen förtydligas i fråga om definitionerna av finansiering som överstiger kostnaderna för kampanjen samt av kampanjperioden. I fråga om lån ska regeringen förtydliga val- och partifinansieringen så att ett låns ursprung alltid kan identifieras. Förteckningen i partilagen över sådant som inte betraktas som bidrag ska uppdateras (avgifter för förtroendevalda, prestationer som grundar sig på EU-institutionernas och andra motsvarande internationella organisationers budget). Regeringen preciserar lagstiftningen så att partierna har en klar möjlighet att delvis överföra statsunderstöd för att stödja verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som uppfyller användningsändamålet för understödet, vilket redan nu är etablerad praxis.

Valbarhet och stärkt delaktighet

Regeringen inleder ett omfattande utredningsarbete i anslutning till eventuella överlappningar i beslutsfattandet på olika nivåer och jävsfrågor samt kommunernas och välfärdsområdesförvaltningens anställdas deltagande i arbetet i kommun- och välfärdsområdesstyrelserna och i de underlydande nämnderna. Utredningen blir färdig under våren 2025. Frågor som gäller utvecklandet av systemet med medborgarinitiativ och andra system för initiativ och samråd ska behandlas. Den nedre åldersgränsen för under-tecknande av ett europeiskt medborgarinitiativ sänks till 16 år. En uppföljning ska göras i fråga om hur väl öppenhetsregistret fyller sin funktion och i slutet av regeringsperioden ska lagstiftningen utvärderas. Lagstiftningen ändras så att valbarheten vid välfärdsområdesval för dem som flyttar från Helsingfors till ett välfärdsområde fastställs på samma sätt som för dem som flyttar någon annanstans i från i fråga om de utsatta tidsfristerna.

Bilagor

Bilaga A. Rambestämmelser

Regeringen förbinder sig till att följa de rambestämmelser som den har fastställt och det beslut om ramarna för statsfinanserna som ingår i valperiodens första plan för de offentliga finanserna och som grundar sig på rambestämmelserna. Skrivningarna i och de övriga åtgärderna enligt regeringsprogrammet genomförs i den utsträckning det är möjligt inom ramen.

I ramen för valperioden reserveras årligen 400 miljoner euro för tilläggsbudgeten. År 2027 kan regeringen använda högst 100 miljoner euro av tilläggsbudgetreserveringen. I ramen reserveras dessutom som ofördelad reserv 120 miljoner euro år 2024, 150 miljoner euro år 2025, 180 miljoner euro år 2026 och 250 miljoner euro år 2027. Den ofördelade reserven och tilläggsbudgetreserven har dimensionerats så att de täcker alla oförutsedda utgiftsbehov (diskretionära och så kallade automatiska ändringar). Regeringen förbinder sig till att inte använda reserverna och att sänka ramnivån på i motsvarande grad, om utgiftstrycket inte nödvändigtvis förutsätter att reserverna används fullt ut.

Syftet med utgiftsramen är att begränsa det totala belopp av utgifter som skattebetalarna påförs. När det i statsbudgeten görs ändringar som ur detta perspektiv är neutrala, kan justeringar som motsvarar dem göras i ramen för valperioden.

Regeringen använder inte skattelättnader eller skattesubventioner för att kringgå ramen. Regeringen använder inte heller aktieöverlåtelser, överlåtelser av fordringar, fonder eller andra sätt för att kringgå ramen i strid med utgiftsramens syfte. En systematisk utvärdering av detta inkluderas i regeringens beslutsfattande.

Genom ramjusteringar säkerställs det vid behov att ramen inte begränsar ombudgetering av utgifterna, ändringar av tidpunkten för utgiftspaket (inklusive ändringar i tidtabellen för utgifterna för EU-fonder och EU-medlemsavgiften) och inte heller ogrundat begränsar återbetalning eller ersättning av inkomster som det visat sig att erhållits som för stora. Genom ramjusteringar säkerställs det också vid behov att ramen behandlar utbyten av lika stora skattestöd och utgifter på samma sätt. Genom ramjusteringarna säkerställs det också att ramen inte begränsar omfördelningen av statens FoU-finansiering mellan olika objekt (ändringar mellan fullmakts- och anslagsbudgetering) när det sker inom ramen för en helhet enligt lagen om FoU-finansiering.

Ramen för valperioden justeras årligen enligt förändringen i prisnivån. Justeringen i fråga om prisnivån förenklas i fråga om andra ramutgifter än sådana som omfattas av lagstadgade eller avtalsbaserade prisjusteringar. Priskorrigeringen av dessa utgifter görs i fortsättningen en gång om året i enlighet med prognosen för konsumentprisindexet. Utöver justeringarna av prisnivån och ramstrukturen görs det inga andra justeringar uppåt i den totala nivån på ramutgifterna under valperioden.

Om utgiftsnivån efter tilläggsbudgetarna stannar under ramnivån kan skillnaden, dock högst 200 miljoner euro, följande år trots ramen användas för utgifter av engångsnatur.

Ramen omfattar inte följande utgifter:

- Utgifter för utkomstskyddet för arbetslösa (inklusive ändringar i utgifterna som riktas till kommunernas statsandelar), utgifter för utkomststöd, lönegaranti och bostadsbidrag. De nämnda utgifterna ingår dock i ramen när det gäller utgiftskonsekvenserna av ändringar i utgifternas grunder samt av andra behovsprövade beslut som inverkar på deras nivå. Om syftet med ett behovsprövat beslut är att stärka de offentliga finanserna, höjs dock inte ramnivån.
- Ränteutgifter för statsskulden.
- Eventuella kompensationer till andra skattetagare till följd av ändring av beskattningsgrunder (inkl. kompensationer för socialförsäkringsavgifter) som staten har fattat beslut om.
- Utgifter som till beloppet motsvarar tekniskt förmedlade betalningar och medfinansiering från utomstående.
- Överföring till statens televisions- och radiofond.
- Anslag som anvisats för mervärdesskatteutgifter.
- Finansiella investeringar. En finansiell investering räknas dock som en utgift inom ramen, om den vid tidpunkten för beslutet anses vara en slutlig utgift.

Inom ramen har man berett sig på att hjälpa och stödja ukrainare i Finland. Utanför ramen täcks med anledning av Rysslands anfallskrig dessutom det nya och tillfälliga försvarsmateriel och civila materiel samt humanitära bistånd som är avsett till stöd för Ukraina. De nämnda utgifterna som baserar sig på bilaterala eller multilaterala avtal beaktas som en strukturell korrigerings av ramnivån, det vill säga att ramen för valperioden höjs i enlighet med utgifterna.

Upphandlingen av jaktplan har beaktats i ramen. Index- och valutakursutgifterna enligt upphandlingskontraktet beaktas som en del av priskorrigeringen av ramen. Omfördelningar och tidsmässiga ändringar inom helheten är möjliga. Om upphandlingen av jaktplan föranleder mindre utgifter under ramperioden än vad som reserverats i ramen, används skillnaden inte till att öka de övriga utgifterna.

Ekonomi för Statens bostadsfond och Gårdsbrukets utvecklingsfond tas med i ramen till den del det i budgetmotiveringen tas ställning till utgiftsbeloppen. Till denna del faller överföringarna från budgeten till dessa fonder på motsvarande sätt utanför ramen.

Regeringen har som mål att stävja kostnadsökningen i välfärdsområdena och kommunerna och att säkerställa att budgetbegränsningen håller. För att säkerställa detta utvärderar regeringen välfärdsområdenas och kommunernas verksamhet, uppgifter och skyldigheter och avstår från att ge välfärdsområdena eller kommunerna nya betydande uppgifter.

De åtgärder som minskar, ökar eller utvidgar uppgifter och skyldigheter ska kompenseras enligt nettobelopp genom att statsandelarna och/eller motsvarande anslag ändras till hundra procent eller genom att andra uppgifter eller skyldigheter tas bort.

I rambestämmelserna ingår en undantagsmekanism vars syfte är att trygga den ekonomiska politikens förmåga att reagera på mycket exceptionella och betydande kriser utanför regeringens influensområde på det sätt som situationen förutsätter och att begränsa det finanspolitiska handlingsutrymmet endast till de anslagsökningar som är nödvändiga med tanke på krisen, utan att äventyra den ekonomiska politikens trovärdighet.

Användningen av undantagsmekanismen kan utlösas endast av en sådan exceptionell händelse vars uppkomst Finland inte själv kan påverka och som har en betydande inverkan på den finansiella ställningen för den offentliga ekonomin (till exempel en pandemi eller en beredskapssituation i anslutning till krig eller storskalig terrorism). Faktorer som utlöser mekanismen kan till exempel hänföra sig till utlysning av undantagsförhållanden och ibruktagande av beredskapslagen.

Finanspolitiska ministerutskottet beslutar på föredragning från finansministeriet om huruvida kriterierna för införande av undantagsmekanismen uppfylls, om innehållet i det ramundantag som ska införas och om rekommendationen till statsrådet om användningen av undantagsmekanismen. Finansministeriet ska vid beredningen höra Finlands Bank samt med beaktande av krisens karaktär andra sakkunnigaktörer som ministeriet anser vara viktiga.

Vid fastställandet av innehållet i ramundantaget fästs vikt vid bland annat 1) undantagets giltighetstid, 2) fastställandet av de åtgärder som ska finansieras med beaktande av krisens karaktär och ändamålsenligheten, 3) omfattningen i eurobelopp, 4) omfördelningar inom ramen och andra sådana finansieringsmöjligheter som inte ökar den offentliga skulden, 5) engångsnaturen hos de åtgärder som ska finansieras och korrigerande åtgärder efter krisen, samt 6) stegmärken för fortsatt uppföljning av situationen.

Objekt	Moment	Kommande åtgärder	Tidsplan	Den offentliga ekonomin sammanlagt					Staten					Kommunerna					Välfärdsområdena					Socialskyddsavgifter/ArPL						
				2024	2025	2026	2027	2028	els*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	
Intjänande av arbetsvillkoret i lönesubventionerat arbete	33.20.50 33.20.52	Intjänande av arbetsvillkoret i lönesubventionerat arbete slopas.	RP 2023	24	24	24	24	24	24	1	1	1	1	1	-14	-14	-14	-14	-14							37	37	37	37	37
Barnförhöjningar	33.20.50 33.20.52	Barnförhöjningarna slopas.	RP 2023	70	70	70	70	70	70	35	35	35	35	35	6	6	6	6	6							28	28	28	28	28
Åldersbundna undantagsbestämmelser inom utkomstskyddet för arbetslösa	33.20.50 33.20.52	De åldersbundna undantagsbestämmelserna inom utkomstskyddet för arbetslösa slopas.	RP 2023	103	103	103	103	103	103	28	28	28	28	28	23	23	23	23	23							51	51	51	51	51
Skyddade belopp inom utkomstskyddet för arbetslösa	33.20.50 33.20.52	De skyddade beloppen inom utkomstskyddet för arbetslösa slopas.	RP 2023	56	56	56	56	56	56	28	28	28	28	28	5	5	5	5	5							22	22	22	22	22
Apoteksekonomi och läkemedelsersättningar	33.30.60 11.04.03	Som en del av apoteksreformen genomförs en reform av apoteksekonomi där man genom att justera nivåerna på läkemedelstaxan och apoteksskatten uppnår den eftersträvade spareffekten.	2024	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30																
Rehabiliteringspenning för unga och för yrkesinriktad rehabilitering för unga	33.30.60	Minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för unga och av rehabiliteringspenningen för yrkesinriktad rehabilitering sänks till rehabiliteringspenningens miniminivå.	2024	20	20	20	20	20	20	24	24	24	24	24	-4	-4	-4	-4	-4							-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Kriterier för tillträde till yrkesinriktad rehabilitering	33.30.60	Man återtar den lagändring som från ingången av 2019 har gjort det möjligt för 16–29-åringar att få yrkesinriktad rehabilitering utan diagnos på sjukdom eller funktionsnedsättning.	2025	0	50	50	50	50	50	0	31	31	31	31	0	-5	-5	-5	-5							0	24	24	24	24
Totalreform av utkomststödet	33.10.57	Regeringen genomför en totalreform som stärker individens förmåga att klara sig självständigt, minskar det långvariga behovet av utkomststöd och ger utkomststödet en tydligare karaktär av en förmån som hör till grundskyddet, beviljas i sista hand och kräver prövning.	2025	0	0	35	70	70	70	0	0	20	35	35	0	0	15	35	35											
Fpa:s rehabiliteringspenning för tiden för yrkesinriktad rehabilitering	33.30.60	För tiden för yrkesinriktad rehabilitering minskas beloppet av rehabiliteringspenningen till samma nivå som den sjukdagpenning som rehabiliteringsklienten enligt sjukförsäkringslagen hade varit berättigad till om han eller hon hade blivit arbetsförmögen när rehabiliteringen började.	2024	3	3	3	3	3	3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2												3	3	3	3	3

Objekt	Moment	Kommande åtgärder	Den offentliga ekonomin sammanlagt					Staten					Kommunerna					Välfärdsområdena					Socialskyddsavgifter/ArPL						
			Tidsplan	2024	2025	2026	2027	2028	els*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Förhöjd föräldradagpenning	33.30.60	Den förhöjda föräldrapenning som betalas för föräldrapennings första 16 vardagar slopas.	2025	0	13	25	25	25	25	0	13	25	25	25															
Understöd som främjar hälsa och social välfärd	33.90.50	Nivån på statsunderstöden sänks. Nivån på besparingen bedöms i fråga om högst 50 miljoner euro under budgetförhandlingarna 2026.	2027	0	0	0	100	100	100	0	0	0	100	100															
Sammanlagt				777	1 069	1 116	1 201	1 201	1 201	329	590	623	688	688	-108	-113	-98	-78	-78	0	0	0	0	0	553	589	589	589	589

Indexbundna helheter – bedömning av effekterna, miljoner euro

*els = effekter på lång sikt Obs! I tabellen anges de åtgärder som stärker de offentliga finanserna som positiva tal och utgiftsökningarna som negativa tal.

Objekt	Moment	Kommande åtgärder	Tidsplan	Den offentliga ekonomin sammanlagt					els*	Staten					Kommunerna					Välfärdsområdena					Socialskyddsavgifter/ArPL							
				2024	2025	2026	2027	2028		2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028			
Alla förmåner som är bundna till folkpensionsindex eller konsumentprisindex (exkl. utkomststöd, pensioner, fronttillägg, handikappförmåner, tilläggsersättning för läkemedel)	Flera moment	Frysning av alla indexhöjningar i anknytning till FPL/KPI (exkl. utkomststöd, pensioner, fronttillägg, handikappförmåner, tilläggsersättning för läkemedel) för valperioden. Inflationsutvecklingen följs upp och vid en snabbare inflation än väntat utvärderas nivån på indexjusteringarna för 2027.	2024–2027	140	250	318	387	387	387	121	226	291	357	357	14	17	17	18	18									5	8	10	12	12
Statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan och understöd för kyrklig och religiös verksamhet	29.01.51 29.01.52	Indexbroms 1 %-enhet för åren 2024–2027	2024–2027	1	3	4	5	5	5	1	3	4	5	5																		
Kommunernas statsandelar	28.90.30	Indexbroms 1 %-enhet för åren 2024–2027	2024–2027	28	54	90	126	126	126	28	54	90	126	126																		
Sammanlagt				169	307	411	519	519	519	150	283	385	488	488	14	17	17	18	18	0	0	0	0	0	0	0	5	8	10	12	12	

Bilaga C. Bilaga till skattepolitiken

Inkomstbeskattningen

Objekt	Inverkan på skatteintäkterna, miljoner euro
Beskattningen av arbete lindras med betoning av lättningen för låg- och medelinkomsttagare.	–405
En barnspecifik höjning på 50 euro av arbetsinkomstavdraget införs.	–95
Insättningstaket för aktiesparkonton höjs till 100 000 euro.	–20
Den temporära höjningen av hushållsavdraget fortsätter fram till utgången av 2024. Den hemrehabilitering som företag inom fysioterapi och ergoterapi samt motsvarande yrkesutövare producerar utvidgas till att omfattas av hushållsavdraget.	–42 (år 2024)
Tiden i arbete vid källbeskattning av utländska nyckelpersoner förlängs till sju år.	Ringa
Den skattemässiga behandlingen av hyresinkomster inom jordbruket (åkrar och skogar) harmoniseras med övriga hyresinkomster.	Ringa
Fram till slutet av valperioden fortsätter på föreskriven tid den högsta nivån på 150 000 euro för progressionen i beskattningen.	43
Självriskan för resekostnadsavdraget höjs stegvis till 900 euro.	40
Det åldersbaserade arbetsinkomstavdraget omfördelas genom att förhöjningen för personer under 65 år slopas och fördubblas till 1 200 euro för personer som fyllt 65 år.	33
Utjämningsreserveringen för jordbruket höjs till 25 000 euro.	–3

Punktskatter och mervärdesskatt

Objekt	Inverkan på skatteintäkterna, miljoner euro
Koldioxidkomponenten i bränslebeskattningen lättas upp.	-100
Punktskatten på tobak skärps.	100
Det föreskrivs att nikotinpåsar ska omfattas av lagen om tobaksaccis.	50
Införande av realtidsrapportering för uppbörd av mervärdesskatt utreds.	Neutral
Punktskatten på läskedrycker höjs måttligt.	30
Köparens skattskyldighet vid näthandel med alkohol utvidgas.	20
Beskattningen av starka alkoholdrycker och viner skärps.	40
Beskattningen av öl lindras.	-25
Inkontinensskydd, mensskydd och barnblöjor överförs till den reducerade mervärdesskattesatsen på 14 procent.	-10
De nyttigheter som omfattas av den nuvarande reducerade mervärdesskattesatsen på 10 procent flyttas till 14 procent, med undantag för tidningar och tidskrifter.	205

Andra skatter

Objekt	Inverkan på skatteintäkterna, miljoner euro
Nivån på gruvmineralskatten ses över efter halvtidsöverläggningen och en andra skatteklass fastställs.	15
Betalningstiden för arvsskatt förlängs till 10 år.	-10
Skogsavdraget höjs med 15 procentenheter.	-20
En vinjettavgift införs.	15
Skattepraxis för bonusar inom finansbranschen ses över.	30
Den nedre gränsen för fastighetskatten på mark höjs till 1,30 procent.	110
Halveringen av farledsavgifterna fortsätter under valperioden.	-36
Fordonsskattens grundskatt lindras.	-50

Skatteändringar som ska utredas

- Det utreds om sällskapstjänster för en gammal förälder ska införas som en personalförmån som omfattas av skattestöd på samma sätt som förmånen för ordnandet av vård för ett sjukt barn.
- Det utreds om arvsskatten kan ersättas med beskattning av överlåtelsevinst på egendom som erhållits genom arv.
- En jämkning av beskattningen av arvodet för närståendevård utreds.
- Den skattemässiga behandlingen av havsbaserade vindkraftverk inom Finlands ekonomiska zon utreds. Dessutom utreds inom fastighetsbeskattningen ställningen för havsbaserade vindkraftverk i förhållande till landbaserade vindkraftverk.
- Skattelagstiftningen för placeringsfonder korrigeras till kravnivån enligt EU-rätten och en stärkning av skatteunderlaget utreds.
- Möjligheten att utvidga ränteavdragsbegränsningarna till samfällda förmåner (inklusive samfällda skogar) utreds.
- Möjligheten att införa en rätt till skatteavdrag för utrustning, förnödenheter och vapen som lämpar sig för militärt bruk utreds till den del de lämpar sig för användning under kristider och är förenliga med kraven i enlighet med den försvarsutbildning som ordnas av Försvarsmakten eller Försvarsutbildningsföreningen.
- Möjligheten att dra av donationer till utvecklingssamarbete i beskattningen eller att göra frivilliga donationer i samband med beskattningen utreds.
- Det görs en utredning huruvida en utvidgning av infrastrukturundantaget för begränsning av ränteavdragsrätten i fråga om stora energiprojekt är möjlig och i mån av möjlighet genomförs en sådan utvidgning.
- Möjligheterna att införa ett förbättrat hushållsavdrag för äldre utreds.
- En utvidgning av lagen om skattenummer till att omfatta turism- och restaurangbranschen utreds.
- Det utreds om det är möjligt att utvidga motsvarande skattefria naturaförmåner till arbetstagare som utstationerats från utlandet till Finland som till personer som utstationerats från Finland till utlandet.
- Skillnaderna mellan beskattningen och bokföringsbestämmelserna och eventuella behov av harmonisering (IFRS) utreds.
- Behoven att utveckla TRACE-modellen för utdelning på förvaltarregistrerade aktier utreds.
- Det kontrolleras att fastställandet av beskattningsvärdena för konstruktioner vid solkraftverk är uppdaterat, med säkerställande av att ett solkraftverk inte drabbas av en fastighetsskatt som är oproportionerligt stor i förhållande till vindkraften.
- I brett samarbete utreds konsekvenserna av skatteundantaget för försändelser mellan fastlandet och Åland (post och gods).

- En ändring av lagstiftningen utreds så att tillfällig och kortvarig hyrning av den egna bostaden inte inverkar på den oavbrutna boendetiden på två år, som är en förutsättning för skattefrihet för vinst från försäljning av den egna bostaden.
- Det utreds om flyttningskostnaderna för en arbetstagare som flyttar till Finland kan göras till en helt skattefri personalförmån när flyttningen sker i arbetsgivarens intresse som utstationerad arbetstagare.
- Möjligheterna att öka incitamenten för frivilligt pensionssparande genom att inkomstskattelagen ändras så att det är möjligt att ta ut eget pensionssparande redan när man går i pension utreds.
- Det utreds huruvida motionssedelns användningsområde kan utökas med jakt- och fisketjänster.

Bilaga D. Strukturpolitiska åtgärder

Som ett led i anpassningsåtgärderna har regeringen dragit upp riktlinjer för strukturpolitiska åtgärder genom vilka man eftersträvar att de offentliga finanserna stärks på ett sätt som stabiliserar skuldkvoten med 2 miljarder euro på 2027 års nivå. Att sysselsättningen ökar med de 100 000 nya sysselsatta som eftersträvas stärker de offentliga finanserna med över 2 miljarder euro.

De strukturella åtgärderna fördelar sig på utkomstskyddet för arbetslösa som en helhet, annan social trygghet och beskattning, arbetsmarknadsreformer och andra reformer som stärker sysselsättningen. Regeringen följer upp hur sysselsättningsmålet nås under valperioden utifrån finansministeriets bedömningar och förbereder sig på att fatta ytterligare beslut senast vid halvtidsöversynen, om målet att stärka de offentliga finanserna äventyras.

Genom helheten undanröjande av inkomstfällor eftersträvas cirka 41 000 nya sysselsatta. Konsekvensbedömningarna av åtgärderna baserar sig på finansministeriets bedömning.

Helheten undanröjande av inkomstfällor	Sysselsättningseffekt	Sysselsättningens stärkande effekt på de offentliga finanserna, mn €
Förlängning av arbetsvillkoret för utkomstskyddet för arbetslösa till 12 månader (28 mån.)	5 700	
Gradering av nivån på förtjänstskyddet, 0v.100%, 8v.80%, 34+v.75%	15 800	
Bestämmande av arbetsvillkoret enligt inkomsten i euro	1 500	
Återinförande av periodisering av semesterersättningar	2 200	
Återställande av antalet självriskdagar från fem till sju	1 000	
Slopande av intjänande av arbetsvillkoret i lönesubventionerat arbete	1 300	
Indragning av barnförhöjningar	10 000	

Helheten undanröjande av inkomstfällor	Sysselsättningseffekt	Sysselsättningens stärkande effekt på de offentliga finanserna, mn €
Slopande av åldersbundna undantagsbestämmelser inom utkomstskyddet för arbetslösa	3 900	
Slopande av skyddade belopp av utkomstskyddet för arbetslösa	ringa	
Helheten sammanlagt		1 110

Med helheten annan social trygghet och beskattning eftersträvas cirka 37 000 sysselsatta. Åtgärderna inom helheten annan social trygghet och beskattning har bedömts var för sig.

Annan social trygghet och beskattning	Bedömning av sysselsättningseffekterna	Sysselsättningens stärkande effekt på de offentliga finanserna, mn €
Indexåtgärder i förmåner som är bundna till KPI/FPL	17 000	417
Revidering av stöden för boende	1 900	50
Språkkunskapskravet för arbetsmarknadsstöd	1 300	32
Lindring av beskattningen av arbete	8 700	200
Indragning av vuxenutbildningsstödet	8 000	44
Avveckling av alterneringsledigheten	ringa	-

Syftet med den helhet för att stärka sysselsättningen som anges nedan är att nå målet 100 000 sysselsatta. Helheten inbegriper åtgärder i fråga om vilka bedömningen av sysselsättningseffekterna preciseras.

Andra helheter som stärker sysselsättningen	Bedömning av sysselsättningseffekterna	Sysselsättningens stärkande effekt på de offentliga finanserna, mn €
<p>Arbetsmarknadsreformer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utveckling av förhandlingssystemet och stärkande av arbetsfreden • Ökning av användningen av lokala avtal • Undanröjande av hinder för sysselsättning 		
<p>Utveckling av arbetslivet och välbefinnande i arbetet</p> <p>Reform av arbetskraftsservicen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jämställdhet i arbetslivet och förebyggande av diskriminering • Stärkande av partiellt arbetsföra personers deltagande i arbetslivet • Fokus på arbetsförmågan och ork i arbetet 		
<p>Revidering av utkomststödet</p>		
<p>Åtgärder för rekrytering av internationell kompetens</p>		
<p>Främjande av integrationen</p>		

Pensionssystemets konsekvenser för sysselsättningen och de offentliga finanserna bedöms på trepartsbasis utifrån de åtgärder som har beretts.

Bilaga E. Stävjande av social- och hälsovårdskostnaderna, tabell

Åtgärd	Miljoner euro
Minskning av det eftersatta underhållet	520
Infrastrukturprojekt (Utvecklingsmomentet och MBT-projekt)	797
Paketet för att främja västkustens konkurrenskraft och tillväxt	130
RV5 Leppävirta–Kuopio	140
Utveckling av stambanan på banavsnittet Helsingfors–Tammerfors, dubbelspåret på banavsnittet Liminka–Uleåborg, elektrifieringen av banavsnittet Torneå–Kolari	535
Kapitalisering av bolaget Entimmestäget till Åbo (Esbo–Lojo & Åbo–Salo)	460
Ökning av Savolaxbanans kapacitet och hastighet på sträckan Kouvola–Kuopio	50
Planering av Flygbanan	43
Utveckling av Karelenbanan på sträckan Luumäki–Imatra fas 2	215
Utveckling av Kustbanan	80
Spetsprojekten inom åtgärdshelheten Ett Finland med ren energi	160
Försvarsmaktens materielanskaffningar	50
Projektet för turism och natur – rivning av dammarna vid forsarna i Palokki	20
Näringspolitisk reservering	400
Investeringar för att öka social- och hälsovårdstjänsternas verkningsfullhet samt avveckling av vårdköerna	400
Sammanlagt	4 000